

Conflict and Peace Studies Journal

วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2566

บทความพิเศษ

1. Positivism as a Colonial Tool in Palestine
Noah Salameh and Lana Salameh
2. Dictatorship on Trial: History and Justice after the National Council
for Peace and Order
Tyrell Haberkorn และธรรมศาสตร์ โสติพิพันธุ์

บทความวิจัย

3. Post-Ukraine-Crisis World Order: Alternative Futures in the International
Political Economy
Rey Ty
4. The Strategies for Ending the Civil War: The Royal Government of the Kingdom
of Cambodia Between 1993 and 2000 and "Win-Win" Politics
Ponn Chhay, Penh Soeun, and Nov Sambath
5. จินตกรรม: บทบาทของการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์และสื่อเพื่อสันติภาพในชายแดนใต้
กุสุมา กุใหญ่ และสมัชชา นิลปัทม์
6. การวิเคราะห์ความขัดแย้งจากโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่:
กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมจะนะ
นิวติ สาหิม และฮาซันอักริม ดงนะเต็ง
7. ทศนคติของเยาวชนมุสลิมและภาคประชาสังคม: กรณีศึกษาการแสดงออกในอัตลักษณ์หลาย
ของกลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่พัฒนธรรมสาบบุรี จังหวัดปัตตานี
รณชาติ รักนุ้ย

บทแนะนำหนังสือ

8. เพื่อนรักต่างศาสนา: มิตรภาพ การปรองดอง และการก้าวข้ามความขัดแย้ง
ลีดา สอนศรี





วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา (Conflict and Peace Studies Journal)

เจ้าของ

สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วัตถุประสงค์ของวารสาร

เพื่อเผยแพร่ความรู้และแนวคิดในสาขาความขัดแย้งและสันติศึกษา สิทธิมนุษยชน และจิตตปัญญา

ขอบเขตสาขาวิชาบทความที่เปิดรับ

- ความขัดแย้งและสันติศึกษา
- ความมั่นคง ความรุนแรง และการก่อการร้าย
- จิตตปัญญา
- พหุวัฒนธรรมและความหลากหลาย
- มานุษยวิทยา
- รัฐประศาสนศาสตร์
- รัฐศาสตร์
- สังคมวิทยา
- สิทธิมนุษยชน

ประเภทบทความที่เปิดรับ

- บทความวิจัย
- บทความวิชาการ
- บทความพิเศษ
- บทแนะนำหนังสือ
- บทวิจารณ์หนังสือ

กำหนดการออกเผยแพร่

วารสารกำหนดออกเผยแพร่ จำนวน 2 ฉบับต่อปี คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม

จำนวนที่พิมพ์

150 เล่ม

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กองบรรณาธิการภายใน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุสุมา ภูใหญ่

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิชาติ จันทรแดง

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดร.รุ่งรวี เฉลิมศรีภิญโญรัช

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อาจารย์ธรรมศาสตร์ โสถถิพันธุ์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กองบรรณาธิการภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.จรัญ มะลูลีม

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(เกษียณอายุราชการ)

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ สุริชัย หวันแก้ว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธันยวัฒน์ รัตนศักดิ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์สีดา สอนศรี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(เกษียณอายุราชการ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภิสา ไชยกุลเกียรติ

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ เศรษฐมาลินี

สำนักงานคณะกรรมการ

สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

Dr.Md.Mabubul Haque

Universiti Sultan Zainal

Abidin (UNIZSA), Malaysia

ฝ่ายจัดการและประสานงาน

นางสาวลลิตภัทร ธีราวุฒิ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ข้อมูลการติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา

สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

15 ถ.กาญจนวนิชย์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

โทรศัพท์ 0 7428 9461 โทรสาร 0 7428 9451

E-mail: cpsj.psu@gmail.com

Website: https://so07.tci-thaijo.org/index.php/cpsj_psu

พิมพ์ที่

พี.ซี.พรินต์

บทความทุกเรื่องที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ ได้ผ่านกระบวนการ
พิจารณากลั่นกรองคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญตรงกับศาสตร์
ของบทความนั้น ๆ อย่างน้อย 3 ท่าน ทั้งนี้ บทความในวารสารฉบับนี้ถือเป็น
แนวคิดของผู้เขียน ไม่ถือเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสาร
ความขัดแย้งและสันติศึกษา

บทบรรณาธิการ

วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566 ฉบับนี้ ดำเนินการโดยสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้และแนวคิดสาขาความขัดแย้งและสันติศึกษา สิทธิมนุษยชน และจิตตปัญญา ทางกองบรรณาธิการได้คัดเลือกบทความที่มีคุณภาพทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความขัดแย้งและสันติภาพทั้งในประเทศและต่างประเทศ วารสารฉบับนี้จึงเป็นการเปิดพื้นที่ให้เป็นเวทีของการนำเสนอความรู้ของนักวิชาการที่สนใจงานด้านความขัดแย้งและสันติศึกษา โดยมีบทความที่ได้รับการตีพิมพ์จำนวนทั้งสิ้น 8 บทความ ซึ่งประกอบด้วย บทความพิเศษ บทความวิจัย และบทแนะนำหนังสือ สำหรับบทความที่หนึ่งและสองเป็นบทความพิเศษ คือ บทความที่หนึ่ง เรื่อง **Positivism as a Colonial Tool in Palestine** และบทความที่สอง เรื่อง **Dictatorship on Trial: History and Justice after the National Council for Peace and Order** ส่วนบทความวิจัยจำนวน 5 บทความ ซึ่งเป็นบทความที่สามถึงเจ็ด คือ บทความที่สาม เรื่อง **Post-Ukraine-Crisis World Order: Alternative Futures in the International Political Economy** บทความที่สี่ เรื่อง **The Strategies for Ending the Civil War: The Royal Government of the Kingdom of Cambodia Between 1993 and 2000 and "Win-Win" Politics** บทความที่ห้า เรื่อง **จินตกรรม: บทบาทของการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์และสื่อเพื่อสันติภาพในชายแดนใต้** บทความที่หก เรื่อง **การวิเคราะห์ความขัดแย้งจากโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่: กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมจะนะ** บทความที่เจ็ด เรื่อง **ทัศนคติของเยาวชนมุสลิมและภาคประชาสังคม: กรณีศึกษาการแสดงออกในอัตลักษณ์ลายูของกลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่พหุวัฒนธรรมสายบุรี จังหวัดปัตตานี** และบทความที่แปดซึ่งเป็นบทแนะนำหนังสือ เรื่อง **เพื่อนรักต่างศาสนา: มิตรภาพ การปรองดอง และการก้าวข้ามความขัดแย้ง**

กองบรรณาธิการวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าสำหรับผู้อ่าน ทั้งนี้กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้อ่านที่ได้ให้ความสนใจติดตามวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา และขอขอบคุณผู้เขียนบทความ รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินและพิจารณาถ่วงถ่วงบทความให้มีคุณภาพ

นอกจากนี้ ผู้สนใจสามารถอ่านวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษาของสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ที่ https://so07.tci-thaijo.org/index.php/cpsj_psu

ท้ายที่สุดนี้ กองบรรณาธิการขอโน้มรับข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากผู้อ่านและผู้สนใจทุกท่าน ซึ่งจะทำให้กองบรรณาธิการได้มีโอกาสนำมาปรับปรุงและพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป กองบรรณาธิการจึงขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

บทความพิเศษ

1. Positivism as a Colonial Tool in Palestine 1
Noah Salameh and Lana Salameh
2. Dictatorship on Trial: History and Justice after the National Council for Peace and Order 30
Tyrell Haberkorn และธรรมศาสตร์ โสติพิพันธุ์

บทความวิจัย

3. Post-Ukraine-Crisis World Order: Alternative Futures in the International Political Economy 44
Rey Ty
4. The Strategies for Ending the Civil War: The Royal Government of the Kingdom of Cambodia Between 1993 and 2000 and “Win-Win” Politics 82
Ponn Chhay, Penh Soeun, and Nov Sambath
5. จินตกรรม: บทบาทของการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ และสื่อเพื่อสันติภาพในชายแดนใต้ 106
กุสุมา ภูใหญ่ และสมัชชา นิลปัทม์
6. การวิเคราะห์ความขัดแย้งจากโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่: กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมจันนะ 143
นิวดี สาหิม และฮาซันอักริม ดงนะเต็ง
7. ทศนคติของเยาวชนมุสลิมและภาคประชาสังคม: กรณีศึกษา การแสดงออกในอัตลักษณ์มลายูของกลุ่มเยาวชนมุสลิม ในพื้นที่พหุวัฒนธรรมสายบุรี จังหวัดปัตตานี 179
ธนาติ รักนุ้ย

สารบัญ (ต่อ)

บทแนะนำหนังสือ

- | | |
|--|-----|
| 8. เพื่อนรักต่างศาสนา: มิตรภาพ การปรองดอง และการก้าวข้าม
ความขัดแย้ง
สิดา สอนศรี | 201 |
|--|-----|

Special Article

Positivism as a Colonial Tool in Palestine

Noah Salameh¹ Lana Salameh²

(Received: April 8, 2023; Revised: April 18, 2023; Accepted: June 13, 2023)

The Palestinian struggle is a constant one. The land called Palestine, Palestina, Philistine or Philistia, has been a ground for battles for centuries. This land has seen violence, death, betrayal, occupation and oppression. Human violence is indeed a natural occurrence. We are capable of destruction, wars, and tyranny; this reality creates space for the right questions that shape the modern philosophy of human nature and the values that we should live by from the scope of our rights and freedom to our responsibilities towards other human beings and the planet. History proves that violence is a longstanding and fundamental attribute to human nature, it is full of injustice and suffering. This however, is undeniably the core cause of human development and, the reason that people fight every day; to live a better life and to acquire the type of freedom to which any human being is entitled.

As Palestinians; it is our cause and duty to talk about Palestine, to share our history, to spread stories of our struggle, our daily life, and our suffering. Because this world does not protect

¹ Independent Scholar, Bethlehem, Palestine, Former Visiting Professor of Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University, E-mail: salamehn@hotmail.com (Corresponding Author)

² Student of the Master Degree of European Legal Studies, University of Torino, Italy, E-mail: salamehlana469@gmail.com

people who do not dare to speak up, to fight and try, even when fighting means standing against a nuclear country with one of the strongest armies in the world, with only your voice and perhaps a rock. That is the Palestinian reality; every day is a near-death experience; there is no escape; there is no safe place. There is only confrontation between the oppressor and the oppressed, a confrontation that is now normalised in daily life for Palestinians. Resilience is one of the most famous Palestinian symbols. It does not indicate the length of the time that Palestinians have been waiting or fighting to get rid of their occupation. Rather, it illustrates the confidence in which Palestinians live on day- by- day under the threat of death. It symbolises the righteousness of people who would dare to die on their lands defending their olive trees from the cruelty of the greedy world that seeks to deprive them of the joy of existing in their simple way of life.

To write about Palestine is not an easy task; it is more difficult to write down things you have seen so clearly with your eyes; describing what it feels like to be under gunshot. put inside a 30 feet wall surrounding the whole area called '**the West Bank**', and facing the absurd suggestions of creating the 'State' of Palestine on those chunks of pieces of separated lands; fearing that such demands and suggestions are answered; which in a way they have been internationally, politically, and legally.

The giant walls surrounding what is called the "Palestinian territories" is one of the highlights of the daily life of Palestinian resilience. However, as surprising as it may sound, it is not the worst figure of oppression befalling Palestinian daily life. Through a policy of destruction, oppression, torture, unlawful detentions and

prohibition of movement, Palestinians have been driven out of their homeland, denied the right to return in many cases and the right to leave the West Bank or the Gaza Strip in other cases.

The purpose of this article is to create a historical legal understanding of the Palestinian modern situation as an occupied land. This is to shed light on some of the most important political notions and legal instruments that factored into building the present reality of Israeli oppression in Palestine. The article begins with a brief but essential explanation of the notion of Orientalism as the ideological perspective motivating the British mandate into introducing the legal instruments creating the state of Israel and starting in the process of annexation of Palestine; namely: the Sykes-Picot Agreement and the Balfour Declaration. The article outlines the importance of the 1948 Nakba, the 1967 war and the era of negotiations between Israel and the Palestinian Liberation Movement (PLO). The article addresses the outcome of this period represented by the rule of the Palestinian Authority given a legal framework by the Oslo Agreement of 1994 in light of the so-called conflict between Palestinians and Israelis.

1. Orientalism

Orientalism in very simple terms is the Western approach to the Orient. It is an assumption that Occident holds about the Orient; a full understanding of Oriental societies, their language, history, traditions, aspirations and behaviours. This approach created the “otherness” of the Oriental. These assumptions were struck from a position of power that Western states had during the mass campaign

of colonial occupations carried out in the Middle East, Africa, and Asia.²

Throughout the colonial invasions and occupations that were orchestrated by countries like Britain and France, colonial leaders were responsible for creating justifications for invading Oriental societies such as; Egypt; India; and Algeria. The justification was that a state of colonialism was needed in such societies to give them contemporary civilisation that Britain and other European countries already achieved. Through this approach, Oriental societies were described on many occasions by western scholars and leaders such as John Stuart Mill, Arthur Balfour and Lord Cromer to be “civilizationally and racially inferior; deficient in the logical faculty and incapable of reaching the most obvious conclusions”.³

Orientalism is also a study of Oriental societies. In this sense, oriental societies are objectified and made into something that must be studied, understood, and simply put into a framework. And to later appropriate into the contemporary western civilisation, and be stripped of their old traditional behaviours that do not cohere with the new civilisation rules. Consequently, Oriental heritage and cultural behaviours did not suit the new civilisation that needed to be brought upon the Oriental underdeveloped societies, making it important to create a new societal paradigm of laws and codes to civilise the Oriental world.⁴

Based on this brief introduction to the connotations and implications of the phenomenon of Orientalism, the next part of the

² Said, E. (1978), *Orientalism (1st Edition)*. Vintage Books a Division of Random Books.

³ Said, E. (1978), *Orientalism (1st Edition)*. Vintage Books a Division of Random Books.

⁴ Said, E. (1978), *Orientalism (1st Edition)*. Vintage Books a Division of Random Books.

paper attempts give a better understanding of how Orientalist leaders applied their ideology in reality, and in the case of Palestine in particular, starting with the famous agreement of Sykes-Picot.

2. Sykes-Picot - 1916

To gain control over the Suez Canal and to support its path to India, Britain conceived multiple ways in which it would be able to conquer the lands satisfying its existence in the Middle East as a legitimate entity. The chance appeared to the British and French ambassadors when the Ottoman Empire, which was the ruler in the area for over 400 years began to weaken. The Ottoman Empire was also one of the many occupations that had befallen Palestine. This occupation was an outcome of the creation of the Ottoman Empire by Turkish tribes in Anatolia. It stretched out in the Middle East area beginning from Turkey through Iraq, Palestine, and Egypt and ending in Algeria.⁵

In achieving its goal in driving the Ottoman Empire out of the Middle East, and back into what it called “Asiatic Turkey”, Great Britain, in the name of self-determination, created a narrative describing the Ottoman Empire as the Barbaric illegitimate and destructive empire. This served as a justification for its destruction and replacement by a ‘British mandate’. Moreover, in the aim of the justification of such destruction and the necessary replacement of

⁵ Bentwich, N. (1948). The Legal System of Palestine Under the Mandate. *The Middle East Journal*. (No. 3), 33-46; Renton, J. (2007). Changing Language of Empire and The Orient: Britain and the Invention of The Middle East. *Cambridge University Press*. (No. 3), 645-667.; The Sykes-Picot Agreement (1916)
<<https://resources.saylor.org/wwwresources/archived/site/wp-content/uploads/2011/08/HIST351-9.2.4-Sykes-Picot-Agreement.pdf>>.

the Ottoman Empire, the area of the Middle East had to be praised as the ‘cradle of civilization’ which must be saved by the British and as such liberated from the Barbaric Ottoman rule that was no more than a violator of an ancient important historical and geographic area.⁶

This narrative was the cornerstone upon which British and French Ambassadors made agreements. The Sykes-Picot was a secret agreement between the UK and France. The agreement outlined the sphere of control and influence of both parties in the Middle East countries, as they were expecting the fall of the Ottoman Empire during WWI. Consequently, the agreement served as a legal tool dividing the Arab world into areas under British control and others under French and Russian as minor parties.⁷

Accordingly, the British decided to rule Palestine colonially by establishing the British administration in the area governed by what was called the British Mandate. It is important to stop here and explain what the British mandate means. The mandate system was a perspective seeking to assist those “peoples not yet able to stand by themselves under the strenuous conditions of the modern world”.⁸ As obvious as it may seem, the Mandate system was meant

⁶ Renton, J. (2007). Changing Language of Empire and The Orient: Britain and the Invention of The Middle East. *Cambridge University Press*. (No. 3), 645-667.; Lee, E. & Lee, S. (2010). Positivism in International Law: State Sovereignty, Self-Determination, and Alternative Perspectives. *Asian Yearbook of International Law*. Vol. 16, 1-24.

⁷ Renton, J. (2007). Changing Language of Empire and The Orient: Britain and the Invention of The Middle East. *Cambridge University Press*. (No. 3), 645-667.; Lee, E. & Lee, S. (2010). Positivism in International Law: State Sovereignty, Self-Determination, and Alternative Perspectives. *Asian Yearbook of International Law*. Vol. 16, 1-24.

⁸ Allian, J. (2014). Orientalism and International Law: The Middle East as the Underclass of the International Legal Order. *Leiden Journal of International Law*. 391 -404; Syed, A. (2021). The Middle

to serve as an instrument of political control. The true objectives of the Sykes Picot Agreement was to divide the area into several different 'states', each independent economically and politically, and as such requiring "the mandate system" which was aimed to prepare the newly formed states for eventual freedom and independence.⁹

3. The Balfour Declaration - 1917

As mentioned earlier, Britain created several legal instruments to legitimise and make its existence of importance in the area. The Balfour Declaration is a legal treaty of utmost importance in the context of the legal status of Palestine. It is the shifting point; as this declaration introduces Jewish Zionism to the area. Consequently, Zionism became the pivotal point in the new narrative.¹⁰

The Balfour Declaration was created in 1917. It was a letter by the British Foreign Secretary to a prominent supporter and benefactor of the Zionist movement. It consisted of a promise made by Arthur James Balfour to Zionist Jews about the creation of a Jewish nation for them on the land of Palestine. The Declaration neglected the existence of indigenous people already in Palestine, who had an identity, lives, lands, a system and a way of life. The

East: An Orientalist Creation. Retrieved April 19, 2023, from <https://www.e-ir.info/2021/02/25/the-middle-east-an-orientalist-creation/>.

⁹ Syed, A. (2021). The Middle East: An Orientalist Creation. Retrieved April 19, 2023, from <https://www.e-ir.info/2021/02/25/the-middle-east-an-orientalist-creation/>.

¹⁰ Renton, J. (2007). Changing Language of Empire and The Orient: Britain and the Invention of The Middle East. *Cambridge University Press*. (No. 3), 645-667.; Lee, E. & Lee, S. (2010). Positivism in International Law: State Sovereignty, Self-Determination, and Alternative Perspectives. *Asian Yearbook of International Law*. Vol. 16, 1-24.

people who existed in Palestine were composed of indigenous Palestinian Christians, Muslims, and Jews who were not Zionists.¹¹

The Balfour Declaration was built on a very strange concept. This is because the British were never the owners of the land of Palestine. The Mandate system was imposed upon the people of Palestine, as explained earlier. The Mandate system had the purpose of “civilising” the people of a nation to be liberated eventually. This was not the true intention. Palestine as a geographical space was chosen by Britain for several reasons. Firstly, and most importantly Palestine shares the Sinai Sahara with Egypt which serves the benefits of Britain in the Suez Canal for its trade route from India. Secondly, the strategic Haifa-Akka Port connects the whole Middle East area to Europe. As the Jewish community was struggling in Europe, it was the perfect solution to send European Jewish people to the “empty land of Palestine” as Britain liked to manifest it.¹² The promise was the Orientalist approach of Britain that hostile Arabs in Palestine were not trustworthy, making the creation of a Jewish European society a convenient solution for Britain’s desire to have control in the area.¹³

¹¹ Renton, J. (2007). Changing Language of Empire and The Orient: Britain and the Invention of The Middle East. *Cambridge University Press*. (No. 3), 645-667.

¹² Terry, P. (2017). Britain in Palestine (1917-1948) - Occupation, the Palestine Mandate, and International Law. *University of Bologna Press*, Vol. 2:2.

¹³ Terry, P. (2017). Britain in Palestine (1917-1948) - Occupation, the Palestine Mandate, and International Law. *University of Bologna Press*, Vol. 2:2; Ataov, T. (2004). One Arab-Jewish State, The Ottoman Experience and After. *The Turkish Yearbook*. Vol. XXXV; Bentwich, N. (1984). The Legal System of Palestine Under the Mandate. *The Middle East Journal*. (No. 3), 33-46; Lee, E. & Lee, S. (2010). Positivism in International Law: State Sovereignty, Self-Determination, and Alternative Perspectives. *Asian Yearbook of International Law*. Vol. 16, 1-24.

4. The Great Palestinian Revolt - 1936 -1939

The British colonisation of Palestine represents the forefront of the Jewish migration into Palestine, Britain's colonialist interests in the area were the core stimulator of the harsh demeaning and systematic brutal measures implemented against indigenous Palestinians. Favouring Jewish immigrants, depriving Palestinians of their right to self-determination and disregarding any objection they had to the immigration policies followed by the British mandate at the time. the British Mandate left Palestinians devastated, helpless, and furious.¹⁴

Ottoman land laws were exploited at the time by the British Mandate, allowing some Arabs, mostly amongst whom were non-Palestinian Arabs. To sell lands to Jewish migrants and thus contribute to Palestinian land loss to the Zionist-Jewish political advantage. With this plot carried out, more and more Palestinian lands were seized by Jewish immigrants. According to official records and statistics, the numbers of Jewish immigrants was rapidly increasing, with no accountability whatsoever to the 'illegal' Jewish migration. On the other hand, illegal Arab migration was mainly for work purposes and only on a seasonal basis, was met with strict deportation measures. Consequently, the Arab Committee complained to the British Mandate about the great numbers of

¹⁴ Hughes, M. (2008) From Law and Order to Pacification: Britain's Suppression of the Arab Revolt in Palestine 1936-39. *Journal of Palestine Studies*. Retrieved April 18 2023 from <https://www.palquest.org/sites/default/files/From_Law_and_Order_to_Pacification_Britains_Suppression_of_the_Arab_Revolt_in_Palestine_1936-39-Mathew_Hughes.pdf>; Anderson, C. (2017). State Formation from Below and the Great Arab Revolt. *Journal of Palestine Studies*. Retrieved April 18 2023 from <https://www.palquest.org/sites/default/files/State_Formation_from_Below_and_the_Great.pdf>

Jewish immigrants and the increasing number of Palestinian lands being acquired by Jewish immigrants, pointing out that in any other context this would have been justifiable. However, the Jewish acquisition of land was driven by political motives at the time, namely; the establishment of the State of Israel.¹⁵

Despite of the Arabs' attempts at negotiating the Jewish immigration and acquisition of land, the British Mandate remained negligent to its position. It even implemented the British Defence (Emergency) Law; which provided the British administration with unusual authority, such as; the occupation of buildings, the confiscation and control of foods, feeds and stores, the control over local transportation services, curfews, censorship over letters, telegraphs, and press matters. It further gave the right to the authorities to arrest anyone without an arrest warrant or document, house inspections and confiscation of goods, and lastly given the right to the administration to exile citizens. At this stage the Palestinian tolerance for the British Mandate's brutal measures was exhausted, and people realised that they needed to express their anger and refusal more effectively.¹⁶

Accordingly, the first organised resistance attacks against two British colonial soldiers were carried out by members of Al Qassam political party, constituting the flame of the Arab revolution, which was called for by the Arab leaders after an attack by three armed Palestinians on a group of Jewish travellers on the road from Nablus

¹⁵ Anderson, C. (2017). State Formation from Below and the Great Arab Revolt. *Journal of Palestine Studies*. Retrieved April 18 2023 from
<https://www.palquest.org/sites/default/files/State_Formation_from_Below_and_the_Great.pdf>.

¹⁶ Wassif Abboushi, *'The Unmaking of Palestine'*, Riad Al-Rayyes Books Ltd 56 Knightsbridge, London (1985).

to Tulkarem. At this time, a decision by the Supreme Arab committee was taken calling for a six-month strike. The Great Arab Revolt began in 1935, and it can be divided into three main phases; the first phase lasted from the spring of 1936 to July 1937; the second phase from July 1937 until the fall of 1938. and the third phase of the revolution took place from the fall of 1938 to the summer of 1939.¹⁷

The positive aspects of the Great Palestinian Arab Revolt can be portrayed through the unification of the political parties in a confrontation with the British mandate. They collectively declared that the strike will be maintained until Britain changes its applied policies in a manner which shows genuine change by ending the Jewish flow of immigration into Palestine. However, the British Mandate did not take the declaration in consideration allowing 4,500 new Jewish immigrants in Palestine. This is for the strike taking, disabling the Jaffa port, and filling the streets with demonstrations. As the British suppression and non-collaboration got stronger, the Arab revolt intensified leading in the second phase of the revolt for large swaths of the hilly Palestinian interior including the Old City of Jerusalem to fall under the revolt control, the British Mandate. However, continued as it had been since the beginning of the revolt

¹⁷ Hughes, M. (2008) From Law and Order to Pacification: Britain's Suppression of the Arab Revolt in Palestine 1936-39. *Journal of Palestine Studies*. Retrieved April 18 2023 from

<https://www.palquest.org/sites/default/files/From_Law_and_Order_to_Pacification_Britains_Suppression_of_the_Arab_Revolt_in_Palestine_1936-39-Mathew_Hughes.pdf>

; Anderson, C. (2017). State Formation from Below and the Great Arab Revolt. *Journal of Palestine Studies*. Retrieved April 18 2023 from

<https://www.palquest.org/sites/default/files/State_Formation_from_Below_and_the_Great.pdf>;

Wassif Abboushi, 'The Unmaking of Palestine', Riad Al-Rayyes Books Ltd 56 Knightsbridge, London (1985).

by applying its famous practice of counterinsurgency embodied by the so-called Guerilla methods.¹⁸

Britain's long experience as a colonial power, and its familiarity with colonial revolts allowed it to develop effective savage practical traditions and inhumane legal systems consisting of collective punishments where thousands of Palestinians were relegated to detention camps. Residential quarters were destroyed; schools were closed; villages were collectively fined and forced to billet British troops and police. This tradition was not a matter of necessity for Britain. It delineates Britain's orientalist approach to achieving its objectives through its colonialist experiments. This approach is embodied in the quote of, Colonel Callwell in describing counterinsurgency *"It must be remembered that one way to get the enemy to fight is to make raids on his property - only the most cowardly of savages and irregulars will allow their cattle to be carried off or their houses to be destroyed without making some show of resistance"*. The quotation suggests that the practice adopted against the Arab Revolt was merely a part of Britain's plan to create the Zionist State of "Israel" on the lands already inhabited and owned by Palestinians through the application of the means of provocation.¹⁹

¹⁸ Wassif Abboushi, *'The Unmaking of Palestine'*, Riad Al-Rayyes Books Ltd 56 Knightsbridge, London (1985).

¹⁹ Wassif Abboushi, *'The Unmaking of Palestine'*, Riad Al-Rayyes Books Ltd 56 Knightsbridge, London (1985); Hughes, M. (2008) From Law and Order to Pacification: Britain's Suppression of the Arab Revolt in Palestine 1936-39. *Journal of Palestine Studies*. Retrieved April 18 2023 from <https://www.palquest.org/sites/default/files/From_Law_and_Order_to_Pacification_Britains_Suppression_of_the_Arab_Revolt_in_Palestine_1936-39-Mathew_Hughes.pdf>

5. Al-Nakba - 1948

The numbers of Zionist Jews increased day by day in Palestine since the Balfour Declaration, as a systematic policy to place Jews in Palestine and out of Europe until the end of WWII. When massive numbers of Jews were imported via Mediterranean Sea from Europe to Palestinian lands as a consequence of the horrors of the Nazism, leading to the occurrence of Al-Nakba.²⁰

Al-Nakba is an Arabic term which translates in English to “the Catastrophe”. This date is referred to by Israel as the Israeli-Palestinian conflict. It is celebrated by Israeli settler Zionists as an Independence Day. This date marks the beginning of a series of military operations carried out by Israeli Zionists in historical Palestinian villages and cities, massacring its inhabitants and terrifying the rest into leaving their homes and villages. Al-Nakba constituted an act of organised expulsion of approximately 750,000 Palestinians from their homes, consequently placing Zionist Jews as settlers on what became the occupied lands.²¹

Al Nakba was just the beginning; after the awful crimes committed against Palestinian villagers and inhabitants of the coastal Palestinian cities in particular, the construction and

; Anderson, C. (2017). State Formation from Below and the Great Arab Revolt. *Journal of Palestine Studies*. Retrieved April 18 2023 from

<https://www.palquest.org/sites/default/files/State_Formation_from_Below_and_the_Great.pdf>

²⁰ Sadaka, ‘Nakba’, The Ireland Palestine Alliance,

<<https://www.sadaka.ie/Articles/Factsheets/FACTSHEET-Nakba.pdf>>

²¹ Sadaka, ‘Nakba’, The Ireland Palestine Alliance,

<<https://www.sadaka.ie/Articles/Factsheets/FACTSHEET-Nakba.pdf>>; Nakba Fact Sheet. Jewish Voice

for Peace <<https://salsa.democracyinaction.org/o/301/images/Nakbafactsheet1.pdf>>; Hurst, D. (2003)

The Gun and the Olive Branch: The Roots of Violence in the Middle East. *ThunderMouth Press*,

Nation Books.; Cook, J. (2022) Disappearing Palestine: Israel’s Experiments in Human Despair, Zed

Books.

development of Israeli settlements began, with the economic aid and political support of Britain and then later the United States. The country started to develop very quickly and the colonial settlements began to expand and eat up more and more of the Palestinian lands. Implementing policies and discriminating against the indigenous Palestinians, and finally building the Israeli Apartheid wall makes the Israeli settlers' policy a very clear one. It's not just a normal form of discrimination and abuse against indigenous Palestinians. It is an Apartheid separation system.²²

On the other side of the wall in the literal sense, Palestinians were aided by the UNRWA to build "Refugee Camps". The United Nations' role was crucial, it played an essential role in creating a justifiable situation for Israel to carry on with its land seizing and deprivation of every kind of right to Palestinians. By simply creating the UNRWA, it reinforced and asserted the situation of Palestinians. However, instead of addressing the problem, it created an alternative situation for refugees who were uprooted and made homeless.²³

Refugee camps are overcrowded, dirty, unhealthy as a living space, and above all burdening the remaining cities of the West Bank. With huge numbers of refugees that were displaced, during the Zionist invasion and massacres, overwhelming those cities with poorly structured refugee camps that crowded the cities and cut half of their size back. In this scenario unoccupied cities were

²² Cook, J. (2022) Disappearing Palestine: Israel's Experiments in Human Despair, Zed Books; Nakba Fact Sheet. Jewish Voice for Peace,
<<https://salsa.democracyinaction.org/o/301/images/Nakbafactsheet1.pdf>>

²³ Sadaka, 'Nakba', The Ireland Palestine Alliance,
<<https://www.sadaka.ie/Articles/Factsheets/FACTSHEET-Nakba.pdf>>

completely trapped from the one side by the giant walls and from the other side by huge numbers of houses that were urgently built for refugees to live in.

6. Tripartite Aggression 1956 - Suez Crisis

The Tripartite aggression, or as internationally known as; the Suez Crisis is one of the most significant events in the so-called Middle East area led by the infamous colonialist forces of Britain and France alongside the newly established state of Israel. The post Second World War era was a time of great colonial decline. It is often referred to as the Decolonisation era, in which many formerly colonised parts of Africa and Asia including the 'Middle East' were acquiring their independence. It was peaceful and orderly in some areas, where in other areas had to go through a revolutionary phase in order for colonial powers to decline. Egypt was one of those countries which had to fight through its independence process. The anti-colonial movement in Egypt was led by the accomplished President Gamal Abdel Nasser. The French and British colonies in the area had shares in the Suez Canal Company at that time due to their dominant colonial powers in the area. The two countries were actually controlled the Canal. As mentioned earlier, the Canal was of great interest to those two colonial powers because the canal offers a strategic trade route between the Mediterranean with the Red Sea and the Indian Ocean.²⁴

²⁴ Hussein, M. (2022). Remembering the Suez Crisis and the Tripartite Invasion of Egypt. *Middle East Monitor*. Retrieved April 18 2023 from < <https://www.middleeastmonitor.com/20221029-remembering-the-suez-crisis-and-the-tripartite-invasion-of-egypt/> >; Winder, A. 1965 War, The Political Failure of the Tripartite Aggression. Interactive Encyclopedia of the Palestinian Question. Retrieved April 18 2023 from < <https://www.palquest.org/en/highlight/161/1956-war> >

The Suez Canal Crisis began when Egyptian President Gamal Abdel Nasser nationalised the Canal ending the ownership of the Suez Canal by the Suez Canal Company, and as such revoking Britain and France's ownership of the Canal. The nationalisation of the Canal was Gamal Abdel Nasser's response to the US and Britain's decision not to finance Egypt's construction of the Aswan High Dam. Gamal Abdel Nasser had calculated the tolls collected from ships that would be passing through the Canal as a result of the nationalisation to be enough to cover the finances of the construction in five years. In this way he challenged the British and French colonial powers and the United States. Egypt's control over the Canal led Britain and the United States to believe that Gamal Abdel Nasser might close the Canal, blocking the passing of the ships.²⁵

The nationalisation of the Canal was Britain and France's justification to ally along with Israel to attack Egypt. The Egyptian resilient resistance and the international diplomatic pressure mainly applied by US President Dwight Eisenhower through the UN, resulted the US threat to sanction the aggression powers if they did not withdraw from Egypt. Accordingly the tripartite aggression failed and resulted in a major decline in British and French colonial activities in the Middle East.²⁶

²⁵ Hussein, M. (2022). Remembering the Suez Crisis and the Tripartite Invasion of Egypt. *Middle East Monitor*. Retrieved April 18 2023 from <<https://www.middleeastmonitor.com/20221029-remembering-the-suez-crisis-and-the-tripartite-invasion-of-egypt/>>; Winder, A. 1965 War, The Political Failure of the Tripartite Aggression. Interactive Encyclopedia of the Palestinian Question. Retrieved April 18 2023 from <<https://www.palquest.org/en/highlight/161/1956-war>>

²⁶ Hussein, M. (2022). Remembering the Suez Crisis and the Tripartite Invasion of Egypt. *Middle East Monitor*. Retrieved April 18 2023 from <<https://www.middleeastmonitor.com/20221029-remembering-the-suez-crisis-and-the-tripartite-invasion-of-egypt/>>.

7. Palestinian Liberation Organisation - 1964

It was after the first world war when Palestinian nationalists started the idea of establishing liberation movements to rid themselves of British imperialism. This was triggered after the above-mentioned Sykes-Picot agreement, which marginalised the existence and role of indigenous Arabs in the area. The establishment of the Palestinian Liberation Organisation however, took place officially only after the second world war. The Arab states concerned in the Sykes-Picot agreement had been granted independence by then, except for Palestine, as we have mentioned before. The British Mandate had other plans for the land of Palestine and Palestinians, namely the Balfour Declaration through which; the Jews have been awaiting their right to claim their “promised land”.

As a result of Sykes-Picot, Balfour Declaration, and the catastrophe of 1948 Al-Nakba, Palestinian refugees scattered all over the surrounding area of Palestine fled to Syria, Lebanon, Jordan, Egypt, Iraq and other states of the Arab world.²⁷ This was a temporary situation in which Arab states tried to go along with the new order of things, and ignore the issue of Palestinian displacement as long as their nation was not directly attacked by Israeli military forces. In 1964 the Arab neglect of the newly established Israeli state and its threat to the Palestinian existence came to the end. This occurred in result of Israel’s interest in the Jordan River water. The Arab league at this point turned their attention to Palestine and decided to set up the Palestinian Liberation Organisation led by Ahmad Al Shukeiry. The Palestinian Liberation Organisation was

²⁷ Hussain, M. (1973). The Palestine Liberation Movement and Arab Regimes: The Great Betrayal. *Economic and Political Weekly*. (No. 45), 2023-2028.

established at the Arab League Summit in Cairo in January 1964, and until 2012 remained the sole representative of the Palestinian people at the international and national levels. In 1974, the PLO was officially recognised by the United Nation General Assembly to be the sole legitimate representative of the Palestinian people.²⁸

8. Arab-Israeli War 1967 - Al-Naksa

The total Arab rejection of the newly established Jewish state in the land of Palestine was a natural and inevitable consequence of the Israeli occupation of Palestine. The establishment of the state of Israel had to be built through the violent uprooting, exile, humiliating torture, destruction and coldblooded murder in the 1948 catastrophe was a justification for why Arabs would not accept a western supported colonial oppressor who wants to take over control in the area. Israel was a British colonial invention which had only one purpose; to complete the establishment of the state of Israel as a national home for Jewish people without regard to the consequences or effects of such an operation. However, like any situation in the world, the existence of an oppressor demands resistance, which was the case ever since the Balfour Declaration.²⁹

²⁸ Hussain, M. (1973). The Palestine Liberation Movement and Arab Regimes: The Great Betrayal. *Economic and Political Weekly*. (No. 45), 2023-2028.

²⁹ Parker, R. (1992). The June War: Whose Conspiracy. *Journal of Palestine Studies*, retrieved April 2023 From <https://www.palquest.org/sites/default/files/The_June_War_Whose_Conspiracy-Richard_B_Parker.pdf>; Segev, T. (2007) The June 1967 War and the Palestinian Refugee Problem', (2007), *The Journal of Palestine Studies*, retrieved April 19 2023 from <https://www.palquest.org/sites/default/files/The_June_1967_War_and_the_Palestinian_Refugee_Problem-Tom_Segev.pdf>.

After the establishment of the PLO, resistance operations carried out by Palestinian refugees were increasing, especially between 1965 to 1967. Israel threatened to launch a military attack on Syria in response to its support for the Palestinian resistance and the signature of a mutual defence pact with Egypt. The rise of Arab Nationalism at that time was a source of concern for Israel. It felt threatened especially in light of the wide national Arab non-acceptance and support for Palestinian resistance. Israel was being aided by the United States with a supply of arms and launched its promised attack on Syria, gaining over the Syrian Golan Heights, which until today are under Israeli military occupation. Being completely enforced with arms provided by the US, Israel launched another attack on Egypt destroying its air force completely, and the war ended in a great defeat to the Arab forces.³⁰

The events of the war which ended in the defeat of the Arab armies were not the most significant highlight of the six-day war. The war constituted an opportunity for Zionist leaders to make demographic changes on the Palestinian land. Many of the villages that Israel was not able to seize back in 1948 fell under occupation. Palestinians were displaced from their homes and killed and many refugees ended up in neighbouring countries like Jordan, Egypt, Syria, and Lebanon. This wave of murder and eviction was even greater than the previous Nakba where Palestinians were massacred and dispossessed of their lands and homes. The catastrophe of 1967

³⁰ Segev, T. (2007) 'The June 1967 War and the Palestinian Refugee Problem', (2007), *The Journal of Palestine Studies*, retrieved April 19 2023 from

<https://www.palquest.org/sites/default/files/The_June_1967_War_and_the_Palestinian_Refugee_Problem-Tom_Segev.pdf>; Hussain, M. (1973). The Palestine Liberation Movement and Arab Regimes: The Great Betrayal. *Economic and Political Weekly*. (No. 45), 2023-2028.

made profound changes and damage to the Palestinian demography. It shaped the new territories of the West Bank and Israel, paving the way for Israel to claim the sum of land seized during the war as Israeli property and using many British and Ottoman property and land law to have actual legal rights for ownership by exiling its owners and prohibiting them from entering again. Moreover, the war resulted in more than just the defeat of Arabs against Israel. Arab nationalism, which had reached its peak when Arab leaders were determined to drive Israel out of the Palestinian lands and win over their stolen land, declined massively and the defeat left Arabs devastated. Arab leaders had to abide by the 242 UNSC resolution proposed by Britain to recognise the right of all the countries in the region to live in peace within secure borders. This equalled an actual recognition by all Arab countries of the State of Israel and marks the borders of Israel between its neighbouring countries and the West Bank and the Gaza strip as Palestinian inhabited territories. This resolution was another form of the use of positivism as a means to implement Britain's initial plan of building an Israeli colony in Palestine.³¹

9. Oslo Agreement - 1994

The PLO's determination for the non-recognition of the state of Israel began to deter and finally shifted towards the beginning of the 1990's due to US and Israeli pressure to accept the

³¹ SBarakat, S. Al-Naksa: (2022). Remembering the Six Day War of 1967. Retrieved April 18 2023 from <<https://egyptianstreets.com/2022/06/10/al-naksa-remembering-the-six-day-war-of-1967/>>; Nuseibeh, M. (2017). The Second Nakba: Displacement of Palestinians in and After the 1967 Occupation', *Orientxxi*. Retrieved April 18 2023 from <<https://orientxxi.info/magazine/the-second-nakba-displacement-of-palestinians-in-and-after-the-1967-occupation,1875>>.

242 UNSC resolution and the right of Israel's right to exist. The compromises followed by the recognition of Israel and the acceptance of the 242 Resolution weakened the PLO's position. This shift in its position was followed by the resort to the Oslo's Agreement. The irony is that the PLO had accepted to go into negotiations and had finally officially agreed to recognise Israel when Israel made the resort to Oslo more difficult initially, it refused to agree to the negotiations and finally considered its acceptance to negotiate a generous compromise.³²

The Oslo Accords are a series of agreements that took place from 1993 to 1999 within the overall category "Interim Arrangements" on the West Bank and Gaza Strip territories. The main concept of the Oslo Accords was that the two parties were not ready for a peace agreement, but both agreed that there has to be some kind of an arrangement. According to the *de facto* situation they were in, namely; that Palestinians and Israelis are sharing the same country resulting in an inevitability of contact between the two sides. The arrangements concluded several matters. The first arrangement was in 1993 consisting of: Letters of mutual recognition between Israel and the PLO and the declaration of interim self-government arrangements. The second arrangement in 1994: agreement on the Gaza Strip and Jericho area (economic relations);

³² Hassan, S. (2011). The Genesis and Consequences for Palestine, *Social Scientist*, Vol. 39. Retrieved April 18 2023 from <<https://www.jstor.org/stable/pdf/41289422.pdf>>; AbuZayyad, Z. (2014). Israel and Palestine - Last Chance for the Bilateral Process. *Palestine Israel Journal*. Vol. 19 (No. 3). Retrieved April 18 2023 from <<https://www.corteidh.or.cr/tablas/r32514.pdf>>; Oslo Agreement, Occupied Palestinian Territory - Israel, 1995, <https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/IL%20PS_950928_InterimAgreementWestBankGazaStrip%28Osloll%29.pdf>

in 1995: the agreement on the preparatory transfer of powers and responsibilities, the Israeli-Palestinian interim agreement on the West Bank and the Gaza Strip; the 1996 protocol concerning the redeployment of Hebron, 1998 Wye River Memorandum and the 1999 Sharm El-Sheikh Memorandum.³³

The Oslo Agreement is one of the most important legal documents regarding to the present Palestinian situation. This agreement led to the creation of the reality Palestinians live in today, from the division between the Gaza Strip and the West Bank. The Israeli acquisition of land and the Israeli military control on Palestinian lands to the construction of the apartheid wall. The Oslo agreement deprived the Palestinian society of any means they had to determine their future. This is because Oslo was supposed to be an interim agreement which ends in the establishment of the state of Palestine on what is called the “1967 borders”, meaning that the state of Palestine would be the West Bank and the Gaza Strip. Aside from the opposition of many Palestinian political parties and a great part of the Palestinian society to this compromise, the Israeli occupation never stopped building settlements and it never intended to. This means that Oslo had not done more than give the Palestinians a false right to self-government. It was not genuine because Israel remained capable of invading the West Bank, putting

³³ Hassan, S. (2011). The Genesis and Consequences for Palestine, *Social Scientist*, Vol. 39. Retrieved April 18 2023 from <<https://www.jstor.org/stable/pdf/41289422.pdf>>; Ziad AbuZayyad, ‘*Israel and palestine - Last Chance for the Bilateral Process*’ (2014) Palestine Israel Journal, Vol. 19 No. 3 <<https://www.corteidh.or.cr/tablas/r32514.pdf>>; Oslo Agreement, Occupied Palestinian Territory - Israel, 1995, <https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/IL%20PS_950928_InterimAgreementWestBankGazaStrip%28Oslo%29.pdf>

it under siege, controlling the movement in and out. On the other hand, it would exempt Israel from any responsibility towards Palestinians. This is contrary to international humanitarian law by which; Israel is an occupier who has duties toward the occupied people. Moreover, Israel remained in control of many areas since the 1967 war, and was seizing more land as days went by through the building of settlements. The Palestinian Authority was clearly no matching power to stand up to such a powerful army with advanced technological equipment.

10. The Illusion of the ‘State of Palestine’

The ‘State of Palestine’ as it is recognised by the United Nations is the territories making up the West Bank and the Gaza Strip; those territories are 11% of historical Palestine. The majority of Palestinians are only allowed to exist in the West Bank and Gaza, in an overpopulated and overcrowded ghettoised 11% percent of their original land. Palestinians have limited access to water, electricity and any true resources, Palestinian have been surviving and fighting for true recognition of their human existence, value and dignity, with very minimal, to no results at all. This terrible and humiliating truth led many Palestinian to migrate to other countries, to seek life elsewhere, driven by fear, trauma, and daily violence. It is a true form of imprisonment that the whole world is denying. The ability to move from any place to the other is very complicated. Places so close on the map take hours to reach in practice, with the necessity to go around the apartheid wall choking the Palestinian lands. Nevertheless, the international community could gather in the UN General Assembly and vote to recognise the state of Palestine as it

is today and clap, considering it an achievement towards peace. This proves how ignorant the world is towards the true values of peace. The Palestinian efforts towards its recognition as a state were but a mere attempt to bring the Israeli humanitarian violations against Palestinians to international courts.

Under international law, a state is considered one through the fulfilment of a four requirements test; it has a piece of land to be considered its territory, a population which constitutes its citizens, a government and the capacity to conduct international relations. The State of Palestine does not fulfil this simple test for several reasons. It is a state which has no true clear or territories. The border between ‘the state of Palestine’ and ‘Israel’ is the apartheid wall which the Palestinian Authority cannot control. People trying to cross it would most likely be shot or captured by the Israeli military. The Israeli military can cross this border. It can come in and out, conduct military operations, shoot people, and invade houses and capture Palestinians. Moreover, the Gaza Strip has been subject to a collective punishment by Israel by being put under a siege since 2007. The Palestinian Authority does not have sovereignty. it is completely controlled by Israel, the Israeli military controls checkpoints within the West Bank. It controls the Gaza borders, and the borders between the West Bank and Jordan. Furthermore, Palestinian citizens have identification documents that are issued through the Israeli administration's approval. Finally, the population constituting Palestinian citizens are Palestinians in the West Bank, Palestinians holding Israeli identification cards, Palestinians in Gaza, Palestinians in Jordan, Iraq, Lebanon, Egypt and all over the world. It includes Palestinians who are prohibited by

Israel to coming back to their homeland and, Palestinians in the diaspora. Therefore, it would not be compatible with international law or logic to say that Palestine is a state, for a state requires independence. It requires freedom, rights, and unity and most importantly a state requires effective control over its statehood which Palestine does not have.

To conclude, the title of this paper is, “Positivism as a Colonial Tool in Palestine”. This title stems from a deep belief that the legal values and traditions of modern humanism are very corrupt. Human rights are selectively applied. International law is controlled by political powers. Laws are created and applied by the dominant party and are manipulated according to the interests of leading countries, and for the achievement of international cooperation which benefits them. The accomplishment of Britain, France and the United States, could not have been possibly accepted in a legal based era, if it were not for the cleverness of manipulating rules and obligations. Inventing ‘colonisation’ as a means to help less developed civilisations, justifying every immoral act against indigenous people who never asked for foreign intervention, and calling it heroic is exactly what colonial countries have done in Palestine and in many other past colonised countries that did not deserve to be interfered with. The only difference in Palestine is that, the colonial plan created a *de facto* situation in which Israel is now a reality that Palestinians have to endure every day. Most importantly, it is a *de facto* state that was born through the oriental colonial project implemented by colonial Britain with the support of other colonials like France. The British, French, and other European colonial powers misused the United Nations. They

enforce a reality in the Middle East to create instability that serves its economic interests by stealing the resources of these countries, as they do now also in Africa and Asia.

References

- Abboushi, W. (1985), *The Unmaking of Palestine (1st Edition)*.
Riad Al-Rayyes Books Ltd.
- AbuZayyad, Z, (2014). Israel and Palestine - Last Chance for the Bilateral Process. *Palestine Israel Journal*. Vol. 19 (No. 3).
Retrieved April 18 2023 from
<https://www.corteidh.or.cr/tablas/r32514.pdf>
- Allian, J. (2014). Orientalism and International Law: The Middle East as the Underclass of the International Legal Order. *Leiden Journal of International Law*. 391 -404.
- Anderson, C. (2017). State Formation from Below and the Great Arab Revolt. *Journal of Palestine Studies*. Retrieved April 18 2023 from
https://www.palquest.org/sites/default/files/State_Formation_from_Below_and_the_Great.pdf
- Ataov, T. (2004). One Arab-Jewish State, The Ottoman Experience and After. *The Turkish Yearbook*. Vol. XXXV.
- Barakat, S. Al-Naksa. (2022). Remembering the Six Day War of 1967. Retrieved April 18 2023 from
<https://egyptianstreets.com/2022/06/10/al-naksa-remembering-the-six-day-war-of-1967/>
- Bentwich, N. (1948). The Legal System of Palestine Under the Mandate. *The Middle East Journal*. (No. 3), 33-46.

- Britain and the Invention of The Middle East' (2007). Cambridge University Press.
- Cook, J. (2022) *Disappearing Palestine: Israel's Experiments in Human Despair*, Zed Books.
- Hassan, S. (2011). The Genesis and Consequences for Palestine, *Social Scientist*, Vol. 39. Retrieved April 18 2023 from <https://www.jstor.org/stable/pdf/41289422.pdf>
- Hussain, M. (1973). The Palestine Liberation Movement and Arab Regimes: The Great Betrayal. *Economic and Political Weekly*. (No. 45), 2023-2028.
- Hughes, M. (2008) From Law and Order to Pacification: Britain's Suppression of the Arab Revolt in Palestine 1936-39. *Journal of Palestine Studies*. Retrieved April 18 2023 from https://www.palquest.org/sites/default/files/From_Law_and_Order_to_Pacification_Britains_Suppression_of_the_Arab_Revolt_in_Palestine_1936-39-Mathew_Hughes.pdf
- Hussein, M. (2022). Remembering the Suez Crisis and the Tripartite Invasion of Egypt. *Middle East Monitor*. Retrieved April 18 2023 from <https://www.middleeastmonitor.com/20221029-remembering-the-suez-crisis-and-the-tripartite-invasion-of-egypt/>
- Hurst, D. (2003). The Gun and the Olive Branch: The Roots of Violence in the Middle East. *ThunderMouth Press, Nation Books*.
- Lee, E. & Lee, S. (2010). Positivism in International Law: State Sovereignty, Self-Determination, and Alternative

- Perspectives. *Asian Yearbook of International Law*, 16, 1-24.
- Nakba Fact Sheet. Jewish Voice for Peace.
<https://salsa.democracyinaction.org/o/301/images/Nakbafactsheet1.pdf>
- Nuseibeh, M. (2017). The Second Nakba: Displacement of Palestinians in and after the 1967 Occupation', *Orientxxi*. Retrieved April 18 2023 from
<https://orientxxi.info/magazine/the-second-nakba-displacement-of-palestinians-in-and-after-the-1967-occupation,1875>
- Oslo Agreement, Occupied Palestinian Territory - Israel, 1995.
- Parker, R. (1992). The June War: Whose Conspiracy. *Journal of Palestine Studies*, retrieved April 2023 From
https://www.palquest.org/sites/default/files/The_June_War_Whose_Conspiracy-Richard_B._Parker.pdf
- Renton, J. (2007). Changing Language of Empire and The Orient: Britain and the Invention of The Middle East. *Cambridge University Press*. (No. 3), 645-667.
- Sadaka, Nakba. *The Ireland Palestine Alliance*,
<https://www.sadaka.ie/Articles/Factsheets/FACTSHEET-Nakba.pdf>
- Said, E. (1978), *Orientalism (1st Edition)*. Vintage Books a Division of Random Books.
- Segev, T. (2007) The June 1967 War and the Palestinian Refugee Problem', (2007), *The Journal of Palestine Studies*, retrieved April 19 2023 from

https://www.palquest.org/sites/default/files/The_June_1967_War_and_the_Palestinian_Refugee_Problem-Tom_Segev.pdf

Syed, A. (2021). The Middle East: An Orientalist Creation. Retrieved April 18, 2023, from <https://www.e-ir.info/2021/02/25/the-middle-east-an-orientalist-creation/>

Terry, P. (2017). Britain in Palestine (1917-1948) - Occupation, the Palestine Mandate, and International Law. *University of Bologna Press, Vol. 2:2.*

The Sykes-Picot Agreement. (1916).

Winder, A. 1965 War, The Political Failure of the Tripartite Aggression. Interactive Encyclopedia of the Palestinian Question. Retrieved April 18 2023 from <https://www.palquest.org/en/highlight/161/1956-war>

Dictatorship on Trial: History and Justice after the National Council for Peace and Order (พิพากษาเผด็จการ: ประวัติศาสตร์และความยุติธรรมหลัง คสช.)

Tyrell Haberkorn¹

ธรรมศาสตร์ โสทธิพันธุ์ (Thammasat Sotthibandhu)²



(Received: May 1, 2023; Revised: June 10, 2023; Accepted: June 13, 2023)

บทความนี้มาจากการบรรยายพิเศษ เรื่อง “Dictatorship on Trial: History and Justice after the National Council for Peace and Order (พิพากษาเผด็จการ: ประวัติศาสตร์และความยุติธรรมหลัง คสช.)” โดย ศาสตราจารย์ Tyrell Haberkorn ศาสตราจารย์ด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ศึกษาจากภาควิชา Asian Languages and Culture ณ University of

¹ Professor of Southeast Asian Studies, Department of Asian Languages and Culture, University of Wisconsin-Madison, USA, E-mail: tyrell.haberkorn@wisc.edu

² อาจารย์ สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (Lecturer, Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University) E-mail: thammasat.s@psu.ac.th (Corresponding Author)

Wisconsin-Madison สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566 ทาง Zoom Application และ Facebook Live ของสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นกิจกรรมหนึ่งในโครงการ Virtual Visiting Professor ภายใต้โครงการ PSU Open Mobility 2565 ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อพัฒนาความร่วมมือกับนานาชาติในการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม (PSU OPEN MOBILITY Knowledge and Innovation through International Collaboration)

การบรรยายนั้นเกิดขึ้นจากความสนใจของศาสตราจารย์ Tyrell Haberkorn ในประเด็นผลกระทบของความยุติธรรมของการใช้กฎหมายในยุคคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยการบรรยายได้นำเสนอผ่านประเด็นคำถามที่กำหนดไว้ว่า ความหมายของกฎหมายในยุค คสช. และหลังยุค คสช. นั้นเป็นอย่างไรบ้าง มีความเปลี่ยนแปลงอย่างไร และหากเขียนประวัติศาสตร์ของยุคนั้น คนที่เป็นนักเคลื่อนไหวและนักวิชาการควรเขียนอย่างไร และทำให้การเขียนประวัติศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้หรือการบันทึกประวัติศาสตร์ของยุคสมัยนั้นได้อย่างไร ซึ่งคำถามนี้เป็นคำถามที่ผู้บรรยายถามตัวเองอย่างสม่ำเสมอในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาที่เขียนงานวิชาการ ด้วยเชื่อว่าแม้งานวิชาการจะไม่ได้มีหน้าที่รับใช้สังคมโดยตรง แต่ควรต้องหาช่องทางให้สิ่งที่เราศึกษา สิ่งที่เราเขียน มีความหมายต่อสังคม ต่อประชาชน และควรช่วยสร้างเครื่องมือให้กับคนที่กำลังต่อสู้ด้วย

ยุค คสช. ที่กล่าวถึงนี้อาจหมายรวมถึงในยุคปัจจุบันเช่นกัน เนื่องจากยุคที่ คสช. ได้เป็นรัฐบาลมีระยะเวลาไม่ถึง 5 ปี และหลังจากที่ คสช. ลงจากอำนาจอย่างเป็นทางการ ซึ่งนับถึงวันนี้ก็ยังไม่ถึง 5 ปี แต่ก็ยังมีอิทธิพลหลงเหลือจากยุคนั้นอยู่มาก นอกจากนี้ ในส่วนของตำแหน่งนายกรัฐมนตรีก็ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคล รวมถึงรัฐธรรมนูญที่ คสช. ร่าง และกฎหมายอีกหลายฉบับก็มาจากยุคนั้น จึงเห็นได้ว่า ยังมีทั้งผลสืบเนื่องและมีอำนาจอยู่จนถึงปัจจุบัน

การบรรยายมี 3 ประเด็นสำคัญ คือ 1. เราควรเขียนประวัติศาสตร์ของยุค คสช. อย่างไร 2. นำเสนอหนังสือวิชาการที่กำลังศึกษาหาข้อมูลและเขียน และ 3. นำเสนอ 2 บทในหนังสือดังกล่าว โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เราควรเขียนประวัติศาสตร์ของยุค คสช. อย่างไร

ในปี พ.ศ. 2517 ทองใบ ทองเปาด์ เขียนไว้ว่า “เรามีศาลยุติธรรมแต่ศาลจะให้ความเป็นธรรมกับประชาชนได้อย่างไร ถ้าพระราชไม้มากศาลและยังมีอำนาจควบคุมคุมขังคนอยู่โดยไม่ต้องอาศัยอำนาจพิจารณาพิพากษา” ซึ่งตอนที่อ่านข้อความนี้ ได้เกิดคำถามว่า หมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2517 จริงหรือ? เพราะตรงกับสถานการณ์ปัจจุบันมาก แสดงว่าสถานการณ์ยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนัก จึงเกิดความคิดว่า นักประวัติศาสตร์ หรือนักวิชาการ หรือปัญญาชนหรือใครก็ตามที่ทำงานด้านการค้นคว้าข้อมูลหรือทำวิจัย น่าจะลองตีความว่าข้อความนั้นมีความหมายอะไรและมีความสำคัญอย่างไรบ้าง

สิ่งแรกที่ได้เมื่อนึกถึงยุค คสช. มี 2 เรื่องด้วยกัน เรื่องแรก คือ การที่เราช่วยทำให้ไม่ลืมว่า ในยุค คสช. เกิดอะไรขึ้นบ้าง และ คสช. รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับ คสช. ได้ละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชนอย่างไรบ้าง อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยากที่จะทำ ซึ่งคนที่เคยทำงานด้านเคลื่อนไหวทางสังคมก็ทราบดี คือ การเก็บข้อมูลทำได้ยาก และยิ่งเมื่อเหตุการณ์ผ่านไป ทุกคนก็หันไปทำเรื่องอื่น ๆ กันแล้ว ในขณะที่การละเมิดก็ยังคงเกิดขึ้นต่อไป สิ่งที่นักวิชาการทำได้ คือ นำข้อมูลที่นักเคลื่อนไหวและนักข่าวเก็บในช่วงที่มีการละเมิดมาใช้ และเขียนอย่างต่อเนื่องเพื่อไม่ให้ถูกลืม ซึ่งมีงานที่ทำได้มากและน่าชื่นชม ได้แก่ งานเก็บข้อมูลรายละเอียดการละเมิดสิทธิของศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (Thai Lawyers for Human Rights: TLHR) การเก็บข้อมูลและการเก็บรายละเอียดของการพิจารณาคดีต่าง ๆ ในยุค คสช. ของ iLAW (โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน) ซึ่งเป็นประโยชน์มากเพราะทำให้สามารถย้อนกลับไปดูว่า เกิดอะไรขึ้นและมีการละเมิดอะไรบ้าง และหากทุกคนที่สนใจยุคดังกล่าวนี้หรือต้องการจะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับยุคนี้แล้วเข้าถึงเอกสารของรัฐไม่ได้ ก็ให้ใช้เอกสารของฝ่ายประชาชนหรือฝ่ายก้าวหน้านี้ที่เก็บข้อมูลได้ดีมาก

และทำให้คิดได้ต่อไปว่า การเก็บข้อมูลในลักษณะนี้นอกจากจะทำให้ไม่ลืมว่าอะไรเกิดขึ้นในยุค คสช. แล้ว ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเก็บข้อมูลกับทุกกรณีที่มีการละเมิดได้

เรื่องที่สองที่นักวิชาการทำได้ คือ การช่วยสร้างอนาคตที่เป็นธรรม ซึ่งเรื่องนี้ผู้บรรยายได้รับอิทธิพลจากงานของ Feminist คนหนึ่งชื่อ Gloria Anzaldúa ที่เคยได้อ่านขณะที่ยังเป็นนักศึกษาปริญญาตรี และได้กลับไปอ่านซ้ำแล้วซ้ำอีก ผู้เขียนคนนี้เป็นกวีและ Feminist เป็นคนเชื้อสายละตินในสหรัฐอเมริกา เพิ่งเสียชีวิตไปเมื่อประมาณ 15 ปีก่อน เขาเขียนหนังสือเรื่อง *Borderlands/La Frontera: The New Mestiza* ในนั้นมีประโยคสั้น ๆ ที่นึกถึงตลอด คือ “Nothing Happens in the Real World unless It First Happens in the Images in our Heads.” หมายความว่า ถ้าเราไม่ได้จินตนาการไว้ในหัวถึงอนาคตที่ไม่เหมือนเดิม ก็ไม่มีทางที่จะเกิดสิ่งนั้นขึ้นได้ในโลกที่เป็นจริง ซึ่งสิ่งหนึ่งที่นักวิชาการทำได้ผ่านการทำงานวิเคราะห์วิจารณ์ คือ การจินตนาการถึงโลกใบนี้ จึงคิดว่าจะใช้วิธีนี้เขียนเกี่ยวกับยุค คสช. ซึ่งอาจจะแปลกประหลาดอยู่บ้าง โดยวางแผนว่า ในตอนแรกจะเขียนคำฟ้อง คสช. และรวบรวมข้อมูลการละเมิดประเภทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วง 5 ปีนั้น โดยเริ่มจากการอ่านเอกสารของนายท่อดูใน ช่วงดังกล่าวที่บันทึกไว้ให้กับคนที่โดนคดีของ คสช. ซึ่งหากฟ้อง คสช. ได้ในอนาคต สิ่งเหล่านี้จะเป็นส่วนหนึ่งของคำฟ้อง

อีกสิ่งหนึ่งที่เป็นประเด็นสำคัญเพื่อการเขียนประวัติศาสตร์ของช่วงนั้น คือ คสช. ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการละเมิดสิทธิของประชาชน และพยายามเอาความหมายของกฎหมายไปใช้เพื่อสร้างความยุติธรรม แทนที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการเรียกร้องความยุติธรรม อย่างไรก็ตาม ทนายความก็ไม่เคยหยุดการต่อสู้เพื่อความยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นกรณีการขอประกันตัวที่ต้องทำซ้ำแล้วซ้ำอีกเนื่องจากศาลปฏิเสธทุกครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีความผิดตามมาตรา 112 ทั้งในช่วง คสช. และในปัจจุบัน หรือคดีการเมืองอื่น ๆ ทนายความก็ยังมุ่งมั่นเขียนคำร้องเพื่อความเป็นธรรม ซึ่งทำให้ผู้บรรยายรู้สึกสะเทือนใจและเศร้า และขอแสดงความเคารพอย่างสูงต่อความกล้าหาญและความตั้งใจ

ของทนายความที่พยายามทำให้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการเรียกร้องความยุติธรรม

งานของนักวิชาการอีกกลุ่มที่ขอนำเสนอ คือ งานของกลุ่มนักวิชาการด้านกฎหมายในโลกของนักวิชาการที่ใช้ภาษาอังกฤษ เป็นกลุ่มที่เรียกว่า Feminist Judgment Projects กลุ่มนี้เกิดขึ้นในประเทศแคนาดาเมื่อประมาณ 20 ปีก่อน ในขณะนั้นแม้ว่ากฎหมายของแคนาดาจะมีข้อกฎหมายที่มีความเท่าเทียมกันทางเพศ แต่คำพิพากษาที่ออกมาแย่มาก หมายความว่า แม้ว่ามีกฎหมายที่ดี แต่คำพิพากษาไม่ดีเลย แสดงว่าผู้พิพากษาเองก็ไม่สนใจการใช้กฎหมายเพื่อปกป้องสิทธิของผู้หญิง ถ้าเช่นนั้นเราควรทำอย่างไร? วิธีหนึ่งคือเขียนคำวิจารณ์ต่อคำพิพากษาที่แย่ๆ แต่กลุ่มนี้คิดว่า มีอีกวิธีหนึ่งที่ทำได้ คือ นำคดีที่ศาลเคยตัดสินไว้ในเชิงที่ไม่ดีนักต่อสิทธิสตรีมาเขียนใหม่ เขียนในนามของ Women's Court of Canada หรือศาลสตรีของแคนาดา โดยพวกเขาจะเขียนคำพิพากษาใหม่ในคดีเก่า พวกเขาเลือกมาประมาณ 6 คดี และใช้วิธีการว่าต้องใช้กฎหมายตามที่ศาลเดิมใช้ และก็ใช้เอกสารหลักฐานที่ศาลเดิมเคยใช้มาก่อน แต่สิ่งที่ใหม่ที่ใช้ คือ การตีความใหม่และเล่าเรื่องใหม่ สิ่งที่เกิดขึ้นและค้นพบจากการทำโครงการนี้ พบว่า ในคำพิพากษาของศาลเดิมนั้น สตรีที่ร้องเรียนสิทธิหรือเป็นโจทก์ในคดีต่าง ๆ กลับหายไปจากคำพิพากษา ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิหายไป ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการเล่าเรื่องโดยผู้พิพากษา ซึ่งจริง ๆ แล้วเราต้องพิจารณาว่า ผู้พิพากษาเป็นนักเขียนคนหนึ่ง และคำพิพากษาก็เป็นงานเขียนชนิดหนึ่งด้วย เมื่อศาลสตรีแคนาดาสังเกตว่าสตรีหายไปจากคำพิพากษา แสดงว่าบริบทของคดีและบริบทของชีวิตของสตรีก็หายไปด้วย และเมื่อเปลี่ยนวิธีการเขียน แล้วตีความใหม่ และนำเรื่องของสตรีกลับเข้าไปอยู่ในคำพิพากษา จะทำให้คำพิพากษามีผลแตกต่างไปจากคำพิพากษาเดิม ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ภายใต้ของกฎหมายอันเดียวกัน นั่นหมายความว่า คำพิพากษาเดิมที่ศาลแคนาดาในศาลจริงเป็นทางเลือกทางหนึ่งที่ต้องภายใต้กฎหมายอย่างไรก็ตาม ยังมีทางเลือกอีกมากมายที่เป็นไปได้เช่นกันแบบที่ศาลสตรีแคนาดาได้ลองทำดู การเปรียบเทียบคำพิพากษาเดิมกับคำพิพากษาใหม่ทำให้

เห็นช่องว่างในการตีความของกฎหมายที่ก่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้น วิธีการนี้จึงเป็นวิธีที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งในการวิจารณ์คำพิพากษาที่ไม่เป็นธรรม

หลังจากนั้น ก็มีโครงการลักษณะนี้เผยแพร่ออกไปทั่วโลกในวงการของนักวิชาการ นักกฎหมาย และทนายความทั้งในออสเตรเลีย อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ไอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ สกอตแลนด์ และล่าสุดที่อินเดีย นอกจากนี้ คนทำงานด้านกฎหมายระหว่างประเทศก็ใช้วิธีการนี้เช่นกัน ซึ่งแต่ละโครงการก็ใช้กฎเกณฑ์คล้าย ๆ กัน คือ นำคดีและคำพิพากษาเดิมมาตีความใหม่ ภายใต้โครงสร้างกฎหมายอันเดิม เปลี่ยนโครงสร้างไม่ได้ และต้องใช้ข้อมูลที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ได้ตั้งคำถามว่า คำพิพากษาเดิมเป็นเพียงทางเลือกเดียวหรือไม่ ซึ่งในแต่ละโครงการก็ค้นพบว่าไม่ใช่เลย สิ่งที่น่าสนใจร่วมกันจากโครงการเหล่านี้ คือ นักวิชาการและนักกฎหมายพบว่า ในตอนแรกคิดว่าการเขียนที่ตั้งตัวเองเป็นผู้พิพากษาเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ แต่สุดท้ายก็พบว่า เป็นสิ่งที่สนุกมาก เหมือนได้ใส่ครุยสีใหม่และได้ทำสิ่งใหม่ ๆ

นอกจากนี้ ยังมีงานเขียนเกี่ยวกับกฎหมายอีกชิ้นหนึ่งที่นำไปใช้ในงานนี้เช่นกัน คือ หนังสือเรื่อง Justice for Some: Law and the Question of Palestine ของ Noura Erakat หนังสือเล่มนี้น่าอ่านมากสำหรับคนที่สนใจเรื่องประวัติศาสตร์ของกฎหมายที่ดินและเรื่องปาเลสไตน์ ผู้เขียนได้ติดตามการขโมยที่ดินและการยึดที่ดินของคนปาเลสไตน์ตั้งแต่ 70 ปีก่อน โดยเห็นว่ากฎหมายกลายมาเป็นเครื่องมือในการยึดครองที่ดิน จริง ๆ แล้วขอใช้คำว่า “ขโมย” ด้วยเหตุผลว่าตรงกับความหมายในกรณีที่เกิดขึ้น ประเด็นที่น่าสนใจมาก คือ But the Law is Contingent and Does Not Predetermine an Outcome. It only Promises the Possibility of a Contest over One. หมายความว่ากฎหมายเป็นสิ่งที่มิได้หลายความหมาย สิ่งที่เกิดขึ้นในศาลจึงเป็นการถกเถียงและต่อสู้กันว่า ความหมายของกฎหมายในแต่ละกรณีนั้นคืออะไร

ในกรณีประเทศไทย กฎหมายเป็นสิ่งที่มีความหมายหรือไม่? การเขียนคำพิพากษาใหม่เป็นสิ่งที่เป็นไปได้หรือไม่ในบริบทสังคมไทย? จากที่กล่าวมาข้างต้น โครงการการเขียนคำพิพากษาใหม่เกิดขึ้นในประเทศที่เป็นประชาธิปไตยแล้ว แต่หากพิจารณาดี ๆ ประเทศเหล่านี้ก็เป็นประชาธิปไตยที่ไม่

สมบูรณ์นัก หลักนิติธรรมในแต่ละประเทศไม่สมบูรณ์ ซึ่งก็ไม่มีที่ใดในโลกนี้ที่เป็นประชาธิปไตยและมีหลักนิติธรรมและหลักนิติรัฐที่สมบูรณ์แบบไม่มีปัญหาอย่างไ้ก็ตาม ก็ต้องยอมรับว่าประเทศไทยมีปัญหาเรื่องนี้พอสมควร

เมื่อครั้งที่ศาสตราจารย์ธงชัย วินิจจะกุล ได้แสดงปาฐกถาเรื่อง “นิติรัฐ อภิสิทธิ์ และราชานิติธรรม: ประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาของ Rule by Law แบบไทย” ในงานปาฐกถาพิเศษป่วย อังภากรณ์ ครั้งที่ 17 ที่คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2563 อาจารย์ธงชัยได้เสนอ 2 แนวคิดที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ความยุติธรรมหรือกฎหมายในไทยนั้นมี 2 แนวทางที่ทำให้ความยุติธรรมเกิดขึ้นได้ยาก ประการแรก คือ นิติรัฐอภิสิทธิ์ หมายความว่า รัฐมีอภิสิทธิ์เสมอมา ส่วนประชาชนนั้นไม่ว่าไม้อภิสิทธิ์ แต่ประชาชนแทบไม่มีที่ทางในกฎหมายเลย และประการที่สอง คือ ราชานิติธรรม อันหมายถึงการที่พระมหากษัตริย์เป็นหลักสูงสุดของกฎหมายและความยุติธรรม ซึ่งจากสองคำนี้ทำให้เห็นว่า ประชาชนอยู่ที่ไหนในกฎหมาย สำหรับใครที่ยังไม่ได้อ่านงานหรือฟังอาจารย์ธงชัย แต่เคยเข้าไปในห้องพิจารณาคดีในประเทศไทยก็คงเข้าใจเรื่องนี้ว่าในห้องนั้นประชาชนต้องนั่งที่ไหน และนั่งบนเก้าอี้แบบใด ในขณะที่ผู้พิพากษานั่งเก้าอี้ลักษณะไหน มีรูปภาพของใครที่อยู่ในห้อง และเมื่อพิจารณากระดานที่เป็นเอกสารคำพิพากษาจะมีสัญลักษณ์โดยคำพิพากษาจะออกในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ ซึ่งเมื่อตอนที่คิดจะเขียนคำพิพากษาใหม่ ก็มองว่าประเด็นนี้คงเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาเช่นกัน เนื่องจากเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับโครงสร้างของกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของไทย

อีกประเด็นหนึ่งที่คิดไว้ คือ ครั้งที่อยู่เมืองไทยหลังรัฐประหารปี 2549 ผู้บรรยายได้ไปสังเกตการพิจารณาคดีในคดีที่สามารถเข้าสังเกตได้ และเกิดความคิดว่า การที่ประชาชนและคนต่างชาติได้ไปสังเกตคดียุ่งนั้นมีประโยชน์ต่อความยุติธรรม เพราะทำให้ผู้พิพากษาทราบว่ามีคนกำลังสังเกตการณ์อยู่ ซึ่งผู้บรรยายก็ทำแบบนี้มาตั้งแต่เรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยในช่วงปิดเทอมได้ไปฝึกงานที่องค์กรที่ช่วยเหลือคนที่โดนไล่ออกจากบ้านได้ไปสังเกตคดีที่เกิดขึ้นทุกสัปดาห์ ได้ไปสังเกตคดีการไล่คนเช่าห้อง จึงมี

ข้อสังเกตว่า การที่มีคนไปอยู่ในห้องพิจารณาคดี มักส่งผลให้ผู้พิพากษาประพฤติปฏิบัติตัวเหมาะสม

เมื่อกลับมาสู่คำถามที่ว่า การใช้วิธีการเขียนคำพิพากษาแบบใดที่เป็นสิ่งทำได้ในบริบทของไทย ซึ่งมีคนทำการศึกษาในลักษณะนี้ไปแล้วเมื่อประมาณ 10-15 ปีที่ผ่านมา โดยศึกษากฎหมายที่มีในประเทศไทยตอนนี้อย่างไร และพิจารณาว่าโครงสร้างแบบนี้เพื่อทำให้เกิดความยุติธรรมได้อย่างไร ซึ่งคนกลุ่มแรกที่ต้องกล่าวถึง คือ คณะนิติราษฎร์ที่ได้เสนอให้มีการล้างผลของรัฐธรรมนูญ และอีกหลายกรณีในการร่างกฎหมายแบบใหม่ คณะนิติราษฎร์ถือเป็นภาพสะท้อนถึงจิตวิญญาณของความยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมหรือระบบกฎหมายในไทย

อีกกรณีหนึ่งที่ไม่มีคนทำมากนัก นั่นคือ การเขียนคำพิพากษาใหม่ เมื่อปีที่แล้วในขณะที่ผู้บรรยายยังอยู่ในประเทศไทย ผู้บรรยายได้ร่วมทำงานในกรณีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเรื่องสมรสเท่าเทียม ซึ่งออกมาเมื่อเดือนพฤศจิกายน ปี 2564 คำวินิจฉัยครั้งนั้นเป็นการถูกคนรักเพศเดียวกันอย่างมากร่างความไม่พอใจอย่างยิ่งต่อหลายคน การตีความของศาลรัฐธรรมนูญครั้งนั้นแปลกประหลาดมาก และเมื่อปีที่แล้ว (2565) ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนร่วมกับกลุ่มเฟมินิสต์ปลดแอกและตัวผู้บรรยายได้ทำโครงการเพื่อชวนคนที่ไม่พอใจกับคำวินิจฉัยนี้มาร่วมเขียนคำวินิจฉัยกันใหม่ ซึ่งมีผู้ร่วมเขียนประมาณ 20 คน และออกเผยแพร่เมื่อเดือนพฤษภาคม 2565 สิ่งที่น่าสนใจมากสำหรับโครงการนี้ คือ คนของศูนย์ทนายความฯ ที่เป็นนักกฎหมายเข้าร่วมแล้วยังมีบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่รู้จักกฎหมายและไม่ได้อยู่ในวงการกฎหมายเข้าร่วมด้วยซึ่งทำให้มีคนกังวลว่า ถ้าไม่ได้เป็นนักกฎหมายจะสามารถเขียนคำพิพากษาได้หรือไม่? แต่ปรากฏว่าเขียนได้ และมีหลายคนได้พบว่า การเขียนนั้นสนุกดี เป็นวิธีการเคลื่อนไหวที่สนุก ยิ่งไปกว่านั้น คนที่เขียนคำวินิจฉัยใหม่ได้ค้นพบว่าภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับเดียวกับที่ศาลรัฐธรรมนูญใช้วินิจฉัยเพื่อไม่สนับสนุนสมรสเท่าเทียมไว้นั้นกลับสนับสนุนสมรสเท่าเทียม!

2. นำเสนอหนังสือวิชาการที่กำลังศึกษาหาข้อมูลและเขียน

ผู้บรรยายได้ตัดสินใจว่า ถ้าจะเขียนคำพิพากษาใหม่จากยุค คสช. ก็จะต้องเลือกคดีที่ข้อมูลทั้งหมดอยู่ในที่สาธารณะแล้ว ด้วยเหตุผลหลายประการ ประการแรกเพื่อความปลอดภัยของคนที่เรา กำลังเขียนถึง และบทบาทนักวิชาการก็ไม่ได้มีความจำเป็นต้องเปิดเผยความลับของผู้อื่น ประการที่สอง สิ่งที่จะควรเกิดขึ้นในวงวิชาการ คือ หลังจากทีคนใดคนหนึ่งเขียนงาน คนอื่นก็วิจารณ์หรือเขียนถกเถียงแลกเปลี่ยนได้โดยมีข้อมูลรายละเอียดเหมือนกัน ดังนั้นการเลือกคดีที่มีการกล่าวถึงไว้แล้วและมีข้อมูลคำพิพากษาปรากฏในที่สาธารณะแล้ว ก็เพื่อเปิดโอกาสให้คนอื่นที่สงสัยหรืออยากเขียนใหม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้เช่นกัน

เมื่อครั้งที่ศึกษาคดีต่าง ๆ จากยุค คสช. สิ่งที่พบ คือ ไม่ว่าจะเป็นคดีอะไรจะเป็นคดีเกี่ยวกับการประท้วง หรือคดีเกี่ยวกับการไม่รายงานตัว หรือคดีเกี่ยวกับการฉีกบัตรก็ตาม คำพิพากษาทุกฉบับมีประเด็นหลักอยู่ว่า รัฐประหารเป็นสิ่งที่ชอบธรรมและเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายหรือไม่ และในแต่ละกรณีนั้นประชาชนถูกลบออกจากคำพิพากษา ซึ่งในกรณีของกลุ่มสิทธิสตรีที่ทำโครงการต่าง ๆ เขาก็พบเช่นกันว่าสตรีเป็นกลุ่มที่ถูกลบออกจากคำพิพากษา ทำให้เห็นได้ว่า จิตสำนึกของประชาชนและมุมมองต่อรัฐประหารถูกลบออกไปจากคำพิพากษาต่าง ๆ

นอกจากนี้ ผู้บรรยายได้ตั้งชื่อโครงการว่า Court for the People หรือ ศาลเพื่อประชาชน เหตุผลที่ใช้ชื่อนี้เพื่อสะท้อนว่าสิ่งที่ทำได้ก็คือ การเขียนคำพิพากษาโดยให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง ในขณะเดียวกัน เป็นการแสดงความชัดเจนว่าเขียนในฐานะที่ไม่ใช่คนไทย

คดีที่เลือกมามี 5 คดี โดยเลือกคดีที่ปรากฏเป็นสาธารณะแล้ว และคดีที่อยู่ในศาลต่าง ๆ มี 2 คดีที่ประชาชนฟ้องรัฐบาล ส่วนอีก 3 คดีที่ประชาชนโดนฟ้อง ในบทแรกผู้บรรยายกล่าวถึงคดีที่กลุ่มพลเมืองโต้กลับยื่นฟ้อง คสช. ซึ่งเรื่องได้ดำเนินไปถึงศาลฎีกาแล้ว บทที่สองกล่าวถึงคดีของคุณอภิชาติพงษ์สวัสดิ์ ผู้ที่เป็นคนแรกที่ถูกดำเนินคดีจากการประท้วงรัฐประหาร คดีนี้ดำเนินไปถึงศาลฎีกาแล้วเช่นกัน และบทที่สามกล่าวถึงคดีความจำนวน 5 คดี

โดย 3 คดีแรกเป็นคดีของคนที่ถูกเรียกตัว ได้แก่ คดีของคุณสมบัติ บุญงามอนงค์ คดีของคุณสิรภพ หรือผู้ใช้นามแฝง “รุ่งศิลา” หรือ “Rungsira” และคดีของ ศาสตราจารย์ ดร.วรเจตน์ ภาคีรัตน์ โดยผู้บรรยายได้เลือกเขียนคำพิพากษาคดีของอาจารย์วรเจตน์เนื่องจากอาจารย์ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ คดีที่ 4 เป็นคดีของคุณปิยรัฐ จงเทพ ที่ฉีกบัตรออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฯ ปี 2560 ซึ่งเรื่องนี้ดำเนินไปถึงศาลฎีกาเช่นกัน และคดีที่ 5 เป็นคดีที่คุณพันธ์ศักดิ์ ศรีเทพ ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองในกรณีที่มีพลเมืองถูกกักขังในเรือนจำชั่วคราว มทบ.11

3. นำเสนอ 2 บทในหนังสือดังกล่าว

ประเด็นสุดท้ายที่ได้พูดถึง คือ การพูดถึง 2 คดีที่ประชาชนฟ้อง คสช. ที่เขียนไว้ในบทแรกของหนังสือ ในลำดับแรกขอชื่นชมนักกฎหมายของรัฐไทย ก่อน ตั้งแต่ปี 2475 เป็นต้นมา มีการเขียนนิรโทษกรรมโดยกลุ่มที่ทำรัฐประหาร ซึ่งหากพิจารณา พ.ร.บ. นิรโทษกรรมในช่วงแรก ๆ สังเกตได้ว่า มักจะเป็น พ.ร.บ. นิรโทษกรรมช่วงหลังปี 2549 ส่วน พ.ร.บ. ของ คสช. ไม่ได้เป็น พ.ร.บ. ที่แยกออกมา แต่ปรากฏเป็นมาตราในรัฐธรรมนูญที่ออกหลังจากรัฐประหารที่เป็นมาตราที่นิรโทษคณะทหารที่ทำรัฐประหาร ซึ่งต้องชมเชยว่าเขียนดีมาก การที่มีรัฐประหาร 13 ครั้ง ทำให้มีโอกาสได้พัฒนาปรับปรุงการนิรโทษให้กับตนเอง ซึ่งเรื่องนี้ส่งผลและเป็นอุปสรรคใหญ่ในการฟ้อง คสช. จากการมีมาตรา 47 และมาตรา 48 ในรัฐธรรมนูญชั่วคราวที่ออกมาหลังจากรัฐประหาร

ยิ่งไปกว่านั้น สิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งจากงานวิทยานิพนธ์ปริญญาโทของอาจารย์ธงชัย วินิจจะกุล ที่ศึกษาตั้งแต่รัฐประหารในปี 2490 ศาลฎีกาก็มีคำพิพากษาออกมา 4 ฉบับในเรื่องความชอบธรรมและความถูกต้องตามกฎหมายของรัฐประหาร อาจารย์ธงชัยได้ตีความไว้อย่างน่าสนใจ น่าตื่นเต้น และชัดเจนมาก คือ ศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ตั้งแต่ต้นในแนวทางว่า แม้ว่าการทำรัฐประหารเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย หากคณะรัฐประหารได้ยึดอำนาจรัฐและได้

ปกครองประเทศแล้ว หลังจากนั้นให้ถือเป็นเรื่องที่ถูกต้องตามกฎหมาย จะเห็นได้ว่า ศาลไม่ได้ปฏิเสธว่าผิดกฎหมาย แต่ก็ตีความแบบนั้น

นอกจากนี้ สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ คือ แนวความคิดนี้มาจากงานเขียนของ Hans Kelsen นักกฎหมายชาวเยอรมันที่มีชื่อเสียงได้เขียนไว้ประมาณ 100 ปีก่อน ซึ่งการพูดถึงรัฐประหารในหลาย ๆ ประเทศ ก็มักอ้างถึงงานของ Kelsen อย่างไรก็ตาม ศาลฎีกาไทยที่ทำเรื่องรัฐธรรมนูญไม่ได้อ้างงานนี้แต่อย่างใด อาจารย์ศศิกา พลุกษาจันทร์ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้เขียนหนังสือเรื่อง “กฎหมายย่อมเป็นกฎหมาย: ว่าด้วยสำนักกฎหมายบ้านเมืองสมัยใหม่” โดยเขียนไว้ว่า การตีความของศาลฎีกานั้นคล้ายกับแนวคิดของ Kelsen แต่น่าจะไม่ใช่แนวคิดเดียวกัน เพราะจากที่ได้อ่านงานของ Kelsen พบว่าก็ตรงกับแนวคิดและหลักการที่มีอยู่ในกฎหมายอยู่แล้ว นอกจากนี้ อาจารย์ธงชัยก็ตีความว่า ในกฎหมายไทยนั้นมีแนวคิดของรัฐอธิปไตยมาตั้งแต่ต้นอยู่แล้ว การตีความเช่นนั้นจึงมีความหมายเป็นไปตามที่ศาลฎีกาไทยวินิจฉัยไว้ข้างต้น หลังจากรัฐประหารครั้งนั้นมีคำพิพากษาออกมาจำนวน 4 ฉบับ ครั้งแรกที่มีความพยายามต่อต้านรัฐประหารในเชิงกฎหมายเกิดขึ้นหลังจากการทำการรัฐประหารของจอมพลถนอม กิตติขจร มีผู้แทนราษฎรจำนวน 3 คน ไปฟ้องร้องจอมพลถนอม กิตติขจร พร้อมด้วยจอมพลประภาส จารุเสถียร และ พ.อ.ณรงค์ กิตติขจร ซึ่งศาลอาญาไม่รับฟ้องคดี ต่อมาในปี 2515 จอมพลถนอมก็เข้ามาตรา 17 เพื่อสั่งให้อดีตผู้แทนราษฎรทั้ง 3 คนได้รับโทษจำคุก 10 ปี เนื่องจากจอมพลถนอมโมโห เพราะคิดว่าคนที่เคยเป็นผู้แทนราษฎรในสภาผู้แทนราษฎรก็ควรเข้าใจกฎหมายที่ว่า หากคณะทหารได้ยึดอำนาจเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็ถือว่าไม่ผิดกฎหมายแล้ว หลังจาก 14 ตุลาคม 2516 ทั้งสามคนก็ได้ออกจากคุก หลังจากนั้นก็มีคุณฉลาด วรฉัตร ที่พยายามฟ้องร้องคณะทหารหลังจากรัฐประหารปี 2549 และยุค คสช. ซึ่งทั้งสองกรณีนี้ศาลอาญาไม่รับฟ้องคดี

หากพิจารณาคดีแรกที่ผู้บรรยายได้ศึกษาและเขียนใหม่ คดีนี้เป็นคดีเดียวที่มีประชาชนฟ้องคณะทหารแล้วเรื่องไปถึงศาลฎีกาและมีคำพิพากษาออกมา เป็นคดีของกลุ่มพลเมืองไต้กลับซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกัน

เคลื่อนไหวตั้งแต่หลังรัฐประหารเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ในคำฟ้องมีผู้ฟ้องร่วมกันจำนวน 15 คน โดยแต่ละคนได้อธิบายถึงผลกระทบที่ได้รับจากรัฐประหาร และเขียนอีกว่า เหตุการณ์นี้เป็นกรณีที่ทำให้ประชาชนทั้งประเทศมีผลกระทบที่ไม่ดีต่อชีวิต จึงขอให้ศาลรับคดีและพิพากษาว่า คสช. ผิดมาตรา 113 และมาตรา 114 ซึ่งศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ไม่รับฟ้อง อย่างไรก็ตาม ในแต่ละกรณีก็ได้มีการอุทธรณ์ เรื่องจึงดำเนินไปถึงศาลฎีกา ซึ่งการที่ศาลฎีกาไม่รับประเด็นที่พิพากษาว่า คสช. เป็นกบฏหรือไม่ แต่พิพากษาว่าศาลต้องรับคดีหรือไม่เท่านั้น โดยศาลฎีกาเลือกตีความว่า เนื่องจากในรัฐธรรมนูญชั่วคราวมีมาตราเกี่ยวกับการนิรโทษกรรมอยู่แล้ว กรณีนี้จึงเป็นคดีไม่ได้ ไม่มีมูลเพราะรัฐธรรมนูญได้นิรโทษไปแล้ว ถ้าเช่นนั้นคดีนี้จะสามารถนำมาเขียนใหม่ได้หรือไม่ ซึ่งผู้บรรยายก็คิดว่าได้ สิ่งหนึ่งที่นำเสนอสำหรับคำพิพากษาของศาลฎีกา คือ ศาลฎีกาไม่ได้เอ่ยถึงชื่อ 15 คนที่ฟ้อง แต่ก็ไม่ได้อเอ่ยถึงความเสียหายที่ประชาชนได้รับ ซึ่งตอนที่ผู้บรรยายได้เขียนใหม่นั้นก็เริ่มต้นด้วยการเขียนถึงความเสียหายที่ผู้ร่วมฟ้องแต่ละคนได้รับ และผลกระทบต่อประเทศ หลังจากนั้นก็ตีความว่า แม้ว่านิรโทษกรรม แต่มาตรานิรโทษกรรมก็ขัดกับส่วนอื่นของรัฐธรรมนูญ จึงต้องกลับไปศาลชั้นต้น ดังนั้น คดีนี้จึงเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ว่าอำนาจสูงสุดของประเทศเป็นของใคร ทั้ง ๆ ที่ในรัฐธรรมนูญที่รวมถึงรัฐธรรมนูญของ คสช. เองได้เขียนไว้ว่า อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน และแม้ว่าจะเคยมีการเขียนให้รัฐมีอภิสิทธิ์มากในอดีตมาก่อน แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นเช่นนั้น ซึ่งเป็นไปได้ที่ศาลจะตีความว่า รัฐประหารเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย

คดีที่ 2 ที่ขอล่าถ่วง คือ คดีของศาลปกครอง เป็นคดีที่มีการฟ้องกระทรวงยุติธรรมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเรื่องการกักขังพลเมืองในมณฑลทหารบกที่ 11 (มทบ. 11) ซึ่งเกิดขึ้นในปี 2558 ที่มีผู้เสียชีวิต 2 คน และมีบุคคลโดนซ้อมทรมานในเรือนจำชั่วคราว มทบ. 11 กรณีนี้ถือว่ามีปัญหามากในขณะนั้น ปัญหาแรกคือการใช้สถานที่ของทหารเป็นเรือนจำ การใช้คุกชั่วคราวนั้นสุ่มเสี่ยงที่จะมีการละเมิดสิทธิ ห้องขังไม่มีความปลอดภัย ผู้ที่ถูกกักขังแทบจะไม่มีโอกาสพบเจอผู้อื่น ทำให้เกิดภาวะสุ่มเสี่ยงในหลายประเด็น เมื่อครั้งที่นายความได้ไปคุยกับผู้ที่ถูกกักขังก็ไม่สามารถพูดคุยเป็นการส่วนตัว

ได้เพราะมีทหารเฝ้าอยู่ตลอด วิธีการหนึ่งที่ตั้งคำถามหรือพยายามให้หยุดการใช้ มทบ.11 เป็นสถานที่กักขัง คือ การฟ้องศาลปกครองซึ่งเป็นศาลที่ยื่นฟ้องได้ในกรณีที่เจ้าหน้าที่รัฐหรือองค์กรรัฐไม่ได้ทำหน้าที่ที่ควรทำ ในกรณีของคุณพันธ์ศักดิ์ ศรีเทพ นักเคลื่อนไหวจากกลุ่มพลเมืองโต้กลับ เป็นโจทก์ยื่นฟ้องในคดีนั้นนั้น ตัวเขาเองก็มีคดีอยู่ 2 คดีที่อยู่ในศาลทหารในขณะนั้น คดีหนึ่งเป็นคดีมาตรา 116 และอีกคดีหนึ่งเป็นคดีการละเมิดต่อคำประกาศของ คสช. จากการจัดกิจกรรม เคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มเกี่ยวกับคำสั่งการจัดตั้งเรือนจำชั่วคราว มทบ. 11 ที่เขียนไว้ว่าผู้ที่จะถูกคุมขังไว้ที่นี่คือผู้ที่ถูกฟ้องในคดีเกี่ยวกับความมั่นคงของ รัฐและคดีที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ไม่มีความชัดเจนมาตั้งแต่ต้นว่าบุคคลใดถูก กักขังไว้ที่นี่ ซึ่งประเด็นนี้อยู่ในการฟ้องร้องต่อศาลปกครองด้วย โดยฟ้องว่าไม่มีการให้ความหมายที่ชัดเจนในคำสั่งว่าบุคคลลักษณะใดจะต้องส่งไปคุมขังที่นั่น และประเด็นที่สองเป็นเรื่องความไม่ปลอดภัยเพราะมีผู้เสียชีวิตและผู้ที่ถูกซ้อม ทรมาน รวมถึงการละเมิดสิทธิอื่น ๆ จึงมีการยื่นคำร้องให้ยกเลิกคำสั่งนี้และให้ ปิดสถานที่นี้ วิธีที่ศาลปกครองทำงาน คือ ศาลให้กระทรวงยุติธรรมตอบคำร้อง ซึ่งกระทรวงฯ ก็ตอบมาว่าไม่มีการละเมิดสิทธิใน มทบ. 11 ไม่มีการซ้อมทรมาน และไม่มีการเสียชีวิตที่นี่ และไม่มีปัญหาใด ๆ ทั้งสิ้น สถานที่ที่มีความปลอดภัยดี ผู้ถูกคุมขังมีความสุข โดยเขียนประมาณ 4 หน้า และตอบเช่นนี้อีกสองครั้ง ในที่สุดศาลปกครองก็พิพากษาออกมาโดยตีความว่า การเสียชีวิตและการซ้อม ทรมานที่เกิดขึ้นไม่ได้มาจากคำสั่งนี้ จึงไม่ต้องยกเลิกคำสั่งดังกล่าว ซึ่งเป็นวิธี ตีความที่ทำได้ แต่ทำให้ผู้บรรยายรู้สึกเศร้าใจที่มีคำอธิบายออกมาในลักษณะนี้ ซึ่งผู้บรรยายได้เขียนคำพิพากษาใหม่ โดยเขียนถึงการละเมิดสิทธิที่เกิดขึ้นและ ต้องยกเลิกคำสั่ง

บทสรุปสัปดาห์

จากภาพรวมทั้ง 5 คดี เราเห็นถึงความพ่ายแพ้ของประชาชนจากคำ พิพากษาในทุกกรณีที่ประชาชนแพ้และรัฐชนะ แต่หากพิจารณาดี ๆ นี่ไม่ใช่ ความพ่ายแพ้และไม่ควรมองว่าแพ้ เพราะจะเห็นได้ว่า ประชาชนและ ทนายความมีผลให้ศาลต้องออกมาให้คำอธิบายต่อการตัดสินคดีและชี้แจง

เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิและการตีความกฎหมายในทุกคดี ซึ่งนี่เป็นประเด็นสำคัญ นอกจากนี้ ทนายความและคนที่ต่อสู้ในคดีเหล่านี้ก็ต่อสู้ให้เห็นว่ากฎหมายเป็นเครื่องมือของความยุติธรรม ซึ่งเป็นสาระสำคัญอีกส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหวต่อสู้และมีความหมายมาก การเคลื่อนไหวยืนหยัดของกลุ่มนี้จึงเป็นเหตุผลให้ผู้บรรยายเลือกคดีที่เห็นการต่อสู้ของประชาชนที่แม้ว่าสุดท้ายจะไม่ชนะอย่างเห็นได้ชัดว่าเป็นการชนะ แต่ก็เป็นกรณีให้เห็นประชาชนต่อสู้และเคลื่อนไหวด้วยการยึดหลักการความยุติธรรมซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญมากที่จะส่งผลต่อการสร้างบรรทัดฐานของกระบวนการยุติธรรมในสังคมไทยต่อไป

ในตอนเริ่มต้นทำงานนี้ ผู้บรรยายเคยคิดว่า ด้วยบริบททางประวัติศาสตร์และสังคมการเมืองในการใช้กฎหมายในประเทศไทยคงไม่อาจทำให้ความยุติธรรมเกิดขึ้นได้ภายใต้ระบบนี้ แต่เมื่อได้ทำงานไประยะหนึ่งก็เปลี่ยนความคิดเพราะพบว่าความยุติธรรมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ กฎหมายเป็นสิ่งที่มีความหมาย การหาหนทางทำให้กฎหมายเป็นเครื่องมือที่สร้างความยุติธรรมในสังคมได้ก็ต้องต่อสู้กันในทุกที่ ไม่ว่าจะเป็นบนท้องถนนหรือในห้องพิจารณาคดี และคิดว่าต้องทำบนหน้าหนังสือ ตำรา หรือในงานวิชาการด้วย เพื่อยืนยันว่าสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันนั้นเป็นเพียงทางเลือกหนึ่งเท่านั้น เราสามารถฝันถึงภาพอื่น ๆ ได้เช่นกัน ดังนั้น เราต้องร่วมมือกันเพื่อทำให้ทางเลือกทางอื่น ๆ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้จริง

Post-Ukraine-Crisis World Order: Alternative Futures in the International Political Economy

*Rey Ty*¹

(Received: April 1, 2023; Revised: June 14, 2023; Accepted: June 22, 2023)

Abstract

This paper addressed the problem of the Ukraine crisis according to which the aftermath of the conflict ushers in alternative futures based on the alliances of economic and political forces in the world. It raised the query related to the repercussion of the Ukraine crisis to the nascent world order. This case study employed the qualitative research design that resorted to document analysis emanating from mainstream, alternative, and social media news reportage, reflecting divergent perspectives. It presented alternative futures before us, which converts the challenges into prospects toward inclusive development in the world at the end of the Ukraine crisis. The study focused on possible post-Ukraine crisis scenarios: one, the unipolar hegemon maintains its grip on the global economy; two, post-Cold War global harmony; three, China and Russia emerge as new centers of global economic power; and four, the non-aligned countries of Asia, Africa, and Latin America assert a non-aligned multipolar world in which they will benefit from

¹ Lecturer, Doctorate, Department of Peace Studies, International College, Payap University,
E-mail: reyty4@gmail.com

slices of the global pie. Each incipient system in the international political economy shall have different front-runners and losers.

Keywords: Alternative Futures, BRICS, Geopolitics, International Political Economy, Ukraine

Introduction

Problem Statement

The conflict in Ukraine has led to an international economic crisis and an international political crisis, in short, to a crisis in the international political economy. Employing international political economy as the theory, the political conflict in the Ukraine armed hostilities has led to a global economic crisis (IMF Blog, 2022); economic sanctions, energy shocks (Jenkins, 2023), trade disruptions, interruptions in global supply chain (AP News, 2023), inflation, higher prices of commodities, and high debt levels (World Bank, 2022). The International Monetary Fund (IMF) stresses that armed hostilities in Ukraine have resulted in a major blow to the global economy, which negatively affects economic growth and leads to inflation and increased prices of consumer commodities (IMF Blog, 2022). The toll is great in Ukraine and unprecedented sanctions on Russia cripples financial transactions and trade, leading to a deep recession (IMF Blog, 2022). The thinktank Rand Corporation emphasizes that the conflict in Ukraine fighting in Ukraine leads to slowed economic growth and a slowed recovery from the pandemic (Jenkins, 2023). The Economic Intelligence Unite (EIU) of *The Economist* reports that the Ukraine conflict hurts the global economy, especially NATO countries: increase in global commodity prices leading to inflation and decrease in economic growth and closer political relations between China and Russia (Howey, 2022). Both the Council on Foreign Relations (Masters, 2023) and BBC (BBC News, 2014) argue that the Ukraine crisis has intensified the political crisis and conflict between NATO and its allies on the one hand and Russia and its allies on the other hand. Sanctions on Russia result to higher energy

prices, depletion of gas reserves in the winter months, and inflation in Europe and the West (Pettinger, 2022). As a result of the Ukraine crisis, the world is facing deepening economic crisis. Major powers are taking sides in these armed hostilities. Emerging powers are likewise raising their voices of discontent with the status quo. Countries of the Global South are starting to air out their grievances. In short, we are in for loads of disgruntlements in the world order as we know it.

This paper reviewed the literature regarding the origin and development of the concept and theory of international political economy from antiquity to the present. As western politicians use economic sanctions in the current international political economy to enforce their economic and political agenda, the literature of the theory of international political economy does not provide a relief for the Global South. NATO economic sanctions against Russia in the Ukraine crisis is a case in point. Thus, BRICS fills the gap in the current international political economy, as they seek to develop, expand, and consolidate an alternative international political economy. The countervailing political force of BRICS in the global economy has yet to be seen (Cynthia et al., 2017; Nuruzzaman, 2020).

The current international economic and political crisis, especially acute during the Ukraine conflict, contests the previous theories of international political economy. None of which explain the fact that the Global South is now openly challenging and opposing the economic sanctions of the politicians in the Global North (Prange, 2023).

Purpose of the Study

The purpose of this qualitative paper was to examine the Ukraine crisis, to understand the causes of the demise of the past world orders, as well as to scan the emerging alternative futures as a result of the realignment of forces during the Russia-Ukraine combat.

Research Questions

This case study raised the following queries:

1. What is the Ukraine crisis?
2. What changing factors facilitate the demise of the major political economy in world systems in the modern times, leading to the emergence of a new one, the last one being the Ukraine crisis?
3. What are the evolving alternative futures in the wake of the Ukraine crisis?

Definition of Terms

Alternative Futures: Futures studies engaged in scenario building and planning that investigate the current state of complex affairs, including governmental actions, international business, and military affairs (Henderson, 1996).

BRICS+: Politics of the governments of Brazil, Russia, India, China, South Africa, and other countries that are joining the effort to get out of the international political economy that is subject to economic sanctions and political offensives by creating an alternative international political system (DW, 2023; World Data, 2023).

Geopolitics: It is the study of the way in which geography, politics, nature, and the economy affect the international economic

and political relations among countries. With politics as the key factor, geopolitics is the way in which politicians view and act in reference to geography. For this article, geopolitics refers to the politics among different geographic areas: Russia, Ukraine, NATO, the Global South in general, and China and BRICS in particular.

International Political Economy (IPE): It is the study of the relationship among the world economy, political relations, and the role played by international economic institutions that governments establish multilaterally. Politics is the center of subject of analysis, while the economy is the object of analysis. IPE is the way in which politicians view and act with respect to the international economy.

Ukraine: A country in eastern Europe situated to the western border of Russia and currently the two are engaged in armed hostilities (Britannica, 2023).

Literature Review

This section reviewed the literature on political economy with a view to identify and fill the gap in the discussions about political economy, especially in the context of the Ukraine crisis.

Concept of Political Economy. Political economy is not an idea floating abstractly in the ether. It is very simple: the relationship between politics and the economy. International political economy is also known as a political-economic framework of analysis, which examines the role of the state and the world in relation to factors of production, firms, consumers, spending (Danziger, 2016). It is an interdisciplinary field of social science, which is a “combination of politics and the economy” (Danziger, 2016, p. 199). It reveals the close affinity between the political system with the economic

system and the way in which politics affects the economy as well as the ways in which the economy affects politics. Issues include the role of wealth, power, and government in decision making and in the economy. See Figure 1 below:

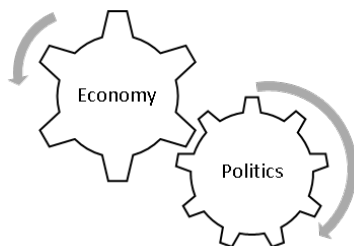


Figure 1: Political Economy as the Study of the Relationship between Politics and the Economy

International political economy is politics at the international level and is a section in international relations, which is a subfield of political science. It is the study of the politics of international economic activities (Goldstein & Pevehouse, 2020). Hence, international political economy of necessity views the economy mainly from the political perspective. They include the role of governments in business, the economy, international economic system, finance, trade, international monetary system, and corporate globalization. “In all the political systems of the world, much of politics is economics and most of economics is also politics... For many good reasons, politics and economics must be held together in the analysis of basic social mechanisms and systems” (Lindblom, 1977, p. 8)

Origins of the Concept of Political Economy. Different societies had used the concept of political economy in antiquity, including China, India, and Greece. In China, Kongfuzi (Confucius) gave an exposé on *Tian Xia Wei Gong* (everything under heaven is for the common good), meaning the political leadership must ensure to take care of the well-being and the general welfare of the people (Confucius, 2000). Kautilya's *Arthashastra* was an ancient Indian treatise that discussed statecraft that involved the interplay of military strategy, economic policy, and foreign policy (Kautilya, 2016). Plato and Aristotle discussed the role of the *polis* (or the political state) in nurturing a just society in which each person plays an economic role that promotes the common good (Aristotle, 2009; Plato, 2007).

Development of Political Economy. Adam Smith and David Ricardo belong to classical political economy, which relies on self-interest, market forces, and limited government intervention in the economy. Smith favored free markets for the promotion of economic growth, while the government plays an important role only on certain matters, such as education, social services, and infrastructure (Smith, 2013). Economist Milton Friedman continued classical political economy, which became to be known as liberal political economy (Friedman & Friedman, 1990).

David Ricardo stressed the importance of comparative advantage; hence, governments must facilitate exports of locally produced goods which are of good quality which can be produced cheaply and facilitate imports of goods that are not produced locally or are costly to produce locally (Ricardo & Kolthammer, 2004). Thomas Malthus indicated that population growth increases

exponentially, whereas food production increases arithmetically only (Malthus, 2010). In principle, wars, famines, and disease are ways by which population growth could be curbed.

Karl Marx and Frederick Engels founded the scientific Marxist political economy according to which capitalism extracts surplus value from the overworked and underpaid workers (Marx et al., 1967). John Maynard Keynes championed government intervention in the economy by way of fiscal policy with a view to solve the problem of economic collapse (Keynes, 1964).

After World War II, Paul Samuelson spearheaded the neoclassical political economy, which became the dominant ideology up to today (Samuelson, 1997). It is quantitative, statistical, and stresses trade liberalization, deregulation, privatization, economic efficiency, which developed to economic globalization in a rules-based world order (Byrne, 2020). This is the neoliberal political economy of corporate globalization which is known as the Washington Consensus (Marangos, 2020). Using datasets covering decades, Piketty revealed that capital growth far exceeds income growth, which leads to income inequality and the widening of the gap between the few rich and the majority poor (Piketty, 2017).

Gaps and Weaknesses in Political Economy Today. With the outbreak of the armed hostilities in Ukraine in a proxy war between Russia and NATO, many politicians in different parts of the world are now more vocal about their dissatisfaction about the current international political economy, which is for the most part, neoliberal political economy in a rules-based world order of the Washington Consensus which a hegemon leads. For this reason, the BRICS moves towards a new international political economy are

rapidly on the rise and increase, filling the gap. In the aftermath of the Ukraine conflict, alternatives to neoliberal political economy emerge.

Framework. Political economy provides the lens through which to analyze the current configuration of the world economy as well as to forecast the possible alternative futures in the post-Ukraine crisis period. Narrative theory was employed to analysis the political and economic stories that the key actors to the Ukraine crisis tell, stressing the “interpretive power of stories to disclose human meaning” (Wertz et al., 2011, p. 4).

The alternative futures analysis is an approach in the analysis of events that forecasts what the near future would look like, based on facts and figures in the current situation. The purpose of this approach is to help in the management of uncertainties as well as for assisting in decision making by laying bare the opportunities and challenges. Governments will be able to plan their strategies ahead in order avoid or reduce risks and maximize gains (Goldschmidt, 1984).

With critical lenses, this paper systematically combed through the mainstream media, alternative media, and social media regarding the Ukraine crisis (Ty, 2022, 2023a, 2023b) in order to map out the scope of the literature regarding the Ukraine crisis as well as the emerging alternative futures. News reports in the English, French, and Spanish languages were scanned for this purpose. By not only presenting the one-sided mainstream news reportage but also alternative views and citizen reportage, this paper provided a more balanced view of the conflict and the possible emerging alternative world orders. Mainstream news coverage emanates from

the “usual suspects” of the giant corporate news agencies at networks, such as ABC, BBC, CBS, CNN, Fox News, NBC, New York Times, RFI, Washington Post, and others.

Alternative news reporting originates from dissenting voices, including academics, journalists, politicians, and organizations of divergent ideological persuasions that oppose the war in Ukraine. They span the political spectrum from right to left. Anti-war proponents are neither pro-Russia nor pro-Ukraine; they are neither anti-Russia nor anti-Ukraine. However, mainstream media characterize and falsely stigmatize all anti-war and peace advocates as pro-Russian, conspiracy theorists, or disseminators of fake news. Among the anti-war champions include Richard Boyd Barrett (People Before Profit/Solidarity, Ireland), Max Blumenthal, Prof. Noam Chomsky, Stephen Cohen (Russian studies expert), Clare Daly (Member of European Parliament; from Ireland), Daniel Ellsberg, Tulsi Gabbard (former Democrat politician), George Galloway (Workers Party of Britain), Chris Hedges (On Contact), Jackson Hinkle (The Dive), Paul Jay (The Analysis), Aaron Maté, Nikolas Mirkovic, Prof. John Joseph Mearsheimer (University of Chicago), Douglas Abbott MacGregor (retired U.S. army colonel), Rand Paul (libertarian; Republican), Scott Ritter (former U.N. nuclear weapons inspector), Mick Wallace (Member of the European Parliament; from Ireland), Richard David Wolff (U.S. economist), World BEYOND War, and others.

Dissenting voices come from both mainstream media as well as alternative media, including Consortium News and People’s Dispatch, and others. Social media accounts are rich with reportage from citizen journalists and peace journalists who cover the armed

fighting on the ground. For example, students from India and different African countries leaving Ukraine as refugees aired their grievances, through social media, about racist treatment when they were fleeing for safety. Patrick Lancaster is an example of an independent citizen journalist who reports through social media what is currently taking place on the ground in Ukraine.

Framework



Figure 2: Divergent Narratives of about Actions related to the Ukraine Crisis Lead to the Emergence of Alternative Futures in the International Political Economy

Methods

Adopting the constructivist grounded theory (Glaser, 2007), this descriptive research (Creswell, 2015) discussed a case study (Yin, 2003) of the current Ukraine crisis and presented alternative futures that could emerge in its aftermath. It provided data analysis (Merriam & Tisdell, 2015) of the current historical events and its impact on the changing relations among global forces. This paper examined the behavior among the different global players as they impact the changing global economic, social, and political realities. Based on reports from various sources, this investigation led to the identification of different alternative futures which is the core of the erected grounded theory.

Theoretical Sampling

Theoretical sampling is a research data collection process in qualitative research by collecting codes and analyzing data with a view to uncover an emergent theory (Glaser, 2008). By purposive theoretical sampling (Glaser & Strauss, 1967), this paper is engaged in a process of seeking and collecting additional data based upon concepts gathered from initial data analysis for the purpose of generating an inductive theory. Through the strategy of theoretical sampling, concepts are organized, themes are systematized, and trends are unearthed, all of which are based upon specific characteristics that bind them together. At the end of this research, a grounded theory is constructed based on the relationship among the data collected.

Data Collection, Data Analysis, and Coding of Emerging Categories

The author has traveled to different parts of Ukraine to visit Ukrainian-speaking and Russian-speaking friends and home-stayed with some of them and met their extended family members, during which the author has gained deep insights into the Ukrainian history, economy, politics, cultures, and society. This qualitative, descriptive, and analytical study is based upon collecting data available widely in the internet and social media, after which they are subjected to critical review and analysis, which provided structure and depth in the emergence of trends. Data about the Ukraine crisis, its aftermath, and world futures are gathered, analyzed, and coded from various sources. A cross-textual study of the news coverage about the Ukraine crisis was conducted in order to extract empirical data about the views of major actors regarding the armed conflict in Ukraine.

Major sources of news in the English, French, and Spanish languages from across the world were scanned to garner empirical data about the Ukraine crisis as well as the rhetoric and actions of governments of different parts of the world. Emerging from the empirical data, these sources of news coverage about the Ukraine crisis include 1) mainstream media (MSM), 2) alternative news sources, and 3) citizen and peace journalism.

Corporate and state mainstream media (MSM) provide the core of the dominant views about the Ukraine crisis. In most parts of the world, they include news networks on both sides of the Atlantic, among which are: ABC, CBS, BBC, DW, Le Monde, El País, NBC, New York Times, Radio Free Europe, Radio Liberty, FRI, Voice of America, and Washington Post.

Alternatives news emanate from both the mainstream media when they are able to slip through, usually anti-war views that academics and politicians portray. They include Noam Chomsky, Clare Daly, George Galloway, John Mearsheimer, and Jeffrey Sachs. In addition, they also come from other news outlets and independent reporters from all over the world, such as: Consortium News, Jimmy Dore, George Galloway, Chris Hedges, Jackson Hinkle, Caleb Maupin, Mint Press News, Wyatt Reed, Scott Ritter, T-House (China), TFI Global (India), and others.

Citizen journalism and peace journalism emanate from individuals and independent journalists who are on the ground in the conflict areas in the Ukraine crisis, reporting about what they actually experience, see, hear, and witness.

Being theoretically sensitive, the author is therefore able to organize the different strains of ideas, categories, and trends that emerged, which then formed part of the grounded theory in the form of a taxonomy of perspectives and world futures which are distinct from each other.

Findings

Details of the Case Study regarding the Ukraine Crisis.

Upon the dissolution of the erstwhile Soviet Union, the Warsaw Pact closed its doors forever. At the outset, the North Atlantic Treaty Organization (NATO) promised not to expand an inch. However, historical memos and other records reveal that NATO broke its promise and expanded eastward continually (George Washington University, 2023). Russia had warned NATO about such expansion but NATO did not heed the warnings but was unrelentless in its expansion. Ukraine was the red line beyond which Russia became bellicose. Beyond the pale, NATO expansion made Russia irate. Mainstream media correctly called out Russia for invading Ukraine. When Russia invaded Ukraine, the whole world was on edge. Russia waged a relentless attack on Ukraine, which took a toll on human suffering, human lives, and properties. Instead of throwing in the towel, Ukraine redoubled its saber-rattling and counter-attacks on Russia, with the weapons and monetary support from NATO in the hopes of leveling the playing field.

All parties to the Ukraine conflict wage a hybrid war. One side of the conflict or the other side of the conflict, or both sides, engage directly or indirectly in hot war, psychological warfare, local unrest instigation, cyber-attacks, fake news, weapons delivery,

irregular forces, economic war, financial war, and more (Hoffman, 2007). Zelenskyy was the loudest megaphone for Ukraine's military buildup and succeeds in shoring up NATO support, as he is a seasoned actor who plays very well with media. Ukraine wins the media war with Zelenskyy getting air time in major events around the world. However, Russia is winning the armed conflict on the ground, taking vast tracks of land in the east and south of Ukraine. By arming and funding Ukraine's war efforts, NATO is stoking the flames of war and is sending the Ukraine crisis into a tailspin of continuing armed hostilities. In the fog of war, NATO's unrestricted arms and monetary support for Ukraine sets the stage for Zelenskyy to believe he can win the war. However, Russia decimates city after city in Ukraine, taking in vast swathes of lands in Donetsk and Luhansk in the Donbas as well as in Mariupol, aside from Crimea in 2014. Russia has warned NATO not to be involved in the armed hostilities directly, as this act will spell the death knell. Putin has vented his fury by announcing that he will not refuse to use the nuclear option. This serves as a cautionary tale to avoid nuclear annihilation of the world. See Figure 3 below:

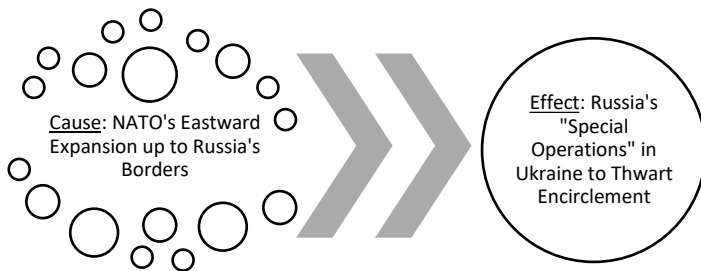


Figure 3: NATO's Eastward Expansion Provoked Russia's "Special Operations" in Ukraine

The mainstream news in the west blames Russia for the Ukraine crisis and stokes tension and war with Russia. Russian aggression was not unprovoked and the provocations are well-documented (Executive Intelligence Review, 2022b). Mainstream news from the west project the perspectives of NATO and Ukraine, including fake news. Russian news project its own perspectives, including fake news.

Independent western journalists expose fake news and propaganda of NATO and Ukraine (Global Times, 2022). While asserting that the Russian military action in Ukraine was unwarranted, alternative news in the west blames NATO expansion eastward as provoking the Russian invasion of Ukraine (Ty, 2022, 2023a, 2023b). Éric Denécé who is the Director of the French Center for Intelligence Studies asserted that the Ukraine conflict “should have been avoided” and that all parties “have their share of responsibility” (Denécé, 2022). Retired Swiss Lt. Col. Ralph Bosshard stressed that Ukraine’s unilateral declaration that the Minsk Agreements are null and void and attacking the Russian speaking Ukrainians in Lugansk and Donetsk provoked Russian reaction (Executive Intelligence Review, 2022a). Some mainstream politicians boldly call out the war efforts as “war propaganda” and refuse to take part in them (Brakey, 2023a, 2023b; Responsible Statecraft, 2023).

People trapped in Ukraine during Russia’s special military operation were both foreigners and citizens. Foreigners included among others, students, spouses, and business people. International students and other foreigners shared home-made videos in their mobile phones by uploading them into social media outlets to

disseminate information about what they are experiencing on the ground in Ukraine.

Eyewitness citizen news accounts vary by a wide margin to accounts of mainstream media about the situation on the ground. International Fellowship of Reconciliation (IFOR), for example, is worried about the increasing armament and military expenditures as a response to the armed conflict (Pressenza, 2022). A few anti-war organizations call for a stop of supporting the war in Ukraine and engage in peace journalism, among which are La Rouché Organization (La Rouché Organization, 2022), Schiller institute (The Schiller Institute, 2022), and World BEYOND War (World BEYOND War, 2022). Based on the empirical research, there are three major sources of news globally that present three alternative views about the Ukraine crisis. See Table 1 below:

Table 1: Different Perspectives of the Ukraine Crisis from Different Sources of News

Media Coverage and Three Perspectives of the Ukraine Crisis		
Perspective 3	Perspective 2	Perspective 1
Eye-Witness Reportage	Anti-War or Peace Journalism	Pro-War Mainstream Journalism
Individuals on the ground who were fleeing or who live in the conflict zones	Mostly from Alternative News Outlets and Independent Journalists	Corporate and State Mainstream News Networks

Sanctions against Russia not only did not hurt Russia but in fact has negative impact on the economies of NATO countries primarily and of the world in general. The rate of inflation is high on both sides of the Atlantic. The price of gasoline has skyrocketed globally due to the price gouging practices of petroleum companies. As many countries rely on wheat, sunflower oil, and other produce from Russia and Ukraine, the sanctions have also threatened a possible food shortage due to agricultural products and fertilizers not leaving both Russia and Ukraine.

Lest the armed hostilities in Ukraine spiral out of control, there needs to be a dialogue now for a peace settlement that guarantees the security not only of NATO but of all parties involved in the armed conflict and the whole world as well. A new security arrangement is needed. Peace based on justice is more important than victory in war.

International Political Economy of the World Systems in the Modern Times. This article examined the megatrends in international political economy of necessity from Westphalian Peace to BRICS's Eastphalian Peace in order to have a bird's-eye view of historically and socially contextualized changing trends. Westphalian Peace is the impetus for the movement towards Eastphalian Peace. We have gone through a series of world systems in the modern times: 1) Westphalian Peace, 2) the League of Nations, 3) the United Nations, and 4) humanitarian intervention. See Figure 4 below:



Figure 4: Changing World Economic and Political Systems in the Modern Times

In the period of antiquity and in the Medieval times, there were separate city-states as well as separate warring kingdoms and empires (Johnson & Steams, 2022). They were characterized by both hierarchy and anarchy (Larkins, 2009). Thereafter, the Peace of Westphalia was an arrangement which ended wars as well as recognized territories of states as well as state sovereignty over these boundaries, which became the global norm (Treaty, 1648).

When World War I erupted, wars in Europe led to the territorial divisions. The League of Nations was created with a view, among others, to prevent further wars, recognize the right to self-determination and collective security; however, it failed primarily because the United States was not a member (Henig, 2019).

As a result, World War II was waged in Europe and Asia, with the participation of the United States. When the Axis powers were defeated, the Allied powers initiated to call to create the United Nations, the purpose of which included self-determination, sovereign equality, territorial integrity, non-interference in the domestic affairs of states, national sovereignty, and international cooperation (United Nations, 1945).

During the Cold War, proxy wars between the United States and the former Soviet Union were waged in the different parts of the world (Gaddis, 2006). The end of the Cold War saw the collapse of the former U.S.S.R. and many republics became independent

countries. The only superpower remaining was the United States which imposes hegemonic stability in the now unipolar world (Worth, 2015). The unipolar world configuration in the post-Cold War period is the time during which humanitarian interventions were rampant: Afghanistan, Iraq, Libya, Syria, and elsewhere.

Then came the Ukraine crisis in early 2022. While NATO criticizes Russia for the unprovoked military invasion, Russia insists that NATO's eastward expansion was the impetus for its "special military operations," as its security is threatened. The whole world watches the debate between NATO and Russia. While NATO demands allegiance from all countries in the world, many countries in the Global South are rethinking their options, keeping in mind their experiences with colonialism and neocolonialism. We live in a totally different world today. Global realignments and reconfigurations are taking place, as a result of the Ukraine crisis.

With unipolar humanitarian interventions all over the world, the general principles of public international law recognized in the Peace of Westphalia, the League of Nations, and the United Nations have eroded. The United Nations Organization does not anymore maintain the general principles of international law as such but approves anti-Westphalian humanitarian interventions which violate non-intervention in the domestic affairs of states, territorial integrity, and national sovereignty.

Alternative Futures. The world is now walking on eggshells, attempting to wiggling out of the Ukraine quagmire. We are now witnessing the alignment and re-alignment of forces among global actors in response to the Ukraine crisis. Four possible alternative futures are emerging. As ideal models, they are not mutually

exclusive and can coexist with varying degrees of importance at different points in time and on specific issues, all of which have implications to inclusive growth in the global economy. The four possible world futures are the following: 1) the continuance of the rule-based unipolar hegemonic stability order, 2) a return to the early post-Cold War harmony; 3) a China-Russia led world order, and 4) the re-emergence and re-strengthening of the Non-Aligned Movement (NAM). See Figure 5 below:



Figure 5: Four Alternative Futures in the Aftermath of the Ukraine Crisis

Unipolar Hegemonic International Political Economic World System. The first alternative future points to the maintenance, strengthening, and consolidation of the rule-based unipolar hegemonic stability. These rules are mostly western in origin but internationalized or globalized, including rules of the United Nations, World Bank, International Monetary Bank, World Trade Organization, and others. The rhetoric of democracy, human rights, and individual freedom are elemental. In an anarchic world order, power-hungry countries vie to crown themselves as the global hegemon (Mearsheimer, 2001). The world has been under the

helms of a global hegemon since the collapse of the former Soviet Union in 1991 to the present. This model will remain predominant, if a single hegemon will continue to hold sway not only trans-Atlantically but also globally. The lone superpower will be able to remain as the sole authoritative economic, political, diplomatic, and military power in the world as a result of confluence of superiority in technology, ideology, and access to resources (McCormick, 1990). A hegemon could also enforce its will to survive as the lone global leader through the imposition of international rules in a rules-based world order (Keohane, 1994). In this world order, we will see the continuation of the important roles that the United Nations (UN), corporation globalization, the World Bank, the International Monetary Fund (IMF), and the World Trade Organization (WTO) will play. Economic rules in this system include liberalization, deregulation, and privatization. Economic, social, and political life as we know it will continue as it is.

Harmonious Global System. The second alternative future points to the return of the brief period right after the demise of the Cold War in 1991 during which almost all the countries more or less were engaged in a friendly competition in international trade without the threat of or use of armed conflict. This nostalgia for global harmony gives room for major powers on both sides of the Atlantic, China, and Russia to engage in capitalist expansion and free trade without fear of military conflict (Billington, 2022). This alternative is unlikely to happen, as the animosity between NATO and its enemies are intensifying.

Eastphalian BRICS+ World Economic and Political System. No power is forever. Empires rise. Empires fall. With the Enlightenment, France reigned supreme during the eighteenth century. Due to the Industrial Revolution, the sun never set on the British empire. Macron asked if this is the termination of western hegemony with which we are accustomed. This third alternative future points to the rise of China and its economic partners as an alternative center of global economic, political, and military power around which the world will have to navigate. The original BRICS countries include Brazil, Russia, India, China, South Africa (World Data, 2023). They account for not only about 40% of the global population but also about 25% of the gross domestic product (GDP) of the world (Iqbal, 2022). It is a platform to establish multilateral relations among countries of Asia, Africa, and Latin America, the purpose of which includes peace and security; economic, political, and cultural cooperation; and people-to-people exchanges. In short, it promotes a harmonious, prosperous, and a peaceful world (Wall Street Mojo, 2022). As an alternative to the western hegemonic world order, BRICS provides its members the ability to absorb the shockwaves of and pressures from the corporate globalization of the Global North (DW, 2023). New members from Asia, Africa, and Latin America are continually joining or asking to join. In this case, economic transition is happening right under our watch. Applicants include Algeria, Argentina, Egypt, Iran, and Saudi Arabia (Pavicevic, 2022). Dialogue partners include Kazakhstan, Nicaragua, Nigeria, Senegal, Thailand, and the United Arab Emirates (Xia Lu & Gao Lei, 2022).

This is the “Eastphalian” turn, which calls for the rejection of humanitarian intervention and for the return of the respect of principles of international law, including self-determination, national sovereignty, territorial integrity, non-interference in the domestic affairs of states, and international cooperation and goodwill.

BRICS countries are working for an international economic and political order that the Global South leads, as an alternative to the present international order in which the Global North reigns supreme. Eastphalian Peace is a play with words, specifically in reference to the 1648 Westphalian Peace Treaties, which promoted the respect of internal sovereignty and non-interference in the domestic affairs of other countries. However, the Global North, especially of NATO, does not respect state sovereignty and non-interference in the domestic affairs of the countries of the Global South. Eastphalian Peace merely reminds and calls for the respect of the Westphalian Peace, which the west does not practice vis-à-vis the Global South. Thus, Eastphalian Peace is not novel, but a renewed call to return to basic and general principles of international law since the 1600s.

Non-Aligned World Economic and Political System. The fourth alternative future points to the re-emergence and re-strengthening of the Non-Aligned Movement (NAM) composed of countries in the Global South, all of which seek not to align themselves to one or the other global center of power. Many grassroots organizations in both the Global North and in the Global South see the BRICS+ world system as not any better than the unipolar hegemonic world system. The unipolar hegemonic camp under NATO and the multipolar camp under BRICS+ are engaged in

inter-capitalist rivalry, though some countries, such as China are under Communist Party rule. Grassroots organizations see BRICS+ as not their preferred leaders in the emerging world order in the aftermath of the Ukraine crisis, as many BRICS+ countries are under authoritarian rule. Grassroots organizations and adherents of the non-aligned world system struggle for a green, just, and peaceful world.

Discussion

The Ukraine crisis has both 1) strengthened the unity of the west as well as 2) revealed many contradictions. On the one hand, the conflict has catalyzed all the western countries on both sides of the Atlantic and the Global North including Japan and South Korea to tow the same line with NATO on political and economic issues. On the other hand, the conflict exposed the economic and political contradictions between NATO and Russia; mainstream journalism on both sides (pro-NATO and pro-Russia) and peace journalism; the military-industrial complex and peace activists; Russia and Ukraine; NATO and the Gulf states; NATO and China; NATO and India; NATO and Africa; NATO and Latin America; as well as NATO and the Global South in general. At the end of the day, global capitalism reigns supreme.

The armed conflict in Ukraine reveals sexism and patriarchy. Adult men are required to stay and fight, while women and children leave. Moreover, there is no possibility for conscientious objection to military service.

But the question is: under whose leadership: 1) a hegemonic pole, 2) status ante bellum harmonious international trade, 3) status post bellum multiple poles, or 4) non-aligned? Capitalism and capitalist trade will continue whichever power bloc emerges as the global leader/s. Inclusive growth in the global economy will have different characteristics under each alternative future. The back-to-the-post-Cold War brief period of harmonious global trade is unlikely to become a reality. We see the trend moving from the Westphalian system to the United Nations system and unipolar humanitarian intervention system. Are alternative “Eastphalian” systems (play with words) emerging? There are implications in each alternative future: who will benefit and at whose expense? See Figure 5 below:

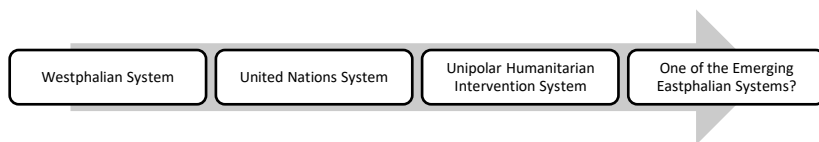


Figure 6: The Emerging Global System of Governance

Implications of the Findings

The findings reveal that there are multiple interpretations of the Ukraine crisis. NATO and western mainstream media portray Russia as the unprovoked aggressor. Jeffry Sachs, John Mearsheimer, and other sources reveal that the eastward expansion of NATO provoked the special military action of Russia. Peace scholars and activists argue that there are no innocent actors in the conflict. These contending interpretations of the same phenomenon

underscore the complexity of the conflict and the likelihood for several actors to the crisis to accept accountability.

The four possible future scenarios show four policy options for politicians worldwide to consider in order to promote their economic and political national interests. There will be shifting allegiances, international power dynamics, and the reshaping of international economic and political relations.

Summary

Ukraine Crisis. There are divergent interpretations about the causes of the Ukraine crisis. **One**, from the perspective of the mainstream western media, NATO asserts that Russia is the unprovoked aggressor that invaded Ukraine. **Two**, alternative voices from academics, politicians, military officials, and non-mainstream journalists emphasize that NATO is the aggressor that provoked Russia's military action in Ukraine by the former's hostile anti-Russia eastward expansion, right to the border of Russia, which Russia sees as an existential threat to its security. **Three**, peace scholars, journalists, and activists assert that there are no innocent actors in the Ukraine crisis.

Alternative Futures. There are several possible world orders that could emerge in the aftermath of the Ukraine crisis. One, the hegemonic stability of the unipolar world will reign supreme. Two, a negotiated resolution of the Ukraine crisis among all the major parties involved in international politics will settle the armed conflict that brings out the security of the whole world that promotes mutual benefit, prosperity, and lasting peace. Three, the BRICS+ economies of Brazil, Russia, India, China, and South Africa

will create an alternative world order using alternative currency or currencies for foreign exchange among themselves and with the rest of the world. Four, the dormant Non-Aligned Movement will re-emerge with vigor, strengthen, and consolidate, asserting a place for itself in the world economy for a just world order with fair trade, not free trade.

In each of these alternative futures, there are different paths for inclusive growth and development in the world economy. Note, however, these are ideal models. The reality will be more complex. The different world orders could coexist at the same time.

Conclusion

Our hearts and thoughts go to all the non-combatants affected by the armed conflict in Ukraine: Ukrainians, Russians, foreign students, and all foreigners who are reluctantly trapped in the combat. There will be a major reconfiguration in the post-Ukrainian crisis international political economy in the global system.

Recommendations

Whatever alternative future emerges when the Ukraine crisis ends, all actors must work for the fulfilment of their visions to advance inclusive growth. Scenario 1: In the unipolar hegemonic world order, we will witness the continuation of corporate globalization, trade liberalization, deregulation, and privatization under the helms of the western world and the power of the U.S. dollar.

Scenario 2: A return to the brief period of “honeymoon” and global harmony immediately after the end of the Cold War is not a possibility. There are too many pent-up grievances as well as overt animosities among contending states. Many national political leaders in the Global South do not trust the hegemon anymore.

Scenario 3: In the BRICS-led multipolar world order, non-western economies will veer away from the power of NATO countries on both sides of the Atlantic. They will start to use currencies other than the U.S. dollar and will have alternative trade routes, such as the Road and Belt Initiatives of China, linking the world by land in Eurasia (new Silk Road) and by sea (maritime Silk Road). They will congregate together economically, politically, and militarily.

Scenario 4: In the emerging alternative world order, the Non-Aligned Movement (NAM) will rise again like a phoenix. NAM countries will refuse to be controlled by (1) the unipolar hegemonic power of NATO and (2) BRICS+. NAM states will not be bound by any military alliance, economic union, or political allegiance. People at the grassroots level in both the Global North and in the Global South seek an independent path to inclusive development in a green, just, and peaceful world that they envision.

In any of the identified alternative futures, there will be opportunities in inclusive growth in the global economy. But the winners and losers in each configuration will be different. The emerging world system is still in the making.

References

- AP News. (2023, February 15). *War in Ukraine at 1 year: Pain, resilience in global economy*. AP NEWS.
<https://apnews.com/article/russia-ukraine-war-economic-impact-ef6e4c4443743ccbf7740892fb0b4f3b>
- Aristotle. (2009). *The politics* (E. Barker & R. F. Stalley, Trans.). Oxford University Press.
- BBC News. (2014, April 23). Ukraine's sharp divisions. *BBC News*.
<https://www.bbc.com/news/world-europe-26387353>
- Billington, M. (2022, June 11). EDITORIAL: Join Mission Impossible! America, Russia and China Can Achieve Peace Through Development. *Executive Intelligence Review*.
https://larouchepub.com/other/editorials/2022/4924-join_mission_impossible_amer.html
- Brakey, E. (2023a, March 28). *Maine State Senator Tells the Truth About the Ukraine War – The PeaceWorker*.
<https://peaceworker.org/2023/03/maine-state-senator-tells-the-truth-about-the-ukraine-war/>
- Brakey, E. (2023b, March 29). *From the Desk of Sen. Eric Brakey: Remarks on Ukraine from the Maine Senate—DailyClout*.
<https://dailyclout.io/from-the-desk-of-sen-eric-brakey-remarks-on-ukraine-from-the-maine-senate/>
- Britannica. (2023). *Ukraine | History, Flag, Population, President, Map, Language, & Facts | Britannica*.
<https://www.britannica.com/place/Ukraine>
- Byrne, C. (2020). *Securing the 'Rules-Based Order' in the Indo-Pacific: The Significance of Strategic Narrative*. 16(3), 10–15.

- Confucius. (2000). *The Analects* (R. Dawson, Ed.). Oxford University Press.
- Creswell, J. W. (2015). *30 Essential Skills for the Qualitative Researcher*. SAGE Publications.
- Cynthia, R., Armijo, L., & Katada, S. (2017). *Introduction* (Vol. 1). Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/oso/9780190697518.003.0001>
- Danziger, J. N. (2016). *Understanding the political world: A comparative introduction to political science*. Pearson.
- Denécé, E. (2022, May 26). The Ukraine Conflict Could Have and Should Have Been Avoided. *Proceedings of the Conference: US and European Military and Security Experts Warn: The Insanity of Politicians Threatens Nuclear War*. https://larouchepub.com/other/2022/4922-the_ukraine_conflict_could_hav.html
- DW. (2023, March 27). *A new world order? BRICS nations offer alternative to West – DW – 03/27/2023*.
<https://www.dw.com/en/a-new-world-order-brics-nations-provide-an-alternative-to-the-west/a-65124269>
- Executive Intelligence Review. (2022a, June 10). *INTERVIEW: Lt. Col. Ralph Bosshard (ret.) An Expert Military View of Why NATO and Russia Are at War*.
https://larouchepub.com/other/interviews/2022/4923-an_expert_military_view_of_why.html
- Executive Intelligence Review. (2022b, June 10). *Schiller Institute Memorandum: It Was Not ‘Unprovoked Russian Aggression’: Chronology Shows Decades of NATO*

- Aggression*. https://larouchepub.com/other/2022/4923-it_was_not_unprovoked_russian.html
- Friedman, M., & Friedman, R. D. (1990). *Free to choose: A personal statement* (1st Harvest/HBJ ed). Harcourt Brace Jovanovich.
- Gaddis, J. L. (2006). *The Cold War: A New History*. Penguin Books.
- George Washington University. (2023). *NATO Expansion: What Gorbachev Heard | National Security Archive*.
<https://nsarchive.gwu.edu/briefing-book/russia-programs/2017-12-12/nato-expansion-what-gorbachev-heard-western-leaders-early>
- Glaser, B. G. (2007). Constructivist grounded theory? *Historical Social Research, Supplement*(19), 93–105.
- Glaser, B. G. (2008). *Doing Quantitative Grounded Theory*. Sociology Press.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Aldine.
- Global Times. (2022, June 14). *GT Investigates: Western freelance journalists expose NATO propaganda fomenting Ukraine crisis, suffer merciless attacks by ‘civilized’ West* - Global Times.
<https://www.globaltimes.cn/page/202206/1268125.shtml>
- Goldschmidt, P. G. (1984). Long Term Planning: The Alternative Futures Approach. In W. van Eimeren, R. Engelbrecht, & C. D. Flagle (Eds.), *Third International Conference on System Science in Health Care* (pp. 33–38). Springer.
https://doi.org/10.1007/978-3-642-69939-9_8
- Goldstein, J., & Pevehouse, J. C. (2020). *International Relations, Global Edition*. Pearson Education Limited.

- Henderson, H. (1996). *Creating alternative futures: The end of economics*. Kumarian Press.
- Henig, R. (2019). *The Peace That Never Was: A History of the League of Nations*. Haus Publishing.
- Hoffman, F. (2007). *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*. Potomac Institute for Policy Studies.
- Howey, W. (2022, April 12). *What does the Ukraine crisis mean for the US?* Economist Intelligence Unit.
<https://www.eiu.com/n/what-does-the-ukraine-crisis-mean-for-the-us/>
- IMF Blog. (2022, March 15). *How War in Ukraine Is Reverberating Across World's Regions*. IMF.
<https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2022/03/15/blog-how-war-in-ukraine-is-reverberating-across-worlds-regions-031522>
- Iqbal, B. A. (2022). BRICS as a Driver of Global Economic Growth and Development. *Global Journal of Emerging Market Economies*, 14(1), 7–8.
<https://doi.org/10.1177/09749101211067096>
- Jenkins, B. M. (2023, March 7). *Consequences of the War in Ukraine: The Economic Fallout* [The Rand Blog].
<https://www.rand.org/blog/2023/03/consequences-of-the-war-in-ukraine-the-economic-fallout.html>
- Johnson, M. S., & Steams, P. (2022). *Education In World History*. Routledge.
- Kautilya. (2016). *King, governance, and law in ancient India: Kautilya's Arthashastra* (P. Olivelle, Trans.; First issued as an Oxford University Press paperback). Oxford University Press.

- Keohane, R. (1994). *After Hegemony*. Princeton University Press.
- Keynes, J. M. (1964). *The general theory of employment, interest, and money* (1st Harvest/HBJ ed). Harcourt, Brace, Jovanovich.
- Larkins, J. (2009). *From Hierarchy to Anarchy: Territory and Politics before Westphalia*. Palgrave MacMillan.
- LaRouche Organization. (2022). *About | The LaRouche Organization*. <https://laroucheorganization.com/about>
- Lindblom, C. E. (1977). *Politics and Markets: The World's Political-Economic Systems*. Basic Books.
- Malthus, T. R. (2010). *An essay on the principle of population*. IAP.
- Marangos, J. (2020). *International development and the Washington consensus* (1st Edition). Routledge.
- Marx, K., Engels, F., Moore, S., & Marx, K. (1967). *Capital: A Critique of Political Economy*. International Publishers Co., Inc.
- Masters, J. (2023, February 14). *Ukraine: Conflict at the Crossroads of Europe and Russia*. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/backgrounder/ukraine-conflict-crossroads-europe-and-russia>
- McCormick, T. J. (1990). World Systems. *Journal of American History*, 77, 128.
- Mearsheimer, J. J. (2001). *The Tragedy of Great Power Politics*. W. W. Norton & Company.
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2015). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation* (4th edition). Jossey-Bass.
- Nuruzzaman, M. (2020). Why BRICS Is No Threat to the Post-war Liberal World Order. *International Studies*, 57(1), 51–66. <https://doi.org/10.1177/0020881719884449>

- Pavicevic, A. (2022, July 18). BRICS Expansion: Five New Members in 2023? *Impakter*. <https://impakter.com/brics-expansion-five-new-members-in-2023/>
- Pettinger, T. (2022, August 2). *Impact of Russian sanctions on Europe and the West*. Economics Help. <https://www.economicshelp.org/blog/170661/economics/impact-of-russian-sanctions-on-europe-and-the-west/>
- Piketty, T. (2017). *Capital in the twenty-first century* (A. Goldhammer, Trans.). The Belknap Press of Harvard University Press.
- Plato. (2007). *The Republic* (H. D. P. Lee, Trans.; Second edition). Penguin Books.
- Prange, A. (2023, April 10). *A new world order? BRICS nations offer alternative to West – DW*. <https://www.dw.com/en/a-new-world-order-brics-nations-offer-alternative-to-west/a-65124269>
- Pressenza. (2022, June 14). *IFOR: We stand in solidarity with those who refuse to engage in the war in Ukraine and in all other wars*. Pressenza. <https://www.pressenza.com/2022/06/ifor-we-stand-in-solidarity-with-those-who-refuse-to-engage-in-the-war-in-ukraine-and-in-all-other-wars/>
- Responsible Statecraft. (2023, March 13). *Mainer going viral for passionate speech against Ukraine resolution*. <https://responsiblestatecraft.org/2023/03/13/mainer-going-viral-for-passionate-speech-against-ukraine-resolution/>
- Ricardo, D., & Kolthammer, F. W. (2004). *The principles of political economy and taxation*. Dover Publications.

- Samuelson, P. A. (1997). *Economics: An introductory analysis*. McGraw-Hill.
- Smith, A. (2013). *The wealth of nations*. Publisher not identified.
- The Schiller Institute. (2022). *Our Activity | The Schiller Institute*.
<https://schillerinstitute.com/our-activity/>
- Treaty. (1648). *The Peace of Westphalia*. Munster. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclclefindmkaj/https://pages.uoregon.edu/dluebke/301ModernEurope/Treaty%20of%20Westphalia%20%5BExcerpts%5D.pdf
- Ty, R. (2022). Cold War 2.0 and The Ukraine Crisis: Causes, Effects, and Tasks Ahead. In *Proceedings of the First Annual International Conference on Religion, Culture, Peace, and Education* (pp. 144–149). Payap University Department of Peace Studies.
- Ty, R. (2023a). Russia’s “Special Military Operation” in Ukraine: Divergent Narratives of the Conflict, Conflict Transformation, and Peacebuilding. *Journal of Research for International Educators*, 2(1), 17–35.
- Ty, R. (2023b). Political culture and Clashing Narratives in the Ukraine Identity Politics. *Proceedings of the Second Annual International Conference on Religion, Culture, Peace, and Education*.
- United Nations. (1945). *Charter*. United Nations.
- Wall Street Mojo. (2022, June 16). BRICS Countries. *WallStreetMojo*.
<https://www.wallstreetmojo.com/brics-countries/>
- Wertz, F. J., Charmaz, McMullen, L. M., Josselson, R., Anderson, R., & McSpadden, E. (2011). *Five Ways of Doing Qualitative Analysis: Phenomenological Psychology, Grounded Theory,*

Discourse Analysis, Narrative Research, and Intuitive Inquiry. The Guilford Press.

World Bank. (2022, October 4). *Russian Invasion of Ukraine Impedes Post-Pandemic Economic Recovery in Emerging Europe and Central Asia* [Text/HTML]. World Bank.
<https://doi.org/10/04/russian-invasion-of-ukraine-impedes-post-pandemic-economic-recovery-in-emerging-europe-and-central-asia>

World BEYOND War. (2022, 20). *Who We Are*. *World Beyond War*.
<https://worldbeyondwar.org/who/>

World Data. (2023, March 31). *Members of the BRICS Countries*.
Worlddata.Info.
<https://www.worlddata.info/alliances/brics.php>

Worth, O. (2015). *Rethinking Hegemony*. Palgrave.

Xia Lu, & Gao Lei. (2022, June 23). “BRICS+ ”: *High-quality partnership for high-level global development—CGTN*.
<https://news.cgtn.com/news/2022-06-23/-BRICS-High-quality-partnership-for-high-level-global-development-1b5MoHiWjYY/index.html>

Yin, R. K. (2003). *Case study research: Design and methods* (3rd ed.). SAGE Publications.

The Strategies for Ending the Civil War: The Royal Government of the Kingdom of Cambodia Between 1993 and 2000 and "Win-Win" Politics

Ponn Chhay¹ Penh Soeun² Nov Sambath³

(Received: April 5, 2022; Revised: June 14, 2023; Accepted: June 22, 2023)

Abstract

This study will focus on the following basic principles: 1) The formation of the United Nations-led coalition government (UNTAC) shortly before the 1993 national elections. 2) formation of the Royal Government after the 1993 elections, organized with the support of the United Nations (UN). 3) The events of July 5-6, 1997, called the coup d'état. 4) The integration of the Khmer Rouge army in 1998 under the call of the Royal Government of Phnom Penh. 5) The end of the Royal Government's complete civil war with a "win-win" policy. The results of this research article will also focus on the formation of the Coalition Government (UNTAC), the formation of the Royal Government after the 1993 election, the reasons for the events of July 5-6, 1997, the success

¹ MA, Vice Rector of Royal University of Phnom Penh, E-mail: ponnchhay@rupp.edu.kh

² DBA, Financial Officer at Royal University of Phnom Penh, E-mail: penhsoeun2050@gmail.com
(Corresponding Author)

³ Ph.D., Lecturer of Khmer Literature at Royal University of Phnom Penh,
E-mail: nov.sambath@rupp.edu.kh

of the 1998 Khmer Rouge integration, and complete peace by the "win-win" policy of the Royal Government of Cambodia.

Keywords: Strategies, Civil War, Cambodia Government, Win-Win Politics

Introduction

The Win-Win Memorial or *Víméan Chhneăh Chhneăh* was inaugurated on 31 December 2018 by Prime Minister Samdech Hun Sen to mark the end of the prolonged civil war 20 years ago. This \$12 million monument covers an eight-hectare plaza with eight pools and many sculptures. The monument has a 117-member base featuring bas-reliefs depicting the journey to peace in modernist Khmer architecture (Tea, 2019). The Win-Win policy has provided Cambodia with the excellent opportunity to reconsider and resolve legal and international border issues with its neighbors avoiding clashes and conflicts and creating the conditions for further development in the border area. Moreover, this policy is a strategic principle that will bring about social security, national unity, peace, territorial integrity, sovereignty, and sustainable socio-economic development (Tea, 2019).

The Win-Win policy has three main components: (1) ensuring the life and body of the former Khmer Rouge (non-binding, non-discriminatory, and non-violent), (2) ensuring careers and occupations (maintaining the original status of the army, that is, maintaining the organizational structure of the Khmer Rouge army and administration and the integration of the Khmer Rouge armed forces into the Royal Cambodian Armed Forces (RCAF) and (3) guaranteeing ownership of movable and immovable property (People living in the Mandalay area receive 5 to 10 hectares of land concessions per family (Hang, 2019).

Peace and national security are vital components of human life, social development, and economic growth. A peaceful and secure environment is helpful in every society since it contributes

to all aspects of a country's social development and economic growth and is a necessary *sin-qua-non* to realize human rights. Since 1989, the United Nations Security Council has deployed UN peace operations to many countries affected by civil war, imposed sanctions on dozens of civil-war groups, and created many transitional administrations and international criminal tribunals to respond to, factional fighting, civil wars and their consequences (Cockayne et al., 2010). In 2006, the Secretary-General of the United Nations (UN) established a Peacebuilding Fund to promote the mandate of the Peacebuilding Commission. Moreover, a body was founded in 2007 to coordinate various UN agencies and Washington-based International Financial Institutions (IFI) engaged in responding to international interventions to support peace and stability (Graben and FitzGerald, 2013).

According to Stern and Öjendal (2010), this UN peace-building agenda has its scope and responsibilities for security sector reform, and it becomes embedded in the broader strategy that considers economic recovery. Economic recovery is essential for the sustainability of newly developed security institutions, community cohesion, and social relations. Scholars, policymakers, activists, and practitioners have discussed the concepts of peace and security over the decades (Galtung, 1964). Researchers have attempted to define the term "peace". The word "peace" in this article derives from national and foreign languages, especially scientific papers (for example, excerpts from the *Peace and Conflict Journal of Peace Psychology*). The former United Nations (UN) Secretary-General Boutros Boutros-Ghali referred to the concept in an Agenda for Peace as "the process by which an achieved peace is placed on

durable foundations and which prevents violent conflict from recurring by dealing with the underlying economic, social, cultural and humanitarian problems responsible for the conflict” (UN 1992, paragraph 57). Winrich Kuhne at the Berlin Research Institute for International Affairs has adopted an exclusivist methodology and defines peace-building as a political endeavor entered into in response to security problems for a limited period. In contrast, development is a long-term strategy carried out under generally peaceful conditions (Kuhne, 1996).

In this paper, insights and analysis are provided of the Win-Win policy set by Prime Minister Samdech Hun Sen in early 1998 to bring Cambodia peace to the present time. However, key events occurred after the Sangkum Reastr Niyum regime, the People's Republic led by General Lon Nol, the Democratic Kampuchea regime led by Pol Pot-Noun Chea, and the period during which the United Nations Transitional Authority in Cambodia (UNTAC) came to help organize the election in 1993. In Cambodia, civil war started from a fight between the forces of the Communist Party of Kampuchea against the government forces of Cambodia and, after October 1970, the Khmer Republic.

Between 1975 and 1979, 1.5 to 2 million Cambodian people died; nearly a quarter of the national population (Kiernan, 2003). Cambodian people were forced by civil war to seek resettlement in some selected countries, such as European countries and the United States of America, as a result of the turbulence of civil war (1970–1975), Khmer Rouge (1975–1979) and Vietnamese intervention (1979-1989). Cambodian people rarely lived in peace, although power changed from one regime to another. Cambodia was

liberated from the Pol Pot regime, participated in peace negotiations leading to the signing of the Paris Peace Agreements, and supported UNTAC's role during the transitional period. In 1998, Cambodia implemented the Win-Win Policy that ended the civil war and brought complete peace to Cambodia.

Methodology

The field research methodology was used to write this Article. Existing tools and data are used to support the above-mentioned theories and highlight the Royal Government of Cambodia's strategy for an end to the civil war between 1993 and 2000. Strategic documents, policies, scientific publications, and dictionaries in both national (Khmer) and foreign languages are used to describe and indicate the complete strategy for ending the civil war of the Royal Government of Cambodia between 1993 to 2000. Primary data is used to write this publication. Interpretations, on the other hand, are based on existing data, with valid citations, and are also discussed based on the original concepts and conclusions.

Results

Relationship between the Paris Peace Agreement and Win-Win Policy

Cambodia during the Cold War fell into civil war for nearly 30 years. In the 1970s, Cambodia suffered side effects of Vietnam and massive bombing by US forces. In 1970, the Lon Nol government was the result of a coup de-ta of King Norodom Sihanouk (Jonh Tully, 2005). After that, the Khmer Rouge guerrillas stood up to the Lon Nol government. Pol Pot and Noun Chea ruled Cambodia from

1975-1979 with the mass killing of Cambodian people. After the Khmer Rouge lost their power through the intervention of Vietnam and Kampuchea United Front for National Salvation. After the Khmer Rouge had fallen, a new regime was formed, called The People's Republic of Kampuchea (PRK) supported by Vietnam, which existed from 1979 to 1989 (Dy, 2007). Later on, there were three more parties to oppose the government of PRK. Those three parties were FUNCIPPEC (Front Uni National pour un Cambodge Independent, Neutre, Pacifique, et Cooperatif), KPNLF (Khmer People's National Liberation Front) and the Khmer Rouge regime. The four parties fought with one another with support from some countries such as China, the US, the Soviet Union, Vietnam, and some ASEAN member states. After the decline of the Soviet Union and the end of the cold war, it gave an opportunity for a peace settlement in Cambodia. As a result, the Peace settlement agreement known as the Paris Peace Agreement was signed in Paris on 23 October 1991. However, before the Paris Peace Agreement was established, there was a fierce battle with Khmer Rouge forces and government troops near the border of Thailand, with foreign sponsors. For national reconciliation and reunification, Samdech Norodom Sihanouk and Samdech Techo Hun Sen met five times before the Paris Peace Agreement effected into practice. The first meeting was held on 18th December 1987 in Paris, the second on 21st January 1988 in Saint-Germain-en-Laye, located on the outskirts of Paris, France, 3rd meeting on 8th November 1988 in Jakarta, Indonesia, 4th meeting on 2nd May 1989 in Jakarta, and the last meeting held on 25th July 1989 in La-Celle-Saint-Cloud in the palace of the French Foreign Minister. The last meeting was attended by H.E Roland Dumas, the French Minister of Foreign

Affairs, and four Cambodian factions, Samdech Norodom Sihanouk, Samdech Hun Sen, H.E Son San, and the top leader of Khmer Rouge Khieu Samphan (ROS, 2016).

On 23 October 1991, the Agreements on a Comprehensive Political Settlement of the Cambodia Conflict were signed by four Cambodian factions and 18 other nations in the presence of the United Nations Secretary-General (Curtis, 1993). The components of the Paris Peace Agreement include France and Indonesia as co-chairman, and 18 countries, namely Australia, Brunei Darussalam, Canada, China, France, India, Indonesia, Japan, Laos, Malaysia, Philippines, Singapore, Thailand, Union of Soviet Socialist Republics, United Kingdom, United States of America, Vietnam, and Yugoslavia (ROS, 2016). The Comprehensive Cambodian Peace Agreement, commonly referred to as the Paris Accord, was comprised of four parts signed on the 23 of October 1991 and ending the conflict in Cambodia. The Comprehensive Agreement consists of 1) The final act of the Paris Conference on Cambodia 2) An agreement on the Political Settlement of the Cambodia Conflict 3) An agreement concerning the sovereignty, territorial integrity and inviolability, and national unity of Cambodia 4) A declaration on the Rehabilitation and Reconstruction of Cambodia (United Nations, 1991). The agreements formally ended the conflict between the Khmer Rouge and Vietnam and established the United Nations Transitional Authority in Cambodia (UNTAC). UNTAC's mandate included the following: 1) Establishment of peace, 2) Repatriation of refugees and displaced persons, 3) Holding of free and fair elections; 4) Organization and control of civil administration; 5) Maintenance of law and order; 6) Protection of human rights, and 7) Generally

aiding in the reconstruction and recovery of the nation. This mandate was supposed to be accomplished by bringing together the Cambodian government under Hun Sen and three opposition factions: The Khmer Rouge, the royalist FUNCINPEC party, led by Sihanouk's son, Prince Ranariddh; and The Buddhist Liberal Democratic Party. (Zucker, 2016).

The Accords committed the four Cambodian factions to a cease-fire, an end to their acceptance of external military assistance, and disarmament of their military forces. The demobilization of at least 70 per cent of such troops before the completion of Electoral registration, demobilization of the remaining 30% or their incorporation into a new national army immediately after the election. Then the release of all prisoners of war and civilian political prisoners. Each faction would retain its administration and territory pending the election and the formation of a new national government. The non-Cambodian parties pledged to withdraw any remaining foreign forces from Cambodian territory, end military assistance to any of the Cambodian parties. This also assist in implementing the Accords and recognize and respect the sovereignty, independence, territorial integrity, inviolability, neutrality, and national unity of Cambodia (Findlay, 1995). On November 11, 1991, Samdech Hun Sen traveled to Beijing, China, to accompany Samdech Norodom Sihanouk on his return to Cambodia on November 14, 1991.

The Cambodian people have felt the pain of three decades of civil war, instigated mainly by foreign interventions. People were the victims of the Cold War and great power politics. Learning from past experiences, Cambodians can only rely on themselves to

protect their national interests and to seek peace. National reconciliation must first come from within, with national ownership as the determining and defining factor. People have learned that nothing is more valuable than independence and self-determination (World Summit, 2022). Peace gives people hope and puts a smile on people's faces. People who have not experienced hardship and suffering created by wars may take peace for granted. Those who have lived through violent conflicts or wars know how precious peace is. What follows is the researcher's personal experience growing up and living through decades of the civil war in Cambodia. "I was forced to quit my study in 1970 when my country became deeply divided, and the war was looming. My childhood and teenage life, which should have brought great joy if the country had been peaceful, faced only hardship and suffering. I was in great despair about my own and the future of my country" (Sunhak Peace Prize, 2022).

Before the second legislative election, scheduled for 26th July 1998, there were three significant events. The first event was the destruction of Khmer Rouge bases in Anglong Veng by the Royal Government and the troops' defeat of Ieng Sary. The second event is Pol Pot's death on April 15, 1998, and the third event was Prince Norodom Ranariddh's return to Cambodia on March 30, after being exiled for almost one year. A year before Pol Pot's death, in 1997, the Khmer Rouge Leaders disintegrated and the entire Khmer Rouge movement was in turmoil, which foreshadowed the end of the famous Rouge movement. On August 8, 1996, Ieng Sary, the second top leader of Khmer Rouge after Pol Pot, was stuck in a peace deal with Prime Minister Hun Sen and days later led a mutiny of thousands

of Khmer Rouge fighters to join the government, which was the prelude to the movement's total collapse in 1998 (Kaonn, 2010).

The Khmer Rouge's (KR) plan to integrate into the newly elected Royal Government of Cambodia was cultivated long before the 1998 final integration. The idea of integration could be traced back to the time of the Paris Agreement. After the general election in 1993, the whole country needed peace, which led the KR leadership lost their popular support. Among of KR leaders, Ta Mok began the first round of negotiation with FUNCINPEC in February 1997. Ta Mok made contact with the late Hem Bun Heng, then FUNCINPEC's second deputy governor of Siem Reap province. The secret negotiation was conducted without Pol Pot's recognition. Ultimately, the meeting ended in disaster. As the meeting was taking place, soldiers under Division 801 (a Pol Pot-aligned division under the command of So Saroeun) fired their guns to interrupt the talks. Hem Bun Heng was injured in the leg and died on the way to Anglong Veng, and ten other negotiators were killed, arrested, and detained in Anglong Veng. Soon after the failure of the first attempt, FUNCINPEC and Ta Mok began the second attempt at negotiations. Nhem Bun Chay and Khan Savoeun (the top FUNCINPEC military commanders), and Tun Chay (FUNCINPEC Siem Reap Governor), and Long Sarin (FUNCINPEC's secondary of Cambodia Embassy in Bangkok) were the government chief negotiations. The KR side was represented by Ta Mok. Khieu Samphan, Tep Khunnal, and Long Tem continued to serve as the main channel and point of contact for the two sides (Dy Khampoly, Christopher Dearing, 2014). In 1998, the commanders of Division 980 led by Yim San, Yim Phanna, and his colleagues secretly began the last round of negotiations.

Instead of negotiating with FUNCINPEC, the commanders negotiated with Hun Sen without Ta Mok's knowledge. In 1998, Prime Minister Hun Sen played the leading role to deal with Khmer Rouge leaders and commanders in Anglong Veng, a stronghold of the Khmer Rouge. To reconcile and finalize the civil war with the Khmer Rouge, Prime Minister Hun Sen used his talents and great communication methods to persuade the Khmer Rouge to surrender to integrate with the Royal Government of Cambodia. To negotiate with Khmer Rouge commanders, Hun Sen remarked:

“I was also a former KR cadre myself, but I joined the government ahead of you, I was not the one who created the war. You, Yim Phanna, were also not the one who had the ability to created war. They [the senior leaders] created war and dropped it on us. We are the ones suffering because of them. So please, let us stop fighting each other and work together for national reconciliation and national unity.”

The KR military commanders at the meeting were moved by Hun Sen's vision, and they requested three conditions for their defections: (1) The right to live as ordinary citizens; (2) The right to possess private property and to manage their local government affairs; and (3) The right to hold government positions in their former strongholds. P.M Hun Sen agreed to all requests (Dy Khampoly, Christopher Dearing, 2014). Hun Sen used a smart and long-term negotiation approach to national unity and reconciliation. Hun Sen sacrificed both physical and mental strength for the Khmer nation.

The National Election in 1993 and the End of UNTAC Mission

Cambodia after the meetings between Sihanouk-Hun, international conferences, and the Paris Agreement of 1991, the national elections in 1993 organized by the United Nations were established (Chhay, 2012). The national election in 1993 reflected the will to re-establish a constitutional monarchy in which Samdech Norodom Sihanouk was crowned King of the Second Kingdom of Cambodia (Hang, 2019). The results of this national election also show that Samdech Hun Sen became the second Prime Minister and Samdech Krom Preah Norodom Ranariddh became the first Prime Minister in the coalition government that took refuge under the throne of King Norodom Sihanouk. Chhay, 2014). Then the Royal Constitution in 1993 became the National Assembly and the UNTAC mission ended, but Cambodia's complex internal conflict did not end after the withdrawal of the United Nations (UNTAC). 2019).

The results of the withdrawal of the United Nations from Cambodia in 1993 did not end the internal conflict. Cambodia, on the contrary, was divided into two parts: (1). The eastern part of the Mekong River was ruled by one party and (2). The western part of the Mekong was ruled by the other party (Chhay, 2012). One bloody event (cook kampis⁴) is the event of July 5-6, 1997 (Chhay, 2012). Also, through the event, senior officials of the Ministry of Interior of Cambodia, senior officials of the FUNCINPEC Party, and senior officials of the People's Party, gritted their teeth in a state of turmoil (Chhay,

⁴ The phrase "A bloody event, cooking kampis" is taken from the document of Mr. Chhay Sophal "Hun Sen", politics and power in Khmer history for more than 40 years, published by the author in 2012, p. 206.

2012). On the other hand, the CPP and FUNCINPEC troops tested each other's strength, with FUNCINPEC as the initiator. FUNCINPEC leaders went abroad to escape the conflict. Instead, Samdech Hun Sen dressed in military uniform commanded the troops of the Cambodian People's Party and won the victory (Chhoy, et al., 2007). The events of July 5-6, 1997 erupted in the absence of the King's presence in the country and a blood feud erupted between FUNCINPEC and the CPP, especially between officials loyal to Samdech Krom Preah Norodom Ranariddh and officials loyal to Samdech Hun Sen (Chhay, 2014). Two distinct military positions were used: (1). Banteay Yot, Wat Phneak in Kampong Speu province and (2). Forces stationed around O Bek Kam, Phnom Penh (Pol, 2014).

The National Election in 1998 and the Khmer Rouge Integration in 1999

The national election in 1998 was organized by the Government of Cambodia directly with some international assistance (Chhay, 2012). In 1998, Cambodia set out again to develop in all areas after the 1998 national elections (Chhoy, et al., 2007). As a result, on August 5, 1998, the National Election Committee (NEC) announced the official election results, with the CPP winning a total of 64 seats, FUNCINPEC 43 seats and The SRP winning only 15 of the 39 registered parties (Chhay, 2012).

In 1998, after the national election, the United Nations recognized the legitimate government born of the will of the people (Chhay, 2012). In 1999, Cambodia was included in the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) (Chhay, 2012). Therefore, the Khmer Rouge rebels were considered outlawed (Chhay, 2012). On the other hand, the Khmer Krom rebels lost the support of the

outside world, leading to the isolation of the rebels (Hang, 2019). In 1998, Khmer Rouge leader Pol Pot died in Anlong Veng of a disease on the ridge of Dangrek Mountain (Pol, 2014). Pol Pot's cremation was not traditionally performed with old car tires (Pol, 2014). The Khmer Rouge's political organization began to weaken, and finally, the Khmer Rouge military integration with the Royal Government of Phnom Penh took place (Pol, 2014).

In 1998, the Royal Government of Phnom Penh achieved the successful integration of the Khmer Rouge military through a meeting between Samdech Hun Sen and Mr Khieu Samphan, Mr Nuon Chea on the following terms: (1). The remaining Khmer Rouge forces must end the fighting and join the Royal Government, (2). Signs to tell the Cambodian people about the end of Cambodia's civil war and (3). Businesses and investors and tourists can freely come to invest and travel in Cambodia (Hang, 2019). The Khmer Rouge military integration merged with the Phnom Penh government in 1999. (Pol, 2014).

Importance of Win-Win Policy and Social Development in Cambodia

The complete peace through the "Win-Win" policy of the Royal Government of Cambodia came after the complete integration of the Khmer military in 1999 and the complete dissolution of the Khmer Rouge (Hang, 2019). Establishing complete peace through "win-win" politics, Prime Minister Hun Sen outlined five strategies to overthrow the Khmer Rouge political and military organization. These five tactics are called "DIFID Strategies" (Pol, 2014).

The first tactic (1987-1993) was "Divide (D)", which means "divide", (Pol, 2014). The tactic was to isolate the Khmer Rouge by

disbanding allies from various movements, losing international support and countries that had assisted the rebels, and forcing the Khmer rebel allies to condemn their crimes-the so-called genocidal regime (Pol, 2014).

The second tactic (1993-1995) was "Finished (F)", which means "finished" (Pol, 2014). This tactic was following the Royal Constitution of the Kingdom of Cambodia, which did not allow territorial divisions and allowed the Khmer Rouge rebels to remain outside the law. This tactic was used to dismantle the rebels' battlefield and illegal occupation, which left the Khmer Rouge organization weak, isolated, without financial aid, and without military assistance, and the rebel-held territory occupied by the Royal Government-surround and recapture (Pol, 2014).

The third and fourth tactics (1994-1999) are "Integrate & Develop (I&D)", which means "integration and development" (Pol, 2014). This tactic was used by the Royal Government of the Kingdom of Cambodia, with Samdech Akka Moha Sena Padei Techo Hun Sen, the founder of the "Win-Win" policy, to help the Khmer Rouge rebel group, which was integrated into the Royal Government of Phnom Penh, to maintain security, life, and property and maintain their status and role (Pol, 2014).

Tactic 5 "D" means "development" and also means "destruction" (Pol, 2014). This tactic meant "destroyed" if the rebels continued to stubbornly refuse to return to life with the government and continued to create social unrest (Pol, 2014).

The end of the entire Khmer Rouge political organization was on March 6, 1999, when several front-line Khmer rebel leaders were arrested for their crimes against humanity and the and the area

occupied by the Khmer rebels was legally controlled by the Royal Government. Thus, the "DIFID Techo Sen Strategy" brought unprecedented peace and national unity almost 1,000 years after the fall of the Angkorian era (Pol, 2014).

Mr Prime Minister Hun Sen used the "DIFID Techo Sen strategy" with a "win-win" policy to dismantle the remaining Khmer Rouge political and military organizations mobilized against the government in remote areas and integrated them. This "win-win" policy brought peace to the motherland for the first time in the 400-year history of Cambodia. The "win-win" policy ended the bloody war between Khmer and Khmer and fostered development everywhere. It turned the country from a battlefield into a developing country with a Royal government with single control (Pol, 2014).

With this tremendous achievement, Cambodia has the ambition to create national pride by transforming herself to become an upper-middle income country by 2030 and a high-income country by 2050. The Prime Minister highlighted that the Win-Win Policy comprises three key components: Ensuring everyone with the right to life, ensuring everyone with jobs and careers for decent living, and ensuring the protection of all their assets. As a result of the Win-Win Policy, he added, the war and armed conflicts completely ended and Cambodia could resolve all kinds of problems based on the trust developed between Khmer and Khmer, which is the factor bringing about peace that has deeply rooted in the society for the last 20 years.

The Win-Win Policy refers to the national reconciliation policy crafted and implemented by Prime Minister Hun Sen from 1996 to 1998 to end the more than three decades of civil war by

dismantling the Khmer Rouge's political organization and integrating them into the social, economic, and political life of the Cambodian state. Not much research has been done on this specific topic due to the international perception that peace was fully restored after the 1993 United Nations-brokered elections. However, this perception has gradually changed. More scholars and social media communities have started to acknowledge that the 1993 election was merely one building block of the long peace-building process and was not a definitive point of peace attainment.

In light of its successful experience in Cambodia, the so-called 'win-win' policy could serve as a conflict resolution model in other settings. The Afghan government is currently pursuing a two-track reconciliation plan to end the war with the Taliban regime by negotiating with Taliban leaders and persuading low-level Taliban combatants to lay down their guns in exchange for jobs and development projects (Partlow, February 04, 2010). Similarly, the current Thai premier has presented his reconciliation road map intending to resolve the recent political crisis in Bangkok (Thai PM Offers, May 03, 2010). Therefore, the hindsight of the Cambodian experience can contribute to the assessment of the reconciliation policy in both Afghanistan and Thailand.

The Win-Win Policy (Council of Ministers, 2018), which ended the 30-year-long civil war in Cambodia, was set forth without any external order or assistance. The war lasted more than 30 years and ended when the Khmer Rouge defecting and joining the legitimate government.

Prime Minister Hun Sen also said that "our strategy was to prevent the return of Pol Pot's regime. Finally, he succeeded in

dissolving the Khmer Rouge politically and militarily through a win-win policy. It is true that the UNTAC came and helped Cambodia at least to bring together three out of four groups together to implement the Paris Peace Agreement” (CNV, January 23, 2028).

As a result of the Win-Win Policy, the war and armed conflicts completely ended. Cambodia could resolve all kinds of problems based on the trust developed between Khmer and Khmer (Council Minister, 2018). After the liberation of Cambodia from the Khmer Rouge regime at the end of 1998, the new regime, so-called The People’s Republic of Kampuchea (PRK) was left with little to restore the Cambodian economy. According to Vickery, three economic organizations coexisted in the economic system adopted by The People’s Republic of Kampuchea. First, there was the state which controlled large industry, finance, transport, official foreign commerce, and some large agricultural plantations. Second, there were the collectives, called solidarity groups, which controlled agricultural production, such as land and agricultural equipment. Third, there was the family which involved small trade, handicrafts, and side agricultural works, which households could engage in once they finished their obligations to the solidarity group.

Discussion

The Win-Win policy refers to the national reconciliation policy crafted and implemented by Prime Minister Hun Sen from 1996 to 1998 to end more than three decades of civil war by dismantling the Khmer Rouge’s political organization and integrating them into the social, economic, and political life of the Cambodian state. However, before the Win-Win policy was implemented, there

were three significant events: (1). The meeting between Sihanouk-Hun Sen and the Paris Peace Accords in 1991, (2). The National Election in 1993 and the end of UNTAC Mission, (3). The National Election in 1998 and the Khmer Rouge Integration in 1999.

The meeting between Sihanouk-Hun Sen and the Paris Peace Agreement in 1991 was a stepping-stone to peace in Cambodia. The first meeting focused on the withdrawal of Vietnamese troops from Cambodia. The second meeting was a small concession from the withdrawal of only 50,000 Vietnamese troops and also an opportunity for the military and the Khmer Rouge to seize power. The fourth meeting was a small concession on the formation of the Supreme National Council and the caretaker government and towards elections. The fifth meeting was a concession to establish an SNC and resolve the remaining issues.

The second point is that after the National Election in 1993 and the end of UNTAC Mission, Cambodia's civil war continued until the full integration of the Khmer Rouge in 1999, ending this complex civil war.

The third point is that after the National Election in 1998 and the Khmer Rouge Integration in 1999, Cambodia still had one territory of control, despite the second national election in 1998. The Royal Government of the Kingdom of Cambodia, headed by Samdech Hun Sen, continued the policy of "Win-Win" to to create complete peace for the motherland.

The end of dissolution of the Khmer Rouge military and military organization by the "Win-Win" policy of Samdech Hun Sen ended the long civil war in Cambodia to become a country with a government, a controlled area, and peace.

Conclusion

Cambodia is one of the countries in Southeast Asia that has suffered the effects of the Cold War from the world's great powers. Cambodia has also been hit hard by attacks on communist and liberal blocs, which have devastated much of the country's infrastructure, especially the lives of many Cambodians, as well as those killed in the war. Through more than three decades of foreign-influenced wars as well as conflicts, Cambodia has come to know all the tragedies that have caused the Cambodian people so much suffering. After the overthrow of Prince Norodom Sihanouk in 1970 by General Lon Nol and Sirik Matak, civil war erupted until the Pol Pot-Nuon Chea regime came to power and nearly two million Cambodian people were killed. After ruling the country for more than three years, the Democratic Kampuchea regime collapsed and was replaced by a new regime. Although the Democratic Kampuchea regime collapsed, the leadership structure of this regime is still alive. After the fall of the Khmer Rouge regime, leaders and factions fled along the Thai border, especially in Pailin and Oddar Meanchey provinces, which formed guerrillas to wage war on government troops. In 1991, after the Paris Peace Accords, in 1993, the Cambodian people came to learn about true democracy. The Cambodian people went to the polls to elect their favorite leaders, organized by UNTAC. However, in this election, the Khmer Rouge boycotted the election and the war continued until 1998. In 1998, the war ended after Cambodian Prime Minister Hun Sen launched a Win-Win policy and after the Khmer Rouge organizational structure collapsed. After the Win-Win policy was introduced, Cambodia realized peace, the Cambodian people lived happily, and the

Cambodian economy grew from year to year. The Win-Win policy has fully brought peace and development to the country.

References

- Anderson, J. R., Bothell, D., Byrne, M. D., Douglass, S., Lebiere, C., & Qin, Y. (2004). An integrated theory of the mind. *Psychological review*, 111(4), 1036.
- Basabe, N., & Valencia, J. (2007). Culture of peace: Sociostructural dimensions, cultural values, and emotional climate. *Journal of Social Issues*, 63(2), 405.
- Bengtsson, J., Nilsson, S. G., Franc, A., & Menozzi, P. (2000). Biodiversity, disturbances, ecosystem function and management of European forests. *Forest ecology and management*, 132(1), 39-50.
- Bengtsson, M., & Kock, S. (2000). "Coopetition" in business Networks—to cooperate and compete simultaneously. *Industrial marketing management*, 29(5), 411-426.
- Ben-Shahar, T. (2021). *Happiness Studies: An Introduction*. Springer Nature.
- Canegallo, V., Broccoli, E., Cavarra, M., Santoddi, E., & Fabio, R. A. (2020). The relationship between parenting styles and peace attitudes. *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, 12(4), 185-195.
- Chhay, S. (2012). *Hun Sen, Politics and Power in Khmer History for More Than 40 Years*, Author's Broadcast.
- Chhay, S. (2014). *Who are the 36 Cambodian Prime Ministers?, The Beginning and Leaving in the History of Chak Sre*,

- Part 1 and Part 2, First Edition in Phnom Penh, Kingdom of Cambodia.
- Chhoy, Y. H., Leang N. K., Phin N., Chea M., Preng P., Mil V., Mam S., and Kin P. (2007). *Samdech Akka Moha Sena Padei Techo Hun Sen, Prime Minister Born of a Farmer Family*, First Edition by Ponleu Pich Printing House.
- Chuong, N. (1967). *Khmer Dictionary, Buddhist Institute*, 5th edition.
- Collier, P., & Hoeffler, A. (2002). On the incidence of civil war in Africa. *Journal of conflict resolution*, 46(1), 13-28.
- Csikszentmihalyi, M. (2000). *Beyond boredom and anxiety*. Jossey-Bass.
- De Rivera, J. (2004). Assessing the basis for a culture of peace in contemporary societies. *Journal of Peace Research*, 41(5), 531-548.
- Doyle, M. W., & Sambanis, N. (2000). International peacebuilding: A theoretical and quantitative analysis. *American political science review*, 94(4), 779-801.
- Eryilmaz, S. (2014). Multivariate copula based dynamic reliability modeling with application to weighted-k-out-of-n systems of dependent components. *Structural Safety*, 51, 23-28.
- Galtung, J. (1967). *Theory and methods of social research*. Universitetsforlaget.
- Galtung, J. (1969). Violence, peace, and peace research. *Journal of peace research*, 6(3), 167-191.
- Hensel, P. R., Goertz, G., & Diehl, P. F. (2000). The democratic peace and rivalries. *The Journal of Politics*, 62(4), 1173-1188.

- Klein, J. P., Goertz, G., & Diehl, P. F. (2006). The new rivalry dataset: Procedures and patterns. *Journal of Peace Research*, 43(3), 331-348.
- Lederach, J. P., & Washington United States Institute of Peace. (1997). *Building peace: Sustainable reconciliation in divided societies* (p. 27). Washington, DC: United States Institute of Peace Press.
- Naron, H. C. (2019), *Cambodian History in a Global Context*, in collaboration with Sipar Publishing House.
- Pol, S. (2014). *DIFID Techo Sen of Cambodia*, Published by Sreid Graphic Publing.
- Saku, S. (2013). *History of Cambodia and Khmer Elite*, Angkor Publishing House.
- Samdech Hun Sen, Prime Minister of the Royal Government of Cambodia, (2003), *Speech and Lecture at the Closing Ceremony of the "Win-Win" Graduation Ceremony and Certificates to Interns, Senior and Secondary Officials at the Royal School of Administration*.
- Samdech Pich Sena Tea Banh, Deputy Prime Minister and Minister of National Defense, (2019). AKP, Phnom Penh.
- Szankowski, I., Flachowsky, H., Li, H., Halbwirth, H., Treutter, D., Regos, I., ... & Fischer, T. C. (2009). Shift in polyphenol profile and sublethal phenotype caused by silencing of anthocyanidin synthase in apple (*Malus* sp.). *Planta*, 229(3), 681-692.

จินตกรรม: บทบาทของการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ และสื่อเพื่อสันติภาพในชายแดนใต้¹

กุสุมา ภูใหญ่² สมัชชา นิลปัทม์³

(Received: May 9, 2023; Revised: June 16, 2023; Accepted: June 22, 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอบทบาทและศักยภาพของนักสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ แก่นสาระ รูปแบบและเนื้อหาสารของสื่อเชิงสร้างสรรค์เพื่อแปรเปลี่ยนความขัดแย้งและสร้างสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยเชิงคุณภาพนี้ใช้ระเบียบวิธีการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย เยาวชน ศิลปิน นักออกแบบ นักสื่อสาร และนักกิจกรรมทางสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิจัยพบว่า ในพื้นที่ที่มีความเคลื่อนไหวด้านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ที่หลากหลาย เพื่อเปลี่ยนแปลงผลกระทบทั้งในเชิงบวกและลบที่เกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคลและชุมชนอันเป็นผลมาจากความขัดแย้ง มีการพูดคุยถกเถียงและแสวงหาความร่วมมือในการลดผลกระทบเชิงลบจากความขัดแย้ง และเพิ่มศักยภาพของบุคคลให้เติบโตทั้งทางกายภาพ อารมณ์ ทศนคติต่อความขัดแย้ง

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อการสร้างความเข้าใจในสังคมพหุวัฒนธรรมและสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้” (2565) ภายใต้แผนวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยสร้างนวัตกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมตามแนวทางสันติสุขเพื่อความมั่นคงอย่างยั่งยืน” มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาสันติศาสตร์ คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
E-mail: kusuma.k@psu.ac.th (First Author)

³ อาจารย์ ดร. สาขาวิชาสันติศาสตร์ คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
E-mail: samatcha.n@psu.ac.th (Corresponding Author)

เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาในกระบวนการสร้างสันติภาพ มีการใช้การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ในการถกทอสายสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่ห่างเหินและสร้างความหวังในอนาคตร่วมกัน ใช้การสื่อสารเพื่อย้ำให้คนในสังคมตระหนักว่า เสรีภาพเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนเฝ้าหา การยอมรับอัตลักษณ์และการเคารพในความแตกต่างเป็นสิ่งที่สังคมสามารถสร้างได้จริงในการสร้างสันติภาพ อย่างไรก็ตาม จินตนาการและการสร้างสรรค์ยังถูกจำกัดโดยโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงโครงสร้างอำนาจซึ่งกลายเป็นปัจจัยกำหนดบทบาทของประชาชนในกระบวนการสร้างสันติภาพ

ข้อเสนอจากงานวิจัยนี้คือ สันติภาพชายแดนภาคใต้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสังคมส่งเสริมการเปิดพื้นที่แห่งความสร้างสรรค์และพื้นที่ของเสรีภาพในการแสดงออก การให้โอกาสให้ผู้คนในพื้นที่ได้คิดและออกแบบอนาคตของตนเองด้วยความสร้างสรรค์ การหนุนเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสันติภาพ และสนับสนุนกิจกรรมและแนวทางการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ให้เติบโตและแบ่งบาน

คำสำคัญ: การสื่อสาร สร้างสรรค์ จินตกรรม สันติภาพ จังหวัดชายแดนภาคใต้

Moral Imagination: Roles of Creative Communication and Media for Peace in Thailand's Deep South¹

Kusuma Kooyai² Samatcha Nilaphatama³

Abstract

The article aims to present the roles and potential of creative communicators, essence, form and content of creative media for conflict transformation and peacebuilding in Thailand's deep south. The qualitative research includes interview and focus group discussion methods. The informants consisted of youth, artists, designers, communicators, and social activists.

The research result shows key points for developing the effective creative communication as follows: the creativity in communication to change the positive and negative impacts on individuals and communities affected by violent conflict, peace dialogue and pursuit of the cooperation between people in minimizing the negative impact of conflict and empowering

¹ This article is a part of the research "Creative Communication in Multicultural Society for Peacebuilding in the Southernmost Provinces of Thailand" (2022), under the research plan "Development of Southern Border Provinces through Building Innovative Socio-economic Drivers for Sustainable Peace and Security," Prince of Songkla University, Pattani Campus, supported by National Research Council of Thailand.

² Assistant Professor, Ph.D., Department of Communication Arts, Faculty of Communication Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus. E-mail: kusuma.k@psu.ac.th (First Author)

³ Lecturer, Ph.D., Department of Communication Arts, Faculty of Communication Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus. E-mail: samatcha.n@psu.ac.th (Corresponding Author)

individuals to grow physically, emotionally, and attitudes to cope with some changes that may occur over time in the peace-building process. We found that creative activists apply communication strategies with their creative skills to establish relationships among different people. They create a shared hope and enhance people to realize the importance of freedom. Recognition of personal and social identities and respect for difference is essential things for building peace. However, imagination and creativity are still limited by the socio-cultural structure and power structure that persist in this area and are a key factor in determining the viability of people in the peacebuilding process.

The research conclusion leads to the following suggestions: opening the spaces of creativity and the freedom of expression, providing opportunities for people to think and design their future with creativity, encouraging the participation of people in peace process, and supporting creative communication activities.

Keywords: Communication, Creativity, Moral Imagination, Peace, Thailand's Deep South

บทนำ

ความพยายามในการแก้ปัญหาและฟื้นฟูสังคมจากความขัดแย้งรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่เหตุรุนแรงปะทุขึ้นในปี พ.ศ. 2547 มีข้อเสนอแนวทางการคลี่คลายความขัดแย้งในหลายมิติจากหลายฝ่าย ทั้งมิติด้านการเมืองการปกครอง การบริหารจัดการของรัฐ ด้านเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ ด้านการศึกษา ด้านประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม รวมไปถึงด้านการสื่อสาร งานวิจัยและข้อเสนอทางวิชาการในห้วงเวลาทศวรรษแรกของสถานการณ์ มุ่งให้ความสนใจไปที่การแสวงหาแนวทางลดความรุนแรงในเชิงกายภาพ การทำความเข้าใจปัญหารากเหง้า การศึกษาจุดอ่อนหรือข้อจำกัดของการบริหารจัดการพื้นที่ ความไม่เป็นธรรมและความเหลื่อมล้ำทางสังคม เน้นอนว่าข้อเสนอแนวทางดังกล่าวส่วนหนึ่งได้ถูกนำมาปรับใช้และส่งผลต่อการคลี่คลายของสถานการณ์ความขัดแย้งรุนแรงในระยะต่อมา ดังจะเห็นได้จากข้อมูลรายงานสถิติเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ที่ระบุว่า นับตั้งแต่เดือนมกราคม 2547 ถึงเดือนมีนาคม 2566 มีเหตุรุนแรงเกิดขึ้นแล้ว 21,920 ครั้ง ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 7,466 คน และผู้ได้รับบาดเจ็บ 13,853 คน แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลเหตุการณ์จำแนกเป็นรายปี พบว่า นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 มีเหตุรุนแรงจำนวน 1,791 เหตุการณ์ และมีแนวโน้มลดลงเป็นลำดับอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวน 158 เหตุการณ์ในปี พ.ศ. 2565 (Deep South Watch, 2023)

แนวโน้มเหตุการณ์รุนแรงที่ลดลงดังกล่าว นักวิชาการมองว่าเป็นผลจากบรรยากาศทางการเมืองที่มีการส่งสัญญาณการเจรจาพูดคุยอย่างชัดเจน นับตั้งแต่มีการลงนามฉันทามติทั่วไปว่าด้วยกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพ (General Consensus on Peace Dialogue Process) ระหว่างฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายกลุ่มบีอาร์เอ็น (BRN – Barisan Revolusi Nasional Melayu) เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย และการเปิดพื้นที่การสื่อสารให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและส่งเสียงเรียกร้องการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งด้วยวิธีการไม่ใช้ความรุนแรง มาตั้งแต่ก่อนหน้านั้นนับตั้งแต่ห้วงต้นของทศวรรษ 2550 เป็นต้นมา ดังจะเห็นได้จากการ

รวมตัวขององค์กรภาคประชาสังคมในการทำงานด้านสันติภาพ การแสดงออกทางความคิดและอัตลักษณ์ที่หลากหลายผ่านกิจกรรมและการสื่อสารสาธารณะอย่างต่อเนื่อง ประชาชนในพื้นที่ที่มีบทบาทเป็นผู้สื่อสารที่ตื่นตัว และการเกิดขึ้นของสื่อภาคพลเมืองและนักสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ (Peace Survey Academic Network, 2020; 2021; Kooyai et al., 2020; Nilaphatama, 2020)

การศึกษาปรากฏการณ์และบทบาทของการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการวิจัยนี้ได้ใช้กรอบแนวคิดการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งและการสร้างสันติภาพของจอห์น พอล เลเดอร์ช (John Paul Lederach) ที่มองว่า “สันติภาพจะเกิดขึ้นได้อยู่ที่การสร้างความสัมพันธ์ที่ถูกต้องและโครงสร้างทางสังคมที่ยอมรับชีวิตของผู้คนและสิทธิมนุษยชน การแปรเปลี่ยนความขัดแย้งเปรียบเสมือนการเดินทางเพื่อแสวงหากระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งสร้างหรือฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนและชุมชนให้เข้มแข็ง” (Lederach, 2003)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงแนวทางหนึ่งในการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งเพื่อให้สังคมหลุดพ้นจากวัฏจักรของความรุนแรงด้วยแนวคิด Moral Imagination หรือ “จินตธรรม” (ผู้เขียน)¹ ของ Lederach อันได้แก่ ความสามารถในการจินตนาการถึงตัวเองในเครือข่ายความสัมพันธ์ที่มีฝ่ายตรงข้ามรวมอยู่ด้วยความสามารถในการยอมรับความซับซ้อนและค้นหาทางออกที่ไม่ได้ยึดติดอยู่เพียงคู่ขัดแย้งสองขั้ว (ที่เรียกว่าความสนใจใคร่รู้ที่ขัดกัน (Paradoxical Curiosity) การมีความเชื่อและแสวงหาแนวทางการแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ รวมไปถึงการยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นหากต้องเผชิญกับสิ่งที่ไม่รู้ในอาณาบริเวณของความรุนแรง (Lederach, 2005)

การแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ (Act of Creativity) ของศิลปิน นักออกแบบ นักกิจกรรมทางสังคม นักสื่อสารและเยาวชนในพื้นที่จังหวัด

¹ บทความนี้ ผู้เขียนเลือกใช้คำว่า “จินตธรรม” ในความหมายของ Moral Imagination ซึ่งประกอบด้วยคำว่า “จินต” (Imagination) และ “ธรรม” (Moral) อันแสดงถึงการให้น้ำหนักที่คำว่า Imagination ของ Lederach ที่เล็งเห็นถึงจินตนาการของมนุษย์และความสามารถในการสร้างสรรค์ในฐานะที่เป็นเครื่องมือนำพาเราออกจากวังวนของความขัดแย้งที่หมายรวมถึงคู่ขัดแย้งเอาไว้ด้วย

ชายแดนภาคใต้ จะมีบทบาทในการสร้างจินตนาการใหม่ของผู้คนที่มีความสัมพันธ์ และก้าวพ้นกับดักมุมมองความขัดแย้งแบบแบ่งขั้วได้อย่างไร การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์จะช่วยทำให้ผู้คนในสังคมที่มีความขัดแย้งสามารถ“มองเห็น เข้าใจ และตอบสนอง” (Lederach, 1997) ต่อปัญหาและกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่หรือไม่ ในบทความนี้จะนำเสนอถึงจินตกรรม บทบาทและศักยภาพของนักสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ในการแสดงออกทางความคิด อัตลักษณ์ และมุมมองต่อปัญหา ผ่านแก่นสาระ (Essence) รูปแบบ (Form) และช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย รวมทั้งข้อจำกัดทั้งเชิงโครงสร้างและเชิงประเด็นที่กำลังเผชิญ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาจินตกรรม บทบาทและศักยภาพของนักสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาแก่นสาระ รูปแบบ และแนวทางการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อแปรเปลี่ยนความขัดแย้งและสร้างสันติภาพ

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยนี้ใช้ 2 แนวคิดหลักเป็นแนวทางในการศึกษา คือ แนวคิดการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งและสร้างสันติภาพ (Conflict Transformation and Peacebuilding) และแนวคิดการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อสันติภาพ (Creative Communication for Peace) ดังนี้

1. แนวคิดการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งและการสร้างสันติภาพ

หากเรามองความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ต้องแก้ไข คำถามก็คือ เรากำลังมองความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้คือปัญหาในมิติใด และปัญหานั้นสามารถลดหรือคลี่คลายได้หรือไม่ หรือหากเรามองความขัดแย้งในเชิงกลไกที่ประกอบด้วยปัจจัยหรือเงื่อนไขอันหลากหลาย การใช้วิธีการเชิงการบริหารจัดการจะสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในระยะยาวได้หรือไม่ คำถามเหล่านี้

เมื่อใช้แนวคิดของ Lederach ที่ว่า ความขัดแย้งนั้นไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญหรือด้วยปัจจัยหยาบ ๆ แต่ความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นอย่างมีเหตุผลและซับซ้อน ดังนั้น เราจึงควรสร้างความสัมพันธ์ที่ถูกต้องด้วยการปรับเปลี่ยนมุมมองต่อความขัดแย้งให้เป็นเรื่องธรรมดาของความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่อาจเกิดขึ้นได้ และมันสามารถเป็นปัจจัยขับเคลื่อนไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ (Constructive Change) ที่ก้าวข้ามการแก้ปัญหาเฉพาะประเด็นได้ (Lederach, 2003)

แล้วจะอย่างไรถึงจะแปรเปลี่ยนจากการทำลายไปสู่การสร้างสรรค์ได้ Lederach จึงเสนอว่า ก่อนอื่นเราควรปรับมุมมองต่อความขัดแย้งว่าคือ “โอกาส” เสียก่อน โอกาสในการแก้ปัญหาและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง นักทำงานด้านสันติภาพควรพยายามสร้างความสามารถใน “การมองเห็น เข้าใจ และตอบสนอง” ต่อปัญหาในบริบทของความสัมพันธ์และกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่ (การวิเคราะห์เงื่อนไขของการเกิดความขัดแย้ง) จากนั้นควรมีบทบาทในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการผสมผสานความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน สร้างปฏิสัมพันธ์แบบต่อหน้า (Face-to-face Interactions) ลดการสื่อสารที่อ่อนแอและเสริมสร้างความเข้าใจ พัฒนาศักยภาพในการแสดงออกทางความคิดและอัตลักษณ์ของผู้คน (การสร้างพื้นที่การสื่อสาร-ผู้เขียน) พยายามหนุนเสริมกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ (Creative Platform) รวมไปถึงการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในระยะยาว (Lederach, 1997)

Lederach ยังขยายความอีกว่า ความเข้าใจเรื่องการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งที่พยายามก้าวข้ามการมุ่งแต่เพียงจะแก้ปัญหาในประเด็นย่อย ๆ นั้น จำเป็นจะต้องมีมิติในการทำความเข้าใจที่หลากหลาย ทั้งมิติบุคคล มิติความสัมพันธ์ มิติโครงสร้าง และมิติวัฒนธรรม กล่าวคือ

- มิติบุคคล เป็นการมุ่งเปลี่ยนแปลงผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบที่เกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคลอันเป็นผลจากความขัดแย้ง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาควรหันมาพูดคุย ถกเถียงและแสวงหาความร่วมมือในการลด

ผลกระทบในเชิงลบที่เกิดจากความขัดแย้งและเพิ่มศักยภาพของบุคคลให้เติบโตทั้งในเชิงกายภาพ อารมณ์ การรับรู้ต่อความขัดแย้ง และจิตวิญญาณ

- มิติความสัมพันธ์ เราควรทำความเข้าใจถึงพื้นที่ของความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างผู้คน และผลกระทบที่ความขัดแย้งกระทำต่อพื้นที่ความสัมพันธ์นั้น เราควรมองถึงความตึงเครียดที่เกิดจากประเด็นความขัดแย้งต่าง ๆ ว่ามันทำให้ผู้คนรับรู้ความขัดแย้งนั้นอย่างไร ผู้คนจะมีความหวังในอนาคตได้หรือไม่ และจะอย่างไรจึงจะลดปัญหาของข้อจำกัดด้านการสื่อสารและเพิ่มพูนความเข้าใจร่วมกัน อันจะนำไปสู่การก้าวพ้นความหวาดกลัว

- มิติเชิงโครงสร้าง มุมมองนี้ให้ความสำคัญไปที่การทำความเข้าใจสาเหตุและเงื่อนไขของความขัดแย้ง ตลอดจนแบบแผนของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมที่ผลักดันให้เกิดความรุนแรง จะอย่างไรจึงจะสร้างกลไกแบบสันติวิธีที่ลดความรู้สึกเป็นศัตรู และหนุนเสริมโครงสร้างที่ทำให้คนเข้าถึงความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (ความเป็นธรรม) และเข้าถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

- มิติวัฒนธรรม การแปรเปลี่ยนความขัดแย้งในมิตินี้สนใจว่าความขัดแย้งส่งผลกระทบต่อแบบแผนทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนอย่างไร และผู้คนตอบสนองมันอย่างไรเพื่อรับมือกับความขัดแย้งนั้น

จากข้อเสนอดังกล่าว หากพิจารณาด้วยกรอบแนวคิดด้านการสื่อสาร จะเห็นได้ว่า การสื่อสารถือเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญในกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกนี้ ที่จะก่อให้เกิดคุณภาพของความสัมพันธ์ของผู้คน ชุมชน และระบบสังคมต่าง ๆ ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา

2. แนวคิดการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อสันติภาพ

การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการคิดและวิธีการแสดงออกเพื่อส่งสารไปยังผู้รับสารได้อย่างถูกต้อง สมบูรณ์และบรรลุเป้าหมาย ผ่านข้อความ ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว สีลายเส้น วัตถุ การจัดองค์ประกอบ และ

พฤติกรรมการแสดงออก ทุกสังคมต้องการคนที่มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่าและก้าวหน้า (Pink, 2006)

ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางและใช้ได้หลายมิติ ซึ่งรวมถึงแนวทางการสร้างสันติภาพด้วย ความคิดสร้างสรรค์แสดงบทบาทสำคัญในความพยายามที่จะสร้างสันติภาพผ่านรูปแบบต่าง ๆ ไม่เพียงเป็นบทบาทของการแสดงออกทางวัฒนธรรมและศิลปะในการสร้างสันติภาพเท่านั้น แต่รวมถึงแนวทางการต่อต้านอำนาจที่กดขี่อย่างสร้างสรรค์ด้วย เช่น อำนาจของความรุนแรง อำนาจทางกฎหมายหรืออำนาจทางวัฒนธรรม ความคิดสร้างสรรค์ในวิถีทางที่ผู้คนพยายามฟื้นฟูตัวตนอย่างมีจินตนาการ ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่นำมาใช้เพื่อสนับสนุนการสร้างสังคมที่กลมเกลียวและสันติ การสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมสามารถสร้างและดำรงรักษาได้โดยผ่านวัฒนธรรมและศิลปะ เช่นเดียวกับการสร้างความยุติธรรมในสังคม (Bräuchler, 2022)

ความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดความคิดสร้างสรรค์กับการสร้างสันติภาพดังกล่าว ถูกขยายความให้เด่นชัดมากขึ้นในงานของ John Paul Lederach ที่ชื่อว่า The Moral Imagination. The Art and Soul of Building Peace¹ เขามองว่า จินตธรรม (Moral Imagination) จำเป็นต้องอาศัยความสามารถในการจินตนาการถึงตัวเองในเครือข่ายความสัมพันธ์ที่มีฝ่ายตรงข้ามรวมอยู่ด้วย ความสามารถในการยอมรับความซับซ้อนและค้นหาทางออกที่ไม่ได้ยึดติดอยู่เพียงคู่ขัดแย้งสองข้าง ที่เรียกว่าความสนใจใคร่รู้ที่ขัดกัน (Paradoxical Curiosity) การมีความเชื่อและแสวงหาแนวทางการแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ รวมไปถึงการยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นหากต้องเผชิญกับสิ่งที่เราไม่รู้ในอาณาบริเวณของความรุนแรง (Lederach, 2005)

¹ หนังสือเรื่องนี้ได้แปลเป็นภาษาไทยในชื่อว่า “The Moral Imagination พลังธรรมแห่งจินตนาการ: ศิลปะและวิญญาณการสร้างสันติภาพ” โดย สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล. ดู จอห์น พอล เลเดอร์ช. (2555). The Moral Imagination [พลังธรรมแห่งจินตนาการ: ศิลปะและวิญญาณการสร้างสันติภาพ]. (สตีฟ ชันติวรพงศ์, ผู้แปล, โคทม อารียา, บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.

ประเด็นสำคัญของจิตรกรรมของ Lederach ที่การวิจัยนี้นำมาใช้เป็นแนวทางศึกษาก็คือ (1) การพัฒนาความสามารถในการรับรู้สิ่งทั้งหลายได้ลึกซึ้งและไปไกลกว่าที่ตาเห็น ที่เรียกว่า การปลุกให้ตื่น (Awakening) (2) ความสามารถที่จะทำให้สิ่งใหม่ก่อเกิด และการเกิดของสิ่งนั้นนั่นเองที่เปลี่ยนโลกและวิธีเห็นสิ่งต่าง ๆ ของเรา และ (3) จิตรกรรมที่ก้าวพ้นจากความคับแคบ การมองอย่างสายตาสั้นหรือให้พ้นจากทางตันที่ถูกกำหนดโดยโครงสร้าง จิตรกรรมได้บุกเข้าไปในดินแดนใหม่ ๆ ปฏิเสธการถูกผูกมัด และทำให้เรื่องที่ยังปัจจุบันยังจินตนาการไปไม่ถึงได้เคลื่อนไหว “นวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ไม่สามารถทำให้เกิดทางออกของปัญหาอย่างรวดเร็วแต่มันช่วยเอื้ออำนวยให้เกิดการเดินทางไปสู่การเปลี่ยนแปลงและความรู้สึกที่ว่าเราทุกคนคือมนุษย์เฉกเช่นเดียวกัน” (Lederach, 2005)

สำหรับรูปธรรมของการนำแนวคิดเรื่องความสร้างสรรค์มาใช้ในการสร้างสันติภาพนั้น นักทางด้านสันติภาพและนักสื่อสารให้ความสนใจแนวทางที่ผู้คนในระดับชุมชนได้พยายามในการธำรงรักษาสันติภาพและเสถียรภาพทางสังคม เช่น งานศึกษาในอินโดนีเซียที่นักมานุษยวิทยาที่ศึกษาประเด็นการสร้างสันติภาพ เห็นปรากฏการณ์ของกลุ่มแก๊ง (Gangsters หรือ Preman ในภาษาอินโดนีเซีย) ได้ปรับบทบาทตนเองให้เป็นนักกิจกรรมทางสังคมในเขตสุลาเวสี กาลิมันตันและชาว ชาวบ้านได้ปรับเปลี่ยนประเพณีให้สามารถดึงผู้อพยพเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในเขตโมลุกกะได้ หรือการเกิดชุมชนออนไลน์ที่ทำงานรับมือกับการสร้างประทุษวาจา (Hate Speech) หรือความเกลียดชังต่อกัน หรือแม้แต่กระแสการต่อต้านนโยบายของรัฐบาลผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ของวัฒนธรรมไซน์ (Zine) ในเกาะบาห์ลี เป็นต้น (Bräuchler, 2022)

จากแนวคิดและกรณีศึกษาดังกล่าวข้างต้นจึงนำมาสู่คำถามที่ว่า กิจกรรมการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ได้นำพาผู้คนไปสู่ห้วงเวลาของการบ่มสร้างจิตรกรรมได้หรือไม่ การแสดงออกเชิงสร้างสรรค์จะสามารถเอื้ออำนวยให้ฝ่ายต่าง ๆ ในความขัดแย้งสามารถที่จะจินตนาการถึงบางสิ่งบางอย่างที่จะเป็นรากฐานของสิ่งท้าทายหรือข้อจำกัดของโลกความเป็นจริง (ความขัดแย้ง-ผู้วิจัย) เพื่อให้สามารถสร้างสิ่งที่

เป็นไปได้ให้สามารถทำให้เป็นจริงได้หรือไม่ เราจะทำอะไรให้ผลงานสร้างสรรค์เป็นกุญแจที่ไขไปสู่การฟื้นฟูความสัมพันธ์และอนาคตที่สันติสุขร่วมกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

1. การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อศึกษาบทบาทและศักยภาพของประชาชนในการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและสร้างสันติภาพ โดยมีกลุ่มเป้าหมายได้แก่ ศิลปิน แห่ง Patani Artspace ดารานายู (Muslimited) กลุ่มนักร้องแบบ Subper และนักกิจกรรมทางสังคม The Looker ซึ่งเป็นกลุ่มที่ผลิตผลงานสร้างสรรค์ ได้แก่ งานศิลปะ งานออกแบบ งานผลิตสื่อและงานสื่อสารสาธารณะ มีการทำงานเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องและเป็นที่รับรู้ของสาธารณะทั้งในระดับชุมชน ท้องถิ่น ประเทศและนานาชาติ และมีการเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (ยูทูบ เฟสบุ๊กเพจ อิน스타그램 หรือเว็บไซต์) ระหว่างเดือน สิงหาคม - ตุลาคม 2564

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ 1) กลุ่มนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัยฟาฏอนีและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี) จำนวน 30 คน ในเดือน ธันวาคม 2563 2) กลุ่มศิลปิน นักร้องแบบสร้างสรรค์ ผู้ผลิตสื่อสารคดี นักสร้างสรรค์เนื้อหาในสื่อออนไลน์ และกลุ่มนักกิจกรรมทางสังคม จำนวน 10 คน ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2564 - พฤษภาคม 2565

ผลการวิจัย

1. จินตกรรม บทบาท และศักยภาพของผู้คนในการสื่อสาร เชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

การวิจัยนี้อาศัยกรอบแนวคิดการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อสันติภาพ
ในฐานะเป็นช่องทางที่นำพาผู้คนไปสู่ห้วงเวลาของการบ่มสร้าง “พลังแห่งจิตร-
กรรม” ซึ่งเอื้ออำนวยให้ฝ่ายต่าง ๆ ในความขัดแย้งสามารถจินตนาการถึงอะไร
บางอย่างที่จะเอาชนะข้อจำกัดของโลกความเป็นจริง จนสามารถแปรเปลี่ยน
ความขัดแย้งและสร้างสันติภาพ บทบาทและศักยภาพของศิลปินและนักสื่อสาร
เชิงสร้างสรรค์มีดังนี้

1.1 พลังแห่งจิตรกรรม: บทบาทการสะท้อนความจริงของชีวิตประจำวัน
ที่ผู้คนกำลังเผชิญ การยื่นหยัดทางอัตลักษณ์ และการเรียกร้องสังคมให้เปลี่ยนแปลง

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงพลังของความคิดและความสร้างสรรค์ของ
ศิลปินและนักสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนาความสามารถในการสร้างการ
รับรู้ปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของผู้คนได้อย่างลึกซึ้งและไปไกลกว่าที่ตา
เห็น ดังที่ Lederach เรียกว่า “การปลุกให้ตื่น” (Awakening) (Lederach,
2005) เห็นได้จากบทบาทการสื่อสารอัตลักษณ์และความรู้สึกนึกคิดของเยาวชน
มลายูปาตานีของกลุ่มดารานาย (Muslimited)¹ การเปิดพื้นที่ศิลปะเพื่อ
สะท้อนการหยั่งเห็น การขบคิดถึงปัญหาและชะตากรรมของผู้คนในพื้นที่ความ
ขัดแย้งของ Patani Artspace² และการสร้างสรรค์กิจกรรมฟื้นคืนชีวิต
สาธารณะของชุมชนในนามกลุ่ม The Looker³

อัตลักษณ์มลายูและจินตนาการของเยาวชนที่มีต่อสังคมจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ได้สะท้อนผ่านผลงานสร้างสรรค์ของ “ดารานาย” ซึ่งเป็น
กลุ่มเยาวชนในจังหวัดนราธิวาสที่รวมตัวกันจากความสนใจผลิตศิลป์วิดีโอและ

¹ ดูตัวอย่างผลงานของกลุ่ม เนื้อหาสาร รูปแบบการนำเสนอ และการมีส่วนร่วมของสาธารณะเพิ่มเติมได้ที่
Muslimited, https://www.facebook.com/muslimited/?locale=th_TH

² ดูตัวอย่างผลงานสร้างสรรค์ กิจกรรม และเครือข่ายของกลุ่มเพิ่มเติมได้ที่ Patani Artspace,
<https://www.facebook.com/PataniArtspaceArtMuseum>

³ ดูตัวอย่างกิจกรรม เครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของสาธารณะเพิ่มเติมได้ที่ The Looker,
https://www.facebook.com/saiburilooker/?locale=th_TH

ภาพยนตร์สั้นเรื่องราวของพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เผยแพร่ในยูทูบ (Youtube) จนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ อับดุลฮาฟิส นาเยาะ หรือ “บิกบอส” ทายาทเจ้าของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ชื่อ อัดดีนียาตุลอิสลามียะห์ อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส ได้ชักชวนนักเรียนมาร่วมสร้างสรรค์ในชั่วโมงกิจกรรมด้วยการทำภาพยนตร์สั้น ต่อมาเมื่อเริ่มเผยแพร่ในยูทูบด้วยเรื่อง “มะแอเพื่อนฉัน” ในปี พ.ศ. 2559-2561 ก็ได้รับความนิยมอย่างมากเนื่องจากเป็นงานที่มีเอกลักษณ์ทั้งการใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาหลัก พร้อมคำแปลภาษาไทย เรื่องราวที่เป็นประสบการณ์ของวัยรุ่นวัยเรียน มุมมองต่อเหตุการณ์ปัจจุบันผ่านวิธีการเล่าเรื่องแบบมุขตลก ความขบขัน และสาระ แง่คิดตอนท้าย เช่น การถือศีลอดในเดือนรอมฎอนของวัยรุ่น ความผูกพันในครอบครัวเมื่อต้องไปทำงานต่างถิ่น หรือมิตรภาพของเพื่อน

ในปี พ.ศ. 2559 ดารานายูสามารถคว้ารางวัล Youtube NextUp ต่อมาได้รับรางวัล Youtube Creator for Change ในปี พ.ศ. 2561 ได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนประเทศไทย เผยแพร่ไปสู่เครือข่ายอยู่ทั่วโลกในฐานะ Youtuber ที่ทำสื่อเพื่อสังคม จากภาพยนตร์สั้นเรื่อง “พาระเบิดมารีปาว” (Muslimited, 2018; Daranayu 1, Personal Communication, February 1, 2022) บทบาทของเยาวชนกลุ่มดารานายูนี้แสดงถึงความพยายามในการแสวงหาพื้นที่ใหม่ของการแสดงออกทางอัตลักษณ์ จินตนาการใหม่ต่อสังคมที่เคยถูกปิดกั้นด้วยความรุนแรงและที่พวกเขาเป็นส่วนหนึ่งด้วย

อีกพื้นที่ของ “การปลูกให้ต้น” ได้ปรากฏตัวผ่านการนำเสนอผลงานศิลปะที่จุดประกายให้สาธารณะหยั่งเห็น “ความดี ความงามและความจริง” เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ “Patani Artspace” หอศิลป์เอกชนในจังหวัดปัตตานี จุดมุ่งหมายของการก่อตั้ง คือ เพื่อให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีแกลอรีเพื่อแสดงผลงานศิลปะ พื้นที่ของกิจกรรมทางสังคม พื้นที่ของการบ่มเพาะศิลปินรุ่นใหม่ ผลงานหลายชิ้นสะท้อนอัตลักษณ์ของชาวมลายูปาตานีอย่างแจ่มชัดผ่านพัฒนาการของเนื้อหาในงานศิลปะ ทั้งเรื่องของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และค่อยพัฒนาไปสู่ประเด็นปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ลุ่มลึกและแหลมคม

เช่น ความรุนแรง ความยุติธรรม กระบวนการสันติภาพ เสรีภาพและประชาธิปไตย (Artist 1, Personal Communication, November 9, 2021)

หอศิลป์แห่งนี้ได้รับความสนใจจากผู้มาเยือนทั้งภายในและนอกพื้นที่ รวมถึงชาวต่างประเทศที่ต้องการมาชมผลงานสร้างสรรค์ มาทำความรู้จักพื้นที่ และพบปะพูดคุยกับศิลปินในกลุ่ม Patani Artspace ตัวอย่างกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่จัดแสดงในปี พ.ศ. 2565 เช่น นิทรรศการ Artist's Table ซึ่งเป็นนิทรรศการภาพวาดและการจัดแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับมื้ออาหารที่หลากหลาย จากศิลปิน 13 คน (19 มีนาคม 2565) การแสดง Performance Art สะท้อนมุมมองความยุติธรรมและความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การเปิดห้องเรียนฝึกปฏิบัติการแก่เด็ก เยาวชน และนักศึกษาสาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี งานศิลปะและกิจกรรมของ Patani Artspace จึงกลายเป็นพื้นที่ของการสื่อสาร ทั้งการสื่อสารภายในของปัจเจกบุคคลเมื่อได้เสพงานศิลปะ และการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจเจก (Intersubjectivity) หรือระหว่างผู้รับสาร ในขณะที่ผลงานศิลปะมีบทบาทในการสร้างบทสนทนา ข้อถกเถียง และท้าทายจินตนาการใหม่เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับประเด็นปัญหาในพื้นที่

แม้ว่าเป้าหมายหลักของศิลปินคือการสร้าง 3A คือ งานศิลปะ (Art) ศิลปิน (Artist) และพื้นที่ของการสร้างงานศิลปะ (Art Space) ก็ตาม แต่กลับพบด้วยว่า องค์ประกอบหลักทั้งสามได้ทำหน้าที่ในฐานะของเครื่องมือการสื่อสารต่อสาธารณะอีกด้วย โดยในเริ่มแรก ตัวงานศิลปะได้ทำหน้าที่บอกเล่าเรื่องราวความเป็นไป วิถีชีวิตของท้องถิ่น ในแง่ของความงามและสุนทรีย์ในชีวิตประจำวัน ท่ามกลางความขัดแย้งที่ค่อย ๆ ปะทุขึ้น ในแง่นี้ได้รับความสนใจถึงการพิจารณาพื้นที่ของความขัดแย้งในหลากหลายแง่มุมมากขึ้น รวมถึงการสะท้อนการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์และวิถีชีวิตผ่านงานศิลปะให้สาธารณะได้รับรู้ แต่ต่อมาเมื่อเกิดความรุนแรงที่ยืดเยื้อเรื้อรัง ในนามของความมั่นคงและปัญหาโครงสร้างอำนาจบางอย่าง ผลงานสร้างสรรค์กลับเผชิญกับเพดานทางการสื่อสาร ไม่สามารถที่จะสื่อสารได้ในพื้นที่ข่าวสารปกติ แต่งานของศิลปินแห่ง Patani Artspace ได้ทำหน้าที่ชดเชยพื้นที่การสื่อสารเหล่านี้ ผ่านงานศิลปะที่มี

เนื้อหาอันแหลมคม ขณะเดียวกันก็กระแทกจิตใจของผู้ชมงานศิลปะให้เกิดความตระหนักต่อปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาจากความขัดแย้งอันยืดเยื้อนี้ เช่น ประเด็นการซ้อมทรมาน (Torture) ภาพแบบฉบับตายตัวของคนท้องถิ่น (Stereotype) ความสัมพันธ์ทางอำนาจและความเหลื่อมล้ำ รวมถึงการเรียกร้องประชาธิปไตย สิ่งเหล่านี้ ศิลปินสามารถใช้งานศิลปะมาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารต่อสาธารณะได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ในระยะหลัง ๆ ของเขาค่อยๆ ขยับไปสู่โทน “หม่นมัว” (Dark) มากขึ้นตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม (Artist 1, Personal Communication, November 9, 2021)

การใช้ศิลปะในการสื่อสารประเด็นแหลมคมและท้าทายอำนาจของศิลปินแห่ง Patani Artspace สะท้อนถึงบทบาทในการสื่อสารความคิดและอารมณ์ความรู้สึกต่อความอยุติธรรมที่ยังคงมีอยู่ เราจึงเห็นวิธีการสร้างสรรค์ภาพจากล่างขึ้นบนและการขัดขึ้น (Bottom-up Peacebuilding and Resistance) ที่กระตุ้นการรับรู้ของสาธารณะและเรียกร้องการแก้ปัญหาที่เป็นรากเหง้าของความขัดแย้ง (Kent, 2019, as cited in Bräuchler, 2022) ดังตัวอย่างในงานศึกษาการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อรำลึกเหตุการณ์การสังหารหมู่ 1965-1966 ในอินโดนีเซียของกลุ่ม Taman 65 หรือ 65 Park ที่ได้จัดแสดงนิทรรศการและกิจกรรมสื่อสารเรื่องราวและความทรงจำของสาธารณะต่อเหตุการณ์เพื่อเผชิญหน้าต่อความเฉยเมยและการยอมรับในความผิดพลาดจากการใช้ความรุนแรงของรัฐต่อประชาชน กิจกรรมดังกล่าวเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาในการเชื่อมโยงความแตกต่าง สมาชิกของกลุ่ม Taman 65 ใช้โครงการสร้างสรรค์ต่าง ๆ เพื่อเข้าถึงคนรุ่นใหม่ ได้แก่ นิทรรศการภาพถ่ายและศิลปะ การรื้อฟื้นและการพิมพ์งานเขียนของอดีตนักโทษการเมือง รวบรวมคำให้การของผู้รอดชีวิตจากปี ค.ศ. 1965-1966 การเรียบเรียงเพลง และการจัดคอนเสิร์ตร็อคและฟังก์ “ความสำเร็จของการสร้างสรรค์ภาพจำเป็นต้องต่อสู้เพื่อความยุติธรรมทางสังคม โดยจัดการกับความไม่เท่าเทียมกันเชิงโครงสร้างและความตึงเครียดที่เป็นรากฐานของความขัดแย้ง” (Gready & Robinson, 2014, cited in Bräuchler, 2022)

บทบาทอีกด้านหนึ่งของกลุ่มนักสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ คือ ความสามารถที่จะทำให้สิ่งใหม่ก่อเกิด สิ่งใหม่ที่จะเปลี่ยนโลกและวิธีมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ของเรา (Lederach, 2005) เราเห็นกลวิธีการบอกเล่าของสื่อสร้างสรรค์ที่ได้ศึกษาแตกต่างกันออกไป ในกรณีของ “The Looker” หรือกลุ่มนักเฝ้ามองแห่งเมืองเพื่อสร้างสรรค์สังคม ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2556 จากการรวมตัวของนักกิจกรรมคนรุ่นใหม่ในพื้นที่อำเภอสาวยบุรี จังหวัดปัตตานี โดยชื่อเดิมคือ สายบุรีลูกเกอร์

ภารกิจของ The Looker คือ การเฝ้ามองให้เมืองหรือพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยแบ่งการทำงานเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การขับเคลื่อนประเด็นเรื่องเด็ก ที่ได้ทำร่วมกับองค์กร Save the Children อีกส่วนหนึ่ง คือ การเปิดพื้นที่สร้างสรรค์ผ่านกิจกรรม ขับเคลื่อนเรื่องเมือง การสนับสนุนคนในพื้นที่ให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับเมืองในประเด็นต่าง ๆ เช่น การทำตลาด การจัดการสถาปัตยกรรมในท้องถิ่น การวางผังเมือง และการวางแผนการท่องเที่ยว

พวกเขาได้ใช้กิจกรรมในพื้นที่ที่ผ่านการคิดสร้างสรรค์และออกแบบมาเป็นอย่างดี ในการทำหน้าที่เป็นเครื่องมือการสื่อสารเพื่อที่จะถักทอสายสัมพันธ์ทางสังคม (Social Bond) ที่เคยมีมาก่อน แต่กลับต้องขาดสะบั้นไปพร้อม ๆ กับสถานการณ์ความขัดแย้งที่ส่งผลให้เกิดความหวาดระแวงต่อกันของผู้คนต่างศาสนาและชาติพันธุ์ จุดเด่นของเครื่องมือในการสื่อสารของพวกเขาก็คือ การรื้อฟื้นวิถีความสัมพันธ์ที่เคยมีอยู่ในชีวิตประจำวัน (Everyday Life) พื้นที่กลับมาใหม่และกลับมามีชีวิตชีวอีกครั้ง (The Looker, Personal Communication, January 18, 2021)

ท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้และสายสัมพันธ์ที่ห่างเหินของผู้คน บทบาทของนักสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ทั้งสามกลุ่มแสดงถึงพลังแห่งจิตธรรมที่มีคุณลักษณะของการก้าวพ้น คือ ก้าวพ้นจากความคับแคบ ก้าวพ้นจากมุมมองหรือหนทางปิดตันที่ถูกกำหนดโดยความรุนแรงเชิงโครงสร้าง จิตธรรมและความสร้างสรรค์ได้นำผู้คนไปสู่ดินแดนใหม่ ๆ และทำให้เรื่องที่เราปัจจุบันเราจินตนาการไปไม่ถึงได้เคลื่อนตัว (Lederach, 2005)

1.2 บทบาทการโอบอุ้มผู้คนชายขอบให้ได้รับการดูแล

ในขณะที่คนทำงานศิลปะในพื้นที่ซึ่งประสบปัญหาไม่ต่างกันนัก โดยเฉพาะสถานะที่คนในท้องถิ่นถูกตีตรา (Labeling) จนกลายมาเป็นภาพแบบฉบับตายตัว (Stereotype) จนเป็นมุกตลกร้ายอันขมขื่น เช่น การล้อเลียนคนจากสามจังหวัดว่า “พระระเบิดมาด้วยรีเปล่า” กลุ่ม “ดารานาญ” หรือ Muslimited กลับใช้เครื่องมือการสื่อสารสมัยใหม่อย่างหนังสือและยูทูบ ในการสื่อสารด้วยโดยอาศัยความขบขันที่เป็น “ตลกร้าย” เช่นนี้ ย้อนแถมชวนให้ผู้คนที่ได้คิดผ่านกลยุทธ์ “บันเทิงเชิงสาระ” (Edutainment) อันเป็นส่วนผสมของการให้ความรู้ให้การศึกษา ควบคู่ไปกับความสนุกสนานบันเทิง งานสื่อสารของพวกเขาได้ท้าทายสังคมสองระลอกใหญ่ ระลอกแรกคือการเล่นกับภาพจำในด้านลบที่คนส่วนใหญ่มีต่อคนจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระลอกที่สองคือการสื่อสารในห้วงของการระบาดของ COVID – 19 ที่ระบาดอย่างหนักหน่วงในพื้นที่ บทบาทของพวกเขาคือการสื่อสารเพื่อที่จะโอบอุ้มผู้คนชายขอบที่ไม่ได้รับการดูแลอย่างดีพอ ให้ได้รับการบริการด้านสาธารณสุขเหมือน ๆ กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคม เช่น แรงงานที่เข้าไปทำงานในมาเลเซียแล้วก็กลับมาในหมู่บ้านแต่กลับถูกรังเกียจ พวกเขาได้ใช้อารมณ์ขันในการล้อประโลมผู้คน ในขณะเดียวกันก็ให้ความรู้ให้แนวปฏิบัติที่ถูกต้องผ่านการทำงานอย่างใกล้ชิดกับบุคลากรด้านสาธารณสุขซึ่งมีส่วนอย่างมากในการลดความตึงเครียดทางสังคมในขณะนั้น (Daranayu 1, Personal Communication, February 1, 2022)

1.3 บทบาทการสร้างพลังเชิงสร้างสรรค์

กลุ่มนักร้องแบบรุ่นใหม่ Subper มีผลงานการออกแบบอัตลักษณ์สินค้าและการสร้างตราสินค้า Subper ได้ตอบสนองการเติบโตของธุรกิจและองค์กรในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พวกเขามีความพยายามอย่างยิ่งที่จะใช้งานศิลปะและการออกแบบให้ผู้รับสารสามารถที่จะเข้าถึงได้ง่าย ขณะเดียวกันก็พยายามที่จะสอดแทรกอัตลักษณ์ศาสนา วัฒนธรรมความเป็นท้องถิ่นให้มีความร่วมสมัยมากขึ้น สื่อสารกับคนรุ่นใหม่ได้มากขึ้น ทั้งยังมุ่งไปที่การพัฒนาศักยภาพในการสร้างชุมชนนักวิชาชีพรุ่นใหม่อีกด้วย ผลงานของกลุ่ม Subper ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ได้แทรกซึมอย่างแนบเนียนผ่านการออกแบบตราสินค้า

(Brand) ของหลายธุรกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผ่านการคิดมาอย่างเป็นระบบ ทำให้เอกลักษณ์เหล่านี้กลมกลืนอยู่ในชีวิตประจำวันโดยไม่รู้ตัว ซึ่งมีส่วนให้สังคมมองอัตลักษณ์มลายูเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าแนวทางของกลุ่มนักออกแบบรุ่นใหม่ในพื้นที่เหล่านี้ คือ การทำงานผ่านพลังอำนาจอีกรูปแบบหนึ่งที่เรียกว่า Soft Power อีกด้วย “ตลอดระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา เราให้ความสำคัญในงานออกแบบที่เท่ ทันสมัย พร้อมทั้งยังคงการสื่อสารที่ชัดเจนและมีความหมาย (Cool & Communicative)” (Graphic Designer 1, Personal Communication, November 24, 2021)

ทั้งนี้ การรวมกลุ่มของพวกเขาอาจไม่ได้หมายถึงการรวมกลุ่มเพื่อทำงานสร้างสรรค์เพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงการพัฒนาไปสู่ชุมชน - สมาคมของนักวิชาชีพด้านการออกแบบในพื้นที่ซึ่งจะมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นในอนาคต

การศึกษาบทบาทของศิลปินและนักสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ทั้งสี่กลุ่มนี้ แม้จะมีความแตกต่างกันในแนวทางและรูปแบบการสร้างสรรค์ แต่ก็เห็นจุดร่วมคือการรักษาอัตลักษณ์ของตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและยังได้ทำหน้าที่เชื่อมโยงกับชุมชนในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับผู้นำระดับบน ระดับกลาง ไปจนถึงระดับรากหญ้า พัฒนาการทางวัฒนธรรมและการต่อรองเชิงอัตลักษณ์ที่เป็นพลวัตดังกล่าวเป็นรูปแบบหนึ่งของความคิดสร้างสรรค์ (Bräuchler, 2022) และทำหน้าที่คล้ายดัง “แมงมุม” ที่ Lederach (1997) กล่าวว่ามันจะเป็นดังตัวเชื่อมร้อยความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม ทั้งในเชิงประเด็น ผลประโยชน์และความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของนักสื่อสารเชิงสร้างสรรค์

Voice ส่งเสียงเรียกร้องให้ดีขึ้น

Advocate ให้ความรู้แก่สังคม

Awareness สร้างความตระหนักต่อสาธารณะ

Social Bond ถักทอสายสัมพันธ์ทางสังคม

Edutainment สื่อสารความรู้อย่างเพลิดเพลิน

Simplification สื่อสารเรื่องซับซ้อนให้เข้าใจได้ง่าย

Local Identity ทำงานบนฐานของอัตลักษณ์ท้องถิ่น

ภาพที่ 1 บทบาทของนักสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ชายแดนใต้

1.4 ศักยภาพของคนรุ่นใหม่ในการเสริมสร้างความเข้าใจ

เยาวชนคนหนุ่มสาวเป็นวัยแห่งความแสวงหา มีความฝันและจินตนาการ แต่สำหรับเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พวกเขาเติบโตมาพร้อมกับการรับรู้ถึงความขัดแย้งรุนแรงในพื้นที่ที่ดำเนินมากกว่า 18 ปีนี้ ยิ่งพวกเขามองเห็นตัวเองและบ้านเกิดของเขอย่างไร ผลการศึกษาพบว่าเยาวชนคนหนุ่มสาวตระหนักในศักยภาพของตนเอง พวกเขามองเห็นตัวเองว่าเขาคือคนจังหวัดชายแดนภาคใต้ เขาคือมลายู/จีน/ไทย เขาคือมุสลิม/พุทธ พวกเขามองเห็นเพื่อนต่างชาติพันธุ์และศาสนา พวกเขามองเห็นเพื่อนที่มีเพศสภาพที่หลากหลายและอาจจะแตกต่างจากเขา และพวกเขาก็รู้ว่าเขาจะจัดการกับช่องว่างของความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่แตกต่างหลากหลายได้อย่างไรผ่านการสื่อสารด้วยภาษาและวัฒนธรรม พวกเขาแสวงหาวิถีชีวิตที่ปกติสุขและไลฟ์สไตล์ที่หมุนไปพร้อมกับโลกภายนอก พวกเขาต้องการอนาคตในการศึกษาและอาชีพการงานที่ดี และพวกเขาพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้าใจด้วยการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์

ศักยภาพของคนรุ่นใหม่ในงานวิจัยนี้พบ คือ 1) ความสามารถในการส่งสารเชิงบวก (Positive Message) ไปสู่สาธารณะผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ กิจกรรมทางสังคม ภาพยนตร์/คลิปสั้น และการแสดงผลงานสร้างสรรค์และศิลปะ 2) ความสามารถในการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ แสวงหารูปแบบใหม่ ๆ 3) ความสามารถในการสร้างเครือข่าย แสวงหาเพื่อนร่วมทางสันติภาพ

ศักยภาพคนรุ่นใหม่นี้เป็นการแสดงถึงพลังของความคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการสร้างสันติภาพ ดังเช่นในงานของ Faurey & Kerr (2020) ที่ได้ศึกษาบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมและกลุ่มเยาวชนในบอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา ในนามของศูนย์วิจัยหลังความขัดแย้ง โดยใช้งานศิลปะและวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นวิธีการแสวงหาเป้าหมายหลักของสันติภาพและการสมานฉันท์หลังจากที่ประเทศเคยตกอยู่ในภาวะสงคราม มีการส่งเสริมให้เยาวชนใช้การสื่อสารทั้งสื่อภาพ สื่อดิจิทัลในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาสังคมในบอสเนีย การอบรมนักข่าวพลเมืองเพื่อทำหน้าที่สื่อสารและรับมือกับข่าวสารที่สร้างความแตกแยก การพัฒนาศักยภาพของเยาวชนนักกิจกรรมทางสังคมในการสร้างสรรค์เนื้อหา เช่น ภาพถ่าย งานวรรณกรรม การแสดง

1.5 ศักยภาพของนักสื่อสารเชิงสร้างสรรค์คือทรัพยากรสันติภาพ

หนึ่งในข้อเสนอแนะทางการสร้างสันติภาพของ Lederach (1997) คือ การมีทรัพยากรทางสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural Resources) ได้แก่ (1) การส่งเสริมบทบาทและศักยภาพของคนทำงานด้านการสร้างสันติภาพในระดับกลาง เช่น องค์กรพัฒนาเอกชนหรือองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อให้สามารถเป็นตัวเชื่อมต่อระหว่างผู้เกี่ยวข้องกับการสร้างสันติภาพในระดับบน เช่น คู่ขัดแย้งหรือรัฐ กับประชาชนในระดับชุมชน และ (2) การสร้างทรัพยากรทางวัฒนธรรม (Cultural Resources) ซึ่งหมายถึงการส่งเสริมบทบาทของกลุ่มหรือองค์กรที่ทำงานเชิงวัฒนธรรมให้สามารถใช้ทรัพยากรนี้เป็นตัวขับเคลื่อนหรือหนุนเสริมกระบวนการสร้างสันติภาพ ซึ่งการวิจัยนี้พบว่า

1.5.1 นักสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นศิลปิน นักออกแบบ นักกิจกรรมทางสังคม ผู้ผลิตสื่อ นักแสดง นักดนตรี มีความสามารถในการกำหนดรูปแบบการนำเสนอที่เข้าถึงได้ง่ายและมีพลัง เป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ของ

การสื่อสารที่เป็นพื้นที่ของการแสดงออกทางความคิดเชิงนามธรรม ความรู้สึก ความหวังและความฝัน ดังคำกล่าวของกลุ่ม Subper ที่ว่า “เป็นการทำเรื่องที่ สลับซับซ้อนให้มันง่าย” ผ่านเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น ภาพจิตรกรรม งาน ศิลปะร่วมสมัย ศิลปะจัดวาง งานกราฟฟิก หรือ แอนิเมชัน

1.5.2 นักสื่อสารเชิงสร้างสรรค์มีความสามารถในการเลือกใช้ ช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงผู้รับสาร/กลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ที่เข้าถึงเยาวชนคนรุ่นใหม่ ผ่านภาพยนตร์สั้น ของดารานายก งานสร้างสรรค์เนื้อหาของ Baewalk และกลุ่มนักศึกษาใน มหาวิทยาลัย หรือตัวอย่างงานกิจกรรมทางวัฒนธรรมของ The Looker ที่สามารถเชื่อมต่อพื้นที่การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์แบบออฟไลน์กับพื้นที่ออนไลน์ เข้าด้วยกัน

1.5.3 นักสื่อสารเชิงสร้างสรรค์มีความสามารถในการสร้างการมีส่วนร่วมด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ใกล้ชิดกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมกลุ่มย่อย หรือชุมชน ผ่านภาษาที่เข้าถึงคนรุ่นใหม่ ผ่านเครื่องมือของการเปิดพื้นที่การ สนทนาในสื่อสังคมออนไลน์ กิจกรรมการรณรงค์ส่งสารเชิงบวก เช่น The Looker ใช้ความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นกุญแจที่ไขไปสู่ การเชื่อมประสานคนในพื้นที่ได้ เพราะมีจุดร่วมเดียวกันและไม่แบ่งแยกความ เป็นชนชาติใด หรือการใช้พื้นที่ศิลปะของ Patani Artspace ให้เป็นพื้นที่ของ การพบปะ การปะทะสังสรรค์ทางความคิดและปัญญาที่นำไปสู่การแก้ไข ปัญหาที่กำลังเผชิญหน้าอยู่

1.6 ข้อจำกัดและสิ่งท้าทายของนักสร้างสรรค์เพื่อสันติภาพ

โจทย์สำคัญของการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมในที่นี้ก็คือ จะทำอย่างไรจึงจะสร้างคุณภาพของเครือข่ายที่สามารถ สร้างจินตภาพร่วม (Collective Imaginary) อัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) และค่านิยมร่วมเกี่ยวกับสันติภาพ (Mutual Value of Peace) ให้ เกิดขึ้นได้ (Castells, 2009; Treré, 2019) การวิจัยนี้จึงพบว่า ข้อจำกัดสำคัญ ของการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อสันติภาพก็คือ การปิดกั้นความคิดและขาด เสรีภาพในการแสดงออก โดยเฉพาะเมื่อการแสดงออกนั้นกระทบต่อพื้นที่ทาง

ความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ และโครงสร้างอำนาจที่มีอยู่เดิม ไม่ว่าจะเป็นอำนาจจากเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้นำศาสนา บางครั้งผลงานของศิลปินจึงถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักหรือถูกห้าม แต่ศิลปินก็ยังคงยืนหยัดสร้างสรรค์ผลงานในพื้นที่เฉพาะของตน (Artist 1, Personal Communication, November 9, 2021; Artist 2, Personal Communication, May 12, 2002)

ข้อเสนอทางออกหรือการปรับตัวของศิลปินและนักสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ในการศึกษานี้ก็คือ 1) บางครั้งศิลปินอาจนำเสนองานแบบไม่ปรากฏชื่อ (Anonymous Work) 2) การเริ่มต้นสร้างสรรค์ผลงานและเผยแพร่ในวงเล็ก ๆ เฉพาะกลุ่ม 3) บางส่วนยังคงยืนหยัดในหนทางของตัวเอง และมองข้ามอุปสรรคหรืออำนาจคุกคามเหล่านั้น และเชื่อมั่นที่จะทำงานในแนวทางของตัวเองให้ดีที่สุด ซึ่งถือว่าเป็นการรักษา “สัจจะ” ทางความคิดของงานสร้างสรรค์ และ 4) แสวงหาเพื่อนให้มากขึ้น ทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายโดยมีพื้นที่ว่างที่อิสระและไม่จำเป็นต้องหาข้อสรุป

ข้อเสนอดังกล่าวสอดคล้องกับข้อสรุปแนวปฏิบัติที่ดีในการสื่อสารงานสร้างสรรค์ในบอสเนียและเฮอร์เซโกวีนาของ Fairey & Kerr (2020) คือ ศิลปินและนักสื่อสารต้องมีความยืดหยุ่น ปรับตัวได้ตลอดเวลา ผลงานสร้างสรรค์ควรอิงอยู่กับบริบทท้องถิ่นที่ทำให้สร้างการมีส่วนร่วมได้มากขึ้น พื้นที่การสื่อสารงานสร้างสรรค์ควรเป็นพื้นที่ที่เสรีแต่ก็สามารถโอรับความแตกต่างหลากหลายเข้าไว้ได้ และการทำงานในแบบเครือข่าย

เช่นเดียวกับข้อเสนอตัวแบบการสื่อสารสาธารณะในการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งจังหวัดชายแดนภาคใต้ของ กุสุมา ภูใหญ่และคณะที่นักกิจกรรมเคลื่อนไหวในพื้นที่ควรพัฒนาศักยภาพการสร้างสรรคเนื้อหา ทักชะการเล่าเรื่อง การผสมผสานเทคโนโลยีการสื่อสารกับการสร้างเครือข่ายนักกิจกรรมทั้งในระดับแนวราบและข้ามประเด็น/ข้ามพื้นที่ เพื่อให้พื้นที่ของความคิดสร้างสรรค์มีพลังและนำพาผู้คนก้าวพ้นจากมุมมองเดิม ๆ ที่เคยถูกปิดกั้นด้วยความขัดแย้งและความรุนแรงในอดีตร่วมกัน (Kooyai et al., 2020)

2. แก่นสาระ รูปแบบ และแนวทางการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อ แปรเปลี่ยนความขัดแย้งและสร้างสันติภาพ

รูปแบบของสื่อสันติภาพและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ในสังคมพหุวัฒนธรรมชายแดนใต้ งานศิลปะมีองค์ประกอบสำคัญคือแก่นสาระและรูปแบบ (Essence and Form) การวิจัยนี้จึงพิจารณาถึงเนื้อหาและรูปแบบของสื่อสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนักสื่อสารและผู้รับสาร ดังนี้

2.1 แก่นสาระกับความคิด (Essence and Idea) ในงานสร้างสรรค์

ประเด็นการพัฒนาเนื้อหาสารของกลุ่มเยาวชนคนหนุ่มสาว การวิจัยนี้เริ่มต้นด้วยการสำรวจความคิด มุมมองต่อตนเองของเยาวชน ซึ่งพบว่า เยาวชนมีความตระหนักถึงอัตลักษณ์ของตนเอง และมีมุมมองต่อสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ในเชิงบวก แม้ว่าพวกเขาจะทราบดีว่าปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ยังคงดำรงอยู่ก็ตาม แต่พวกเขาก็ยังตระหนักว่าการยอมรับความแตกต่างความหลากหลายทางด้านภาษา ชาติพันธุ์ ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญ พวกเขาต้องการอนาคตในการศึกษาและอาชีพการงานที่ดี และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้าใจด้วยการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ (Focus Group Discussion, December 12, 2020) ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานศึกษาของ Susaro and Padungpong (2019) ที่พบว่า ผลงานศิลปะเพื่อสันติภาพจังหวัดชายแดนใต้ของเยาวชนระดับอุดมศึกษาในพื้นที่สะท้อนถึงเรื่องราววิถีชีวิตของผู้คน นำเสนอความสุข ความงามและความหลากหลายทางวัฒนธรรมผ่านกระบวนการพัฒนาทักษะด้านศิลปะของเยาวชนและความคิดสร้างสรรค์ด้านสันติภาพ และการเปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์และถกเถียงแลกเปลี่ยนถึงความคิดเชิงสันติ ในด้านการพัฒนาคุณลักษณะของเยาวชนพบว่า กิจกรรมด้านศิลปะทำให้เยาวชนมีความเชื่อมั่นในหลักคุณธรรม มีความกล้าหาญ มั่นใจ อดทน และสุขุม (Susaro and Padungpong, 2019)

ในด้านมุมมองต่อสันติภาพอันเป็นแก่นสาระของงานสร้างสรรค์ พบว่า ศิลปินและกลุ่มนักสื่อสารเชิงสร้างสรรค์มองเห็นสันติภาพคือ “เสรีภาพ” สำหรับนักสื่อสารรุ่นใหม่ เช่น กลุ่มดารานายู พวกเขาบอกว่า สันติภาพคือโอกาส

ที่จะได้สื่อสาร ได้พูดด้วยภาษาใด ๆ ก็ตาม การแต่งกาย งานศิลปะหรือกิจกรรมทางวัฒนธรรม การยอมรับกันและกันถึงสิ่งที่เขาหรือพวกเขาเป็นนั้นก็สะท้อนถึงการมีอยู่ของสันติภาพในสังคมเช่นเดียวกัน (Daranayu 1, Personal Communication, February 1, 2022)

เช่นเดียวกับมุมมองของ The Looker ที่อธิบายว่า การที่ชีวิตเข้าสู่โหมดปกติ การได้อิสระในการคิด การได้แสดงออก มีพื้นที่ในการไม่ถูกกลืนรอนสิทธิ์เหล่านี้มันคือ “พื้นที่สันติภาพ” แต่ในบางครั้งคำว่าสันติภาพถูกใช้ให้เป็นสิ่งที่น่ากลัว เช่น ในอดีตหากตั้งชื่อการจัดกิจกรรมที่มีคำว่าสันติภาพ คนทั่วไปนึกถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐ นึกถึงคู่ขัดแย้ง เพราะสันติภาพในอดีต เป็นภาพที่มากว่กับความขัดแย้งและการต่อสู้กันเพื่อหาผู้แพ้และผู้ชนะ The Looker จึงเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่พยายามสร้างชุดความหมายใหม่ของคำว่า “สันติภาพ” ที่ไม่ได้มาจากส่วนบน แต่ต้องสร้างขึ้นมาจากคนธรรมดาสามัญซึ่งเป็นส่วนล่าง (The Looker, Personal Communication, January 18, 2021) มุมมองดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของ Lederach ที่เน้นเป็นอย่างยิ่งว่า การทำความเข้าใจกระบวนการสร้างสันติภาพ ไม่จำเป็นต้องมองไปที่สันติภาพจากส่วนบนเสมอไป (Top-down Approach) แต่ควรเป็นการสร้างจากมุมมองส่วนล่าง (Bottom-up Approach) ด้วยการตั้งคำถามต่อบทบาทของผู้คนสามัญว่าจะสามารถทำอะไรได้บ้างในกระบวนการสร้างสันติภาพนี้ เพราะประชาชนธรรมดานั้นมีความชอบธรรมในการเป็นผู้ “เปลี่ยนผ่านความขัดแย้ง” (Conflict Transformation) ด้วยการแสดงพลังร่วมกันแสวงหาทางออก รวมถึงการทำหน้าที่เป็น “โครงข่ายนิรภัยเพื่อหนุนเสริมกระบวนการสันติภาพ” (Safety Net for Peacebuilding) ให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น (Lederach, 1997)

นอกจากนี้ ประเด็นอัตลักษณ์ ถูกนำเสนอในงานสร้างสรรค์ของกลุ่มต่าง ๆ อย่างโดดเด่นที่สุด เนื่องจากหนึ่งในสาเหตุรากเหง้าของความขัดแย้งรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็คือ ความรู้สึกถูกกดทับทางอัตลักษณ์ของชาวมลายูมุสลิม ทั้งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ศรัทธาความเชื่อ เพศสภาพ และความเป็นพลเมือง (Engvall & Ropers, 2020; Yahprung, 2022)

แนวทางการพัฒนาเนื้อหาสารในประเด็นอัตลักษณ์จากการวิจัยนี้ พบว่า การแสดงออกเชิงอัตลักษณ์มีตั้งแต่วิธีการใช้ภาษาในการสื่อสารและผลิตผลงานสร้างสรรค์ การแสดงถึงเรื่องราววิถีชีวิตและวัฒนธรรมมลายู การเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และภาพสะท้อนอุปนิสัยใจคอของผู้คนผ่านภาพวาดศิลปะ ศิลปสารคดีหรือหนังสือ ลวดลายศิลปะท้องถิ่นในงานออกแบบ และการแต่งกายในชุดประจำถิ่นที่สื่อสารผ่านภาพถ่ายในสื่อสังคมออนไลน์ แต่อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่งของเนื้อหาสารประเด็นอัตลักษณ์ ความรู้สึกปิดกั้นหรือกดดันทางอัตลักษณ์ยังคงมีอยู่ผ่านงานสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ด้วยเช่นกัน

การกระตุ้นให้ขบคิดถึงปัญหาความสัมพันธ์เชิงอัตลักษณ์กับนิยามของความเป็นไทยที่ยังดำรงอยู่ในสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ สะท้อนอย่างเด่นชัดในงานสร้างสรรค์ของศิลปินแห่ง Patani Artspace เริ่มต้นจากประสบการณ์ตรงในการแสดงผลงานศิลปะของเขาในช่วงแรกของการทำงานประเด็นนี้ ที่ถูกขอให้เปลี่ยนชื่อและเพิ่มคำว่า “ไทย” เข้าไป ทำให้เขามองว่า ในสังคมยังมีความหวาดระแวงตลอดเวลา ผู้มีอำนาจมองเขา “เป็นอื่น” และมีอคติ ในที่สุดความคิดของเขาก็ยิ่งชัดเจนขึ้นในการสื่อสารอัตลักษณ์มลายูปาตานีที่เป็นตัวตนของเขาในผลงานตั้งแต่ปีพ.ศ. 2554 เป็นต้นมา (Artist 1, Personal Communication, November 9, 2021)

เช่นเดียวกับนักออกแบบแห่ง Subper ที่ได้สะท้อนประสบการณ์ของเขาเมื่อครั้งไปเรียนต่อระดับปริญญาโทที่กรุงเทพฯ การต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนต่างถิ่น ต่างวัฒนธรรม ทำให้อัตลักษณ์ของเขายิ่งชัดเจนมากขึ้น นั่นคือ “ความเป็นเด็กสามจังหวัด คือ Originality (ต้นฉบับ)” และผลงานของเขาเป็น Original Design นี่คือการยืนยันตัวตนของเขา (Graphic Designer 1, Personal Communication, November 24, 2021)

จากกรณีดังกล่าว เราจะเห็นทั้งรูปแบบของการประนีประนอม การต่อรอง และการต่อสู้เชิงอัตลักษณ์ผ่านงานสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ เนื่องจากพื้นที่ของการสื่อสารได้เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวเอง (Subject) กับ “คนอื่น” และพื้นที่ที่สะท้อนถึงความผูกพันต่อตัวเองในการสื่อสารกับโครงสร้างเชิงสถาบันที่ทำให้ปัจเจกบุคคลเข้ามาเชื่อมต่อและผูกพัน (Engagement) กับสังคม

ตัวอย่างเช่น ความรู้สึกถึงความเป็นพลเมือง หรือความผูกพันทางศรัทธาความเชื่อ ความสัมพันธ์ดังกล่าวจึงจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารในฐานะที่เป็น “กระจกสะท้อนสังคม” (Social Mirror) (Lamizet, 2002)

เช่นเดียวกับการตีความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์เดียวกับอัตลักษณ์ร่วม ที่สะท้อนให้เห็นผ่านผลงานสร้างสรรค์ของศิลปิน Free Hand Painting แนวพังก์ การแสดงออกทางอัตลักษณ์เดี่ยวของบุคคลผ่านสไตล์การวาดภาพที่อิสระ แสดงออกอารมณ์ผ่านการใช้สีและลายเส้น และแนวคิด “ความไม่สมบูรณ์แบบ” ในตัวผลงานศิลปะ ในขณะเดียวกัน ตัวของเขาเองที่เป็น “คนในพื้นที่” ก็กำลังแสดงออกถึงอัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) ด้วยเช่นกัน โดยผ่านการเผยแพร่ผลงานบนเสื้อ T-Shirt และช่องทางสื่อ Instagram (goodboys.playground) ความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์สองลักษณะดังกล่าว เป็นในลักษณะที่เกี่ยวข้องกันเชื่อมโยงกัน (Artist 2, Personal Communication, May 12, 2022)

2.2 รูปแบบของสื่อสันติภาพและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์

ภาษา สไตล์ และช่องทางการสื่อสารของแต่ละกลุ่มที่ศึกษามีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกันไป ดารานายู (Muslimited) ใช้ภาษามลายูถิ่นปาตานีเป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสาร แต่จะมีซับไตเติ้ลภาษาไทยกำกับไว้เฉพาะสื่อประเภทละครและหนังสือเพื่อสื่อสารกับผู้รับสารที่ต่างวัฒนธรรมกัน ส่วนสื่อรูปแบบอื่น เช่น โปสเตอร์จะไม่มีการแปลภาษาไว้ เพื่อสื่อสารกับโลกมลายูทั้งในพื้นที่และประเทศเพื่อนบ้านคือมาเลเซียและอินโดนีเซีย (Daranayu 1, Personal Communication, February 1, 2022) ขณะที่กลุ่มนักศึกษา “Let us talk มาซี แหล่งกันใหม่” จากมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ได้นำเสนอกลิปสั้นแนะนำภาษาและวัฒนธรรมมลายูและภาษาถิ่นใต้เพื่อเชื่อมโยงความเข้าใจกันระหว่างผู้คนจากวัฒนธรรมมลายูและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ (Focus Group Discussion, December 12, 2020)

สำหรับรูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ หากวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดด้านองค์ประกอบการสื่อสาร พบว่า

2.2.1 การใช้รูปแบบการนำเสนอด้วยข้อความที่มีความหมายประทับใจ มีเสน่ห์ ให้แง่คิด เช่น การเคลื่อนไหวกิจกรรมเฝ้ามองเมืองของ The Looker หรือการสื่อสารของเยาวชนจากมหาวิทยาลัยฟาฏอนีและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กลุ่ม Run away from conflict เดินหน้าบนความแตกต่าง หรือกลุ่ม The Food Talk เสวนารสชาติของชีวิต (Focus Group Discussion, December 12, 2020)

2.2.2 การใช้ภาษามลายูเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงคนรุ่นใหม่และยืนยันอัตลักษณ์ท้องถิ่นของตน เช่น กลุ่มดารานายู (Muslimited)

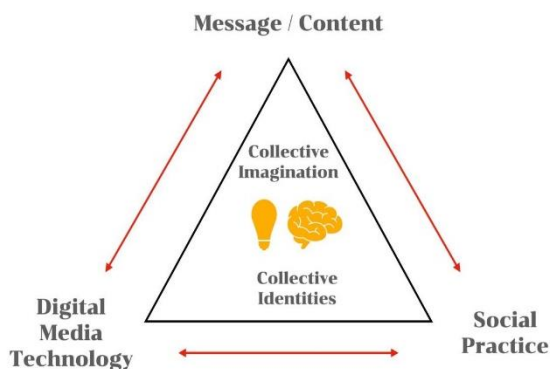
2.2.3 การใช้รูปแบบของสื่อ เช่น ภาพถ่ายและกราฟฟิก คลิปวิดีโอสั้น การจัดแสดง Flashmob กิจกรรมสนทนา การจัดนิทรรศการของชุมชนหรือเมือง การประกวดผลงานสื่อสารสร้างสรรค์ กิจกรรมการรณรงค์ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การรณรงค์การส่งสารเชิงบวกของกลุ่มเยาวชน “Paehae Standing” (Focus Group Discussion, December 12, 2020)

2.2.4 การเปิดพื้นที่หรือวงเสวนาน้ำชา แลกเปลี่ยน พูดคุยความคิดในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของ The Looker ที่พบว่า “ความรู้เรื่องวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น” คือ ภัยคุกคามที่สามารถเชื่อมประสานคนในพื้นที่ได้ เพราะมีจุดร่วมเดียวกัน และไม่แบ่งแยกความเป็นชนชาติใด (The Looker, Personal Communication, January 18, 2021)

2.2.5 การใช้พื้นที่ศิลปะ (Artspace) ให้เป็นพื้นที่ของการพบปะและการปะทะสังสรรค์ทั้งในทางสุนทรียภาพ ทางความคิดและปัญญา ที่ส่วนหนึ่งนำไปสู่การเคลื่อนไหวรณรงค์ในทางสังคมเพื่อส่งเสียงเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหา เช่น งานแสดงศิลปะและกิจกรรมของ Patani Artspace (Artist 1, Personal Communication, November 9, 2021)

ข้อสรุปดังกล่าว เมื่อวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสันติภาพจะเห็นได้ว่า “คุณภาพของการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์คือคุณภาพของการคิด” (Marin, 2013) ผลลัพธ์ของการสื่อสารด้วยวิธีการแบบสร้างสรรค์ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ คือ การเกิดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ “ทุกคน” มีส่วนร่วมตั้งแต่การคิด พุดคุย แลกเปลี่ยน ออกแบบและสื่อสารกิจกรรมสู่สาธารณะ มี “พื้นที่กลาง” ที่แต่ละคนที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นทางภาษา หรือศาสนา สามารถอยู่ด้วยกัน คุยกันและแลกเปลี่ยนกันได้อย่างเสรี และเปิดพื้นที่ของสันติภาพที่เสรี สอดคล้องกับข้อสรุปของ Cynthia Cohen (n.b.) ที่ว่า “ความคิดสร้างสรรค์ทำให้เราจินตนาการถึงสิ่งที่ยังไม่มีให้เป็นไปได้ ทำให้เราจินตนาการถึงประสบการณ์ของผู้อื่น ถึงอนาคตที่แตกต่าง ยุติธรรมกว่า รุนแรง น้อยกว่าสภาพปัจจุบันที่ช่วยให้เราสามารถเพิ่มเติมสิ่งที่ดูเหมือนแตกต่างออกไป เข้าไว้ในความสัมพันธ์ที่มีความหมายและสวยงาม”

ในอิทธิพลของสื่อออนไลน์และเทคโนโลยีการสื่อสารต่อการเคลื่อนไหวทางสังคม คนรุ่นใหม่มีศักยภาพและรู้จักใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย สื่อสังคมออนไลน์ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างจินตนาการร่วม (Collective Imagination) และอัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) เพื่อสร้างความเคลื่อนไหว และเปลี่ยนแปลงทางสังคม อาจกล่าวได้ว่า ในงานวิจัยนี้ได้พบส่วนประกอบสำคัญในการศึกษาบทบาทของสื่อดิจิทัลหรือสื่อออนไลน์ ในที่นี้ก็คือ “เทคโนโลยีการสื่อสารดิจิทัล” ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงระบบนิเวศแบบสื่อสมัยใหม่ “เรื่องราวหรือเนื้อหา” (สาร) และ “ปฏิบัติการทางสังคม” (ดังในภาพที่ 2) ทั้งสามองค์ประกอบนี้ ได้เริ่มเข้ามาหลอมรวมกันและเป็นตัวสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์และกำหนดทิศทาง รวมทั้งผลลัพธ์ของการเปลี่ยนแปลง (Treré, 2019)



ภาพที่ 2 องค์ประกอบของสื่อดิจิทัล ในฐานะเครื่องมือในการสร้างจินตนาการร่วม (Collective Imagination) และอัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity)

2.3 ด้านสไตล์การนำเสนอสารของกลุ่มต่าง ๆ พบว่า The Looker เป็นตัวอย่างกรณีศึกษาที่เน้นการนำเสนอสไตล์ของคนรุ่นใหม่ ผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ในชุมชน เช่น การจัดงานเทศกาลดนตรีและอาหาร (ฉ่ำเฟสดีวิล) เมื่อ 6-8 พฤศจิกายน 2563 ณ หาดวาสุกรี อ.สายบุรี จ.ปัตตานี งานนี้เป็นการรวบรวมกิจกรรมของคนรุ่นใหม่ที่หลากหลาย เช่น การเดินทาง การจัดแคมป์ การจัดแสดงดนตรีโดยนักดนตรีสมัครเล่นและเยาวชนที่รักการเล่นดนตรี การออกร้านขายอาหารท้องถิ่นมลายู กิจกรรมดังกล่าวทำให้เกิดพื้นที่ของการพบปะกันและสะท้อนถึงวิถีธรรมดาที่สามารถสร้างขึ้นได้ในพื้นที่หากเรามีสันติภาพ (The Looker, Personal Communication, January 18, 2021) เช่นเดียวกับกิจกรรมการสื่อสารเรื่องเล่าเมืองยะลาและการนำเสนอภาพตัวอักษร (Typography) แนวคลาสสิกที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในป้ายร้านค้าในเมืองยะลาของเพจ Baewalk (Media Creator, Personal Communication, May 12, 2022)

สไตล์การนำเสนอสาร สะท้อนได้จากการแสดงออกทางศิลปะและการออกแบบ ศิลปินของ Patani Artspace และศิลปินแนวมลายูฟังก์ goodboys.playground เป็นรูปธรรมของการนำเสนอสไตล์ที่เด่นชัด เนื้อหา

ที่สื่อสารผ่านงานศิลปะที่ยืนยันถึงอัตลักษณ์ วิถีชีวิต ด้วยภาษาของ “คนใน” (Emic View: Insider View) ของศิลปินแห่ง Patani Artspace การตั้งคำถามถึงความสัมพันธ์เชิงอัตลักษณ์ของตัวเองกับความเป็นไทย ได้กระตุ้นให้ผู้เสพงานศิลปะคิดและวิพากษ์ ขณะที่สไตส์ศิลปะแนวฟังก์ สะท้อนถึงการยืนยันแนวคิดเรื่อง “ความไม่สมบูรณ์แบบ” ผ่านการทำลายขอบของความงามในทางศิลปะแบบกระแสหลัก ทำให้งานของเขาโดดเด่นและแปลกตา สามารถเข้าถึงความรู้สึกของผู้เสพงานที่ชอบแนวศิลปะแบบร่วมสมัย

อีกกรณีหนึ่งที่น่าสนใจ คือ สไตส์การนำเสนอของกลุ่มนักออกแบบกราฟฟิก Subper ที่สร้างสรรค์งานออกแบบกราฟฟิกที่มีเอกลักษณ์และผสมผสานความเป็นสมัยใหม่และอัตลักษณ์มลายูเข้าไว้ด้วยกัน ในขณะเดียวกันผลงานของเขาก็ถือเป็นอาชีพ สร้างงาน สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับพื้นที่นี้ได้ด้วย การตัดสินใจที่จะทำงานในพื้นที่มากกว่าจะทำงานในบริษัทที่เมืองหลวงเป็นตัวอย่างของคนรุ่นใหม่ที่ยังมีความหวังและเชื่อมั่นต่อศักยภาพของคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ “ใครจะหาปลาได้ดีกว่าชาวเลในพื้นที่นั้น ๆ ใช่มั้ยล่ะ เราแหละรู้แหล่งจับปลาดีกว่าเพื่อน” (Graphic Designer 1, Personal Communication, November 24, 2021)

รูปธรรมของการนำแนวคิดเรื่องความสร้างสรรค์มาใช้ในการสร้างสันติภาพนั้น การวิจัยพบว่า ทุกกลุ่มนักสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ให้ความสำคัญที่การสร้างปฏิสัมพันธ์ของผู้คนในระดับบุคคลและชุมชน ให้ความสนใจแนวทางที่ผู้คนในระดับชุมชนได้พยายามในการธำรงรักษาสันติภาพและเสถียรภาพทางสังคม เช่นเดียวกับงานศึกษาการสร้างสันติภาพเชิงสร้างสรรค์ในประเทศอินโดนีเซียของ Bräuchler และการศึกษาในโซมาเลียและโมซัมบิกของ Lederach รูปแบบการสื่อสารดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างสันติภาพด้วยการใช้ทรัพยากรทางสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural Resources) และทรัพยากรทางสังคมเศรษฐกิจ (Socioeconomic Resources) ของ Lederach ที่ใช้ต้นทุนวัฒนธรรมทั้งด้านภาษา สไตส์ และความรู้เป็นเครื่องมือสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรมของผู้คนที่แตกต่างกัน รวมทั้งการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจในพื้นที่นี้ (Bräuchler, 2022; Lederach, 1997)

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การทำความเข้าใจแก่นสาระและรูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ในการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งและสร้างสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้จำเป็นต้องอาศัยกรอบการมองที่แตกต่างไปจากทฤษฎีการสื่อสารโดยทั่วไป และแนวคิดการสร้างสันติภาพจากส่วนบนซึ่งมักจะเป็นกลุ่มผู้นำในความขัดแย้ง แต่ความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นอย่างมีเหตุผลและซับซ้อนกว่านั้น ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของมวลชนและภาวะผู้นำในระดับรากหญ้า (Grassroot Leadership) ที่ใกล้ชิดกับชุมชนท้องถิ่น (Lederach, 1997)

ข้อสรุปจากผลการศึกษา คือ กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ของศิลปินและนักสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ในงานวิจัยนี้ แสดงให้เห็นถึงการสร้างโยโยงคนกลุ่มย่อยต่าง ๆ ในพื้นที่ของความสัมพันธ์ที่อยู่รอบนอกของศูนย์กลาง ดังที่ Lederach เรียกว่า วงเกลียวเสริม (Auxiliary Spirals)¹ (Lederach, 2005) ด้วยแก่นสาระ (Essence) ประเด็นเนื้อหาและรูปแบบการสื่อสารที่ใหม่และแตกต่าง

เราเห็นการใช้ความสร้างสรรค์ในการสื่อสารเพื่อเปลี่ยนแปลงผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบที่เกิดกับปัจเจกบุคคลอันเป็นผลมาจากความขัดแย้ง ดังจะเห็นได้จากผลงานศิลปะของกลุ่มศิลปิน Patani Artspace ที่กระตุ้นให้ผู้รับสารและสังคมได้ถูกคิดถึงรากเหง้าของปัญหาในพื้นที่ (ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การปิดกั้นเสรีภาพในการแสดงออก และการละเมิดสิทธิมนุษยชน) แล้วหันมาพูดคุยถกเถียง และแสวงหาความร่วมมือในการลดผลกระทบเชิงลบจากความขัดแย้ง ซึ่งการพัฒนาความสามารถในการรับรู้สิ่งทั้งหลายได้ลึกซึ้งและไปไกลกว่าที่ตาเห็น ดังที่ Lederach เรียกว่า การปลุกให้ตื่น (Awakening) (Lederach, 2005)

¹ Lederach ได้อธิบายถึงการสร้างพื้นที่สัมพันธ์ของผู้คนในความขัดแย้งด้วยการเปรียบเทียบเหมือนโยโยงมวม (Web) ผู้คนที่ปรารถนาสันติภาพจะต้องช่วยกันถักทอผืนโยโยงทั้งในแนวตั้งและแนวนอน สร้างจุดตัด จุดเชื่อมโยงขอบนอก (Outer Circle) วงเกลียวเสริม (Auxiliary Spirals) และจุดยึดหยุ่น (Elastic Capture Threads) เพื่อให้ทำให้เครือข่ายความสัมพันธ์มีความแข็งแรง และยืดหยุ่น (Lederach, 2005)

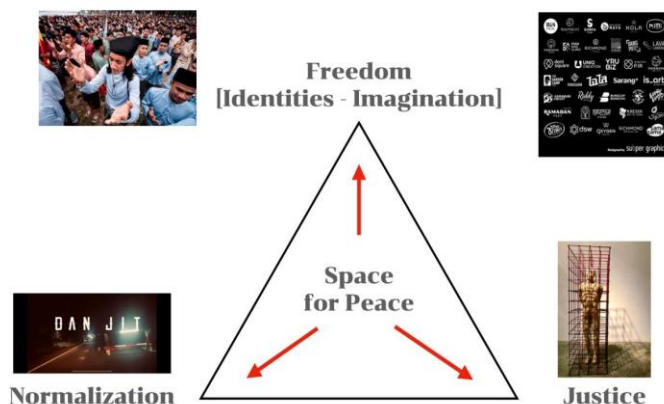
การใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์ ประเด็นใหม่ ๆ มีบทบาทในการสร้างศักยภาพการแสดงออกทางความคิดและการสร้างความหวังในอนาคตร่วมกัน เช่น หนังสือของกลุ่มดารานาย (Muslimited) กิจกรรมการสื่อสารผ่านสื่อสังคมของนักศึกษา และงานสร้างสรรค์เนื้อหาของ Baewalk การนำเสนอของนักสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เหล่านี้ทำให้ผู้รับสารและสังคมตระหนักว่า เสรีภาพเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนเฝ้าหา การยอมรับในอัตลักษณ์และการเคารพความแตกต่างเป็นสิ่งที่สังคมสามารถสร้างขึ้นมาได้จริง

กลวิธีการบอกเล่าเรื่องราวของเมืองและความสัมพันธ์ของผู้คนด้วยสื่อสร้างสรรค์ในกรณีของ The Looker ได้ช่วยเปิดพื้นที่ของการมีปฏิสัมพันธ์แบบต่อหน้า (Face-to-face Interactions) ของคนหนุ่มสาว และแสดงให้เห็นถึงความสามารถที่จะทำก่อเกิดสิ่งใหม่ด้วยมุมมองและวิธีการใหม่เพื่อยืนยันถึงชีวิต “ธรรมดา” ที่เป็นไปได้และฟื้นฟูสายสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้กลับคืนมา เช่นเดียวกับการสื่อสารอัตลักษณ์ผ่านงานออกแบบ เช่น กลุ่มนักออกแบบ Subper ผลงานสร้างสรรค์แนวฟังก์ของ Free Hand Painting ช่วยเปิดพื้นที่ของการยอมรับกันและกันในความแตกต่าง

กล่าวได้ว่า งานสร้างสรรค์ช่วยเพิ่มศักยภาพของบุคคลให้เติบโตทั้งทางกายภาพ อารมณ์ ทักษะคิดต่อความขัดแย้ง และจิตวิญญาณอันเป็นแก่นสาระของจินตธรรม (Moral Imagination) เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาในกระบวนการสร้างสันติภาพ (Lederach, 1997; 2005)

นอกจากนี้ ในมิติเชิงโครงสร้างทางสังคมและโครงสร้างอำนาจ แม้ว่างานวิจัยนี้จะได้ศึกษาประเด็นนี้เป็นการเฉพาะ แต่ก็พอจะเห็นถึงอิทธิพลของโครงสร้างดังกล่าวที่ยังคงเป็นข้อจำกัดของการสร้างสรรค์ ดังจะเห็นได้จากเสียงสะท้อนของผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้ที่มองว่าการปิดกั้นเสรีภาพในการแสดงออกด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงหรือกรอบทางวัฒนธรรมยังคงมีอยู่ แต่ด้วยรูปแบบ (Form) และช่องทาง (Channel) ของการสื่อสารใหม่ ๆ ทำให้ศิลปิน นักสื่อสาร และนักกิจกรรมทางสังคมสามารถนำเสนอแก่นสาระ (Essence) ของตนออกมา

ได้อย่างสร้างสรรค์ สะท้อนถึงจินตกรรมที่ก้าวพ้นจากการมองความขัดแย้งอย่าง
สายตาสั้นหรือก้าวพ้นทางตันที่ถูกกำหนดโดยโครงสร้าง (Lederach, 2005)



ภาพที่ 3 แก่นสาระของสื่อเชิงสร้างสรรค์ชายแดนใต้ มีหัวใจอยู่เสรีภาพในการ
แสดงออกที่สัมพันธ์กับการขยายตัวของพื้นที่สันติภาพ

บทสรุปที่กล่าวมาข้างต้นนำไปสู่ข้อเสนอคือ ควรสนับสนุนพื้นที่แห่ง
เสรีภาพในการแสดงออกและการแสดงความคิด พื้นที่ของการวิจารณ์และรับฟัง
ได้ขยายตัวมากขึ้น ควรให้โอกาสให้คนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้คิดและ
ออกแบบอนาคตที่เป็นธรรมด้วยความสร้างสรรค์ และการสร้างการมีส่วนร่วม
และสนับสนุนกิจกรรมการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ให้เติบโตและเบ่งบาน (ดังภาพ
ที่ 3) เพราะนั่นจะเป็นสิ่งที่ยืนยันว่าสันติภาพในพื้นที่นี้ได้เกิดขึ้นแล้ว

เอกสารอ้างอิง

- Bräuchler, B. (2022). Creative Peacebuilding and Resistance in
Indonesia. *The Asian Pacific Journal of Anthropology*, 23(1),
1-19.
- Castells, M. (2009). *Communication and Power*. Oxford University
Press.

- Cohen, C. (n.d.). *Creative Approaches to Reconciliation*. Brandeis University. Retrieved June 6, 2022, from <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.498.4233&rep=rep1&type=pdf>
- Deep South Watch. (2023). Deep South Watch Incident Database. Retrieved April 25, 2023, from <https://deepsouthwatch.org/th>; <https://www.facebook.com/deepsouthwatch/photos/a.204695166210322/5863392020340580/>
- Engvall, A., & Ropers, N. (2020). The Southern Conflict and Its Transformation: An Overview. In A. Engvall et al. (Ed.), *Southern Thailand/Patani, Understanding the Dimensions of Conflict and Peace*. Peace Resource Collaborative (PRC).
- Fairey, T., & Kerr, R. (2020). What Works? Creative Approaches to Transitional Justice in Bosnia and Herzegovina. *International Journal of Transitional Justice*, 12, 142-164.
- Kooyai, K., Kai-nunna, P., Arttanuchit, J., & Chanakan, P. (2020). *Public Communication for Conflict Transformation in Peace Process of Thailand's Deep South Provinces*. (Research Report). Prince of Songkla University.
- Lamizet, B. (2002). *Politique et identité*. Presses Universitaires de Lyon.
- Lederach, J. P. (2005). *The Moral Imagination. The Art and Soul of Building Peace*. Oxford University Press.
- Lederach, J. P. (2003). *The Little Book of Conflict Transformation*. Good Books.
- Lederach, J. P. (1997). *Building Peace: Sustainable Reconciliation in Divided Societies*. United States Institute of Peace Press.

- Marin, D. (2013). *The Creative Communication. Global Education Magazine: International Day of Democracy*. Retrieved August 21, 2021, from <http://www.globaleducationmagazine.com/creative-communication/>
- Muslimited. (2018). *Just Kidding SHORT FILM*. Retrieved July 14, 2022, from <https://www.youtube.com/watch?v=oSgpohqPm1Y>
- Nilaphatama, S. (2020). *Roles of people's media for violence negotiation in deep South Thailand's peace process* (Ph.D Thesis). National Institute of Development Administration.
- Peace Survey Academic Network. (2021). *Survey of People's Opinion on Peace Process in the Deep South: PEACE SURVEY 6*. (Report). Center for Conflict Studies and Cultural Diversity, Prince of Songkla University, Pattani Campus. Retrieved January 15, 2023, from <https://cscd.psu.ac.th/th/node/342>
- Peace Survey Academic Network. (2019). *Peace Survey: Voice of the People, Voice for Peace, Report for the Press Conference of Peace Survey 5*. (Report) Center for Conflict Studies and Cultural Diversity, Prince of Songkla University, Pattani Campus. Retrieved January 15, 2023, from <https://cscd.psu.ac.th/en/node/290>
- Pink, D. (2006). *A Whole New Mind – Why Right-Brainers Will Rule the Future*. Penguin-Putnam Inc.
- Susaro, R., & Padungpong, C. (2019). Arts of Peace for the Youths in the Three Southern Border Provinces. *Journal of*

Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus,
(30)2 (May-August), 164-176.

Treré, E. (2019). *Hybrid Media Activism: Ecologies, Imaginaries, Algorithms*. Routledge.

Yahprung, M. I. (2022) State Multiculturalism and Multiculturalism of the Melayu Muslims: A case study of the dialogue on the Idea of Multiculturalism in Southern Thailand. *Journal of Islamic Studies*, 13(1), 228-253.

บทความวิจัย

การวิเคราะห์ความขัดแย้งจากโครงการพัฒนาอุตสาหกรรม ขนาดใหญ่: กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมจะนะ

นิวัติ สาหิม¹ ฮาซันอักริม ดงนะแดง²

(Received: May 23, 2022; Revised: June 17, 2023; Accepted: June 22, 2023)

บทคัดย่อ

โครงการนิคมอุตสาหกรรมจะนะมีแผนพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ก่อเกิดความเห็นต่าง กังวล และความขัดแย้ง บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเหตุการณ์สำคัญของโครงการ วิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และประเด็นความขัดแย้ง ศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นำข้อมูลมาประยุกต์ใช้เครื่องมือแผนภาพตัวแสดงและความสัมพันธ์ เครื่องมือห้วงมอมในการวิเคราะห์เนื้อหาและวิเคราะห์แก่นสาระ ผลการวิจัยพบว่าเหตุการณ์สำคัญเริ่มจาก ปี 2559 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบหลักการโครงการเมืองต้นแบบสามเหลี่ยม มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ปี 2562 ขยายโครงการให้จะนะเป็นเมืองอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต ปี 2563 มีการชุมนุมคัดค้านหลายครั้ง ปี 2564 มีการชุมนุมหน้าทำเนียบรัฐบาลและมีการสลายการชุมนุม นำไปสู่การเรียกร้องให้ประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ปลายปี 2565 สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติว่าจ้างสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่จัดทำ SEA กำหนดเสร็จในระยะเวลา 18 เดือน ผลการวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบความซับซ้อน ตัวแสดงมีภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และ

¹ ดร. สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ E-mail: niwadee.s@psu.ac.th

² อาจารย์ ดร. สาขานิเทศศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
E-mail: arsun.do@psu.ac.th (Corresponding Author)

ประชาชน การวิเคราะห์ประเด็นความขัดแย้งพบฝ่ายคัดค้านมีจุดยืน ไม่ต้องการ นิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ฝ่ายสนับสนุนมีจุดยืน สนับสนุนโครงการ จุดสนใจ ของฝ่ายคัดค้าน ไม่ต้องการเปลี่ยนผังเมืองเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม ฝ่ายสนับสนุนมีจุดสนใจระดับการพัฒนาพื้นที่แบบก้าวกระโดด ฝ่ายคัดค้าน เห็นความจำเป็นในการปกป้องฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฝ่ายสนับสนุนเห็นความจำเป็นในการขยายความเจริญทางเศรษฐกิจ ฝ่ายคัดค้าน กลัวผลจากการเปลี่ยนแปลงทำให้คุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่แย่ลง สอดคล้อง กับฝ่ายสนับสนุนที่มีความกลัวว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่แย่ลง ข้อค้นพบสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขความขัดแย้งและลดความรุนแรง ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

คำสำคัญ: การวิเคราะห์ความขัดแย้ง โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ นิคมอุตสาหกรรมจะนะ

Research Article

Analysis of Conflicts Arising from Large-Scale Industrial Development Projects: A Case Study of the Chana Industrial Estate

Niwadee Saheem¹ Hasan Akrim Dongnadeng²

Abstract

The Chana industrial estate project was designed to accommodate large-scale industrial growth, resulting in varied perspectives, concerns, and controversies. This study examines project milestones, stakeholders, and conflict. It analyses data from documents and in-depth interviews with key stakeholders using Actor and Relation mapping and the Onion theory. Based on the research findings, the Cabinet approved the Triangle Model City project in 2016, which sought to establish stability, prosperity, and sustainability. In 2019, the project was expanded to create Chana, a futuristic industrial metropolis. 2020 witnessed numerous protests and demonstrations. There were disturbances at government offices in 2021, followed by the dissolution of the demonstrations, which led to demands for a Strategic Environmental Assessment (SEA). The Office of the National Economic and Social Development Council commissioned a

¹ Ph.D., Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University, E-mail: niwadee.s@psu.ac.th

² Lecturer, Ph.D., Major in Public Policy, Faculty of Political Science, Prince of Songkla University, E-mail: arsun.do@psu.ac.th (Corresponding Author)

regional academic institution to finish the SEA in 18 months by 2022. Stakeholders analysis revealed complexity. The government, the private sector, non-governmental organizations, and the general public are the key actors. As determined by an analysis of the conflict issues, the opposing party does not support the establishment of large-scale industrial estates, whereas the supporting party is in favour of the project. The concerns of the opposing party include a desire not to convert agricultural areas into industrial ones, whereas the supporting party is interested in accelerating the area's development. The opposing party recognizes the need to preserve natural resources and the environment, whereas the supporting party recognizes the need to increase economic prosperity. The opposing party is concerned that the alterations will result in a decline in the quality of life for the local population. This is consistent with the concerns of the supporting party, which fears that the quality of life for the locals will decline. These findings can be used as guidelines for resolving conflicts and preventing their escalation in the future.

Keywords: Conflict Analysis, Large-Scale Industrial Development Project, Chana Industrial Estate

บทนำ

การพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยนำไปสู่การขยายตัวของนิคมอุตสาหกรรมไปยังภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อรองรับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อชุมชนทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากร ระบบสาธารณสุขปกของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นโครงการพัฒนาขนาดใหญ่อาจก่อให้เกิดประเด็นความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาโครงการ หรือแม้แต่ความขัดแย้งระหว่างประชาชนในชุมชนด้วยกันเองที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ทั้งในประเด็นความกังวล ความไม่เชื่อมั่นต่อโครงการพัฒนาที่จะเกิดขึ้น (Singsri & Chompunth, 2018)

โครงการนิคมอุตสาหกรรมจะนะ จังหวัดสงขลา มีพื้นที่ประมาณ 16,753 ไร่ ครอบคลุมในเขต 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลตลิ่งชัน นาทับ และสะกอม อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา โดยโครงการดังกล่าวมีแผนที่จะพัฒนาท่าเรือน้ำลึก เขตอุตสาหกรรมศูนย์รวมและกระจายสินค้า เขตอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้า พื้นที่ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ รวมถึงเขตอุตสาหกรรมหนักและเบาต่าง ๆ (Themetter, 2020) เดิมพื้นที่ดังกล่าวเคยถูกวางแผนเอาไว้เป็นพื้นที่สีเขียว หรือพื้นที่สำหรับทำเกษตรกรรมเท่านั้น แต่ภายหลังถูกเปลี่ยนให้เป็นผังเมืองสีม่วง โดยไม่ผ่านการรับฟังเสียงของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งตามหลักการที่จะเปลี่ยนผังเมืองให้เป็นสีม่วงได้นั้น จะต้องผ่านการรับฟังเสียงของประชาชนในพื้นที่ก่อน จนนำมาสู่ความขัดแย้งใน 3 ประเด็นหลัก ๆ คือ ประเด็นสิ่งแวดล้อม ประเด็นเศรษฐกิจ และประเด็นของคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ ระหว่างสองฝ่ายที่สนับสนุนและคัดค้านการเกิดขึ้นของโครงการนิคมอุตสาหกรรมจะนะ นอกจากนี้ โครงการดังกล่าวยังอยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ภายใต้โครงการเมืองต้นแบบสามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งได้รับความเห็นชอบในหลักการจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี พ.ศ. 2559 และต่อมาได้ถูกประกาศกำหนดให้เป็นเขตพัฒนาเฉพาะกิจ เป็นเมืองอุตสาหกรรมก้าวหน้าในอนาคต จนนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างผู้ที่สนับสนุนการสร้างนิคมอุตสาหกรรมกับผู้คัดค้านการเกิดนิคมอุตสาหกรรมจะนะ

และเกิดการประท้วงขึ้นในหลายครั้งทั้งในจังหวัดสงขลา และหน้าทำเนียบรัฐบาล ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนี้เสมือนเป็นความขัดแย้งทางความคิดที่สะท้อนถึงมุมมองการพัฒนาที่แตกต่างกัน โดยฝ่ายสนับสนุนให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบก้าวกระโดดและมองตัวเลขการพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นตัวชี้วัดการเจริญเติบโตและการพัฒนาของพื้นที่ ในขณะที่ฝ่ายคัดค้านให้ความสำคัญในประเด็นการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่ของฐานทรัพยากร และการเปลี่ยนผังเมืองในพื้นที่ จึงส่งผลทำให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างสองฝ่ายที่มีมุมมองไม่ตรงกัน ซึ่งก่อนหน้านี้พื้นที่ดังกล่าวเคยเกิดความขัดแย้งในลักษณะที่ใกล้เคียงกันระหว่างรัฐกับประชาชนจากการดำเนินโครงการพัฒนาทะเลและชายฝั่ง กรณีโรงแยกก๊าซธรรมชาติจะนะ กรณีโรงไฟฟ้าจะนะ กรณีท่าเทียบเรือจังหวัดสงขลาและจังหวัดสตูล และกรณีการถมที่ดินในทะเล (Kesarat & Rinthaisong, 2019)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาลำดับเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับโครงการนิคมอุตสาหกรรมจะนะ วิเคราะห์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ และวิเคราะห์ประเด็นความขัดแย้ง ผ่านการประยุกต์ใช้เครื่องมือแผนภาพตัวแสดงและความสัมพันธ์ (Actor and Relation Mapping) และเครื่องมือหัวหอม (Onion) และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ผลการศึกษามีความหนักแน่นมากยิ่งขึ้น ข้อค้นพบจากการศึกษาทำให้เข้าใจลำดับความเป็นมาของเหตุการณ์ประเด็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมจะนะ ตลอดจนนำไปสู่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และสามารถใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลำดับเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับโครงการนิคมอุตสาหกรรมจะนะ 2) วิเคราะห์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีโครงการนิคมอุตสาหกรรมจะนะ และ 3) วิเคราะห์ประเด็นความขัดแย้งกรณีโครงการนิคมอุตสาหกรรมจะนะ

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวคิดทฤษฎีความขัดแย้งและความรุนแรง แนวคิด และทฤษฎีสันติภาพมาอธิบายสถานการณ์ เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงประยุกต์ใช้เทคนิคหรือเครื่องมือการจัดการความขัดแย้งมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ตัวแสดงที่อยู่ในความขัดแย้ง วิเคราะห์ความสัมพันธ์และประเด็น และความเป็นไปได้ของสถานการณ์ความรุนแรง โดยแต่ละทฤษฎีจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวคิดและทฤษฎีความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้ง

ความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่อย่างแพร่หลาย เกิดจากความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม โดยความขัดแย้งที่มีอยู่ในตัวของบุคคลเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ความขัดแย้งภายนอกอื่น ๆ ซึ่งแนวทางที่จะสามารถจัดการความขัดแย้งได้ จะต้องทำความเข้าใจเรื่องความขัดแย้งที่มีอยู่ในตัวบุคคลก่อน จึงสามารถจัดการความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรมได้ และเมื่อกล่าวถึงทฤษฎีความขัดแย้ง ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีหลายแนวคิดที่กล่าวถึงความขัดแย้ง เช่น แนวคิดของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) เชื่อว่าความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลงเป็นของคู่กัน เป็นกฎพื้นฐานของชีวิต เป็นสภาพปกติของสังคม และเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนสังคม โดยเชื่อว่าจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งมาจากเศรษฐกิจแล้วจะนำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคมและทางการเมือง แนวคิดของ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ความขัดแย้งในผลประโยชน์ระหว่างบุคคลเกิดได้ทุกที่ ในสังคม โดยเกิดจากการกระทำของบุคคลที่ต้องการบรรลุความปรารถนาของตนจนเกิดการปะทะกับการต่อต้านของอีกฝ่ายหนึ่งหรือหลาย ๆ กลุ่ม ซึ่งการแข่งขันกัน เป็นรูปแบบหนึ่งของความขัดแย้งที่เป็นผลมาจากการที่มีทรัพยากรหรือรางวัลอย่างจำกัด แนวคิดของ ยอร์จ ซิมเมล (Georg Simmel) ความขัดแย้งเป็นปฏิสัมพันธ์แบบหนึ่งที่เกิดขึ้นในกลุ่มสมาชิกที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน โดยเชื่อว่าความขัดแย้งระหว่างสองฝ่ายแสดงให้เห็นลักษณะความสัมพันธ์และความสามัคคีกลมเกลียวกันภายในกลุ่ม แต่ความกลมเกลียวภายในกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มก็จะเป็นต้นเหตุของความขัดแย้งด้วย เป็นต้น (Saenkum & Sangkachan, 2018)

นอกจากนี้ Chaijaroenwatana (2018) ได้เสนอรูปแบบการวิเคราะห์ความขัดแย้งเชิงลึก ซึ่งประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ หนึ่งในองค์ประกอบ คือ การวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องฝ่ายต่าง ๆ เป็นการวิเคราะห์ว่าใครเกี่ยวข้องในความขัดแย้งนั้น ๆ บ้าง และมีความสัมพันธ์กันอย่างไรทั้งในเชิงความขัดแย้งและความร่วมมือ ทำให้สามารถวิเคราะห์ความขัดแย้งได้อย่างละเอียดถี่ถ้วนมากขึ้น อาจกล่าวได้ว่าแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งล้วนอ้างอิงถึงกลุ่มผู้เกี่ยวข้องซึ่งจะนำไปสู่แนวทางในการหาทางออกของความขัดแย้งได้

แนวคิดและทฤษฎีความรุนแรง

จากการทบทวนวรรณกรรม จะเห็นได้ว่าการให้ความหมายของคำว่าความรุนแรงไว้อย่างหลากหลาย ทั้งนี้พอจะสรุปได้ว่า ความรุนแรง คือ การใช้กำลังหรืออำนาจทางกายเพื่อข่มขู่หรือกระทำต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อกลุ่มบุคคล หรือชุมชน ส่งผลต่อร่างกาย เช่น บาดเจ็บ ตาย เป็นต้น หรือส่งผลต่อจิตใจ เช่น การพุดจาตุกข์ ด่าทอ เหยียดหยาม ปล่อยปละละเลย เป็นต้น หรือเป็นการยับยั้งการเจริญงอกงามหรือการกีดกันหรือปิดกั้น ทำให้สูญเสียสิทธิบางประการ และขาดการได้รับในสิ่งที่สมควรจะได้รับ และเมื่อกล่าวถึงทฤษฎีความรุนแรง จะเห็นได้ว่า โจฮัน เกาล์ตุง (Johan Galtung) ได้นำเสนอแนวความคิดความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) การเอาเปรียบทางสังคม (Exploitation) อันส่งผลให้คนกลุ่มหนึ่งมีอำนาจเหนือคนส่วนใหญ่ในสังคมที่ถูกเอาเปรียบ และทำให้สังคมมีโครงสร้างและสร้างสถาบันที่พยุ่งสถานะของความเหนือกว่านั้นไว้ รวมทั้งปล่อยให้ผู้คนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบดำรงชีวิตอยู่ในสภาพที่ทุกข์ทรมานไร้ทางออก

แนวคิดและทฤษฎีสันติภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับสันติภาพ จะเห็นได้ว่า มีนักวิชาการกล่าวถึงทฤษฎีสันติภาพในแง่มุมที่มีความหลากหลาย ทั้งในแง่ของการให้ความหมาย พัฒนาการของสันติภาพ การสร้างตัวแบบสันติภาพ ซึ่งตัวแบบในการสร้างสันติภาพที่มักจะถูกพูดถึงบ่อยครั้ง ได้แก่ ตัวแบบการสร้างสันติภาพ (Peace-building Model) ของ Galtung ซึ่งถือเป็นโมเดลที่ทุกฝ่ายปรารถนา

เพราะเป็นขั้นที่ความขัดแย้งได้รับการแก้ไขทั้งด้านโครงสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้ง ด้านทัศนคติ และพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล โดยการจะได้มาซึ่งการสร้างสันติภาพนั้นจะต้องผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ประกอบด้วย Peace-keeping คือ การรักษาความสงบไม่ให้เกิดการปะทะหรือเผชิญหน้ากันระหว่างคู่ขัดแย้ง ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องที่มีความสำคัญคือรัฐบาลและกลุ่มผู้เห็นต่าง ซึ่งนิยมใช้ความรุนแรงและอาวุธในการจัดการความขัดแย้ง Peace-making คือ ความพยายามในการใช้นโยบายการพูดคุย การเจรจาตกลงจากทั้งสองฝ่ายเพื่อจัดการผลประโยชน์ที่ไม่ตรงกัน ซึ่งการเสี่ยงใช้มาตรการและวิธีรุนแรงแต่ใช้นโยบายหรือวิธีการทางเมืองแทนนั่นเอง (Galtung, 1969)

อีกตัวแบบหนึ่งที่ได้รับการนิยมนำมาใช้เป็นแนวทางการสร้างสันติภาพก็คือปิรามิดของ Lederach (1997) ที่แสดงให้เห็นภาวะผู้นำของตัวแสดงระดับต่าง ๆ พร้อมวิธีการสร้างสันติภาพและของตัวแสดงเหล่านั้น ปิรามิดดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำในระดับต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชากร ซึ่งยิ่งเรามุ่งไปที่ผู้นำในระดับล่างเท่าไรผลกระทบต่อประชาชนก็จะยิ่งมีมากเท่านั้น อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าประชาชนในทุกระดับมีความสำคัญในกระบวนการสร้างสันติภาพไม่น้อยไปกว่ากัน กล่าวคือ วิธีการสร้างสันติภาพจำเป็นต้องใช้ผู้นำหลายระดับเพื่อให้เกิดสันติภาพอย่างยั่งยืน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีนักวิจัยที่ศึกษาถึงโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในหลายประเด็น สามารถสังเคราะห์ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สาเหตุของความขัดแย้ง

ตารางที่ 1 สาเหตุความขัดแย้ง

สาเหตุความขัดแย้ง	รายละเอียด	แหล่งที่มา
- การขาดความเชื่อมั่น	ประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อความโปร่งใสของโครงการ	Singsri & Chompunth, 2018
- ขาดการรับรู้ข้อมูล	ประชาชนขาดการรับรู้ข้อมูลโครงการ ข้อมูลของคู่ขัดแย้งไม่ตรงกัน การวิเคราะห์ตีความข้อมูลผิดพลาดแตกต่างกัน ปิดบังข้อมูล การสื่อสารประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง	Singsri & Chompunth, 2018; Garagait & Chaijaroenwatana, 2022
- ขาดการมีส่วนร่วม	ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ของตัวเอง	Singsri & Chompunth, 2018; Garagait & Chaijaroenwatana, 2022; Kesarat & Rinthaisong, 2019
- ความกังวลถึงผลกระทบ	ความกังวลผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรมของคนในชุมชน	Garagait & Chaijaroenwatana, 2022

ตารางที่ 1 สาเหตุความขัดแย้ง (ต่อ)

สาเหตุความขัดแย้ง	รายละเอียด	แหล่งที่มา
- หน่วยงานที่ รับผิดชอบขาดการ บูรณาการ	การทำงานของหน่วยงาน ที่รับผิดชอบขาดการ บูรณาการ ผูกขาด รวม ศูนย์ที่ส่วนกลางและ ภูมิภาค	Garagait & Chaijaroenwatana, 2022; Kesarat & Rinthaisong, 2019
- ทศนคติที่มีต่อ โครงการที่แตกต่าง	ทศนคติเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ มีเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ที่ประชาชนเห็นความ ล้มเหลวของโครงการอื่น	Garagait & Chaijaroenwatana, 2022; Kesarat & Rinthaisong, 2019

ที่มา: ผู้วิจัยสังเคราะห์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวทางแก้ไขความขัดแย้ง

มีนักวิจัยที่ศึกษาถึงแนวทางในการจัดการความขัดแย้งจากโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ไว้อย่างหลากหลาย โดยสามารถสังเคราะห์ดังต่อไปนี้

สร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนและดำเนินโครงการอย่างโปร่งใส (Singsri & Chompunth, 2018)

สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ คือ การที่ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นโครงการรวมถึงการรับฟังความคิดเห็น และนำความเห็นไปใช้ในการตัดสินใจดำเนินงาน (Singsri & Chompunth, 2018; Garagait & Chaijaroenwatana, 2022)

การใช้มาตรการทางกฎหมาย คือการดำเนินการตามกฎหมายและมาตรการสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด การแก้ไขระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องและปรับแนวคิดในการแก้ไขปัญหาให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการใช้สิทธิทางกฎหมาย

เพื่อช่วยเหลือให้ความเป็นธรรม (Singsri & Chompunth, 2018; Garagait & Chaijaroenwatana, 2022)

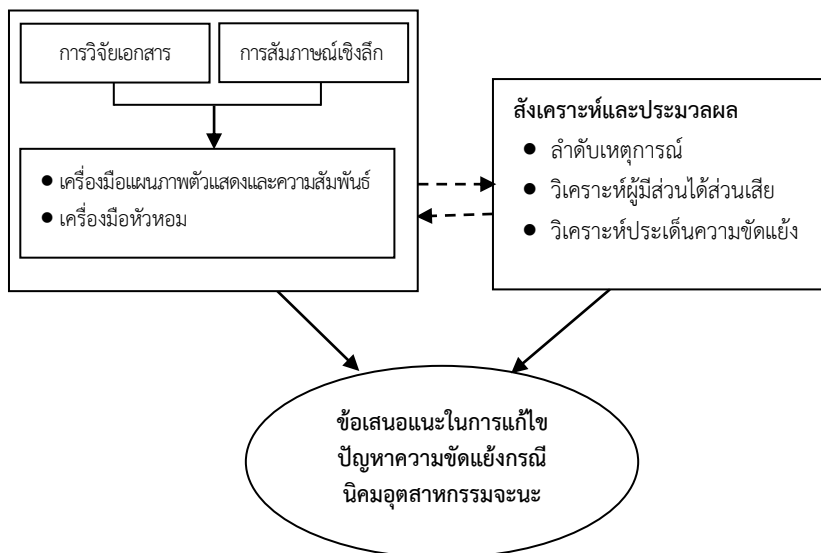
การจัดตั้งคณะทำงาน หรือการจัดทำประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและชัดเจน (Singsri & Chompunth, 2018; Garagait & Chaijaroenwatana, 2022)

การให้อำนาจชุมชนในพื้นที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นของตนเอง (Garagait & Chaijaroenwatana, 2022)

การมีระบบบรรเทาทุกข์ผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ คือ การได้รับค่าเยียวยาชดเชยที่เหมาะสมและเป็นธรรมในกรณีที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนา แสดงถึงความรับผิดชอบของผู้พัฒนาโครงการ (Singsri & Chompunth, 2018; Kesarat & Rinthaisong, 2019)

การมีคนกลางที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียช่วยในการเจรจาไกล่เกลี่ยกับผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย เพื่อหาข้อยุติ แสดงความจริงใจแก้ปัญหาาร่วมกัน เพื่อให้เกิดการสูญเสียน้อยที่สุด ที่สามารถยอมรับได้ทุกฝ่าย (Singsri & Chompunth, 2018)

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก และนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมทั้งสองแหล่งมาวิเคราะห์สังเคราะห์ และประมวลความขัดแย้งกรณีนิคมอุตสาหกรรมจะนะ ผ่านการประยุกต์ใช้เครื่องมือการจัดการความขัดแย้ง ได้แก่ เครื่องมือแผนภาพตัวแสดงและความสัมพันธ์ เครื่องมือหัตถม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอผลการศึกษาเป็น 3 มิติ ได้แก่ 1) ลำดับเหตุการณ์กรณีความขัดแย้งนิคมอุตสาหกรรมจะนะ 2) การวิเคราะห์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งกรณีศึกษา และ 3) การวิเคราะห์ประเด็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมจะนะ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ความขัดแย้งจากโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมจะนะ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นวิธีการค้นคว้ารวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีบุคคลอื่นได้บันทึก หรือตีพิมพ์เผยแพร่ไว้แล้ว เช่น สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ มาอธิบายปรากฏการณ์ สภาพความเป็นจริงของเหตุการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ร่วมกับการใช้วิธีการ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ความขัดแย้ง ได้แก่ ตัวแทนฝ่ายสนับสนุน ตัวแทนฝ่ายคัดค้าน ตัวแทน ประชาชนในพื้นที่ ตัวแทนนักวิชาการ ตัวแทนละ 1 คน ทั้งหมดจำนวน 4 คน มาเป็นข้อมูลสนับสนุนในการวิเคราะห์ความขัดแย้งกรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรม จะนะ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ประกอบด้วย เว็บไซต์ข่าว คลิปการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีความขัดแย้ง สื่อสังคม ออนไลน์ และการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
2. ประยุกต์ใช้เครื่องมือแผนภาพตัวแสดงและความสัมพันธ์ (Actor and Relation Mapping) โดยดัดแปลงจากวิธีการของ Peace Resource Collaborative (2021) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณี โครงการนิคมอุตสาหกรรมจะนะ ใช้ในการวิเคราะห์ตัวแสดง (Actors) ว่ามี ตัวแสดงใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความขัดแย้ง ตัวแสดงที่มีความ เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งมีบทบาทหรืออิทธิพลต่อสถานการณ์ความขัดแย้งมาก น้อยเพียงใด และตัวแสดงเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือลบอย่างไร ตามขั้นตอนในการวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ โครงการนิคมอุตสาหกรรมจะนะ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ 2) ระดมความเห็นและ สังเคราะห์ว่ามีตัวแสดงใดที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งบ้าง โดยใช้สัญลักษณ์ 1 วงกลมต่อ 1 ตัวแสดง 3) วิเคราะห์ว่าแต่ละตัวแสดง มีบทบาท หรืออิทธิพล ต่อความขัดแย้งมากน้อยเพียงใด โดยใช้ขนาดของวงกลมเป็นตัวกำหนด 4) ระบุ

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์อันดีต่อกันหรือขัดแย้งกันมากน้อยเพียงใด โดยใช้สัญลักษณ์ของเส้นเป็นตัวกำหนด

3. ประยุกต์ใช้เครื่องมือหัวหอม (Onion) ของ Peace Resource Collaborative (2021) ในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหา โดยเลือกตัวแสดงที่มีความสำคัญต่อความเป็นไปของสถานการณ์ความขัดแย้ง 2 ตัวแสดงหลัก ได้แก่ ตัวแทนฝ่ายสนับสนุนและตัวแทนฝ่ายคัดค้านโครงการนิคมอุตสาหกรรมจะนะ เพื่อนำมาวิเคราะห์ 4 ประเด็นหลัก คือ 1) จุดยืน (Position): สิ่งที่บอกว่าต้องการซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ 2) จุดที่สนใจ (Interest): สิ่งที่ต้องการลึก ๆ ซึ่งเป็นเหตุผลและคำอธิบายว่าทำไมจึงมีจุดยืนอย่างนั้นหรือประกาศไป 3) ความจำเป็น (Need): สิ่งที่ขาดไม่ได้เลย 4) ความกลัว (Fear): สิ่งที่กังวลไม่ต้องการสูญเสียไป ไม่ต้องการพบเจอ ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ช่วยให้เข้าใจว่าแต่ละฝ่ายมีความต้องการและความกังวลอะไร เพื่อนำมาวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นต่อไป

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ความขัดแย้งจากโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่: กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมจะนะ สามารถแบ่งผลการวิเคราะห์เป็น 3 มิติตามวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วย 1) ลำดับเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับโครงการนิคมอุตสาหกรรมจะนะ 2) ผลการวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) ผลการวิเคราะห์ประเด็นปัญหา (ทฤษฎีหัวหอม)

ลำดับเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับโครงการนิคมอุตสาหกรรมจะนะ

การรวบรวมรายงานข่าวจากหลากหลายแหล่ง (BBC News Thai, 2021; Springnews, 2021; Matichon Online, 2020; Bangkok Business, 2022; Songkhla Focus, 2023) สรุปลำดับเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับโครงการนิคมอุตสาหกรรมจะนะ จำแนกตามรายปี เริ่มตั้งแต่โครงการได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีในปี พ.ศ. 2559 จนถึงปี พ.ศ. 2566 เป็นระยะเวลาเกือบ 8 ปี ซึ่งในแต่ละลำดับเหตุการณ์มีรายละเอียดดังนี้

ปี พ.ศ. 2559

- วันที่ 4 ตุลาคม 2559 คณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบในหลักการโครงการ **เมืองต้นแบบ สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน** ที่มีพื้นที่โครงการครอบคลุม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ 1) อำเภอนongจิก จังหวัดปัตตานี มุ่งเน้นอุตสาหกรรมการแปรรูป 2) อำเภอบะตัง จังหวัดยะลา มุ่งเน้นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และอำเภอสู่โลก จังหวัดนราธิวาส มุ่งเน้นการค้าชายแดน

ปี พ.ศ. 2562

- วันที่ 7 พฤษภาคม 2562 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ขยายโครงการ **เมืองต้นแบบ สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน** ไปยังอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา
- วันที่ 9 ธันวาคม 2562 ศอ.บต. ประกาศกำหนดให้อำเภोजะนะ เป็นเขตพัฒนาเฉพาะกิจในฐานะเป็นเมืองอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต

ปี พ.ศ. 2563

- วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563 ศอ.บต. มีหนังสือถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ให้เริ่มดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีในประเด็นการ **ปรับผังเมืองเพื่อรองรับการลงทุนของภาคเอกชน** ตามแผนการลงทุนเร่งด่วน
- วันที่ 23 เมษายน 2563 ศอ.บต. ประกาศรับความเห็นเกี่ยวกับโครงการในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา และเตรียมจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นในวันที่ 14-20 พฤษภาคม 2563
- วันที่ 7 พฤษภาคม 2563 ครบรอบ 1 ปี ที่**คณะรัฐมนตรี เห็นชอบอนุมัติให้จะนะเป็นพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่** ขณะที่ นพ.สุภัทร ฮาสุวรรณกิจ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจะนะ จังหวัดสงขลา รองประธานชมรมแพทย์ชนบทภาคใต้ โพสต์ข้อความผ่านเฟซบุ๊กส่วนตัวระบุว่า วันที่ดีเดียว **7 พฤษภาคม 2563 วันแห่งการแสดงออกปกป้อง**

จะนะจากนโยบายทำลายล้างของรัฐบาล ไม่เห็นด้วยกับการพัฒนาที่ยั่งยืน Mob from Home ร่วมกันแสดงออก โพสต์ในสื่อโซเชียล ติดแฮชแท็ก #SAVECHANA เพื่อช่วยชาวบ้านจะนะ ปกป้องจะนะ ปกป้องทะเล จากมต. คสช. ที่ไร้ความชอบธรรม

- วันที่ 12 พฤษภาคม 2563 **ชาวบ้านเครือข่ายจะนะรักษ์ถิ่นยื่นหนังสือต่อผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา** และปักหลักชุมนุมเรียกร้องให้ยกเลิกเวทีรับฟังความคิดเห็นของ คอ.บต. เนื่องจากไม่มีการให้ข้อมูลผลกระทบของโครงการอย่างครบถ้วนรอบด้าน วันเดียวกันนี้ น.ส.ไครียะห์ ระหมันยะ เขียนจดหมายเปิดผนึก "จดหมายน้อย ถึงปู่ประยุทธ์" ขอให้รับฟังเสียงของลูกหลานชาวประมงทะเลจะนะ
- วันที่ 13 พฤษภาคม 2563 การชุมนุมของชาวจะนะ ทำให้ คอ.บต. **ประกาศเลื่อนเวทีรับฟังความคิดเห็น** เกี่ยวกับโครงการพัฒนาเขตอุตสาหกรรมจะนะไปเป็นวันที่ 11 กรกฎาคม 2563
- วันที่ 29 มิถุนายน 2563 ไครียะห์ ระหมันยะ หรือลูกสาวแห่งทะเลจะนะ เดินทางไปยัง กรุงเทพฯ เพื่อ **ยื่นหนังสือต่อคณะกรรมการพัฒนาการเมือง การสื่อสารมวลชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนสภาผู้แทนราษฎร โดยขอให้ตรวจสอบการทำงานของ คอ.บต.** หลังพบความผิดปกติหลายอย่างในฐานะผู้จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
- วันที่ 2 กรกฎาคม 2563 น.ส.ไครียะห์ และเครือข่ายปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสงขลา-สตูล **ยื่นหนังสือต่อคณะกรรมการพัฒนาการเมืองฯ สภาผู้แทนราษฎร ขอให้ตรวจสอบการทำงานของ คอ.บต.** ที่เกี่ยวกับโครงการเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจอำเภอจะนะ
- วันที่ 11 กรกฎาคม 2563 คอ.บต. **เดินทางจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นที่โรงเรียนจะนะวิทยาและที่ อบต. คลิงชัน** โดยใช้กำลังตำรวจมาดูแลความสงบเรียบร้อยกว่า 1,000 นาย ขณะที่เครือข่ายจะนะรักษ์ถิ่นและ

ผู้ไม่เห็นด้วยร้องเรียนว่าถูกสกัดไม่ให้เข้าร่วมเวที โดยมีการประทุวงบริเวณสี่แยกวงเวียนจะนะ

- วันที่ 17 กรกฎาคม 2563 **เครือข่ายจะนะรักษ์ถิ่นประกาศจุดยืนคัดค้านโครงการเมืองอุตสาหกรรมจะนะ และส่งจดหมายเปิดผนึกถึงนายกฯ ให้ยกเลิกมติ ครม.** ที่เกี่ยวข้องและหยุดใช้อำนาจพิเศษของ คอ.บต. ในการผลักดันโครงการ
- วันที่ 18 สิงหาคม 2563 คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อโครงการเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจอำเภอจะนะ และให้**กรมโยธาธิการและผังเมืองรองรับแผนเร่งด่วนการลงทุนของภาคเอกชน**
- วันที่ 28 กันยายน 2563 **คณะกรรมการผังเมืองรวมจังหวัดสงขลามิมติเห็นชอบเปลี่ยนผังเมืองให้ที่ดินบางส่วนของ อ.จะนะ จากพื้นที่สีเขียว/สีเขียวอ่อน (พื้นที่ชนบทเกษตรกรรม/อนุรักษ์ป่าไม้) เป็นสีม่วง (อุตสาหกรรม)** เพื่รองรับโครงการเมืองอุตสาหกรรมจะนะ
- วันที่ 10-15 ธันวาคม 2563 ชาวบ้านจะนะและเครือข่ายจะนะรักษ์ถิ่นเดินทางจาก จ.สงขลา มาปักหลัก**ชุมนุมที่ทำเนียบรัฐบาล เรียกร้องให้นายกฯ หยุดโครงการนิคมอุตสาหกรรมจะนะ และให้จัดทำการศึกษาประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) ก่อนเดินหน้าโครงการ** เพื่อให้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจต่อโครงการพัฒนาในพื้นที่ต่าง ๆ ของภาคใต้
- วันที่ 14 ธันวาคม 2563 ร.อ.ธรรมนัส พรหมเผ่า รมช.เกษตรฯ ในขณะที่เดินทางมาพูดคุยกับกลุ่มผู้ชุมนุม โดยกล่าวว่าเขาได้รับมอบหมายจาก พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกฯ ให้มาสอบถามข้อมูลจากผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากการสร้างนิคมอุตสาหกรรมจะนะ พร้อมกับบอกว่าจะให้ชะลอโครงการไปก่อน หลังจากนั้น **ร.อ.ธรรมนัสได้ทำ**

บันทึกข้อตกลง "ผลการเจรจาการแก้ไขปัญหาระหว่างกลุ่มจะนะรักษากันกับผู้แทนรัฐบาล" มีความสำคัญ คือ

- ยอมรับข้อเสนอของเครือข่ายฯ ที่ให้มีการตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานของ ศอ.บต. และติดตามการแก้ไขปัญหาโครงการเมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต อำเภोजะนะ
 - ให้ยุติการดำเนินการใด ๆ ในโครงการนี้เอาไว้ก่อน โดยเฉพาะการเปลี่ยนผังเมืองและการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ของโครงการอุตสาหกรรมของบริษัทเอกชน
 - รัฐบาลต้องจัดให้มีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ของโครงการ
- วันที่ 15 ธันวาคม 2563 ครม. มีมติ ให้ พล.อ.ประวิตร วงศ์สุวรรณ รองนายกฯ แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและแก้ไขปัญหาโครงการจะนะ เมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต

ปี พ.ศ. 2564

- วันที่ 8 กันยายน 2564 ร.อ.ธรรมนัส ถูกปลดจากการเป็น รมช. เกษตรฯ
- วันที่ 6 ธันวาคม 2564 เครือข่ายจะนะรักษากันชุมนุมที่ทำเนียบรัฐบาล เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลทำตามบันทึกข้อตกลงที่ทำไว้กับผู้ชุมนุมเมื่อเดือน ธันวาคม 2563 และประท้วงที่มีการทำผิดสัญญาเนื่องจากบริษัทเอกชนได้เดินทางจัดทำไอเอเอของโครงการต่าง ๆ ในพื้นที่ และเวลา 21.00 น. กองร้อยควบคุมฝูงชน เดินทางเข้าไปที่หมู่บ้านลูกทะเลจะนะรักษากัน ควบคุมตัวชาวบ้านในนาม เครือข่ายจะนะรักษากันจากจังหวัดสงขลา ที่ปักหลักข้างทำเนียบฯ ขึ้นรถผู้ต้องขัง สลายการชุมนุม
- วันที่ 7 ธันวาคม 2564 นางสาวไครยะห์ ระหมันยะ อ่านแถลงการณ์ ยืนยันต่อสื่อการคัดค้านการสร้างนิคมอุตสาหกรรมจะนะต่อไป

- วันที่ 14 ธันวาคม 2564 ตามมติ *กรม. มอบหมายให้ “สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)” ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำโครงการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ภายใต้เรื่องการขยายผลโครงการเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ไปสู่เมืองต้นแบบที่ 4 อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา “เมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต” และกำหนดแนวทาง รับฟังความคิดเห็น 4 ครั้ง คือ 1) กลุ่มภาครัฐและเอกชน 2) กลุ่มผู้ห่วงใย ผลการพัฒนา 3) กลุ่มแนวร่วมการพัฒนา และ 4) กลุ่มนักวิชาการ*

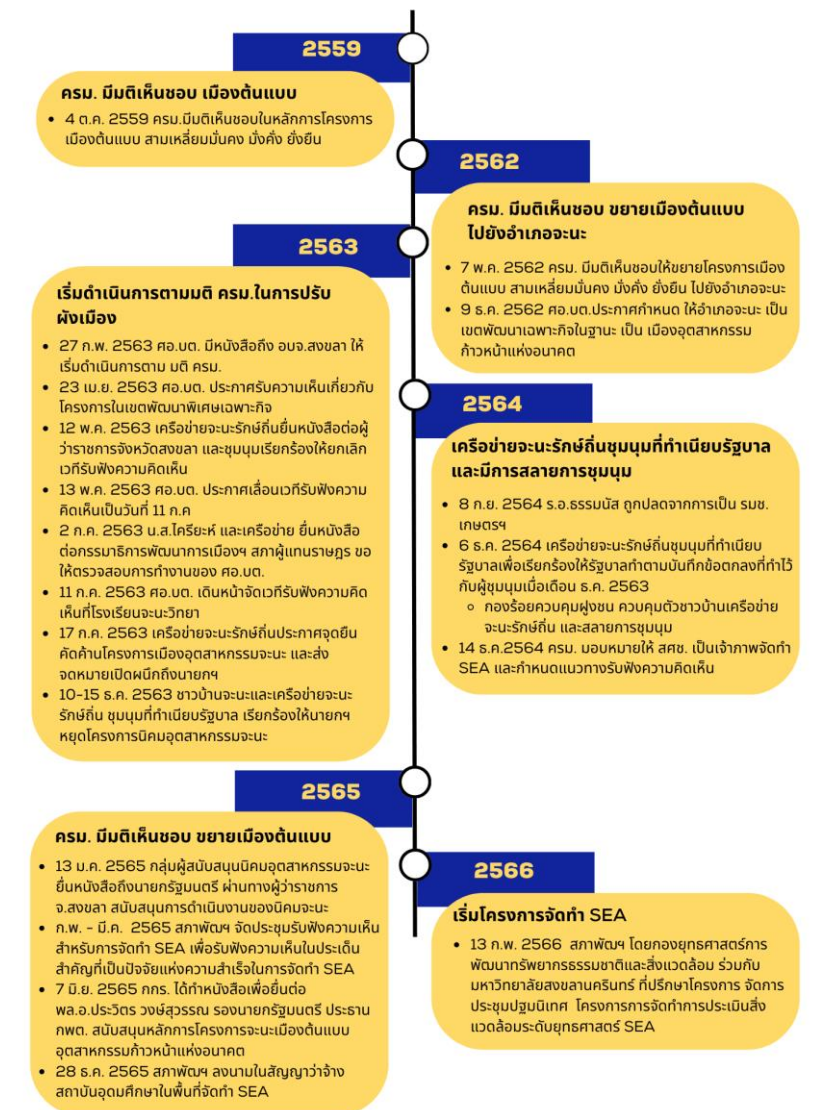
ปี พ.ศ. 2565

- 13 มกราคม 2565 กลุ่มผู้สนับสนุนนิคมอุตสาหกรรมจะนะจาก 3 ตำบล กว่า 500 คนเดินทางมายื่นหนังสือถึงพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ผ่านทางผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา โดยมีนายไพโรจน์ และสุบ ผู้อำนวยการกลุ่มงานศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสงขลา เป็นตัวแทน รับหนังสือเรียกร้องจากตัวแทนกลุ่มสนับสนุนในอำเภอจะนะ ณ ศาลากลางจังหวัดสงขลา
- กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2565 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ จัดประชุมรับฟังความเห็นสำหรับการจัดทำ SEA จำนวน 4 ครั้ง คือ 1) กลุ่มภาครัฐและเอกชน 2) กลุ่มผู้ห่วงใยผลการพัฒนา 3) กลุ่มแนวร่วมการพัฒนา และ 4) กลุ่มนักวิชาการ เพื่อรับฟังความเห็น ในประเด็นสำคัญที่เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดทำ SEA และมี ข้อสรุปว่าจังหวัดปัตตานีเป็นพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกับจังหวัดสงขลาทั้ง วิถีชีวิตและระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง จึงควรทำ SEA สำหรับแผนแม่บทการพัฒนาเชิงพื้นที่สงขลาและปัตตานี เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 1 มิถุนายน 2565 นายกรัฐมนตรีรับทราบความก้าวหน้าและแผนการดำเนินงาน SEA สำหรับแผนแม่บทการพัฒนาเชิงพื้นที่สงขลาและปัตตานี

- 7 มิถุนายน 2565 คณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3 สถาบัน จังหวัดสงขลา (กกร.) ได้ทำหนังสือเพื่อยื่นต่อ พล.อ. ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี ประธานคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กพต.) ซึ่งจะมีการประชุมที่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในวันที่ 8 มิถุนายน 2565 เรื่องสนับสนุนหลักการโครงการจะนะเมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต
- 28 ธันวาคม 2565 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลงนามในสัญญาว่าจ้างสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่จัดทำ SEA โดยมีกำหนดเสร็จสิ้นภายในระยะเวลา 18 เดือน

ปี พ.ศ. 2566

- 13 กุมภาพันธ์ 2566 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ปรึกษาโครงการ **จัดการประชุมปฐมนิเทศ โครงการการจัดทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์** สำหรับแผนแม่บทการพัฒนาเชิงพื้นที่ของจังหวัดสงขลาและปัตตานี ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี
- 20-22 พฤษภาคม 2566 สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ **จัดเวทีระดมความเห็นครั้งที่ 2** ภายใต้โครงการการจัดทำ SEA สำหรับแผนแม่บทการพัฒนาเชิงพื้นที่ของจังหวัดสงขลาและปัตตานี เพื่อนำผลไปกำหนดกรอบอ้างอิงยุทธศาสตร์และขอบเขตเชิงพื้นที่และเวลา วิเคราะห์ข้อมูลฐานและทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม และนำผลกลับมาปรับปรุงความเห็นในเวทีต่อ ๆ ไป



ภาพที่ 2 ลำดับเหตุการณ์สำคัญของความขัดแย้งจากโครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมจะนะ

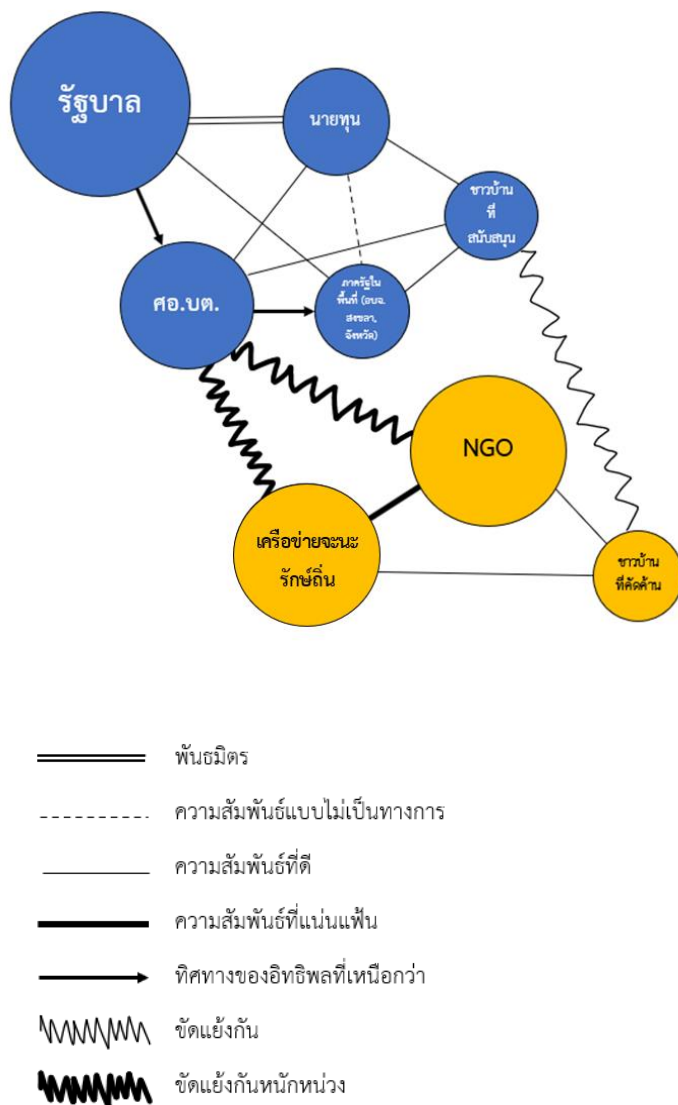
จากแผนภาพข้างต้นแสดงให้เห็นลำดับเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งจากโครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมจะนะ ซึ่งเริ่มต้นจากคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการโครงการ เมืองต้นแบบ สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในปี พ.ศ. 2559 จนถึงปัจจุบัน สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายสนับสนุนโครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมจะนะ นำโดย ศอ.บต. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีให้ดำเนินโครงการได้ประกาศกำหนดให้อำเภोजะนะ เป็นเมืองอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต ในปี พ.ศ. 2562 และฝ่ายคัดค้านการก่อตั้งนิคมอุตสาหกรรมจะนะ หรือกลุ่มเครือข่ายจะนะรักษ์ถิ่น ยังคงดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง โดยในแต่ละปีความเข้มข้นของความขัดแย้งดังกล่าวมีความแตกต่างกันตามระยะเวลาและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงปีนั้น ๆ หลายฝ่ายมองว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นลักษณะความขัดแย้งกันทางความคิดที่เห็นไม่ตรงกัน หรือมองคำว่า “การพัฒนา” ที่แตกต่างกัน จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 จนถึงปัจจุบันสถานการณ์ความขัดแย้งของสองฝ่ายเริ่มมีจำนวนเหตุการณ์เพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 จนถึงปี พ.ศ. 2565 โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2563 พบว่า มีจำนวนเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น 14 ครั้ง โดยเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2563 เช่น การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของ ศอ.บต. ที่โรงเรียนจะนะวิทยา ซึ่งเคยถูกประกาศเลื่อนมาก่อนหน้านี้ และหลายฝ่ายมองว่าการจัดเวทีดังกล่าวไม่ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน จึงทำให้เกิดความคลางแคลงใจและไม่เป็นที่ยอมรับจากหลายฝ่าย นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2563 เกิดการชุมนุมประท้วงคัดค้านนิคมอุตสาหกรรมจะนะจำนวนหลายครั้ง ทั้งเวทีในระดับชุมชน ระดับจังหวัด ตลอดจนหน้าทำเนียบรัฐบาล รวมถึงการยื่นหนังสือต่อผู้ว่าราชการจังหวัด สงขลา คณะกรรมการการพัฒนาการเมือง การสื่อสารมวลชน และการมีส่วนร่วมของประชาชน สภาผู้แทนราษฎร รวมถึงจดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรี สถานการณ์การชุมนุมและประกาศจุดยืนคัดค้านโครงการอุตสาหกรรมจะนะตลอดปี พ.ศ. 2563 นำไปสู่การทํานักขี้อวดกลล "ผลการเจรจากการแก้ไขปัญหาระหว่างกลุ่มจะนะรักษ์ถิ่นกับผู้แทนรัฐบาล" ซึ่งนำโดย ร.อ.ธรรมนัส พรหมเผ่า รมช.เกษตรและสหกรณ์ ในขณะนั้น โดยมีเนื้อหาสำคัญสามประเด็น

คือ 1) ให้มีการตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานของ ศอ.บต. และติดตามการแก้ไขปัญหาโครงการเมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต อำเภोजะนะ 2) ให้ยุติการดำเนินการใด ๆ ในโครงการนี้เอาไว้ก่อน โดยเฉพาะการเปลี่ยนผังเมืองและการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ของโครงการอุตสาหกรรมของบริษัทเอกชน 3) รัฐบาลต้องจัดให้มีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ของโครงการ

จากเหตุการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 จนนำไปสู่เหตุการณ์ความรุนแรงในช่วงปลายปี พ.ศ. 2564 ที่มีการสลายการชุมนุมเครือข่ายจะนะรักษ์ถิ่นหน้าทำเนียบรัฐบาลของกองร้อยควบคุมฝูงชน และจับกุมแกนนำผู้ชุมนุมคัดค้านนิคมอุตสาหกรรมจะนะจำนวนมากกว่า 30 ราย โดยเหตุการณ์ความรุนแรงดังกล่าวเกิดจากการเรียกร้องให้รัฐบาลทำตามข้อตกลงที่ทำไว้กับผู้ชุมนุมเมื่อปลายปี พ.ศ. 2563 ซึ่งหลังจากสถานการณ์ดังกล่าวแล้วได้นำมาซึ่งการจัดทำ SEA โดยปลายปี พ.ศ. 2565 สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ว่าจ้างสถาบันการศึกษาในพื้นที่เพื่อทำการจัดทำ SEA โดยกำหนดระยะเวลาเสร็จสิ้นภายใน 18 เดือน โดยเริ่มดำเนินการปฐมนิเทศโครงการจัดทำ SEA ในปี พ.ศ. 2566 และดำเนินการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หากการจัดทำ SEA ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยจะเป็นส่วนหนึ่งในการคลี่คลายความขัดแย้งได้

ผลการวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีแหล่งที่มาทั้งจากการวิเคราะห์เอกสาร สื่อกระแสหลัก หนังสือพิมพ์ สื่อออนไลน์ และส่วนหนึ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับกรณีความขัดแย้งนิคมอุตสาหกรรมจะนะ ทำให้เห็นว่าความขัดแย้งดังกล่าวมีความซับซ้อนทั้งในแง่ของตัวแสดงและความสัมพันธ์ของตัวแสดงในแต่ละคู่ ดังแสดงในภาพที่ 3



ภาพที่ 3 ผลการวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งโครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมจะนะ

จากภาพที่ 3 จะเห็นได้ว่าผลการวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งโครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมจะนะมีความซับซ้อนและมีตัวแสดงที่เข้าเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งที่หลากหลาย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

ความขัดแย้งกรณีนิคมอุตสาหกรรมจะนะเป็นความขัดแย้งทางความคิดที่สองฝ่ายมีความคิดเห็นไม่ตรงกันโดยฝ่ายที่สนับสนุนให้เกิดโครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมมีตัวแสดงที่ชัดเจนในข่าว ได้แก่ รัฐบาล ศอ.บต. นายทุน หน่วยงานรัฐในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ประชาชน ผู้สนับสนุนโครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรม ในขณะที่ฝ่ายคัดค้านโครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมจะนะเห็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการคัดค้าน ได้แก่ NGO เครือข่ายจะนะรักษ์ถิ่น ชาวบ้านที่คัดค้าน เป็นต้น เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแสดงก็พบว่ามีความสัมพันธ์ที่หลากหลาย มีทั้งความสัมพันธ์ที่ดีเป็นพันธมิตร ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นความสัมพันธ์ที่มีทิศทางอิทธิพลที่เหนือกว่า ความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ ขัดแย้งกัน ขัดแย้งกันหนักหน่วง เป็นต้น โดยการอธิบายความสัมพันธ์แผนภาพดังกล่าว เกิดจากการวิเคราะห์เอกสารที่รวบรวมได้จากสื่อต่าง ๆ ดังจะเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับ ศอ.บต. และความสัมพันธ์ระหว่าง ศอ.บต. กับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เป็นในลักษณะความสัมพันธ์แบบทิศทางของอิทธิพลที่เหนือกว่า เนื่องจาก รัฐบาลโดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ ศอ.บต. ขยายโครงการเมืองต้นแบบสามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ไปยังอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งโครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมจะนะ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการดังกล่าว ในส่วนความสัมพันธ์ระหว่าง ศอ.บต. กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ก็มีความสัมพันธ์ในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ ศอ.บต. มีหนังสือถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ให้เริ่มดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีในประเด็นการปรับปรุงเมืองเพื่อรองรับการลงทุนของภาคเอกชน ตามแผนการลงทุนเร่งด่วน ดังนั้น จะเห็นว่าความสัมพันธ์ลักษณะดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ที่ผู้มีอำนาจเหนือกว่าสามารถสั่งการให้ผู้ที่มิอำนาจต่ำกว่าปฏิบัติหรือดำเนินการในสิ่งที่ต้องการได้

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มนายทุนเป็นพันธมิตรกัน ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐบาลอาจจะได้รับผลประโยชน์จากกลุ่มนายทุนตามข้อตกลง ในขณะที่กลุ่มนายทุนก็ได้ผลประโยชน์โดยตรงหากนิคมอุตสาหกรรมเกิดขึ้นได้จริง และเมื่อพิจารณาลักษณะความสัมพันธ์ที่ดี ก็จะได้เห็นได้ในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับภาครัฐในพื้นที่ ความสัมพันธ์ระหว่างนายทุนกับ คอ.บต. ความสัมพันธ์ระหว่างนายทุนกับชาวบ้านที่สนับสนุน ความสัมพันธ์ระหว่าง คอ.บต. กับชาวบ้านที่สนับสนุน ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐในพื้นที่ กับชาวบ้านที่สนับสนุน ความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายจะนะรักษถิ่นกับชาวบ้านที่คัดค้าน และความสัมพันธ์ระหว่าง NGO กับชาวบ้านที่คัดค้าน ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นพวกพ้อง มีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน มีผลประโยชน์ร่วมกันทางใดทางหนึ่ง เช่น ชาวบ้านที่ให้การสนับสนุน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มนายทุน ส่วนหนึ่งอาจจะเกิดจากผลประโยชน์ที่ได้รับจากการขายที่ดินให้นายทุน หรือความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเครือข่ายจะนะรักษถิ่นกับชาวบ้านที่คัดค้าน อาจเกิดจากมีความกังวลเรื่องผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับพื้นที่ทั้งในแง่ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรในพื้นที่ การเปลี่ยนผังเมืองจากสีเขียวเป็นสีม่วง เป็นต้น

ความสัมพันธ์ระหว่าง คอ.บต. กับกลุ่มนายทุน เป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ ทั้งนี้ จากบทสัมภาษณ์จะเห็นได้ว่า คอ.บต. ผลักดันให้เกิดโครงการนิคมอุตสาหกรรมจะนะโดยอาศัยการลงทุนจากกลุ่มนายทุน และกระบวนการขับเคลื่อนโครงการทั้งหมดเป็นความรับผิดชอบของ คอ.บต. ซึ่งภาพของกลุ่มนายทุนจะไม่ถูกหยิบยกขึ้นมาปรากฏให้ชัดเจนในความคิดแย้งดังกล่าว ความสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแสดงจึงเป็นไปในลักษณะแบบไม่เป็นทางการ ในขณะที่เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง NGO กับเครือข่ายจะนะรักษถิ่น เป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์เหตุการณ์การประท้วง ตลอดจนการสลายการชุมนุมจะเห็นได้ว่าตัวแสดงทั้งคู่ปรากฏในทุกเหตุการณ์ และมีการเคลื่อนไหวควบคู่กันทุกครั้ง จึงจัดเป็นความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น

ความขัดแย้งระหว่าง ศอ.บต. กับ NGO และเครือข่ายจะนะรักษถิ่น เป็นไปในลักษณะความขัดแย้งกันหนักหน่วง เนื่องจาก NGO และเครือข่ายจะนะรักษถิ่น เป็นแกนนำหลักในการคัดค้านกรณีโครงการพัฒนามนิคมอุตสาหกรรมจะนะ ซึ่งจะเห็นได้จากการประท้วงในวันที่ ศอ.บต. เป็นเจ้าภาพในการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นโรงเรียนจะนะวิทยาและที่องค์การบริหารส่วนตำบลลิงชันในวันที่ 11 กรกฎาคม 2565 ตลอดจนการประท้วงหน้าศาลากลางจังหวัดสงขลา และหน้าทำเนียบรัฐบาล นอกจากนี้ จากแผนภาพจะเห็นว่าชาวบ้านที่ให้การสนับสนุนกับชาวบ้านที่คัดค้านก็มีความขัดแย้งกัน แต่ไม่ถึงขั้นขัดแย้งกันหนักหน่วง เนื่องจากผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในพื้นที่ทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายสนับสนุนมีจุดยืนที่แตกต่างกัน แต่ก็ยังคุยกันได้และเลือกใช้วิธีการไม่พูดถึงในประเด็นที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ประเด็นปัญหา

จากการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาโดยใช้เครื่องมือหัวหอม สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประเด็นปัญหา

ประเด็นวิเคราะห์	ฝ่ายคัดค้าน (เครือข่ายจะนะรักษถิ่น NGOs ชาวบ้านที่ คัดค้าน)	ฝ่ายสนับสนุน (รัฐบาล ศอ.บต. ภาครัฐ ในพื้นที่ ภาคเอกชน ชาวบ้านสนับสนุนในพื้นที่)
จุดยืน (Position): สิ่งที่บอกว่าต้องการ	คัดค้านการเกิดนิคม อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ในพื้นที่จะนะ	สนับสนุนโครงการพัฒนา นิคมอุตสาหกรรมจะนะ
จุดที่สนใจ (Interest): สิ่งที่ต้องการลึก ๆ	ไม่ต้องการเห็นการ เปลี่ยนผังเมืองจาก เกษตรกรรมไปสู่ อุตสาหกรรม จน ก่อให้เกิดผลกระทบจาก การเกิดนิคมอุตสาหกรรม ขนาดใหญ่ตามมา	ต้องการยกระดับการพัฒนา พื้นที่แบบก้าวกระโดด เพื่อให้เห็นผลของการพัฒนา ในเชิงประจักษ์ (มี Impact สูง) ต่อพื้นที่โดยอาศัย ทุนจากเอกชนในการ ขับเคลื่อนโครงการ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประเด็นปัญหา (ต่อ)

ประเด็นวิเคราะห์	ฝ่ายคัดค้าน (เครือข่ายจะนะรักษ์ถิ่น NGOs ชาวบ้านที่ คัดค้าน)	ฝ่ายสนับสนุน (รัฐบาล คอ.บต. ภาครัฐ ในพื้นที่ ภาคเอกชน ชาวบ้านสนับสนุนในพื้นที่)
ความจำเป็น (Need): สิ่งที่ขาดไม่ได้เลย	ปกป้องฐาน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ทรัพยากร ประมง ทรัพยากรป่าไม้ การใช้ประโยชน์จากที่ดิน ในพื้นที่	ต้องการขยายการ เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในพื้นที่ เพิ่ม GDP สร้าง รายได้และอาชีพ
ความกลัว (Fear): สิ่งที่กังวล ไม่ต้องการสูญเสียไป ไม่ต้องการพบเจอ	การพัฒนานิคม อุตสาหกรรมจะนะจะส่งผล ต่อการเปลี่ยนแปลง ทรัพยากร ธรรมชาติ เช่น ทรัพยากรประมงในพื้นที่ เปลี่ยนแปลงไป จนทำให้ คุณภาพชีวิตของคนใน พื้นที่แย่ลง (คำแถลงการณ์ ของไครยะห์ เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2564)	ประชาชนในพื้นที่ไม่ได้รับ การพัฒนา จนส่งผลต่อ คุณภาพชีวิตของประชาชน ในพื้นที่แย่ลง (บทสัมภาษณ์ นายก เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2564)

ที่มา: ผู้ให้ข้อมูลหลักจากฝ่ายคัดค้านและฝ่ายสนับสนุน และการวิเคราะห์เอกสาร

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ความขัดแย้งจากโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่: กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมจะนะ พบว่า เหตุการณ์ความขัดแย้งเริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 หลังจากคณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการโครงการเมืองต้นแบบ สามเหลี่ยม มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และเมื่อปี พ.ศ. 2562 เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบขยายโครงการให้จะเป็นเมืองอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต ดังที่ Daily News (2023) ระบุว่าพื้นที่อำเภอจะนะถือเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญ

ที่เป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างภาคใต้ตอนล่างกับภาคใต้ตอนกลางและภาคใต้ตอนบน หากพื้นที่ที่มีนิคมอุตสาหกรรมเกิดขึ้นจะมีการเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจภาคใต้ได้ ในขณะที่การเคลื่อนไหวของการคัดค้านนิคมอุตสาหกรรมจะนะเริ่มมีแนวโน้มถึขึ้น ทั้งนี้ OPT New Online (2022) กล่าวว่า การเคลื่อนไหวของเครือข่ายคัดค้านนิคมอุตสาหกรรมจะนะ เกิดขึ้นโดยมีแกนนำ NGO ที่เป็นนักอนุรักษ์และฟื้นฟูทะเลไทย ผู้ก่อตั้งเครือข่าย NGO ภาคใต้ ประธานคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคใต้ (กป.อพช.ใต้) ที่เคยเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย และโครงการโรงไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตมาก่อน ร่วมกับที่ปรึกษาเครือข่ายจะนะรักษ์ถิ่น ที่ปรึกษา กป.อพช.ใต้ ที่เคยเคลื่อนไหวต่อต้านโครงการสร้างท่าเทียบเรือปากบารา และมีบทบาทบนเวทีภาคประชาสังคมในหลายพื้นที่ ซึ่งกลุ่มแกนนำที่ได้กล่าวข้างต้นมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มเครือข่ายจะนะรักษ์ถิ่นผ่านการเป็นคณะกรรมการร่วมของ กป.อพช.ใต้ และการเป็นที่ปรึกษาเครือข่าย จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2563 มีการชุมนุมคัดค้านหลายครั้ง จนนำมาซึ่งการสลายการชุมนุมหน้าทำเนียบรัฐบาลในปี พ.ศ.2564 ทำให้นำไปสู่การเรียกร้องให้ประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ปลายปี พ.ศ. 2565 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ลำดับเหตุการณ์ของความขัดแย้งกรณีนิคมอุตสาหกรรมจะนะที่ยืดเยื้อกันมาเป็นระยะเวลาเกือบ 8 ปี สะท้อนให้เห็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้กลุ่มที่มีอำนาจเหนือคนส่วนใหญ่ในสังคมเอาเปรียบกลุ่มที่มีอำนาจน้อยกว่า และทำให้สังคมที่มีโครงสร้างสถานะของความเหนือกว่านั้น ปฏิบัติต่อผู้คนที่ถูกระงับโดยการเอารัดเอาเปรียบ หรือปล่อยให้อยู่ในสภาพที่ไร้ทางออก จนนำมาซึ่งเหตุการณ์ชุมนุมเรียกร้องในหลายครั้ง และทำให้มีการสลายการชุมนุมในช่วงปลายปี พ.ศ. 2564 (BBC News Thai, 2021; Springnews, 2021; Bangkok Business, 2022)

นอกจากนี้ จากการใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่าความสัมพันธ์ของตัวแสดงในกรณีความขัดแย้งนิคมอุตสาหกรรมจะนะมีความซับซ้อน โดยตัวแสดงหลายภาคส่วน เช่น ภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และประชาชน แต่เมื่อพิจารณาจากข้อมูลที่เสนอทางสื่อต่าง ๆ ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่า คู่ขัดแย้งหลักในกรณีนิคมอุตสาหกรรม

จะนะ คือ ฝ่ายสนับสนุนที่นำโดยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และฝ่ายคัดค้านที่นำโดยเครือข่ายจะนะรักษ์ถิ่น สอดคล้องกับ Thairath (2021) ได้รายงานว่ เครือข่ายจะนะรักษ์ถิ่นเรียกร้องให้รัฐบาลตรวจสอบ ศอ.บต. ยุติโครงการนิคมอุตสาหกรรมจะนะ ซึ่งโดยทั่วไปการวิเคราะห์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องฝ่ายต่าง ๆ เป็นการวิเคราะห์ว่าใครเกี่ยวข้องในความขัดแย้งนั้น ๆ บ้าง และมีความสัมพันธ์กันอย่างไรทั้งในเชิงความขัดแย้งและความร่วมมือ หากวิเคราะห์ผู้เกี่ยวข้องได้อย่างครอบคลุมจะนำไปสู่แนวทางในการหาทางออกของความขัดแย้งได้ (Chaijaroenwatana, 2018)

ในส่วนของการวิเคราะห์ประเด็นความขัดแย้งที่ทั้งสองฝ่ายมีจุดยืนแตกต่างกันอย่างชัดเจนในประเด็นของการสนับสนุนและคัดค้านนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่ง Kwanjai, (2021) กล่าวว่า ความขัดแย้งในกรณีจะนะทั้งในอดีตและปัจจุบันเกิดจากมุมมองที่รัฐและชุมชนมองศักยภาพของพื้นที่ในแง่ที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ Kesarat and Rinthaisong (2019) และ Garagait and Chaijaroenwatana, (2022) ที่ศึกษาพบว่า มุมมองของภาครัฐ ผู้รับผิดชอบโครงการที่มีต่อโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่เห็นศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ ในขณะที่ประชาชนเห็นความล้มเหลวของโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐอื่น ๆ ในอดีต จึงทำให้มีความเห็นที่ไม่ตรงกันนำมาสู่การมีจุดยืนที่ชัดเจนของฝ่ายตน แต่ทั้งนี้ด้วยความเหนือกว่าของอำนาจรัฐ มุมมองของรัฐย่อมกลายเป็นคำตอบสุดท้ายของการพัฒนา ซึ่งไม่แตกต่างจากสถานการณ์ในหลาย ๆ พื้นที่ที่เคยปรากฏ เช่น กรณีโรงแยกก๊าซธรรมชาติจะนะ กรณีโรงไฟฟ้าจะนะ กรณีท่าเทียบเรือจังหวัดสงขลาและจังหวัดสตูล และกรณีการถมที่ดินในทะเล (Kesarat & Rinthaisong, 2019)

ในประเด็นเรื่องจุดสนใจของฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายคัดค้านโครงการนิคมอุตสาหกรรมจะนะ พบว่า ต่างมีจุดสนใจที่ต่างกัน โดยฝ่ายคัดค้านไม่ต้องการเห็นการเปลี่ยนผังเมืองจากเกษตรกรรมไปสู่อุตสาหกรรมที่จะก่อให้เกิดผลกระทบจากการเกิดนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ตามมา ในขณะที่ฝ่ายสนับสนุนโครงการมีจุดสนใจ คือ ต้องการยกระดับการพัฒนาพื้นที่แบบก้าวกระโดด เพื่อให้เห็นผลของการพัฒนาในเชิงประจักษ์โดยอาศัยทุนจากเอกชนในการขับเคลื่อนโครงการ จุดสนใจของฝ่ายคัดค้านที่สนใจต่อประเด็น

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงจากโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ สอดคล้องกับ Garagait and Chaijaroenwatana (2022) ที่พบว่า ประเด็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต สังคมวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของสาเหตุความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐ ในขณะที่จุดสนใจของฝ่ายสนับสนุนกลับมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาพื้นที่แบบก้าวกระโดด จุดสนใจที่ต่างกันนี้ย่อมนำมาซึ่งความขัดแย้งได้

สำหรับประเด็นความจำเป็นของฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายคัดค้านโครงการที่เห็นความจำเป็นแตกต่างกันนั้น โดยที่ฝ่ายสนับสนุนเห็นความจำเป็นในการปกป้องฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนฝ่ายคัดค้านโครงการเห็นความจำเป็นในการขยายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงลงไปถึงความกลัวของทั้งฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายคัดค้านโครงการพบว่า กลับมีความสอดคล้องกันโดยต่างก็มีความกลัวว่าคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่จะแย่ลง จะเห็นได้ว่า เมื่อวิเคราะห์ถึงแก่นชั้นในของห้วงหอมตามทฤษฎีห้วงหอม (Peace Resource Collaborative, 2021) คือการวิเคราะห์ความกลัว พบว่า ทั้งฝ่ายคัดค้านและฝ่ายสนับสนุนโครงการต่างมีความกลัวในเรื่องเดียวกัน ผลจากการวิเคราะห์ดังกล่าวช่วยให้เข้าใจว่าแต่ละฝ่ายมีจุดยืน จุดสนใจ ความจำเป็นและความกลัวอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป ทั้งนี้ มีงานศึกษาหลากหลายที่สะท้อนให้เห็นแนวทางในการจัดการความขัดแย้งที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันของหลาย ๆ การศึกษา เช่น การดำเนินโครงการควรดำเนินการอย่างโปร่งใส ปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรการสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน รับฟังความคิดเห็นและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และให้อำนาจชุมชนในพื้นที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นของตนเอง (Singsri & Chompunth, 2018; Garagait & Chaijaroenwatana, 2022)

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ความขัดแย้งนิคมอุตสาหกรรมจะนะ ทั้งจากการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ตัวแทนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง มีข้อเสนอแนะทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการต่อภาคส่วนต่าง ๆ ในการจัดการความขัดแย้งในกรณีนิคมอุตสาหกรรมจะนะ ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐ

1. ให้สถาบันทางการศึกษาซึ่งเป็นสถาบันทางวิชาการ และได้รับการยอมรับจากหลายฝ่าย เข้ามาเป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยคู่ขัดแย้งหลัก กล่าวคือ ตัวแทนของฝ่ายสนับสนุนซึ่งนำโดย ศอ.บต. และตัวแทนของฝ่ายคัดค้าน คือ NGO หรือกลุ่มชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดนิคมอุตสาหกรรม

2. จัดทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) อย่างเป็นอิสระ ปราศจากการครอบงำทางความคิด และดำเนินการครอบคลุมในทุกมิติ อาทิ ด้านของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา เป็นต้น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

3. สร้างพื้นที่กลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างอิสระเท่าเทียมกัน มีเสรีภาพในการแสดงออก เพื่อหาทางออกจากความขัดแย้ง โดยต้องมีการวิเคราะห์จุดร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

4. จัดเตรียมช่องทางและบุคคลที่ทำการสื่อสารข้อมูลโครงการพัฒนาอย่างถูกต้อง เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงข้อมูลโครงการอย่างถูกต้องเป็นจริง

ข้อเสนอแนะต่อภาคเอกชน

1. ควรคำนึงถึงหลักวิชาการและยอมรับข้อค้นพบที่น่าเชื่อถือจากฝ่ายวิชาการ เคารพการอยู่ร่วมกันในสังคม ให้ความสำคัญต่อความรับผิดชอบต่อสังคม

ข้อเสนอแนะต่อองค์กรพัฒนาเอกชน

1. ควรนำเสนอข้อมูลข่าวสารการวิเคราะห์โดยปราศจากอคติ เป็นตัวกลางในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

2. ควรเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่าย ทั้งในด้านขั้นตอนกระบวนการจัดทำ SEA การบูรณาการกับแผนการพัฒนาพื้นที่ที่ครอบคลุมทุกมิติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะต่อประชาชน

1. ควรแสดงบทบาทและเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำ การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA)

2. ควรศึกษารายละเอียดโครงการอย่างถ่องแท้รอบด้านถึงผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบของโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐ

3. ควรศึกษาบทบาทหน้าที่และสิทธิของประชาชนในการ ตรวจสอบการดำเนินโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐ เพื่อให้สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นได้อย่างมั่นใจในกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- Bangkok Business. (2022). *The People's Democratic Party shows its stand to support the government to move forward "Chana Estate", hoping that young people will have jobs.* (January 13, 2022). Retrieved June 25, 2022, from <https://www.bangkokbiznews.com/news/982396>
- BBC News Thai. (2021). *Chana: An overview of the events after the dissolution of the Chanaraktin protest network at the Government Office.* Retrieved June 25, 2022, from <https://www.bbc.com/thai/thailand-59546227>
- Chaijaroenwatana, B. (2018). *Conflict Management: Basic understanding & case studies.* Prince of Songkla University.
- Daily News. (2023). *Let's get to know Chana industrial estate and what are the expectations of SBPAC.* Retrieved June 10, 2023, from <http://www.d.dailynews.co.th/article/834085>

- Galtung, J. (1969). Violence, peace and peace research. *Journal of Peace Research*, 6(3), 167-191.
- Garagait, S., & Chaijaroenwatana, B. (2022). Conflict management on the state development project: A Case study of the Coastal Protection Dam, Muang Ngam Subdistrict, Singhanakhon District, Songkhla Province. *PAAT Journal*, 4(8), 46-57.
- Kesarat, C., & Rinthaisong, I. (2019). Conflict management between the state and the people on marine and coastal areas development projects in Southernmost Provinces of Thailand. *Journal of Liberal Arts, Prince of Songkla University*, 11(1), 116-149.
- Kwanjai, T. (2021). *SEA and the resolution of the Chana conflict*. Retrieved May 22, 2023, from <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/980349>
- Lederach, J. P. (1997). *Building Peace: Sustainable Reconciliation in Divided Societies*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press.
- Matichon Online. (2020). *Dr. Suphat invites people to use hashtags #SAVECHANA protects Chana from the government's destructive policies*. Retrieved July 1, 2022, from https://www.matichon.co.th/social/news_2173839
- OPT New Online. (2022). *Chana local people voice VS NGOs*. Retrieved June 10, 2023, from <http://www.opt-news.co.th/article/24316>
- Peace Resource Collaborative. (2021). *Handbook of basic conflict management*. Peace Resource Collaborative.

- Saenkum, D., & Sangkachan, A. (2018). Karl Marx's Social Philosophy: An Analysis Problem of Equality. *Journal of Social Innovation*, 7(1), 74-83.
- Singsri, A., & Chompunth, C. (2018) Conflict from a mega industrial development project: A case study Rayong industrial estate park project (bankhai). *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 8(3), 113-127.
- Songkhla Focus. (2023). *The 2nd SEA" Songkhla – Pattani Brainstorming*. Retrieved May 22, 2023, from <https://www.songkhlafocus.com>
- Springnews (2021). *The dissolution of the protest Look back at the promises made by the state*. Retrieved June 25, 2022, from <https://www.springnews.co.th/spring-life/818832>
- Thairath. (2021). *Chana Rak Thin Network settles down at the UN call for 4 issues*. Retrieved June 13, 2023, from <https://www.thairath.co.th/news/politics/2262767>
- Themetter (2020). *Explain in detail "Chana industrial estate" what is the origin, what will happen and why do people have to protest?*. Retrieved June 25, 2022, from <https://thematter.co/brief/130811/130811>
- Wartani (June 30, 2022). Wartani Politics Talk EP80 [video]. Retrieved June 25, 2022, from <https://www.facebook.com/wartanimap/videos/3435238570037946>

บทความวิจัย

ทัศนคติของเยาวชนมุสลิมและภาคประชาสังคม: กรณีศึกษา การแสดงออกในอัตลักษณ์มลายูของกลุ่มเยาวชนมุสลิม ในพื้นที่พหุวัฒนธรรมสายบุรี จังหวัดปัตตานี

ธนาชาติ รักนุ้ย¹

(Received: April 28, 2023; Revised: June 16, 2023; Accepted: June 22, 2023)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทัศนคติในการแสดงอัตลักษณ์มลายูของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่จังหวัดปัตตานี กรณีการแสดงออกในอัตลักษณ์มลายูของกลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่พหุวัฒนธรรมสายบุรี จังหวัดปัตตานี 2) เพื่อศึกษาทัศนคติของภาคประชาสังคมที่มีต่อการแสดงออกในอัตลักษณ์ของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่จังหวัดปัตตานี กรณีการแสดงออกในอัตลักษณ์มลายูของกลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่พหุวัฒนธรรมสายบุรี จังหวัดปัตตานี และ 3) เพื่อเสนอแนะการแสดงออกในอัตลักษณ์มลายูของกลุ่มเยาวชนมุสลิมต่อภาคส่วนต่าง ๆ ในการสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในพื้นที่สังคมพหุวัฒนธรรม การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล เลือกจากเยาวชนและภาคประชาสังคมที่เข้าร่วมในกิจกรรมครั้งนั้น มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 12 คน ซึ่งคัดเลือกจากเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมและเยาวชนแกนนำในสถานศึกษา จำนวน 9 คน ภาคประชาสังคมจำนวน 3 คน และศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์ วิเคราะห์หาข้อสรุป และข้อเสนอแนะ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ E-mail: thanachat43766@gmail.com

ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่วนหนึ่งรับรู้ข่าวสารจากการบอกต่อ จากการชักชวนของรุ่นพี่ เพื่อน ๆ จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และแอปพลิเคชันต่าง ๆ มีการประสานงานไปยังคนที่รู้จักในพื้นที่ พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นการเฉลิมฉลองในเทศกาลฮารีรายอ โดยมีการรวมตัวในหมู่บ้านและอำเภอก่อนแล้วเคลื่อนตัวไปยังสถานที่จัดงาน ผู้จัดงานต้องการให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจอัตลักษณ์ของตนเองและต้องการให้ภาครัฐเข้าใจในอัตลักษณ์มลายู เหตุที่จัดที่หาดวาสุกรี อำเภอสายบุรี เพราะมีความปลอดภัย ได้รับอนุญาตจากผู้นำในท้องถิ่น อัตลักษณ์ที่ต้องการให้แสดงออก การแต่งกายชุดมลายูที่ถูกต้อง มีการแสดงปันจักสีลัต และการกล่าวคำสัจยัญญาน ทั้งนี้ เพื่อต้องการให้เยาวชนรักและหวงแหนในแผ่นดินเกิด ถือกำเนิดในความเป็นมลายู และเชื่อว่าเยาวชนคือความหวังของสันติภาพที่ต้องการอธิบายความเป็นตัวตนคนไทยเชื้อสายมลายู การศึกษานี้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายและการออกกฎหมายนั้น ภาครัฐจะต้องเฝ้าต่อวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิม รวมทั้งควรต้องให้ความสำคัญอย่างรอบคอบและแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง ไม่บังคับใช้วัฒนธรรมเชิงเดี่ยว มีความต่อเนื่องของผู้นำในการแก้ปัญหา รวมถึงการส่งเสริมกิจกรรมให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมให้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: อัตลักษณ์มลายู เยาวชนมุสลิม พหุวัฒนธรรม สายบุรี ปัตตานี

Research Article

Attitudes of Muslim Youth and Civil Society Organizations: A Case Study of an Expression of Malayu Identity in the Multicultural Area of Saiburi, Pattani Province

Thanachat Raknui¹

Abstract

The objectives of this study are 1) to study the attitudes in expressing Malayu identity among Muslim youth in Pattani Province; expression of Malayu identity of Muslim youth in a multicultural area at Saiburi, Pattani; 2) to study the attitudes of civil society toward the expression of identity of Malayu youth; and 3) to identify the expression of Muslim youth's Malayu identity to various sectors to create understanding and promote coexistence in a multicultural society. The study applied a qualitative research method using semi-structured interviews with selected criteria for interviewees based on youth and civil society participation in the event. Twelve key informants were selected. They included nine event participants and event leaders and three representatives from civil society organizations. Research related to the area of investigation was synthesized and analyzed. The research findings and recommendations were presented.

¹ Graduate Student, Master of Public Administration, Faculty of Management Sciences, Prince of Songkla University, E-mail: thanachat43766@gmail.com

This study revealed that some participants in the activities received news by word of mouth from their seniors, friends, electronic media, and social media platforms. As for coordination with local people, the study found that most of the participants thought the event was a Hari Raya celebration that gathers village people and district people to travel to an event's venue. The organizer's purpose was to promote the understanding of Malayu identity to both younger participants and the government. The event was held at Wasukri Beach, Sai Buri District, Pattani Province because obtaining permission to facilitate an event there was safe and convenient. The identities that were expressed included authentic Malayu dress, Panchak Silat performance, and the oath of allegiance. Those activities aimed to value the Malayu culture and cherish the motherland among the younger generation born into Malayu and who believe that youth is the hope of peace. Therefore, it is considered a peaceful way to explain the identity of Thai's Malayu. This study provided a policy proposal to help establish laws and regulations that the governor must be willing to support their lifestyle and Muslim identity, including being truthful, continuing to resolve the problem or issues that occur, non-enforcement with regard to mono-culturalism, the leader resolving problems regularly, and supporting activities for children and youth in the area.

Keywords: Identity Malayu, Youth Muslim, Multicultural, Saiburi, Pattani

บทนำ

จากเหตุการณ์เทศกาลฮารีรายอ อีติลฟิตรี จัดกิจกรรม MELAYU RAYA 2022 ณ หาดवासกรี ตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีการชุมนุมของเยาวชนและประชาชนซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการแสดงเชิงอัตลักษณ์ แต่งกายด้วยชุดพื้นถิ่นมลายู การแสดงป็นจักสีลัต ธงของสถาบันกลุ่มของตนเอง มีสัญลักษณ์บางอย่างที่เป็นความเสี่ยงต่อความมั่นคงของไทย การแสดงในอัตลักษณ์มลายูของประชาชนและเยาวชนในพื้นที่จังหวัดปัตตานีจำนวนมากกว่า 10,000 คน มีการตั้งคำถามจากส่วนราชการ และมีการแต่งตั้งคณะทำงานตรวจสอบการจัดกิจกรรม และเชิญแกนนำเยาวชนไปให้ข้อมูล และมีการวิพากษ์วิจารณ์ในโลกโซเชียลในเรื่องความเหมาะสม มีกลุ่มประชาสังคมได้สะท้อนความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าว การจัดกิจกรรมการแสดงออกดังกล่าวผู้จัดหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องการสื่อถึงอะไร เพื่อหาเหตุผลในการแสดงอัตลักษณ์ดังกล่าว เพื่อที่จะสามารถหาแนวทางการสร้างความรับรู้ทำความเข้าใจในอัตลักษณ์พื้นที่เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขได้อย่างยั่งยืน ทำให้ผู้ศึกษาเห็นถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าว เพื่อทำความเข้าใจถึงเยาวชนและภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง จึงเห็นสมควรศึกษาทัศนคติของเยาวชนมุสลิมและภาคประชาสังคม: กรณีศึกษาการแสดงออกในอัตลักษณ์มลายูของกลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่พหุวัฒนธรรมสายบุรี จังหวัดปัตตานี

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาทัศนคติในการแสดงอัตลักษณ์มลายูของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่จังหวัดปัตตานี กรณีศึกษาการแสดงออกในอัตลักษณ์มลายูของกลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่พหุวัฒนธรรมสายบุรี จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของภาคประชาสังคมที่มีต่อการแสดงออกในอัตลักษณ์ของเยาวชนมลายูในพื้นที่จังหวัดปัตตานี กรณีศึกษาการแสดงออกในอัตลักษณ์มลายูของกลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่พหุวัฒนธรรมสายบุรี จังหวัดปัตตานี

3. เพื่อเสนอแนะการแสดงออกในอัตลักษณ์มลายูของกลุ่มเยาวชนมุสลิมต่อภาคส่วนต่าง ๆ ในการสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในพื้นที่สังคมพหุวัฒนธรรม

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้เน้นการศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ในการจัดกิจกรรมในเทศกาลฮารีรายอ อีดิลฟิตรี จัดกิจกรรม MELAYU RAYA 2022 ณ หาดวาสุกรี ตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ในมุมมองวิธีการในการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อช่วยให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลของสิ่งที่ศึกษาที่มีผลต่ออัตลักษณ์ได้อย่างกระจ่างชัดยิ่งขึ้น โดยสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 12 คน ได้แก่ เยาวชนแกนนำและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม (9 คน) และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม (3 คน)

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การศึกษานี้ทำให้เข้าใจถึงทัศนคติในการแสดงอัตลักษณ์มลายูของเยาวชนมุสลิมรวมถึงทราบและเข้าใจเกี่ยวกับทัศนคติของภาคประชาสังคมที่มีต่อกรณีศึกษาการแสดงออกในอัตลักษณ์มลายูของกลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่พหุวัฒนธรรมสายบุรี จังหวัดปัตตานี และได้มีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อภาคส่วนต่าง ๆ ในการส่งเสริมการแสดงออกถึงอัตลักษณ์มลายูเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในพื้นที่สังคมพหุวัฒนธรรม

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาเรื่อง ทัศนคติของเยาวชนมุสลิมและภาคประชาสังคม: กรณีศึกษาการแสดงออกในอัตลักษณ์มลายูของกลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่พหุวัฒนธรรมสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์และอัตลักษณ์มลายู (Identity) แนวคิดประชาสังคม (Civil Society)

แนวคิดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม (Multi-cultural) และแนวคิดเกี่ยวกับเยาวชนและเยาวชนมุสลิม (Youth and Muslim Youth) ดังรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้

ความหมายของอัตลักษณ์ (Identity)

อัตลักษณ์ ในคำภาษาอังกฤษ Identity มีรากศัพท์มาจากภาษาลาติน คือ Identities มีความหมายในภาษาอังกฤษสองนัย คือ 1) ความเหมือนและความเป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไปจากกลุ่มอื่น ๆ การตีความหมายเหมือนกันบนพื้นฐานของความสัมพันธ์และการเปรียบเทียบระหว่างคนหรือสิ่งของในสองแง่มุม คือ ความคล้ายคลึงและความแตกต่าง (Leepreecha, 2004)

คำว่า “อัตลักษณ์” ในภาษาไทยนำมาจากภาษาบาลีว่า “อตุต” รวมกับคำว่า “ลักษณะ” โดยที่ “อตุตตะ” มีความหมายว่าตัวตน ของตน ส่วน “ลักษณะ” หมายถึง สมบัติเฉพาะตัว อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการให้คำนิยามและตีความหมายเชิงคุณค่า ซึ่งคุณค่าเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องมีความเป็นสากล แต่เป็นความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือการสร้างตัวตนจากวัฒนธรรมย่อยก็ได้ ทำให้เกิดการยอมรับ พหุลักษณะทางสังคมซึ่งไม่เหมือนเดิม เหมือนกับเอกลักษณ์ในคำนิยามสมัยแรก ๆ ที่เป็นการสร้างเพื่อความเป็นปึกแผ่นของสังคมเท่านั้น แต่อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการยอมรับในการมีอยู่ของปัจเจกอย่างจริงจัง (Leepreecha, 2004)

อัตลักษณ์ (Identity) เป็นความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น โดยผ่านการมองตนเองและการที่คนอื่นมองเรา อัตลักษณ์ต้องการความตระหนัก (Awareness) ในตัวเราและพื้นฐานของการเลือกบางอย่าง นั่นคือ เราจะต้องแสดงตนหรือยอมรับอย่างตั้งใจกับอัตลักษณ์ที่เราเลือก ความสำคัญของการแสดงตนก็คือการระบุได้ว่าเรามีอัตลักษณ์เหมือนกลุ่มหนึ่งและมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไร และ “ฉันเป็นใคร” ในสายตาของคนอื่น (Prasannam, 2007)

Weerawitthayanukul (2001) ได้กล่าวว่า ผู้ชายและผู้หญิงต่างก็มีอัตลักษณ์ของตัวเองหรือเรียกว่ามีอัตลักษณ์ทางเพศ การที่เรารับรู้ตัวตนหรือตัวเราเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย และความเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายก็กำหนดบทบาทให้แก่เรา ทำให้เรารู้ว่าจะดำเนินชีวิตและดำเนินความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเราอย่างไร อัตลักษณ์ทางเพศเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นจากกระบวนการจากระบบสังคมที่มีการผลิตซ้ำของวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ ซึ่งแนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดของกลุ่มสตรีนิยมที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ ในขณะที่ Ramitanon (2002) ได้ให้ความหมายของอัตลักษณ์ว่า หมายถึง สิ่งที่เราถือว่าเป็นพวกเดียวกันและทำให้แตกต่างจากคนอื่นหรือพวกอื่น อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม ส่วน Fuangfusakul (2003) ได้ให้ความหมายว่า อัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเด่นที่กลุ่มชนตระหนักแล้วรักษาเอาไว้ อีกทั้งยังสามารถสร้างใหม่ได้ สามารถปรับเปลี่ยนได้ เช่น ประเพณีอาหาร อาคารบ้านเรือน ความเชื่อ พิธีกรรมต่าง ๆ หรือสิ่งที่แสดงความเป็นตัวเองหรือลักษณะที่แสดงถึงความเป็นตัวเอง อัตลักษณ์ในทางจิตวิทยาสังคม หมายถึง ความสำนึกของแต่ละบุคคลว่าตัวเองมีความแตกต่างจากบุคคลอื่นอย่างไร ส่วนในทางจิตวิทยาการแพทย์ หมายถึง ลักษณะครึ่งหนึ่งของแต่ละบุคคลซึ่งแสดงออกต่อผู้อื่น เป็นลักษณะเฉพาะที่จะช่วยให้ผู้อื่นสามารถบ่งชี้บุคคลใด ๆ ได้ สำหรับในทางสังคมวิทยา อัตลักษณ์ของบุคคลเป็นตัวตนของบุคคล เป็นการที่บุคคลมองตัวตนของเขาเองว่าเป็นอย่างไร และการที่บุคคลอื่นในสังคมมองเขาอย่างไร (Leepreecha, 2004)

อัตลักษณ์แบ่งได้เป็น 2 ประเภท (Chotchuan, 2011) ได้แก่ 1) อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity) เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงการรู้จักตนเองการรับรู้ตนเอง การยอมรับตนเอง ความมั่นใจในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง และ 2) อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงผลของการขัดเกลาทางสังคม กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและระบบการศึกษา ทั้งนี้ สิ่ง que แสดงออกมาจะปรากฏในรูปของวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ และแบบแผนพฤติกรรม

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า อัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะเดียวกันบ่งบอกถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันหรือเป็นพวกเดียวกันกลุ่มเดียวกัน อัตลักษณ์มี 2 ประเภท คือ อัตลักษณ์ส่วนบุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคม อัตลักษณ์นั้นมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า เอกลักษณ์ คำว่าอัตลักษณ์นั้นอธิบายในภาพรวมของบุคคล สังคม เชื้อชาติ ศาสนา แต่เอกลักษณ์มีความหมายในทางเปรียบเทียบ ต้องการเป็นหนึ่งเดียวและต้องมีจุดเด่นจริง ๆ แต่คำว่าอัตลักษณ์ไม่ต้องเป็นจุดเด่นมากก็ได้ เพียงแค่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวตนของสิ่งนั้นและอัตลักษณ์สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามยุคสมัยอย่างไม่จำกัด สามารถสรุปแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์และองค์ประกอบสำคัญได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์และองค์ประกอบสำคัญ

แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์	องค์ประกอบสำคัญ
1. อัตลักษณ์ส่วนบุคคล	การรู้จักตนเอง การรับรู้ตนเอง การยอมรับตนเอง ความมั่นใจในตนเอง และความภาคภูมิใจในตัวเอง ความมี ตัวตนในรูปแบบของสถานะของบุคคล เพศ สภาพตำแหน่ง หน้าที่ บทบาททางสังคม ฯลฯ
2. อัตลักษณ์ทางสังคม	สิ่งที่แสดงออกถึงผลของการขัดเกลาทางสังคม กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และระบบการศึกษา สิ่งที่แสดงออกมาจะปรากฏในรูปวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ และแบบแผนพฤติกรรม
3. อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม	1) โลกทัศน์ (Worldview) 2) แบบแผนของบรรทัดฐาน (Normative Pattern) 3) ระบบรหัส (Code System) 4) ความสัมพันธ์ที่บุคคลได้รับรู้ (Perceived Relation)

ตารางที่ 1 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์และองค์ประกอบสำคัญ (ต่อ)

แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์	องค์ประกอบสำคัญ
4. อัตลักษณ์กับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม	1) ระดับปัจเจก 2) ระดับครอบครัว 3) ระดับชุมชน 4) ระดับชนชั้น 5) ระดับชาติ
5. อัตลักษณ์กับการเคลื่อนไหวทางชาติพันธุ์	1) กลุ่มชาติพันธุ์ที่เคลื่อนไหวถูกผนวกสู่สังคมโลกอย่างหลวม ๆ 2) กลุ่มที่ถูกผนวกอย่างเต็มที่หรือเกือบเต็มที่ในระบบทุนนิยมโลก 3) กลุ่มที่ถูกผนวกสู่ระบบโลกอย่างมากเช่นกัน ทว่ารูปแบบวิถีชีวิตดั้งเดิมยังคงถูกสงวนรักษาไว้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง

แนวคิดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม

สังคมพหุวัฒนธรรมเป็นสังคมที่ประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่หลากหลายทางชาติพันธุ์ มีความแตกต่างทางด้านภาษา วิถีชีวิตการนับถือศาสนา เรียกสังคมที่มีลักษณะเช่นนี้ว่า พหุวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ Wanlem (2009) กล่าวถึงลักษณะของสังคมพหุวัฒนธรรมไว้ว่า การที่คนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน แต่ก็มาอยู่รวมกันในบริเวณเดียวกัน ลักษณะอย่างนี้เรียกว่า สังคมพหุวัฒนธรรม และ Weerasai (1974) ได้ให้กรอบแนวคิดลักษณะสังคมที่มีความหลากหลายเป็นสังคมที่องค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ 1) มีหลายเชื้อชาติหลายศาสนาปะปนอยู่ร่วมกันในชาติเดียวกัน 2) มีวัฒนธรรมหรืออนุวัฒนธรรมของเชื้อชาติหรือศาสนาแตกต่างกัน 3) มีการขัดแย้งกันในเรื่องเชื้อชาติหรือศาสนา 4) มีบางกลุ่มในเชื้อชาติหลายศาสนา หลายวัฒนธรรมที่ครองอำนาจอยู่จากองค์ประกอบของพหุวัฒนธรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่า สังคมพหุวัฒนธรรมมีปรากฏการณ์ที่ทั้งสองวัฒนธรรมต้องมาสัมพันธ์กันซึ่งมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

กล่าวโดยสรุป พหุวัฒนธรรม หมายถึงการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มีความแตกต่างทางด้านภาษา วิถีชีวิต และการนับถือศาสนา จะต้องอาศัยการปรับตัว การผสมผสานวัฒนธรรมการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม บางครั้งอาจมีความขัดแย้งทางวัฒนธรรมซึ่งไม่ใช่วัฒนธรรมขัดกัน แต่เป็นเรื่องของคนในสังคมขัดแย้งกันและโดยทั่วไปความขัดแย้งดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรม จึงมักสรุปกันว่าเป็นความขัดแย้งของวัฒนธรรม (Supap, 1999) ในขณะที่ Pongsapich (1999) อธิบายว่า ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมเกิดจากการแพร่กระจายและการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมจะไม่เกิดขึ้นหากกลุ่มชาติพันธุ์มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและภาษาพูดร่วมกัน และต้องมีแนวทางให้ทุกกลุ่มในสังคมถือปฏิบัติและยอมรับความแตกต่างตลอดทั้งเคารพซึ่งกันและกันในการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชนและเยาวชนมุสลิม

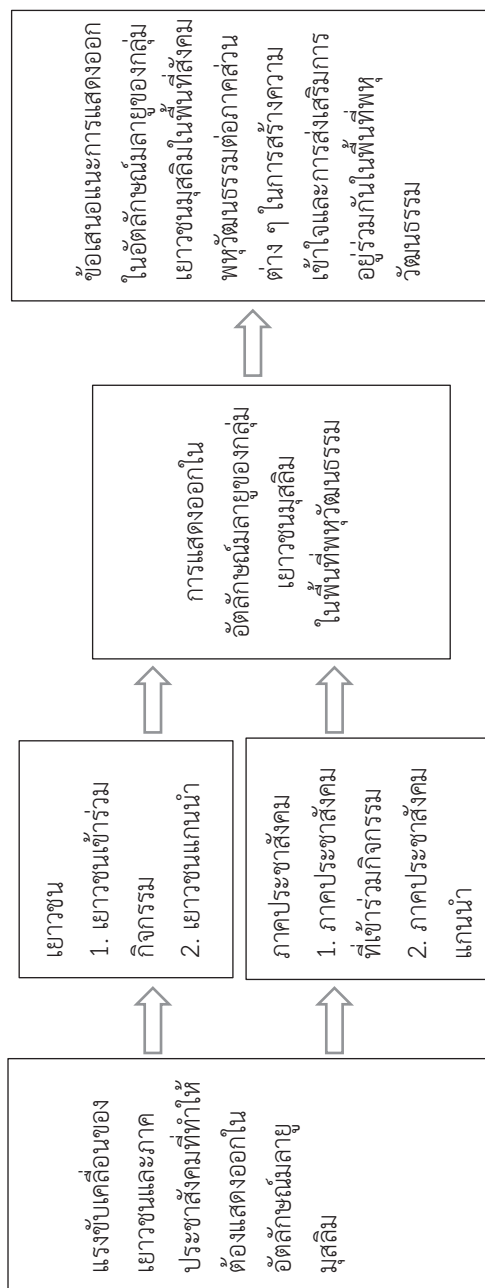
เยาวชน ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษ “Adolescence” มีรากศัพท์เดิมมาจากภาษาละตินคือ “Adolescere” ซึ่งหมายถึงการเจริญเติบโตหรือการเจริญเติบโตเพื่อไปสู่วุฒิภาวะ (Chan-aim, 2529) อายุประมาณ 12-15 ปี คำว่าวัยแรกรุ่น แปลจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Puberty” มีรากศัพท์จากภาษาละติน คือ “Puberta” ซึ่งหมายถึง การเจริญเติบโตเป็นหนุ่มสาว เปลี่ยนสภาวะร่างกายจากเด็กชายเด็กหญิง ร่างกายเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่เกือบเต็มที่ทุกส่วน ลักษณะในช่วงนี้เป็นช่วงเปลี่ยนวัยของชีวิตทางด้านร่างกาย การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเด็กวัยรุ่นเป็นต้นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ ตามมา เช่น ด้านอารมณ์ ลักษณะสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น สมรรถภาพทางสมอง ค่านิยมทัศนคติ ความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง เป็นต้น (Kaewkwangwan, 2002) พัฒนาการโดยทั่วไปของวัยรุ่น วัยรุ่นเป็นวัยที่สิ้นสุดของการเป็นเด็ก เป็นวัยกึ่งกลางของความเป็นเด็กกับผู้ใหญ่ วัยรุ่นจึงอยู่ในช่วงวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างมากในทุก ๆ ด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจและสังคม ดังนั้น การเข้าใจถึงธรรมชาติของวัยรุ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างไร

เยาวชนมุสลิม ช่วงวัยหนุ่มสาวเป็นช่วงที่มีพลังทางกายและทางใจมาก จึงมีโอกาสมหาสมประสบการณ์ความรู้และพัฒนาตนเองมากกว่าวัยอื่น เป็นช่วงที่มนุษย์มีจินตนาการอันกว้างไกล เปิดโอกาสให้มีแนวคิดและความหวังที่ดีเด่น เยาวชนมีความเชื่อมั่นในตัวเอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างบุคลิกภาพที่เข้มแข็ง เยาวชนมีความพร้อมที่จะรับคำแนะนำจากบุคคลที่เขาไว้วางใจ จึงเป็นข้อสำคัญในการพัฒนาศักยภาพผู้คนในสังคม

เรื่องที่ต้องให้ความสำคัญต่อวัยรุ่นมุสลิมคือเรื่องของเวลาและการดำเนินชีวิต ซึ่งวัยรุ่นเป็นช่วงเวลาที่มียุทธศาสตร์ร่างกายและจิตใจมีศักยภาพสูง และมีความพร้อมที่จะศึกษาหาความรู้ เพราะในช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่มีเวลาว่างกว่าวัยอื่น เนื่องจากยังไม่ต้องมีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบ นอกจากการศึกษาและดูแลตัวเอง ทำให้มีโอกาสในการสร้างผลงานที่มีแนวคิดที่ดีและพัฒนาชีวิต ทั้งนี้ ผู้ปกครองและสังคมมีส่วนช่วยในการพัฒนาชีวิตของพวกเขาได้ และเยาวชนส่วนมากมีความพร้อมที่จะรับคำแนะนำจากบุคคลที่เขาไว้วางใจ โดยไม่มีการวิเคราะหฺ ซึ่งท่านศาสดามูฮัมหมัด ได้บอกไว้คือเรื่องเกี่ยวกับหลักการยึดมั่น (อะกีดะฮฺ) และหลักการศรัทธามั่น (อีมาน) โดยตรง โดยเฉพาะการตอบแทนในวันสิ้นโลก (กียามะฮฺ)

ดังนั้น ในการศึกษาทัศนคติของเยาวชนมุสลิมและภาคประชาสังคมต่อกรณีศึกษาการแสดงออกในอัตลักษณ์มลายูของกลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่พหุวัฒนธรรมสายบุรี จังหวัดปัตตานี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เยาวชนมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมเทศกาลฮารีรายอ อีดิลฟิตรี จัดกิจกรรม MELAYU RAYA 2022 ณ หาดवासูกกรี ตำบลทะเลบัน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี โดยทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ พหุวัฒนธรรม และเยาวชนและเยาวชนมุสลิม มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังรายละเอียดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษาการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง มีเกณฑ์นำมาพิจารณา 3 ประการ คือ สถานที่ เวลา และแบบแผนการ แสดงออกซึ่งความหมายของประสบการณ์ส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล (Steeves, 2004, อ้างถึงใน Phothisita, 2006) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์การร่วม ชุมนุมของเด็กและเยาวชน บริเวณหาดवासกรี ตำบลตะลูน อำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นเป็นเยาวชนผู้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมจำนวนทั้งสิ้น 12 คน เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นเยาวชนแกนนำในการรวมกลุ่มและเยาวชนจากสถาบันการศึกษา จำนวน 9 คน แกนนำภาคประชาสังคมที่เป็นผู้จัดกิจกรรมและเป็นผู้ที่ถูกเรียกเข้าไปให้ข้อมูลในคณะกรรมการสิทธิการทหาร สภาผู้แทนราษฎร หลังจากการจัดกิจกรรม จำนวน 3 คน จังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาสที่เป็นแกนนำในการจัดกิจกรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งได้มาจากการศึกษาทฤษฎี หลักการ หรือประเด็นสำคัญที่ต้องการศึกษา และตรวจสอบแบบสัมภาษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการจำนวน 3 คน

วิธีการที่ได้มาซึ่งข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมจากหน่วยงานภาครัฐ ผู้เชี่ยวชาญนักวิชาการ ภาคประชาสังคม ร่วมกับการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ และการนำข้อมูลดังกล่าวมาเรียบเรียง ประกอบกับวิเคราะห์และสังเคราะห์พร้อมสรุปให้ข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และติดต่อผู้ให้ข้อมูลเพื่อนัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ก่อน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและขออนุญาตบันทึกเสียงร่วมกับการจดบันทึกด้วย ผู้ศึกษาได้ขออนัดสัมภาษณ์เพิ่มเติม และสิ้นสุดเมื่อข้อมูลที่ได้มีความอิ่มตัว ไม่มีเนื้อหาที่แปลกใหม่จากที่เป็นอยู่

การวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบด้วย 3 ขั้นตอน (Miles & Huberman. 1994, อ้างถึงใน Phothisita, 2019) ได้แก่ 1) จัดการข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม 2) การแสดงข้อมูล คือ การนำเอาข้อมูลที่ได้อ่านแล้วมาจำแนกเป็นกลุ่ม ๆ ตามประเด็นเนื้อหา และ 3) การอธิบายข้อมูล คือ การอธิบายข้อค้นพบทั้งหมดและสังเคราะห์คำอธิบายเป็นความรู้ที่ใช้ได้กับเรื่องที่ศึกษา

ผลการศึกษาวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยได้ ดังนี้

1. เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่วนหนึ่งรับรู้ข่าวสารจากการบอกต่อจากการชักชวนของรุ่นพี่ เพื่อน ๆ และจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ Facebook ของ Civil Society Assembly For Peace : CAP ในการจัดกิจกรรมการประสานงานไปยังคนที่รู้จักกัน เนื่องจากมีเครือข่ายภาคประชาสังคมในพื้นที่ และใช้ LINE หรือแอปพลิเคชันอื่น ๆ เยาวชนส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นการเฉลิมฉลองในเทศกาลฮารีรายอ และบางส่วนไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นลักษณะตามเพื่อน ๆ ที่ชวนมาร่วมกิจกรรม โดยมีการรวมตัวในหมู่บ้านและอำเภอก่อนการเคลื่อนตัวไปยังสถานที่จัดงาน ประกอบกับสถานการณ์โควิดระบาด เยาวชนไม่ได้มีกิจกรรมร่วมกันเป็นระยะเวลา 2- 3 ปีแล้ว ดังนั้นการชักชวนให้มาทำกิจกรรมจึงเป็นไปอย่างสะดวกและง่ายในการเข้าร่วม ประกอบกับการใช้อัตลักษณ์ที่แสดงออกในงานมีความตรงใจหรือตอบสนองต่อความต้องการแสดงตัวตนของเยาวชนทำให้การจัดงานมีขนาดใหญ่

2. ภาคประชาสังคมที่เข้าร่วมกิจกรรมและภาคประชาสังคมที่เป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมต้องการให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจอัตลักษณ์ของตนเองและต้องการให้ภาครัฐเข้าใจในอัตลักษณ์มลายู โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนแต่งกายชุดมลายู ต้องการรักษาวัฒนธรรมถิ่น และไม่ต้องการการเป็นวัฒนธรรมเดียว ส่วนเหตุผลที่จัดที่หาดวาสกรี อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เนื่องจากเป็นจุดกึ่งกลางในการเดินทาง การไปมาสะดวก ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และ

มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน นอกจากนี้ ยังเป็นสถานที่ที่มีอากาศถ่ายเทได้ดี เหมาะสมกับการใช้จัดกิจกรรมที่มีคนรวมตัวกันมาก ๆ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด และบรรยากาศร่มรื่น พื้นที่มีอาณาบริเวณกว้างใหญ่ สามารถลดความแออัด มีความปลอดภัยในการจัดกิจกรรม สามารถป้องกันอุบัติเหตุโดยประสานและได้รับอนุญาตจากผู้นำในท้องถิ่นที่อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม และสถานที่เหมาะสมในการรวมคนจำนวนมาก ทั้งนี้ อัตลักษณ์ที่แกนนำต้องการให้แสดงออก ได้แก่ การแต่งกายชุดมลายูที่ถูกต้อง การแสดงของมลายู เช่น ปันจักสีลัต ดนตรีมลายู บทกวีมลายู และการกล่าวคำสวดปฎิญาณ กิจกรรมที่จัดเพื่อต้องการให้เยาวชนรักและหวงแหนในแผ่นดินเกิดที่ถือกำเนิดในความเป็นมลายู และเชื่อว่าเยาวชนคือความหวังของสันติภาพ

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ทศนคติในการแสดงอัตลักษณ์มลายูของเยาวชนมุสลิมในการเข้าร่วมกิจกรรม เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่วนหนึ่งรับรู้ข่าวสารจากการบอกต่อในระดับพื้นที่ ซึ่งเป็นลักษณะปัจเจกบุคคลที่มีระดับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมขั้นพื้นฐานเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ที่มีการรวมตัวกันง่ายเป็นวัฒนธรรมเดียวกัน สามารถชักชวนของรุ่นพี่รุ่นน้องและเพื่อน ๆ เข้าร่วมกิจกรรมได้โดยง่าย ประกอบกับมีการใช้การสื่อสารสมัยใหม่ โซเชียลมีเดีย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เข้าถึงง่ายและสะดวกสบาย และพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นการเฉลิมฉลองในเทศกาลฮารีรายอ ซึ่งคณะผู้จัดได้วางแผนให้เยาวชนในแต่ละพื้นที่ได้เสนอความเห็นเรื่องอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของแต่ละพื้นที่ในหมู่บ้าน แล้วไปรวมกันในระดับอำเภอ โดยการแต่งกายชุดมลายูสีเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการรวมตัวกันก่อนมีการเคลื่อนตัวไปยังสถานที่จัดงาน ซึ่งเป็นศูนย์กลางที่เดินทางไปมาสะดวก ทั้งสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบกับสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด เยาวชนไม่ได้มีกิจกรรมร่วมกันเป็นเวลานาน ประมาณ 2- 3 ปี แล้ว การชักชวนให้มาร่วมทำกิจกรรมจึงเป็นไปได้โดยง่าย

2. ทศนคติของภาคประชาสังคมที่มีต่อกรณีศึกษาการแสดงออกในอัตลักษณ์มลายูของกลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่พหุวัฒนธรรมสายบุรี จังหวัดปัตตานี ภาคประชาสังคมที่เข้าร่วมกิจกรรมและภาคประชาสังคมที่เป็นแกนนำในการจัดกิจกรรม ต้องการให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจอัตลักษณ์ของตนเอง และต้องการให้ภาครัฐเข้าใจในอัตลักษณ์มลายู โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนแต่งกายชุดมลายู ทั้งนี้เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกได้ง่าย สื่อสารได้เข้าใจ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถปฏิบัติได้และเต็มใจที่จะแสดงอัตลักษณ์เป็นอัตลักษณ์ทางสังคม อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นที่ยอมรับได้ง่าย ภาคประชาสังคมต้องการรักษาวัฒนธรรมถิ่นดั้งเดิมให้คงอยู่ตลอดไป ต้องการรักษาอัตลักษณ์มลายูมุสลิมดั้งเดิมให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง และไม่ต้องมีการการเป็นวัฒนธรรมเชิงเดี่ยวที่ภาครัฐพยายามให้เป็นแบบเดียวกันทั้งประเทศ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วสังคมไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เยาวชนแกนนำภาคประชาสังคมแกนนำอาจเข้าใจผิดว่ารัฐดำเนินการเพื่อกลืนอัตลักษณ์วัฒนธรรมของพวกเขา ขณะที่ภาครัฐก็กังวลว่าการรวมตัวแสดงอัตลักษณ์เป็นลักษณะที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติ ทั้งนี้ ภาครัฐและภาคประชาสังคมจะต้องทำความเข้าใจให้ตรงกันว่าอัตลักษณ์ใดที่ควรรักษา อัตลักษณ์ใดที่ควรแสดงออก โดยพิจารณาอัตลักษณ์ที่เหมาะสมให้สามารถแสดงออกได้ การแสดงออกที่มีการแต่งกายชุดมลายูที่ถูกต้อง ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องก็สามารถชี้แนะให้เยาวชน แต่งกายแบบมลายูที่ถูกต้อง การแสดงของอัตลักษณ์มลายู โดยการแสดงปันจักสีลัตแต่ละพื้นที่ ที่ใดมีความโดดเด่น สามารถพัฒนาส่งเสริมให้เป็นการแสดงระดับชาติ ระดับอาเซียน ทั้งนี้ เยาวชนจะได้พัฒนาความสามารถของตนเอง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และสามารถสร้างสรรค์การแสดงให้เป็นอัตลักษณ์ประจำถิ่นสู่ระดับภูมิภาคและสู่ระดับสากลได้ สำหรับดนตรีมลายูเป็นดนตรีที่ไพเราะมาก หากได้รับการพัฒนามักจะเป็นดนตรีที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางเพราะเป็นดนตรีระดับภูมิภาคอาเซียนที่มีทั่วไปทั้งในไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และบรูไน สำหรับบทกวีมลายูก็เช่นเดียวกัน เป็นบทที่ทำให้เยาวชนและประชาชนรักในอัตลักษณ์ความเป็นมลายูความเป็นมุสลิมที่ถูกต้องลึกซึ้ง ส่วนการกล่าวคำสัจดีปฏิญาณนับเป็นสิ่งที่ดีเพื่อความเป็นหนึ่งเดียว (Unity)

ความรัก ความสามัคคีของเยาวชน ทั้งหมดเพื่อให้เยาวชนรักและหวงแหนในแผ่นดินเกิด ถือกำเนิดในความเป็นมลายู และเชื่อว่าเยาวชนคือความหวังของสันติภาพ นับเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1. นโยบายของรัฐควรต้องเอื้อให้ประชาชนทุกเชื้อชาติในจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถจัดกิจกรรมที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ได้อย่างเท่าเทียมกันและควรสื่อสารให้คนภายนอกเข้าใจความเป็นมลายูและส่งเสริมความเป็นมลายูในพื้นที่อันเป็นทุนทางสังคมที่สามารถต่อยอดเป็นทุนทางเศรษฐกิจได้

2. การกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต อัตลักษณ์วัฒนธรรมมลายู รัฐควรต้องศึกษาหลักศาสนาและวัฒนธรรมมลายูที่ถูกต้อง และจัดทำประชาพิจารณ์ในพื้นที่ก่อนนำกฎหมายไปบังคับใช้

3. ความต่อเนื่องในการแก้ปัญหา รัฐจะต้องแก้ปัญหาให้ต่อเนื่อง โดยให้ผู้นำในพื้นที่มีส่วนร่วมแก้ปัญหา จะต้องเข้าใจปัญหาที่แท้จริง และถ่ายทอดปัญหา กระบวนการในการแก้ปัญหา ให้ผู้นำคนต่อไปทราบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

4. รัฐจะต้องไม่บังคับใช้วัฒนธรรมเชิงเดียวไปกดทับวัฒนธรรมมลายู แต่ควรส่งเสริมให้อัตลักษณ์มลายูมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ อันจะส่งผลถึงความเข้มแข็งทางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่

5. ควรส่งเสริมให้เยาวชนได้ทำกิจกรรมร่วมกันให้มากขึ้น อันเป็นการสร้างความรักความสามัคคี ความเป็นหนึ่งเดียว ป้องกันปัญหาการมั่วสุมและลดปัญหาการติดยาเสพติด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป มี 3 ประการ คือ 1) ควรศึกษากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ให้กับเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่พิเศษสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) ควรศึกษานโยบายความ

มั่นคงของรัฐที่มีต่อสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่ามีความต่อเนื่องหรือไม่ เพราะเหตุใด และศึกษาแนวทางแก้ไข และ 3) ควรศึกษาทัศนคติของภาครัฐกับกรณีศึกษาการแสดงออกในอัตลักษณ์หลายของกลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่ พหุวัฒนธรรมสายบุรี จังหวัดปัตตานี

เอกสารอ้างอิง

- Chan-aim. (1986). *Adolescent Psychology*. Bangkok: Praewittaya.
- Chotchuang (2011). *A study of identity development and school identity Under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office Area 1*. Self-study M.Ed. in Educational Administration Naresuan University.
- Eawsriwong, N. (2007). *Malayu Studies on Fundamental Knowledge of Malay Muslim People in Southern Thailand. 1st Edition*. Bangkok: Amarin Publishing.
- Fuangfusakul, A. (2003). *Identity : Review of theory and conceptual framework = Identity*. Bangkok: Committee of the National Research Council of Thailand sociology, National Research Council of Thailand.
- Kaeothep, K. (2001). *Science of Media and Cultural Studies*. Bangkok: Edison Press Products Co Ltd. Kriengsak Chareonwongsak. "Social Skills" Basic of happily living together. December, 3, 2022, Retrieved from <http://www.kriengsak.com/node/1288>
- Kaewkangwan. (1996). *Personality Psychology Theory (know me, know him) village doctor. 4th edition*. Bangkok.
- Karaket, S. (2022). *Conflict management from the implementation of government development projects: a case study of Embankment Sea Wall construction project, Muang Ngam*

- Subdistrict, Singhanaki District, Songkhla Province (Research report).* Graduate School : Prince of Songkla University.
- Leepreecha, P. (2004). *Creation and inheritance of the identity of the Hmong ethnic group. In identity discourse. Bangkok: O.S. Printing House. Secretariat of the House of Representatives (2013). The basis of citizenship in a democratic system. Bangkok: the secretariat of the house of representatives.*
- Madhare, A. M. (2013). *Caring for young people according to the Islamic way of Muslim leaders in three southern border provinces (Master's Thesis).* Graduate School: Prince of Songkla University.
- Paenae, B. (2013). *Being Malayu Muslim: Ethnic and Religious Identity in Betong District, Yala Province (Research Report).* Graduate school, Thammasat University.
- Patyangsi, P. (2013). *People's Participation in Local Development: A Case Study of Tambon Tha Luang, Makham District, Chanthaburi Province (Research Report).* Graduate School: Rajabhat Rambhai Barni University.
- Prasannam. (2007). *Gender, Ethnicity and Atalaksh Problems in Touch of Pink. Retrieved November 27, 2022, <http://www.midnightuniv.org/midnight2545/document95248.html>*
- Phothisita, C. (2006). *The science and art of qualitative research.* 2nd edition.
- Pongsapich, A. (1999). *Culture, Religion and Ethnicity : An Anthropological Analysis of Thai Society.* Bangkok, Chulalongkorn University Printing House.

- Ramitanon, C. (2004). "Identity, culture and change" Retrieved November 27, 2022, from <https://www.soc.cmu.ac.th/>
- Sengpracha, N. (1989). *Foundations of Thai culture*. Bangkok : Sirindhorn Anthropology Center.
- Supap, S. (1999). *Socialization in current Thai families (Master's thesis)*. Mahidol University Faculty of Social Sciences.
- Towtayong, S. (2018). *Identity and Identity Maintenance of Melayu Muslim Thai Who Migrated to Bangkok: A Case Study on Muslim Community at Serithai Soi 4* (Thesis Master's Degree). Graduate School : The National Institute of Development Administration.
- Tuanbula, K. (2016). *Performance of officers at Southern Border Provinces Administrative Centre and right and freedom to Participate in Religious Activities* (Research Report). King Prajadhipok's Institute.
- Tuansiri, E. (2010). *Politics of identity: Diversity and dynamics. "Malayu Muslim Pattani" in the southern border provinces (Master's thesis)*. Graduate School: Chulalongkorn University.
- Wanlem, D. (2009). *The development of the concept of harmonious culture of a multicultural society according to the perspective of Border Patrol Police with experience working in the three southern border provinces*. Songkhla: Thaksin University.
- Weerasai, B. (1974). *Social Anthropology (2nd edition)*. Bangkok: Xpernet.
- Weerawitthayanukul, N. (2001). *Women's Studies 2*. Bangkok: Office of the Promotion and National Women's Coordinator. Office of The Permanent Secretary; Prime Minister Office.

Wongtanee, C. (2012). Diversity, non Diversity: Ethnic Coexistence Management. Bangkok. Amarin Printing. In the area of the southern border provinces, Khemchat Thepthai (editor) *Dimensions of culture, history and future image Returning peace to the southern border provinces*. Bangkok: Ministry of culture.

บทแนะนำหนังสือ

เพื่อนรักต่างศาสนา: มิตรภาพ การปรองดอง และการก้าวข้ามความขัดแย้ง

สีดา สอนศรี (Sida Sonsri)¹



ที่มา: <https://search-library.parliament.go.th/cgi-bin/koha/opac-imageviewer.pl?biblionumber=100045>

(Received: March 3, 2023; Revised: June 7, 2023; Accepted: June 13, 2023)

เพื่อนรักต่างศาสนาเล่มนี้เป็นเรื่องราวของการเป็นมิตรภาพ การปรองดอง และการก้าวข้ามความขัดแย้ง ของพื้นที่พหุสังคมในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ที่เรียกว่าจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์ของชาติพันธุ์ เชื้อชาติ ศาสนาของคนหลากหลายตั้งแต่ยุคโบราณ จนถึงปัจจุบัน ในยุคแรกเริ่ม ประชาชนมีความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

¹ รองศาสตราจารย์ อดีตคณบดีมหาวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อดีตอาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (Associate Professor, Former Dean of College of Politics and Governance, Mahasarakham University, Former Lecturer of Faculty of Political Science, Thammasat University) E-mail: sidapols@gmail.com

พุทธศาสนาทั้งแบบมหายานและเถรวาท ซึ่งมีโบราณวัตถุและประเพณีท้องถิ่นที่ยังคงถือปฏิบัติกันอยู่ และในยุคต่อมา ศาสนาอิสลามเข้ามาอิทธิพลทำให้วิถีชีวิตของประชาชนบางส่วนเปลี่ยนไป (พระสิริจิริยาลังการ : 1-2) พระสิริจิริยาลังการ ซึ่งเป็นผู้เขียนคำนิยามท่านหนึ่งในหนังสือเล่มนี้ ได้เล่าถึงการอยู่ร่วมกันของชาวบ้านที่มีความหลากหลาย ได้กล่าวถึงประสบการณ์กรณีชาวบ้านที่นับถือศาสนาที่แตกต่างกัน สอนในโรงเรียนรัฐบาลมีความเข้าใจผิดเรื่องอาหารและการรับประทานอาหารของเด็กนักเรียนไทยพุทธ และโรงเรียนนี้อยู่ในวัดของท่านเอง ท่านได้เชิญผู้อำนวยการและผู้เกี่ยวข้องทั้งสองศาสนามาทำความเข้าใจกัน จนเรื่องไม่บานปลาย และอีกกรณีหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องการแต่งกายในสถานศึกษาซึ่งไม่มีปัญหาดังแต่ต้น แต่มีผู้จุดประเด็นให้เกิดความขัดแย้งอย่างกว้างขวาง ท่านจึงได้เชิญผู้นำศาสนา ผู้ปกครองนักเรียนมาปรึกษาหารือและเจรจาไกล่เกลี่ยจนทั้งสองฝ่ายยินยอม ท่านได้อธิบายว่า “หากเราต้องการสันติสุข และการอยู่ร่วมกันตามปกติที่เคยเป็นมาแต่เดิม เราก็ควรพูดให้ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงให้เขาเสียสละตัวเอง และปฏิบัติตามข้อตกลงที่คนส่วนใหญ่ที่เขาถือปฏิบัติกันอยู่ จะดีกว่าที่จะมาทำให้เป็นเหตุของความขัดแย้งและทำลายสันติสุขของการอยู่ร่วมกันในพหุวัฒนธรรมที่มีความอ่อนไหว อันจะนำไปสู่ความขัดแย้ง” (เรื่องเดิม: 3) ความขัดแย้งจึงถูกแก้ไข หนังสือเล่มนี้เป็นการเล่าเรื่องและแก้ปัญหาต่าง ๆ ระหว่างไทยพุทธกับชาวมุสลิมโดยประสบการณ์ของผู้เล่าเหตุการณ์โดยตรงประมาณ 30 เรื่อง แต่ละเรื่องได้ให้ข้อคิดที่พยายามสร้างสันติภาพในชายแดนใต้ โดยยกตัวอย่างหลายกรณีจากหลายประเทศ คำว่าเพื่อนรักศาสนา คือ ความรักความเข้าใจและเอื้ออาทรของคนสองศาสนา ซึ่งผู้เล่าเหตุการณ์แต่ละเรื่องได้วาดภาพเรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้อ่านได้เข้าใจที่มาที่ไปของปัญหาความไม่เข้าใจ และความขัดแย้งทั้งสองศาสนาจนกระทั่งนำผู้อ่านไปสู่การแก้ปัญหาอย่างมีอรรถรส เช่นเดียวกับการเล่าเรื่องของพระสิริจิริยาลังการ ที่การก้าวข้ามความขัดแย้งที่เป็นเรื่องยากเข็ญ และการปรองดองเป็นเรื่องยากยิ่ง (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2551 : 7)

เมื่ออ่านเรื่องนี้ไปเรื่อย ๆ ผู้อ่านก็พบการนำเสนอทฤษฎี ยู (U Theory) ของ Otto Scharmer (2009) ที่ให้คำแนะนำไว้ว่า “ท่าทีสามประการของจิตใจที่จะนำไปสู่การตระหนักรู้” (หน้า 23) ได้แก่

1. การเปิดความคิด ห้อยแขวนการตัดสินใจไว้ มองโลกด้วยสายตา
คู่ใหม่

2. การหันเหความใส่ใจจาก “ด้านนอก” มาสู่ “ด้านใน” เป็นการเปิดใจ คือ ความสามารถที่จะเข้าอกเข้าใจ สามารถเห็นและเข้าใจสถานการณ์ผ่านมุมมองของคนอื่นได้

3. เปิดเจตจำนง คือ ความสามารถที่จะปล่อยวางสิ่งเก่าและปล่อย
ให้สิ่งใหม่ได้เข้ามา (ชาร์เมอร์: 23-31)

อีกแนวคิดหนึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการแพทย์และสาธารณสุขที่ได้
แก้ไขความขัดแย้งในหลายพื้นที่ และประสบความสำเร็จในการหยุดยั้งความ
ขัดแย้งและการใช้อาวุธในประเทศเอลซัลวาดอร์ในกลางทศวรรษที่ 1980
โดยศาสนจักรและองค์กรต่าง ๆ พยายามเข้าไปเจรจาต่อรองกับรัฐบาลและฝ่าย
สู้รบ โดยใช้ข้ออ้างเพื่อสุขภาพของเด็ก ๆ และเพื่อให้บุคลากรทางการแพทย์
และสาธารณสุขทำงานได้อย่างปลอดภัย การเจรจาต่อรองมีขึ้นเพื่อให้มีช่วงเวลา
หยุดยิงและให้เด็กไปรับวัคซีนปีละ 3 วัน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1985-1992 การเจรจานี้
ได้นำมาสู่กระบวนการสร้างสันติภาพ ในปี ค.ศ.1992 เป็นผลให้เด็กจำนวน
300,000 คน มีโอกาสได้รับวัคซีนโปลิโอ (MacQueen & Santa-Barbaba,
2000: 29) เช่นเดียวกับกลุ่มแพทย์ในฟิลิปปินส์ (เรื่องเดิม: 295) ที่กล่าวมา
ข้างต้นเป็นบางตัวอย่างที่เล่าเรื่องในหนังสือเล่มนี้ ซึ่งเป็นการก้าวข้ามความ
ขัดแย้งของกลุ่มชาติพันธุ์

หนังสือเล่มนี้มีเรื่องเล่าหลาย ๆ เรื่องจากหลายประเทศ ที่เราควร
เรียนรู้เพื่อนำมาแก้ปัญหาชายแดนใต้ในประเทศไทยโดยใช้แนวคิดหลายแนวคิด
ที่ผสมผสานกัน การใช้แนวคิดอย่างใดอย่างหนึ่งคงไม่สามารถแก้ปัญหาที่เรื้อรัง
มานานได้ และที่สำคัญควรมีการเปิดพื้นที่สาธารณะให้มีการเสวนาแลกเปลี่ยน
ความคิดกันอย่างกว้างขวางระหว่างสองศาสนา ซึ่งต้องมีการจัดทำกลไกใน

ชุมชนโดยผู้ที่เป็นกลางในการแก้ปัญหา เพื่อเผื่อหวังเงื่อนไขที่จะส่งผลบั่นทอนความสัมพันธ์ในชุมชน

มิตรภาพ การปรองดอง และการก้าวข้ามความขัดแย้งเหล่านี้เหมาะสำหรับนักวิชาการที่สนใจเรื่องความขัดแย้งของพหุสังคม และนิสิตนักศึกษาที่ทำวิจัยเรื่องดังกล่าวเพื่อจะได้เห็นกรณีศึกษาทั้งของประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ด้วย ผู้อ่านจะได้ประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้อย่างละเอียด จากการค้นคว้าค้นหาคำค้นหายาก และมีภาพประกอบจากเหตุการณ์ของผู้เล่าอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2551). *ความรุนแรงกับการจัดการ “ความจริง”*:

ในรอบกึ่งทศวรรษ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชาร์เมอร์, ออตโต. (สมศักดิ์ อัสตรินธิ (แปล)). (2563). *หัวใจทฤษฎี*

ตัวอยู่: หลักการและการประยุกต์ใช้สู่การตื่นตัวและการสร้างขบวนการทางสังคม. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกลบอลคิดทง.

พัทธธีรา นาคอุไรรัตน์, ชาริตา ประสิทธิหิมะ, ชาญชัย ชัยสุขโกศล,

กัญฮาหมัดนูร กูโนะ และกัญญณัช เวลาแจ้ง. (2564). *เพื่อนรักต่างศาสนา: มิตรภาพการปรองดองและการก้าวข้ามความขัดแย้ง*.

ใน *ชุมศักดิ์ นรารัตน์วงศ์ (บ.ก.). (143 หน้า). นครปฐม:*

สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

MacQueen, G., & Santa-Barbara, J. (2000). Conflict and Health:

Peace Building through health initiative. *BMJ*, 321, 293-296.

Scharmer, O. (2007, 2009). *The Essentials of Theory U*.

Berrepert-Koehler Publisher, Inc.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนในการเตรียมบทความ เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา

ข้อมูลทั่วไป

วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา ซึ่งอยู่ภายใต้การดำเนินงานของสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำเพื่อเผยแพร่ความรู้และแนวคิดในสาขความขัดแย้งและสันติศึกษา สหิทธิมนุษยชน และจิตตปัญญา ซึ่งกำหนดออกเผยแพร่ จำนวน 2 ฉบับต่อปี คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม

ประเภทบทความที่เปิดรับพิจารณาเพื่อตีพิมพ์

1. บทความวิจัย (Research Article)

เป็นบทความที่นำเสนอผลงานวิชาการ ความรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดจากการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยของผู้เขียนที่ได้มีการดำเนินการวิจัยด้วยตนเองหรือคณะวิจัย

2. บทความวิชาการ (Academic Article)

เป็นบทความที่นำเสนอผลงานที่เกิดจากการศึกษา ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมทางวิชาการ มีการสังเคราะห์ วิเคราะห์ เปรียบเทียบ เน้นการนำเสนอความรู้ใหม่ ๆ ในเชิงวิชาการของผู้เขียน

3. บทความพิเศษ (Special Article)

เป็นบทความที่แสดงข้อมูลและผลงานเชิงวิชาการ ที่มีข้อคิดเห็นที่เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีความสนใจเป็นพิเศษ

4. บทความหนังสือ (Book Recommendation)

เป็นบทความที่นำเสนอเกี่ยวกับหนังสือที่น่าสนใจ มีการแนะนำเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

5. บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

เป็นบทความที่มีการให้ข้อคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์เกี่ยวกับหนังสือ และมีการประเมินคุณค่าของหนังสือที่ผู้เขียนสนใจ

องค์ประกอบของบทความ

บทความวิจัย ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน สังกัดของผู้เขียน บทคัดย่อ เนื้อหา (บทนำ การทบทวนวรรณกรรม วัตถุประสงค์ ระเบียบวิธีการวิจัย การทบทวนวรรณกรรม หัวข้อย่อย บทอภิปราย บทวิจารณ์ และสรุป) และเอกสารอ้างอิง

บทความวิชาการ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน สังกัดของผู้เขียน บทคัดย่อ เนื้อหา (บทนำ การทบทวนวรรณกรรม หัวข้อย่อย บทวิจารณ์ และสรุป) เอกสารอ้างอิง

กระบวนการพิจารณาบทความวารสาร

1. ผู้เขียนทำการส่งบทความผ่านทางระบบออนไลน์ โดยส่งบทความได้ที่ https://so07.tci-thaijo.org/index.php/cpsj_psu

2. เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความของผู้เขียนแล้ว กองบรรณาธิการจะทำการพิจารณาตรวจสอบบทความในเบื้องต้นทั้งในส่วนของเนื้อหาและรูปแบบบทความ ว่าเป็นไปตามที่กองบรรณาธิการกำหนดหรือไม่ หากมีปรับแก้ในเบื้องต้นก็จะแจ้งให้ผู้เขียนทำการปรับแก้ต่อไป

3. หากบทความผ่านการพิจารณาตรวจสอบในเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการแล้ว กองบรรณาธิการก็จะทำการส่งบทความไปยังผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความนั้น เพื่อให้ประเมินคุณภาพ โดยทำการส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินจำนวน 3 ท่านต่อ 1 บทความ ซึ่งการส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒินั้น ผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความแต่อย่างใด และผู้เขียนบทความก็จะไม่ทราบข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิด้วยเช่นกัน (Double - blinded)

4. เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพบทความ และแจ้งผลกลับมายังกองบรรณาธิการเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการก็จะพิจารณาตรวจสอบผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดอีกครั้ง เพื่อที่จะทำการแจ้งผลการประเมินในภาพรวมทั้งหมดให้ผู้เขียนบทความทราบต่อไป

4.1 กรณีที่ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิโดยภาพรวมมีความเห็นว่า “ไม่ผ่าน” กองบรรณาธิการจะทำการแจ้งให้ผู้เขียนบทความทราบ และถือว่าสิ้นสุดกระบวนการพิจารณาบทความนั้น

4.2 กรณีที่ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิโดยภาพรวมมีความเห็นว่า “ผ่าน” และควรมีการปรับแก้เพิ่มเติม กองบรรณาธิการก็จะทำการแจ้งให้ผู้เขียนทราบพร้อมกับให้ผู้เขียนปรับแก้บทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือกองบรรณาธิการต่อไป

5. เมื่อผู้เขียนปรับแก้บทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือกองบรรณาธิการแล้ว ก็จะต้องส่งบทความฉบับแก้ไขผ่านทางระบบอีกครั้ง

6. กองบรรณาธิการทำการตรวจสอบบทความฉบับแก้ไขของผู้เขียน

6.1 กรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาบทความฉบับแก้ไขแล้วพบว่าการปรับแก้ยังไม่เรียบร้อย ถูกต้อง และสมบูรณ์ กองบรรณาธิการก็จะแจ้งให้ผู้เขียนทำการปรับแก้เพิ่มเติมจนกว่าบทความจะมีความเรียบร้อย ถูกต้อง และสมบูรณ์

6.2 กรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาบทความฉบับแก้ไขแล้วพบว่าการปรับแก้มีความเรียบร้อย ถูกต้อง และสมบูรณ์ กองบรรณาธิการก็จะทำการตอบรับการตีพิมพ์โดยการออกหนังสือรับรองการตีพิมพ์ให้ผู้เขียนต่อไป

ทั้งนี้ กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการปรับแก้ความถูกต้องของข้อมูล หรือการจัดรูปแบบบทความเพิ่มเติม เพื่อให้เป็นไปตามที่กองบรรณาธิการกำหนด และกองบรรณาธิการสามารถที่จะปฏิเสธการพิจารณา หรือปฏิเสธการตอบรับการตีพิมพ์บทความได้ในทุกขั้นตอนหากเห็นสมควร

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา อย่างไรก็ตาม กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการทำซ้ำ คัดลอก หรือเผยแพร่ แต่ขอให้อ้างอิงให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

รายละเอียดการจัดรูปแบบบทความ

1. **ขนาดกระดาษ** ตั้งค่าหน้ากระดาษเป็นขนาด A5 และกำหนดขอบกระดาษ บน ล่าง ซ้าย และขวา ด้านละ 2.0 ซม.
2. **จำนวนหน้าบทความ** ไม่เกิน 30 หน้า
3. **ฟอนต์** กำหนดให้ใช้รูปแบบตัวอักษร (Font) TH SarabunPSK ทั้งหมด
4. **ชื่อเรื่อง** กรณียบทความภาษาไทยจะต้องปรากฏทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดฟอนต์ 18 pt ตัวหนา โดยจัดให้อยู่กึ่งกลาง
5. **ชื่อผู้เขียน** กรณียบทความภาษาไทยจะต้องปรากฏทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดฟอนต์ 15 pt ตัวหนาและตัวเอียง โดยจัดให้อยู่กึ่งกลาง พร้อมทำการอ้างอิงข้อมูลผู้เขียนในส่วนของ Footnote ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดย Footnote กำหนดขนาดฟอนต์ 10 pt
6. **บทคัดย่อ** กรณียบทความภาษาไทยจะต้องปรากฏทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) ความยาวไม่เกิน 300 คำ ขนาดฟอนต์ 15 pt โดยจัดให้กระจายเต็มหน้า
7. **คำสำคัญ** กรณียบทความภาษาไทยจะต้องปรากฏทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Keywords) ไม่เกิน 5 คำ ขนาดฟอนต์ 15 pt
8. **เนื้อหา** เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ ซึ่งเนื้อหาจะต้องเขียนให้เป็นไปตามโครงสร้างของการเขียนบทความ ขนาดฟอนต์ 15 pt โดยจัดให้กระจายเต็มหน้า
9. **หมายเลขหน้า** ทำการใส่หมายเลขหน้าไว้มุมล่างขวา ขนาดฟอนต์ 10 pt
10. **ตารางหรือภาพประกอบ** ข้อมูลในตารางหรือภาพประกอบจะต้องมีความคมชัด ขนาดฟอนต์สามารถปรับลดลงได้ตามความเหมาะสม แต่ไม่ควรปรับให้น้อยกว่าขนาด 10 pt
11. **เอกสารอ้างอิง** ระบบอ้างอิงให้ใช้มาตรฐานของสมาคมจิตวิทยาอเมริกัน (American Psychological Association: APA) โดยการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation) และรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References)

จะต้องจัดทำเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ขนาดฟอนต์ 15 pt กรณีมีการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย จะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษให้เรียบร้อย ทั้งในส่วนของการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation) และรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ให้ถูกต้องตามหลัก APA Referencing Style

การเขียนเอกสารอ้างอิง

กองบรรณาธิการวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษากำหนดให้มีการเขียนเอกสารอ้างอิงโดยใช้มาตรฐานของสมาคมจิตวิทยาอเมริกัน (American Psychological Association: APA) โดยการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation) และรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) จะต้องจัดทำเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีที่มีการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย จะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษให้เรียบร้อย ทั้งในส่วนของการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation) และรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ให้ถูกต้องตามหลัก APA Referencing Style

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง (References)

1. หนังสือ/ตำรา

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (ครั้งที่พิมพ์). สำนักพิมพ์.

Hauss, C. (2010). *International Conflict Resolution* (2nd Ed).
A&C Black.

Clarke, T., & Peterson, T. R. (2015). *Environmental Conflict Management*. Sage Publications.

2. บทความวารสารวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า
บทความ.

Chaijaroenwatana, B., & Haque, M. M. (2020). Displaced Rohingya and Concern for Non-traditional Security Risks in Thailand. *Asian Affairs: An American Review*, 47(3), 201-225.

3. บทความ/เรื่อง/ตอน ในหนังสือรวมเรื่อง

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ),
ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์, เลขหน้าบทความ). สำนักพิมพ์.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1991). A motivational approach to self: Integration in personality. In R. Dienstbier (Ed.), *Nebraska Symposium on Motivation: Vol.38 Perspectives on motivation* (p. 237-288). University of Nebraska Press.

4. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์ (ระดับวิทยานิพนธ์). ชื่อมหาวิทยาลัย/
สถาบัน.

Whandee, W. (2018). *Factors Affecting the Effectiveness of Academic Journal Administration in Thailand* (Master Thesis). Prince of Songkla University.

5. รายงานการวิจัย

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (รายงานการวิจัย). สำนักพิมพ์.

Whandee, W., Preecha, N., & Khunwishit, S. (2019). *The Analysis of Thesis Publishing Ability of PSU Graduate Programs and Factors Affecting the Choices that Graduate Students Choose for Getting Their Thesis Published* (Research Report). Prince of Songkla University.

6. เอกสารออนไลน์/เว็บไซต์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. Retrieved วันที่สืบค้น, from
<http://www.xxxxxxxxxx>

Fishbein, E. (2020). *Refugees Cling to Hope of Resettlement, Even as World Slams Doors*. Retrieved June 19, 2022, from
<https://www.aljazeera.com/news/2020/10/16/refugees-cling-to-hope-of-resettlement-even-as-doors-close>

7. เอกสารจากการประชุมทางวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อหัวข้อการประชุม. ชื่อการประชุม (เลขหน้าบทความ). สถานที่ประชุม.

Soutar, G., & Mazzarol, T. W. (1995). Gaining competitive advantage in education services exports: Forward integration and strategic alliances in a maturing market. In G. Tower (Ed.), *Proceeding of the Academy of International Business Southeast Asia Regional Conference, Asia Pacific International Business: Regional integration and global competitiveness* (p. 85-110). Murdoch University.

กรณีอ้างอิงเอกสารภาษาไทย

กรณีการอ้างอิงเอกสารที่เป็นงานภาษาไทย จะต้องทำการปรับการเขียนอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด ทั้งในส่วนของการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation) และรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References)

1. การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation)

กรณีอ้างอิงเอกสารจากงานภาษาไทย ให้ทำการใส่เฉพาะนามสกุลของผู้เขียนเท่านั้น โดยทำการใส่เป็นภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยปี ค.ศ.

ตัวอย่าง

การอ้างอิงงานภาษาไทย เช่น งานของ บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ จากปี พ.ศ. 2563 โดยทำการเขียนการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ ดังนี้

1.1 การอ้างอิงหน้าข้อความ จะต้องใส่นามสกุล แล้วตามด้วยวงเล็บปี ค.ศ. คือ

Chaijaroenwatana (2020)(เนื้อหาที่อ้างอิง).....

1.2 การอ้างอิงท้ายข้อความ จะต้องใส่ภายในเครื่องหมายวงเล็บประกอบด้วย นามสกุล ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปี ค.ศ. คือ

.....(เนื้อหาที่อ้างอิง)..... (Chaijaroenwatana, 2020)

2. การอ้างอิงท้ายบทความ (References)

กรณีอ้างอิงเอกสารจากงานภาษาไทย ให้ทำการใส่เป็นภาษาอังกฤษโดยใส่นามสกุล, อักษรย่อของชื่อต้น, อักษรย่อของชื่อกลาง.(ถ้ามี) (ปี ค.ศ.). แล้วตามด้วยข้อมูลของเอกสารที่นำมาอ้างอิง.

ตัวอย่าง

การอ้างอิงงานภาษาไทย เช่น

บุษบง ชัยเจริญวัฒน์. (2563). *การจัดการความขัดแย้ง: ความรู้เบื้องต้นและกรณีศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ทำการปรับเป็น

Chaijaroenwatana, B. (2020). *Conflict Management: Basic Understanding & Case Studies* (2nd Ed). Prince of Songkla University.

กรณีอ้างอิงเอกสารภาษาอังกฤษ

1. การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation)

ให้ทำการใส่เฉพาะนามสกุลของผู้เขียนเท่านั้น แล้วตามด้วยปี ค.ศ.

ตัวอย่าง

การอ้างอิงงานภาษาอังกฤษ เช่น งานของ Bussabong Chaijaroenwatana และ Md. Mahbubul Haque โดยทำการเขียนการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ ดังนี้

1.1 การอ้างอิงหน้าข้อความ จะต้องใส่นามสกุล แล้วตามด้วยวงเล็บปี ค.ศ. คือ

Chaijaroenwatana and Haque (2017)(เนื้อหาที่อ้างอิง).....

1.2 การอ้างอิงท้ายข้อความ จะต้องใส่ภายในเครื่องหมายวงเล็บประกอบด้วย นามสกุล ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปี ค.ศ. คือ

.....(เนื้อหาที่อ้างอิง)..... (Haque & Chaijaroenwatana, 2017)

2. การอ้างอิงท้ายบทความ (References)

ให้ทำการใส่นามสกุล, อักษรย่อของชื่อต้น, อักษรย่อของชื่อกลาง.(ถ้ามี) (ปี ค.ศ.). แล้วตามด้วยข้อมูลของเอกสารที่นำมาอ้างอิง.

ตัวอย่าง

การอ้างอิงงานภาษาอังกฤษ เช่น งานของ Bussabong Chaijaroenwatana และ Md. Mahbubul Haque จากบทความวารสารวิชาการ โดยทำการอ้างอิงท้ายบทความ ดังนี้

Chaijaroenwatana, B., & Haque, M. M. (2020). Displaced Rohingya and Concern for Non-traditional Security Risks in Thailand. *Asian Affairs: An American Review*, 47(3), 201-225.

จริยธรรมในการตีพิมพ์บทความ วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา

วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญต่อกระบวนการพิจารณาประเมินคุณภาพบทความ และเพื่อเป็นการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์ วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษาจึงได้กำหนดจริยธรรมในการตีพิมพ์บทความตามบทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ และผู้พิมพ์ ดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่กลั่นกรองและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา โดยมีการพิจารณาเนื้อหาบทความที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร
2. บรรณาธิการพิจารณาคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความที่มีความเชี่ยวชาญตรงกับศาสตร์ของบทความนั้น ๆ และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้พิมพ์
3. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยรายชื่อและข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความและผู้พิมพ์ให้ทราบซึ่งกันและกัน
4. บรรณาธิการต้องพิจารณาบทความด้วยความเป็นกลาง บนฐานของเหตุผลทางวิชาการ ไม่มีอคติหรือเหตุผลส่วนตัวในการพิจารณาและตัดสินบทความของผู้พิมพ์
5. บรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความหรือผู้พิมพ์
6. บรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการของวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษาอย่างเคร่งครัด และไม่นำบทความไปใช้ประโยชน์ในทางธุรกิจหรือนำไปเป็นผลงานหรือบางส่วนของผลงานตนเอง

7. ทุกบหทวามที่ไ้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารจะต้งผ่านกระบวนการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทวามและกองบรรณาธิการ รวมถึงมีการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทวามและกองบรรณาธิการ

บทบาบทและหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทวาม

1. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทวามต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ ของบทวามที่ตนเองประเมินให้แก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง
2. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทวามควรประเมินบทวามในศาสตร์ที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญ และมีความรู้ในเนื้อหาของบทวามที่ไ้รับให้ประเมินอย่างถ่องแท้ มีการประเมิน วิพากษ์ วิจารณ์ และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการในการปรับปรุงบทวาม
3. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทวามต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์จากบทวามที่ตนเองไ้รับให้ประเมิน
4. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทวามต้องคำนึงถึงคุณภาพของเนื้อหาบทวามเป็นหลัก โดยปราศจากอคติในการประเมินบทวาม
5. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทวามต้องพิจารณาประเมินบทวามตามกรอบระยะเวลาที่กองบรรณาธิการกำหนด
6. หากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทวามมีส่วนไ้ส่วนเสียหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับบทวามที่ไ้รับให้ประเมินนั้น ควรจะแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบทันที

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์

1. บทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษานั้น จะต้องไม่เคยได้รับการเผยแพร่ในแหล่งใดมาก่อน และ/หรือไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาของวารสารวิชาการหรือการประชุมวิชาการอื่นใด
2. บทความที่ผู้นิพนธ์ส่งมานั้นจะต้องเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจากการศึกษาของผู้นิพนธ์หรือคณะผู้นิพนธ์เอง หากมีการอ้างอิงในเนื้อหา ต้องจัดทำรายการอ้างอิงท้ายบทความด้วย
3. ผู้นิพนธ์ที่มีรายชื่อปรากฏในบทความ จะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับบทความนั้นจริง
4. ผู้นิพนธ์ต้องไม่รายงานความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ไม่บิดเบือนข้อมูลหรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ โดยต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการศึกษานั้น
5. ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความให้เป็นไปตามรูปแบบที่กองบรรณาธิการกำหนดอย่างเคร่งครัด
6. ผู้นิพนธ์ควรระบุแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย รวมถึงผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)



CPSJ

Conflict and Peace Studies Journal

Editorial of Conflict and Peace Studies Journal

Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University

15 Karnjanavanich Rd., Hatyai, Songkhla 90110, Thailand

Tel.: 0 7428 9461 Fax: 0 7428 9451

E-mail: cpsj.psu@gmail.com

Website: https://so07.tci-thaijo.org/index.php/cpsj_psu